

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 8

БЕОГРАД 1939 ГОДИНЕ

КЊИГА 1

XIV РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 14 МАРТА 1939 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАЛИ:

ПРЕТСЕДНИК

МИЛАН СИМОНОВИЋ

И

ПОТПРЕТСЕДНИЦИ:

АЛОЈЗИЈ МИХЕЛЧИЧ и НУРИЈА ПОЗДЕРАЦ

СЕКРЕТАР

МИЛАН ЈБ. БАЦАК

Присутни г. г. Министри: Претседник Министарског савета и Министар унутрашњих послова Драгиша Ј. Цветковић, Министар саобраћаја др. Мехмед Спахо, Министар просвете Стеван Ђурић, Министар грађевина и заступник Министра правде др. Михо Крек, Министар без портфеља Војко П. Чвркић, Министар без портфеља др. Џафер Куленовић, Министар војске и морнарице, армијски генерал Милутин Ђ. Недић, Министар без портфеља Анте Ф. Мastroвић, Министар без портфеља Франц Сној, Министар трговине и индустрије Јеврем Томић, Министар пошта, телеграфа и телефона Јован Алтипармаковић, Министар социјалне политике и народног здравља Милоје Рајаковић, Министар шума и рудника Љубомир О. Пантић, Министар без портфеља др. Бранко Миљаш, Министар пољопривреде Никола Бешлић, Министар физичког васпитања народа Ђуро Чејовић, Министар иностраних послова др. Александар Цинцар-Марковић, Министар финансија Војин Ђуричић.

ПОЧЕТАК У 10,10 ЧАСОВА

САДРЖАЈ:

Пре дневног реда: 1 — Читање и усвајање записника XIII редовног састанка;

2 — Саопштење Указа Њ. В. Краља о заступању Министра правде др. Виктора Ружића и о постављењу за заступника Министра грађевина др. Миха Крека;

3 — Саопштење да Министар финансија подноси накнадне амандмане у предлогу буџета државних расхода и прихода и у предлогу Финансијског закона за буџетску 1939/40 годину — Одељење државног рачуноводства Бр. 22752/II и Бр. 24072/II;

4 — Саопштење захтева Министра правде о издавању суду народних посланика;

5 — Саопштење изјава народних посланика, претседника општина, о задржавању посланичких мандата;

6 — Саопштење о подношењу интерпелације народног посланика Богдана Ерцеговца и другова на Министра трговине и индустрије о раду фабрике цемента у Беочину и усвајање првенства;

7 — Молбе за отсуства народних посланика;

8 — Молбе и жалбе;

9 — Разна акта.

Говорници: Претседник Народне скупштине Милан Симоновић (четири пута), секретар Милан Бацак (пет пута), Министар трговине и индустрије Јеврем Томић.

Дневни ред: Наставак претреса у појединостима и коначно усвајање у целини извештаја Финансијског одбора о предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за буџетску 1939/40 годину, и то:

1 — Претрес и усвајање буџета расхода — XVIII раздео — Буџетски резервни кредити.

Говорници: Претседник Народне скупштине Милан Симоновић, извештач Аћим Поповић.

2 — Претрес буџета прихода — Б — Државни приходи.

Говорници: Бранко Аврамовић, Претседник Народне скупштине Милан Симоновић, извештач Ахим Поповић.

3 — Претрес и усвајање у појединостима предлога Финансијског закона са амандманима за буџетску 1939/40 годину.

Говорници: Момчило Јанковић, Тришко Жугић, Јован Р. Радуловић, Министар просвете Стеван Тирић (три пута), Министар грађевина др. Михо Крек, др. Милош Тупањанин, др. Цвета Маглић, Павле Јововић, Душан Бујић, Драгутин Доманко, Миро Протић, Недељко Савић, Бранко Аврамовић, Недељко Савић (ради личног објашњења), Војислав Ђорђевић (ради личног објашњења), др. Ђорђе Раденковић, Јоца Георгијевић, Велимир-Веља Маринковић, Димитрије Магарашевић, извештач Ото Гавриловић (четрнаест пута), Министар финансија Војин Ђуричић (дванаест пута), претседник Народне скупштине Милан Симоновић (шеснаест пута), потпретседник Народне скупштине Алојзиј Михелчић (четири пута), потпретседник Народне скупштине Нурија Поздерац (два пута).

Претседник Милан Симоновић: Господо народни посланици, отварам XIV редовни састанак Народне скупштине. Молим секретара г. Баџака да изволи прочитати записник XIII редовног састанка.

Секретар Милан Баџак прочита записник XIII редовног састанка Народне скупштине.

Претседник Милан Симоновић: Има ли ко од госпде народних посланика да учини какву примедбу на прочитани записник? (Нема!) Примедбе нема, записник је примљен. Изволите чути Указ о заступању г. Министра правде.

Секретар Милан Баџак (чита):

„У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

ПЕТРА II

по милости Божјој и вољи народној

КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ

КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

Пошто ће се Министар правде Ружић др. Виктор бавити извесно време у иностранству, то на предлог Претседника Министарског савета и Министра унутрашњих послова, а на основу чл. 12 Закона о уређењу Врховне државне управе, постављају:

За заступника Министра правде Крека др. Мihu, Министра грађевина.

Претседник Министарског савета и Министар унутрашњих послова нека изврши овај Указ.

9 марта 1939 године
у Београду

ПАВЛЕ, с. р.

Др. Р. СТАНКОВИЋ, с. р.

Др. И. ПЕРОВИЋ, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар унутрашњих послова,
Драгиша Ј. Цветковић, с. р.”

(Читање Указа народни посланици саслушали су стојећи.)

Претседник Милан Симоновић: Изволите чути амандмане г. Министра финансија,

Секретар Милан Баџак (саопштава): Господин Министар финансија подноси Народној скупштини на решавање накнадне амандмане у предлогу буџета државних расхода и прихода и у предлогу Финансијског закона за буџетску 1939/40 годину — Одељење државног рачуноводства Бр. 22752/II и Бр. 24072/II — (Види прилог).

Претседник Милан Симоновић: Акт о овим амандманима по пријему био је упућен Финансијском одбору. Финансијски одбор проучио је ове све амандмане и поднео је извештај, који је благовремено раздељен г. г. посланицима.

Изволите чути захтев г. Министра правде о издавању суду народних посланика.

Секретар Милан Баџак (саопштава): Господин Министар правде тражи одобрење за продужење кривичног поступка противу народног посланика г. Фрање Борића због дела из § 22 Одељак I и II ст. 5 Закона о телесном васпитању.

Претседник Милан Симоновић: Овај захтев ће се упутити Имуниетном одбору.

Изволите чути изјаве народних посланика, претседника општина, о задржавању посланичких мандата.

Секретар Милан Баџак (саопштава): Г. г. народни посланици, претседници општина, извештавају Народну скупштину, да, сходно пропису § 12 Закона о избору народних посланика, задржавају посланичке мандате а дају оставке на положаје претседника општина, и то: Лазар Грујић, на положај претседника Општине волујске; Мустафа Тафро, на положај претседника Општине фочанске.

Претседник Милан Симоновић: Ове ће се изјаве упутити Верификационом одбору ради достављања надлежним властима. Изволите чути једну интерпелацију.

Секретар Милан Баџак (саопштава): Г. г. Богдан Ерцеговац и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра трговине и индустрије о раду фабрике цемента у Беочину и траже да јој се призна првенство. (Види прилог).

Претседник Милан Симоновић: Пошто је за ову интерпелацију тражено првенство, то има реч Министар трговине и индустрије г. Јеврем Томић, да се изјасни прима ли тражено првенство.

Министар трговине и индустрије Јеврем Томић: Господо народни посланици, приликом буџетске дебате Министарства трговине и индустрије, ја сам имао прилике да чујем многе изјаве по овоме предмету од госпде народних посланика и одмах сам узео целу ову ствар у проучавање. Могу да будем благодаран господи народним посланицима, што су поднели ову интерпелацију и са тих разлога и примамо њено првенство. (Пљескање у центруму и на десници и повици: Живео!)

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина тражено првенство за ову интерпелацију? (Прима). Објављујем да је тражено првенство примљено.

Изволите чути једну молбу за отсуство народног посланика.

Секретар Милан Баџак (саопштава): Г. Павловић Стојадин, народни посланик, моли један дан отсуства.

Претседник Милан Симоновић: Одобрава ли Народна скупштина тражено отсуство? (Одобрава). Објављујем да је тражено отсуство одобрено.

Изволите чути молбе и жалбе које су упућене Народној скупштини.

Секретар Милан Бацак (саопштава): Народној скупштини упутили су молбе и жалбе, и то: Радић Адријана, Разингер Емилија, Тодосијевић Софија, Радосављевић Драгиња, Шпинка Бланка, Николић Софија, Гужвица Митар, Смодеј Јосипина, Марковић Љубица, Муслиманско друштво „Хамијет“, Горју Прок, Вансек Грета, Николајевић Милисав, Врховшек Марија, Сатлер Марија, Васић Тома, Ђирић Ристо, Чеганца Миодраг, Казарић Алија, Пипер Васа, Милосављевић Владимир, Гавран Капетановић Исмет, Марија Шоћ, Суботић Озрен, Матевић Огрич, Јововић Љубодраг, Митрановић Драгутин, Мујазиновић Сулејман, Хорват Матија, Паулич Франц, Маријан Галовић, Ракић Спасоје, Цветић Остоја, Скрубе Антон, Панић Димитрије, Брујић Миле, Флере Антон, Јагодић Петар, Беловчан Јанез, Чич Леополд, Петрић Катарина, Поповић Лазар, Урошевић Добросав, Острогонац Антун, Крошељ Антон, Вицковић Катарина, Генда Филип, Кумар Срећко, Хрибор Алфонс, Павлич др. Мартин, Николић Љубомир, Петковић Благоје, Милковић Милева, Бијевић Георгије, Рудолф Август, Крањц Јосип, Матевић Јермел, Селимовић Мехмед, Селимовић Мехмед, Велимировић Зорка, Старчевић Јулијана, Малгај Иван, Косић Миховил, Видец Стјепан, Буровић Анђа, Двојаковић Јован, Црношија Вицко, Јанковић Милан, Мори Антон, Прелевић Радован, Живковић Видосава, Врчај Јосип, Бјелогрић Ристо, Секулић Франа, Јанковић Милева, Лазар Милошевић, Јововић Ката, Вуковић Ђорђе, Милутин Томић, Нумо Маралић, Никола Божић, Стеван Живановић, Томић Милутин, Анђелковић Велимир, Осман Дедаковић, Терзић Пашо, Фата Мехилагић, Милица Дедијер, др. Сава Путник, Мехмедбашић Мухамед.

Претседник Милан Симоновић: Све прочитане молбе и жалбе биће упућене Одбору за молбе и жалбе.

Изволите чути разна акта.

Секретар Милан Бацак (саопштава): Народној скупштини упутили су следећа разна акта, и то:

Јевта Стевовић из Нове Вароши. Пододбор удружења војних државних мајстора из Обилићева. Богољуб Станишић и други из Шапца. Секција службеника Среза нишавског. Срески школски надзорници: Раковић Драгутин — Сисак, Радовић Павао — Нашице, Јосић Михајло — Војнићи, Стиглић Јулије — Сушак, Колобцић Владимир — Кореница, Мипитарић Мирко — Прелог, Бријанић Никола — Нова Градишка, Ковач Франа — Вировитица, Валентин Јукић — Крк. Служитељи дневничари Среског суда у Богатињу. Удружење ратних добровољаца-бораца за ослобођење северних крајева Југославије. Главни савез Удружења власника зграда и земљишта. Удружење ратних добровољаца — Загреб. Савез домаћица — Љубљана. 20 званичника-дневничара и 10 службеника дневничара из Пећи. Пољопривредна комора Моравске бановине. Општина Руђанска. Званичници и служитељи-дневничари из Београда. Пододбор

Удружења носилаца Албанске споменице из Скопља. Грађани села Кисач.

Претседник Милан Симоновић: Сва прочитана акта упутиће се надлежним одборима.

Господо народни посланици, прелазимо на дневни ред. На дневном је реду: Наставак претреса у појединостима извештаја Финансијског одбора о предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског одбора за буџетску 1939/40 годину, и то:

1 — Претрес буџета расхода — XVIII раздео — Буџетски резервни кредити. Како се код овог раздела није пријавио ни један говорник, то ћемо одмах приступити гласању. Гласаће се по партијама седењем и устајањем. Господа народни посланици, који примају прочитане партије изволеће седети, а који не примају, изволеће устати. Молим известиоца г. Аћима Поповића да изволи прочитати партију 1073.

Известилац Аћим Поповић прочита партију 1073.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 1073? (Гласови: Прима! — Не прима!) Она господа народни посланици који примају нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је партија 1073 примљена. Изволите чути партију 1074.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем о свакој појединој партији, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, усвојила у појединостима све партије предлога буџета расхода — XVIII раздео — Буџетски резервни кредити од партије 1074 до партије 1075 закључно.

Претседник Милан Симоновић: Господа народни посланици, пошто је предлог буџета расхода — XVIII раздео — Буџетски резервни кредити по свима партијама појединачно примљен, објављујем да је цео предлог буџета расхода — XVIII раздео — Буџетски резервни кредити примљен. (Одобравање и плескање у центру и на десници).

Прелазимо на другу тачку дневног реда: Претрес у појединостима буџетског раздела: Државни приходи.

Има реч народни посланик г. Бранко Аврамовић.

Бранко Аврамовић: Господа народни посланици, буџет расхода је у вези са буџетом прихода и све оно што се предвиди као расход у току године, то се покрива разним приходима: посредним и непосредним приходима. Што се тиче непосредних прихода, то су најтежи порески облици код нас у земљи и то тако зв. земљарина, порез на земљу, то је најтежи непосредни државни приход, односно непосредни терет наших земљорадника. Ми смо са задовољством код буџета Министра финансија констатовали и одали признање господину Министру финансија и Краљевској влади да ове године није повишена земљарина, него је оно смањење од 33% остало од прошле године. Знали смо и чули смо раније, да је било у пројекту да се тих 33% повиси код овог буџета. Сада поново овде подвлачим и констатујем да није повишена

зељарина и захваљујем се у име посланика из Дунавске бановине Краљевској влади, где тај облик у главном најтеже погађа наше земљораднике.

Господо народни посланици, земљарина од око 500 милиона динара коју плаћају земљорадници у нашој држави као директан порез на земљу, је тако тежак облик, да се често пута земљорадња због овог терета уопште не рентира, а она се т.ј. земља не би рентирала када се не би код нас овако успешно сироводило дириговање цена. Ја код овог дела буџета нарочито молим господина Министра финансија и осталу господу надлежне Министре који имају у томе удела да повећају цене нашим пољопривредним производима, односно, који имају улогу да диригују цене, као што је Министар трговине и индустрије преко „Призада“, молим их и овога пута да у тим интервенцијама буду обилни и издашни и да буду вешти, тако, да се земљарина колико толико може поднети и да колико толико може задовољити наше земљораднике. Ето, то је све што сам имао да кажем о овом делу буџета, т.ј. непосредним приходима Министра финансија, а остало све примам. (Одобравање у центруму и на десници).

Претседник Милан Симоновић: Господо народни посланици, како нема више пријављених говорника код овога раздела, то је претрес буџетског раздела — Државни приходи — завршен. Прелазимо на гласање. Гласање се седењем и устајањем. Господа народни посланици, који примају прочитане партије, изволеће седети, а који не римају, изволеће устати. Молим известиоца г. Аћима Поповића да изволи прочитати партију 1.

Известилац Аћим Поповић прочита партију 1—Б. — Државни приходи.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 1? (Гласови: Прима! — Не прима!) Господа народни посланици, који примају прочитану партију, изволеће седети, а који не примају, изволеће устати. (Већина седи). Објављујем да је партија 1 примљена. Изволите чути партију 2.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем о свакој појединој партији, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини; усвојила у појединостама све партије предлога буџета прихода — Б. — Државни приходи од партије 2 до партије 112 закључно.

Претседник Милан Симоновић: Господо народни посланици, пошто је предлог буџета прихода Б. раздео — Државни приходи по свима партијама појединачно примљен, објављујем да је цео предлог буџета прихода Б. — Државни приходи примљен. Овим је предлог буџета државних расхода и прихода у целини усвојен. (Одобравање и плескање у центруму и на десници).

Прелазимо на трећу тачку дневног реда: Претрес у појединостама предлога Финансијског закона са амандманима за буџетску 1939/40 годину.

Има реч известилац г. Ото Гавриловић да прочита извештај Финансијског одбора о амандманима.

Известилац Ото Гавриловић прочита извештај Финансијског одбора, који гласи:

„НАРОДНА СКУПШТИНА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Финансијски одбор

Х бр. 308

13 марта 1939 год.

Београд

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

Финансијски одбор Народне скупштине добио је преко Претседника Народне скупштине предлог Министра финансија — Одељење Државног рачуноводства Бр. 22752/II од 12 марта 1939 године и Бр. 24072/II од 13 марта 1939 године о изменама и допунама у предлогу буџета државних расхода и прихода као и у предлогу Финансијског закона за 1939/40 годину.

На седници одржаној 13 марта 1939 године Финансијски одбор усвојио је поменуте предлоге, па му је част, у вези ранијег извештаја Финансијског одбора Бр. 304 од 11 марта 1939 године, доставити овај накнадни извештај, са молбом да га Народна скупштина изволи усвојити у целости.

РАЧУНСКИ АМАНДМАНИ

XVI РАЗДЕО — МИНИСТАРСТВО СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ И НАРОДНОГ ЗДРАВЉА

ГЛАВА СХХIV — МИНИСТАРСТВО

Редовни расходи

А. Лични расходи

Парт.	Поз.		
1026		Субвенције, разне помоћи и т. д.:	
	19	У позицији место речи: „рентерима“ ставити: „рентнерима“	
	20	За помагање незапослених радника и помораца, смањити са	— 100.000
		Б. Материјални расходи	
1037		Ануитети:	
		На крају субпоз. 5 место речи: „(II рата)“ ставити: „(I рата)“ и суму смањити са	— 7.892
		Свега (Гл. СХХIV), смањити са	— 107.892

ГЛАВА СХХVI — БОЛНИЧКА СЛУЖБА

Редовни расходи

Б. Материјални расходи

1049		Управни трошкови	
	22	Разни материјални издаци	
		Х) Државна болница у Сарајеву Субпоз. 22 после речи: „ције“ додати речи „као и набавка бензина и уља за иста“.	
		ХII) Државна болница Нови Сад	
	28	Субпоз. 12 после речи: „са прибором“ додати речи: „осигурање зграда и инвентара“.	
		Субпоз. 24 после речи: „аутомобила“ додати речи: „као и набавка бензина и уља за иста“.	
		XVI) Државна болница за душевне болести у Београду и т. д.	

- 39 Разни материјални издаци.
Субпоз. 20 дневничари са
осигурањем текст се
мења и гласи: „над-
ничари са осигурањем”
- 40 Разни материјални издаци
б) Одељења у Мославини-
Поповачи и Цабун
Субпоз. 24 Дневничари са
осигурањем мења се и
гласи: „Надничари са
осигурањем”.

	одржавање и претплата на радио”
	XXXVI Хигијенски завод, Скопље и т. д.
90	Набавка лекова, серума ит.д., суму повећати са +245.680 + 99.920
	Свега (гл. CXXXVII) по- већати са +107.892
	Укупно (XVI раздео) —

ГЛАВА CXXXVI — ХИГИЈЕНСКА СЛУЖБА

Редовни расходи

А. Лични расходи
Личне принадлежности

- 1 Плате — пер. повишице
ит.д.
- 1) Централни хигијенски
завод у Београду ит.д.
- б) Чиновнички приправници
После субпоз. 4 сестре —
чиновничке приправни-
це и т. д. додати нову
субпоз. 2 чиновничка
приправника од IX гру-
пе у I разреду скупине
VIII школа народног здра-
вља, Загреб + 31.680
- а) Чиновници
Место: „Економ VI-1” ста-
вити: „Економ V”, суму
повећати са + 4.200
- XI Школа за сестре-по-
моћнице, Загреб
- Код 2 виша здравствена
пристава и т. д. реч:
„здравствена брише се.
XXV Државни санатори-
јум Ковиљача
- а) Чиновници
Место: „Економ и т. д.”
ставити „Административ-
ни управник и т. д.”
XXXIII Управа Врњачке
бане-Врњаци
- б) Чиновнички приправници
Место: „Инженер-чинов-
нички приправник ит.д.
ставити: „Технички чи-
новнички приправник
и т. д.” + 35.880
- 5 Додаци лични и породични
IX Хигијенски завод За-
греб и т. д.
- а) Чиновника, породични,
смањити са — 7.908
- 1053 Специјални додаци и награде:
VI Школа народног здра-
вља Загреб смањити са — 20.000

Б. Материјални расходи

Управни трошкови:

- 1055 IX Болничко одељење Хи-
гијенског завода, За-
греб
- 19 Разни материјални издаци
Субпоз. 9 кирија, брише се
XVIII Хигијенски завод,
Бања Лука и т. д. — 12.000
- 43 Разни материјални издаци
Субпоз. последња разни
материјални издаци
и т. д., смањити са — 33.760
- XX Хигијенски завод,
Сплит и т. д.
- 49 Набавка лекова, серума
и т. д., смањити са — 100.000
- Државно лечилиште на
Венцу
- 77 Разни материјални расходи
Субпоз. 2 на крају текста
додати речи: „набавка,

АМАНДМАНИ ЗА ПРЕДЛОГ ФИНАНСИЈСКОГ
ЗАКОНА

У §-у 84

На крају првог става тач. 3 овог параграфа
место тачке ставља се запета и додаје: „као и
допуна члана 36 Правилника о службеницима
Речне пловидбе Краљевине Југославије, донета
1 јула 1933 године под ДРПБр. 35470.

У истом параграфу тачка 45 мења се и гласи:
„У § 44 Закона о грађанским школама иза
допуне § 24 Финансијског закона за 1932/33 го-
дину, додаје се нов став који гласи: „За настав-
нике грађанских школа могу се постављати и лица
која су положила дипломски испит на економско-
комерцијалној високој школи или на Теолошком
факултету или на Пољопривредно-шумарском фа-
култету. Она могу после две године рада у гра-
ђанским школама полагати професорски испит.
Професорски испит могу полагати и учитељи до-
дељени на рад грађанским школама, који су поло-
жили дипломски испит на Филозофском факул-
тету, а имају најмање две године рада у грађан-
ским школама.

У §-у 84 а (нов)

Садашњи текст тачке 4 овога параграфа мења
се и гласи: „Члану 46 Уредбе о финансијској ликви-
дацији аграрне реформе на великим поседима
Бр. 28000/VI од 26 септембра 1933 године додаје
се нов став који гласи:

„Ако аграрни субјекти желе исплатити целу
отштету, могу се послужити 4% државом гаран-
тованим обвезницама за финансијску ликвидацију
аграрне реформе на великим поседима по номи-
налној вредности за исплату остатка дуга. Ово
под условом да све доспеле дужне ануитете од
1933 године до дана исплате имају подмирити у
готову”.

Секретар,

Станоје Протић, с. р.

Претседник

Финансијског одбора,

Димитрије Магарашевић, с. р.

Чланови:

Др. Урош Трбојевић, с. р., Гавран Капетановић,
с. р., др. Јосип Лаврић, с. р., Љубомир Божиновић,
с. р., Тодор Живковић, с. р., Лазар Црлић, с. р.,
Нешто Шћеновић, с. р., Драгутин Живковић, с. р.,
Франц Габровшек, с. р., др. Хамид Ефендић, с. р.,
Радивоје Милошевић, с. р., Анастас Чорбевић, с. р.,
др. Голиа Адолф, с. р., Драгослав Пантовић, с. р.,
др. Милован Грба, с. р., Осман Вољевица, с. р.,
Милан Стојимировић, с. р., Аћим Поповић, с. р.,
Милан Ђатовић, с. р., Лука Костренчић, с. р.,
Илија Поповић, с. р., Урош Недељковић, с. р.,
Владимир Чохаџић, с. р., др. Јуре Коце, с. р., др.
Хивзија Гавран Капетановић, с. р., др. Антон
Огризек, с. р., Богдан Ерцеговац, с. р.

Претседник Милаш Симоновић: Реч има народни посланик г. др. Цвета Маглић. (Није ту.) Реч има народни посланик г. Душан Бујић. (Није ту.) Реч има народни посланик г. Момчило Јанковић.

Момчило Јанковић: Господо народни посланици, пред вама се налази на решавању Финансијски закон са свима својим амандманима. То је последњи део Закона о буџету, завршни његов део. То је и завршна реч Народне скупштине по овоме закону. По жељи која је у овоме Дому изражена са ове стране (показује према левици) то би требало да буде и завршна реч ове Народне скупштине уопште.

У једном члану Финансијског закона даје се овлашћење Краљевској влади за доношење политичких закона, овлашћење које се за последњих неколико година провлачи из године у годину. Према томе оно не би заслуживало да се о њему посебно говори. Оно, што међутим чини особеност овога овлашћења у даним приликама то није ни изјава Краљевске владе да ће она за разлику од досадањих Влада начинити занста употребу од овога свога права, т.ј. стварно и у кратком року ове законе донети. Такве су изјаве постојале и раније и са свога гледишта г. др. Мачек има право што и ову изјаву, ма колико она била дата са потпуном искреношћу са ове стране, прима са резервом, и остаје у ставу ишчекивања, очекујући да дела потврде реч.

Изјава Краљевске владе не чини и не даје особити карактер, овом овлашћењу, али друго је нешто што даје изузетност овоме овлашћењу. На првом месту то је промена саме Владе, са мотивацијом у оставци пет министара, коју је поновио и у првој изјави Господин Претседник Владе. По тој мотивацији постојала је разлика у схватању госпде чланова Владе у погледима на хитност и на начин решења нашега најважнијег унутрашњег проблема тако званог Хрватског питања. Особитост је и у томе што је Влада Југословенске радикалне заједнице, као изборна Влада, изашла била на изборе са одређеним гледиштем на ово питање. Гледиште које је кулминирало у паролу изборне борбе јесте: један Краљ, једна држава и један народ. Ако су дакле постојали разлози за оставку неколико угледних чланова Владе, због разлике у гледиштима на то питање, то значи по себи да нова Влада која се родила из ове оставке не може имати оно исто мишљење на овај проблем које је наша странка имала за време избора. Јер кад би постојала истоветност, онда не би било разлога за оставку, и онда не би било разлога за измену Владе. Значи господо народни посланици, решење које се припрема у овоме најважнијем унутрашњем проблему неће бити и не може бити онако, како је Југословенска радикална заједница изнела на изборима са паролама које су добиле већину народа. (Један глас са деснице: То је ваше мишљење.) То је први акт, прво дело које показује да нови режим хоће да изађе на сусрет др. Мачеку. То је дело а не реч како се каже, која је важила за прошли режим. Међутим, господо, то није једина предусретљивост која је учињена према др. Мачеку, Југословенска радикална заједница изашла је на изборе са паролом: Један Краљ, једна држава, један народ. Истина чули смо у овоме Дому од г. др. Лазе Марковића, да ове пароле нису

важиле у целој земљи. У једној покрајини у Словеначкој избрисано је било оно „један народ“ и тамо се гласало само за једног Краља и једну државу. Као што видите, то је било већ нешто ближе др. Мачеку, али остало је ипак да је парола један Краљ, једна држава и један народ истицана и важила у свима деловима наше земље сем овога малога дела — државе. Међутим по образовању нове Владе дата је у овоме Дому декларација. У тој декларацији, господо народни посланици, нема више речи о чувању државног и народног јединства.

И пошто ми знамо да је г. др. Мачек тај који не признаје народно јединство, ево доказа нове сусретљивости новог режима према идеји, према правцу г. др. Мачека.

Најзад, најновији експозе Господина Министра Претседника у одбрани буџета Министарства унутрашњих дела отишао је још корак даље. У томе експозеу признаје се да постоје разни, различити народни индивидуалитети у југословенском народу, признаје се то као факат коме треба дати пуно и формално, а не само стварно признање, и то, господо народни посланици, у државној заједници.

Као што видите, за цигло два месеца од пароле Југословенске радикалне заједнице остало је врло мало. Прећутали смо народно јединство, па смо онда почели да говоримо о државној заједници, не више о држави једној и недељивој, остаје као неоспорно и као признато са свих страна само још једно: један Краљ.

Међутим, господо, за сада према Уставу и према позитивним земаљским законима постоји само једна и недељива Краљевина Југославија. Када је то име дато нашој држави, онда се хтело тиме да обележи не само унитарна форма владавине (проста држава, за разлику од сложених), него је хтело да се обележи и хомогеност садржине те државе, да ту државу настањује један јединствени народ.

Државна заједница, господо народни посланици, то је теза г. др. Мачека. Али, да би се та теза признала, да би се она истакла са овога места у овом Дому треба на то да даду свој пристапак претходно меродавни фактори и да се зато изјасни већина народа.

Све дотле државна заједница не постоји, постоји само једна и недељива држава Краљевина Југославија.

Ја верујем да сам Господин Претседник Краљевске владе није мислио на овакву државну заједницу какву замишља г. др. Мачек. Али, ипак сматрао сам за потребно да то нарочито истакнем, да то нарочито подвучем, у моменту када ми дајемо овлашћење за доношење политичких закона, да у тим законима не би било никакве алузије, да у тим законима не би било ставова који би били двосмислени у овом погледу, него да би ти закони почивали само на Уставу и на позитивним земаљским законима.

Нама из Југословенске радикалне заједнице мора нарочито ово особито лежати на срцу, јер ми смо, господо, унитаристи по своме програму, унитаристи не зато што смо желели ма чију хегемонију, него из најчистијег и најдубљег уверења да је то најбољи начин решења југословенског проблема, — заправо једини добар начин.

Ми смо веровали у ту идеју и верујемо, јер су њу заступали највећи умови нашег народа почев од Цива Гундулића па преко Крижанића, Андрије Качић-Миошића, Врза до Штросмајера, Рачког, Прерадовића, Његоша, да поменем само неколико највећих имена а има их много таквих. Највећи умови, највећи великани нашег народа имали су у својем срцу идеју о јединству српско-хрватско-словеначком, залагали се за њу, проповедали је речју и пером, па је после тих речи дошло дело, идеја је постала акција, у којој се опет документовало ово јединство: онда кад су се 1848 године Срби и Хрвати раме уз раме борили за своју самосталност, кад је доцније створена српско-хрватска коалиција, кад је тамо у оним крајевима долазак Краља Петра на престо у Београд поздрављен као долазак југословенског Краља, кад је за време балканских ратова цео народ тамо одушевљавао се српским победама и похрлио да делом и материјално помогне Србе у извршењу њиховог тешког задатка, и најзад кад је за време великог Светског рата створен југословенски одбор и југословенске дивизије које су заједно са Србима проливале крв за исту идеју, да најзад ова идеја заједничким актом од 1 децембра 1918 добије апотеозу народног уједињења.

Сад одједаред, господо, у изјави г. Претседника Краљевске владе вели се да је 20 година заједничког живота узалуд протекло, јер је за све то време остала разлика у индивидуалитетима југословенских народа, да је то факат који треба признати и коме сада треба дати и формалну санкцију. Ја не знам, господо, да ли је ико могао очекивати да за 20 година, за цигло 20 година, нестане свих разлика које су делиле наш народ столећима под различитим туђинским владавинама. Сви који знају историју немачког и италијанског уједињења, а сви је знамо, сви смо сведоци, господо, да је немачки народ тек сада за време Хитлера стварно доживео своје пуно јединство, уклањање свих разлика које су га делиле кроз векове. Сви знамо да је и много више од 20 година потребно, не да се уклоне разлике, него да се само ублаже. И према томе сувише је рано говорити о томе да Срби, Хрвати и Словенци нису један народ. Ми знамо да има много разлике међу нама. Ми смо свесни тога али морамо бити свесни и тога да Југословени, да југословенски народ може израђивати своју државу само на ономе што га спаја а не на ономе што га раздваја. Једно је сигурно, да поред разлика има много ствари које су заједничке свима нама, јер ми морамо бити свесни да су Срби, Хрвати и Словенци једне расе, једне крви, једнога језика, да смо измешани тако да би тешко било поделити нас а да дубоко не заболи једног или другог, да будућност наша лежи у нашем спајању, не у нашем раздвајању.

Да ли је уопште потребно, господо, радити на томе да се укине и да нестане ових разлика у појединим деловима нашег народа? Ја мислим да је та разноликост која међу нама постоји често пута опречност, да она у самој ствари јесте и мора бити извор наше јаче снаге, а не услов наше слабости. Јер спајања разноликости, господо, у природи ствара боље јединке, јаче и способније за живот. Унитаризам, према томе, не значи да треба да нестане Срба, Хрвата и Словенаца. Смисао новог југословенства дао је најбоље покојни Краљ Александар... (Једнодушни повици: Слава Му!).... кад је на питање једнога енглеског новинара: да

ли ће развијање југословенства уништити индивидуалне разлике које постоје међу елементима који су његови саставни делови, одговорио: „Не! Као што чињеница да сте ви Британац не чини вас мање Енглезом или Шкотом. Тако ће Хрвати остати Хрвати Хрвати, Срби Срби, а Словенци Словенци, а сви ће бити поносни зато што су Југословени“.

Не значи југословенски унитаризам ни централизам. У томе погледу потпуно се слажем са изјавом коју је наш посланички друг др. Коце дао овде у начелној буџетској дебати кад је казао да по његовом уверењу оно што је покопано овога тренутка то је централизам, али који нема никакве везе са унитаризмом, јер су то две различите ствари. Зато нама из Југословенске радикалне заједнице пада тешко, да једна влада која је изашла из крила Југословенске радикалне заједнице, и која стално наглашава потребу јединства ове странке, чак и њенога даљег јачања, њенога препорода у народу, у овом основном-кардиналном питању учини ма шта што би било противно програму, што би било противно идејама Југословенске радикалне заједнице.

Речено нам је, господо, да треба да будемо сасвим искрени кад се говори о овом проблему, јер се само тако може доћи до споразума. Господин Претседник Краљевске владе нарочито је наглашавао потребу отворености и искрености, захтевајући на тај начин да се и његовим изјавама поклони пуна вера и са ове стране, са леве, ова потреба је призната исто тако. Г. др. Лаза Марковић у своме говору рекао је, да је потребно да се потпуно рашчисти ситуација и да се потпуно разбистре појмови пре но што би се дошло до једног формалног споразума, и пре него што би тај споразум био изнесен пред народ.

Дакле, да будемо сасвим искрени! Какве су логичке последице из става које је Краљевска влада заузела, кад је говорено о постојању различитих индивидуалитета у југословенском народу. Ако се, господо, пође од те поставке да постоје различити индивидуалитети, у југословенском народу — онда да будемо сасвим отворени — није најважнији унутрашњи проблем Хрватско питање, него је то Српско питање, српски проблем, који мора бити најпре решен и који тражи најпре своје решење.

По својој важности, по својој историјској тежњи, по броју у Југославији, најзад, ово питање, српско питање, хтели ми не хтели, поставиће се пред нас, поставиће се пред меродавне факторе у моменту кад се жели да решава посебно било Хрватска, било Словенацка индивидуалност. Српско питање могло је да буде потиснуто, о њему се могло не говорити само донде, докле је држава водила југословенску политику, која је имала да обухвати сва три индивидуалитета укупно, и српски и хрватски и словеначки. Ако се једно од тих питања одвоји, онда је несумњиво да се српском народу мора признати право да заузме свој став и реши коначно своје сопствено питање.

Зар би неко могао и помислити да је српски народ жртвовао један милион и по својих синова да хрватски и словеначки проблем буде решен, а да српски проблем остане без свога решења! Кад се већ са стране Хрвата износе две историјске националне и државне идеје, кад се тражи враћање на 1918 годину, онда, ако се тамо вратимо,

српски народ тражиће оно што њему припада по праву скупе и крваво плаћене победе. (Бурно плескање.) Онда ће се уједињење свих делова српскога народа поставити као први аксиом, и то уједињење у границама које гарантују пуну сигурност и несметани развитак српскога народа. Онда нам, господо, неће требати никаквог гласања, јер је то решено и изгласано већ милионима мртвих српских хероја расутих широм целог Балкана. (Једнодушни повици: Слава им!)

Ето, господо, то је логично извођење идеје о признању посебних индивидуалитета у југословенском народу. У моменту кад се то признање изриче, пред нама су два пута: или враћање на унитаристичко решавање тог питања, или решавање Српскога питања као најпречега, најважнијег, првенственог питања.

Ја не знам да ли икакви високи разлози захтевају да се државна политика мења, да се скреће са досада утврђеног правца. Али оно што морам да искажем, то је да се том приликом води рачуна првенствено о потребама и интересима српскога народа, ако се не жели да се дочека и доживи оно што видимо данас да се дешава у Чешко-Словачкој. (Плескање.)

Ми, господо, верујемо, да ни једна влада, па ни Влада г. Драгише Цветковића, која се ослања на Југословенску Радикалну заједницу, неће изневерити њен програм и њене идеје.

Ми не сумњамо да ће наша Влада одлучно одбити сваки покушај за поделу нашег народа, за поделу наше земље и ни у којој форми српски народ неће допустити да буде раздвојен у неколико покрајина, док би Хрвати остали груписани уједно и док би и Словенци остали груписани уједно.

Југословенска радикална заједница остаће као вазда будна контрола над радом Владе, чак и у случају, ако ова Народна скупштина оде. Ако високи разлози, које ми не знамо захтевају да ова скупштина иде, онда сматрам за дужност да њена последња реч не буде завршетак једног чистог техничког посла, него да се чује једна програмска, једна идејна реч, да то буде лабудова песма ове скупштине.

С том изјавом, господо народни посланици, ја дајем своју сагласност на тражено овлашћење и гласам за Финансијски закон. (Бурно плескање и одобравање у центруму и на десници.)

Претседник Милан Симоновић: Има реч народни посланик г. Тришко Жугић.

Тришко Жугић: Господо, пред нама је Финансијски закон и у овом Дому данас са завршава буџетска дискусија. Овом приликом хоћу да констатијем једну ствар да се буџетска дискусија водила на препад и са великим замором и ми смо били у немогућности да дубље уђемо у саму материју. То се исто и данас понавља са претресом самог Финансијског закона који у себи садржи један велики број амандмана, уредаба, наредба и решења Министарског савета. Све то скупа за собом повлачи велике издатке из државне касе, али ми смо данас у немогућности да о томе детаљније говоримо, само наглашавамо то: да се све више и више губи из вида наша платежна моћ што ће се нарочито осетити приликом убирања прихода са повећаним пореским оптерећењима.

Напред сам нагласио да сам у немогућности да опширније говорим о појединим одредбама Финансијског закона али ћу се осврнути на извесне прописе. Тако у § 24 Финансијског закона додат је један нов амандман према коме се укида Велики суд у Подгорици. Мислим да је са тим преурањено и ја не видим праве разлоге због чега је то учињено, када већ имамо шест правних подручја у нашој земљи. Црна Гора била је самостална држава и она је имала своје законодавство као и остале правне територије у држави, па како још није целокупно наше законодавство унифицирано на телој територији, то је сасвим неоправдано, да се укида Велики суд у Подгорици. Ми ћемо још на то дуго чекати и тешко је предвидети када ћемо доћи до једног заједничког грађанског закона, а докле то не постигнео, није требало укидати Подгорички Велики суд, већ је требало исти попунити са довољним бројем судија и на тај му начин омогућити и брз рад. Ја разумем господу и њихове наводе да је тај суд непотпун, али то није никакав разлог за његово укидање. Установљење Апелационог суда у Подгорици не сме да иде на штету Великог суда, већ је тај суд требало одмах организовати у потпуности са довољним бројем судија и тако би смо и на том правном подручју имали поред Великог суда и потпун Апелациони суд, који је требало још раније установити.

Министарство правде у могућности је да попуни и један и други суд и то са врло малим материјалним ефектом, који не би, можда, достигао ни пола милиона динара. Са тим малим издатком, а ви видите како се издашно праве издаци на друге ствари у овој земљи, ми би имали у Подгорици и Велики и Апелациони суд што би било од неоцењиве користи за све парничаре уопште на тој правној територији. Неумесно су наводи извесних како тај суд и нема много посла. Можда је тај суд сада мање оптерећен из разлога што је на тој правној територији скоро уведен нови грађански парнични поступак, чија примена тражи стручно знање и дужу праксу и код судија и код адвоката. Да су прилике у нашој земљи инакве како би ми сви желели, ја бих био први да се оснује један заједнички Касациони суд за целу земљу, али ми смо још од тога за сада врло далеко и зато није било умесно, да се једно правно подручје остави без Касационог суда докле се на другим правним територијама то и даље ставља како је то и раније било. Црна Гора за сада је пасивна и становници исте због слабог саобраћаја и досада су били у тешким приликама да воде своје спорове. А сада када буде укинут Велики суд у Подгорици, Црногорци ће морати да воде своје спорове код Касационог суда у Београду, а то је за њих скопчано са великим трошковима, који они не могу лако издржати. Рачунам да ће се и господо из већине сложити са мном и да се тај амандман неће примити у овом Дому.

Из амандмана Финансијског закона, који је пред нама, такође видим да није примљен ни амандман у погледу напредовања у групе судија окружних судова, што јако жалим. Тим амандманом ишло се на то да се исправи једна груба неправда према судијама окружних судова, која им је учињена Чиновничким законом, који је укинуо чл. 47 Закона о судијама од 1929 године. По том члану судије су добијале унапређење у трећу гру-

пу пре него старешине Среских судова, али после те измене стање се променило. Сада старешине Среских судова могу добити унапређење до треће групе другог степена, а судије окружних судова то не могу добити пре навршетка 60 година живота и 30 година ефективне сужбе. Због овога имамо случајева да старије судије Окружних судова прелазе у Среске судове ради тог унапређења што је сасвим нелогично и то не одговара ни самом добром правосудју. Судије Окружних судова у праву су и ја апелујем на већину овог Дома да се тај амандман прими и да се на тај начин ода пуно признање нашим судијама. Наглашавам да та неправда највише погађа баш оне судије који свој позив правилно схваћају, и који до својих група долазе својим преданим и објективним радом, а никако помоћу партијске карте и помоћу лактања.

У овом Финансијском закону изостао је и амандман у погледу ратних инвалида — чиновника. Надлежни ресорни министар био је дужан да изађе у сусрет у погледу признања за државну службу, њихово проведено време у самоуправној служби и ја бих у том погледу предложио следећи амандман: „Ратним инвалидима са најмање 50% неспособности за привредни рад — државним чиновницима — признаје се у ефективно трајање државне службе по §§ 113 и 116 Закона о чиновницима време проведено у самоуправној служби код појединих бановина с тим, да се на основу овако признатог времена изузетно од Чиновничког закона од 31 марта 1931 године накнадно разврстају према годинама проведеним у државној и самоуправној служби бановина, рачунајући им групну службу по § 49 Закона о чиновницима према школским квалификацијама, које буду имали на дан ступања на снагу овог закона.” Рачунам да је овај мој предлог оправдан и да ће пленум исти и примити.

Тако исто у § 86 Финансијског закона признаје се амандманом правницима, који су са службом у Државној хипотекарној банци, да могу полагати судијски испит после три године проведене службе. Кад је већ то право признато поменутим чиновницима у Државној хипотекарној банци, онда је то право требало признати и чиновницима — правницима — који су на служби у Привилегованој аграрној банци, у Дирекцији за ликвидацију земљорадничких дугова. Шта више ови су чиновници у тежем положају од својих колега, који су на служби у Државној хипотекарној банци, јер они немају сталност и могу увек бити отпуштени. Ако пленум прими амандман за чиновнике-правнике у Државној хипотекарној банци, онда треба то исто учинити и за чиновнике-правнике у Привилегованој аграрној банци.

Господо, пре неки дан, када се у овом Дому водила дискусија о буџету Министарства грађевина ја сам том приликом говорио о тешким саобраћајним приликама у Зетској бановини, а нарочито о саобраћају у границама старе Црне Горе и Санџака. Том приликом упоредио сам Црну Гору са Словеначког у погледу саобраћаја, и без икаквог повода са моје стране, дошло је до сукоба између мене и претставника Словеначке. Господо народни посланици из Словеначке, криво су ме разумели па је то имало свог одјека и у словеначкој дневној штампи, која припада др. Корошцу. Тамо је речено како сам ја говорио против напретка и интереса

Словеније што не одговара истини, јер сам ја и тада, што и сада чиним, подвукао да се ја радујем сваком напретку браће из Словеначке, али да исто тако желим да и моја Црна Гора буде уређена као што је то уређена Словеначка. Ја сам тада апеловао на г. Крека, Министра грађевина, да исправи учињене грешке према Црној Гори у погледу саобраћаја и изнео сам све тешкоће које због тога трпи тамошњи наш свет и завршио сам да је већ време да се и Црна Гора саобраћајно веже са центром и са осталим покрајинама наше државе, јер докле се год то не сврши, Црна Гора није културно везана за ову земљу. Ја не сматрам, господо, да је Словеначка др. Корошец, као што изгледа сматрају његове присталице. Према томе ја имам право да критикујем политички рад др. Корошца и ја сам то и учинио и нарочито сам критиковао његов рад као Министра унутрашњих дела у бившој Влади др. Стојадиновића.

Та моја критика и на политички рад др. Корошца не значи да сам ја нерасположен и према народу у Словеначкој и ја жалим што су моје речи тако рђаво схваћене и од стране народних посланика из Словеначке и од стране дневне штампе из Љубљане. Др. Корошец се често пута јавља на појединим зборовима и нама Србија даје лекције и учи нас патриотизму и национализму. Те придике др. Корошца не примамо и он нема потребних квалификација да у том смислу нама Србима даје своје лекције. Он иде још даље па често помиње и династију, па нам и у том правцу чита непотребне лекције, и ја му саветујем да се тога посла остави. Династија иде заједно са народом и на том терену нису нам потребне лекције ни са које стране, а најмање са стране др. Корошца, који је, у времену када се Српски народ гушио у својој сопственој крви за Ослобођење и Уједињење наше државе, давао такође своје благослове и у Бечу; а како су они тамо прошли са његовим благословом то нам је добро свима познато. Његов благослов добро је осетио и бив. Претседник Владе др. Стојадиновић и тешко онемо на чију главу падну благослови др. Корошца. Целина и интереси ове земље, мени су најпречи и ја ћу у свом политичком делању нападати све оно без разлике, одакле то долази, што би могло да нашкоди нашој општој ствари и нашој општој заједници.

Господо, ви сте чули шта је све рекао мој предговорник у погледу наше унутрашње ситуације. Он се нарочито задржао на унитаризму и јединственој држави. То је, господо, и за мене идеал, али смо ми, нажалост, за сада далеко од тога и што смо данас дошли у ово стање кривица највише пада на разне режиме у овој земљи, који су још од почетка били недорасли за велике потезе и за идеалну консолидацију и наше унутрашње сређивање, које би најбоље одговарало свима жељама и идејама и племенским и покрајинским. Како би то лепо и идеално било када би се ми данас, сви Срби, Хрвати и Словенци, осећали као један народ и када би смо сви имали једну заједничку југословенску државну мисао и идеју. За сада није тако али томе треба сви да тежимо и ја се надам да ћемо једног дана и до тога доћи. Ја се добро сећам једног случаја из Привременог народног претставништва још у 1919 години када је пок. Стојан Протић, тадашњи Претседник владе, поздравео све народне посланике и том приликом

нагласио, како ће се скупштински записници једног дана читати на српско-хрватском, а другог дана на словеначком језику. На то је устао др. Корошец и рекао је да он то не прима, јер је словеначки језик само један дијалекат српско-хрватског језика и онда је било једно неописано одушевљење у Скупштини. због те изјаве др. Корошца, али шта видимо данас! Све се то изменило и сада требају нове бробе и напори да се исправе капиталне грешке, које су за протеклих 20 година учињене у овој земљи.

Видите, господо, сви смо ми тим идејама унитаристичким били запојени у почетку стварања данашње наше државе али та идеја, као и идеја да смо ми Срби, Хрвати и Словенци један народ, била је злоупотребљена у свим правцима нашег државног живота. Па место да се та идеја о јединственом народу брижљиво неговала и да се центразила у пракси примењивао онако како су то захтевали општи народни интереси, отишло се сасвим другим правцем и онда није никакво чудо што смо данас дошли у ово врло тешко стање у погледу нашег унутрашњег уређења и у погледу консолидовања политичких прилика у земљи. Овом садашњем стању мора се што пре стати на пут иначе не ваља, а то ми даје за право и жалосна судбина братске нам Чехословачке републике. Ако ми будемо и даље на брзу руку свршавали све ствари као и овај буџет, који је још пред нама, а не будемо се озбиљно обазрели на наше унутрашње прилике и не будемо искрено, мушки и херојски, без подвала и даљег изврдавања и одуговлачења, пришли решавању Хрватског питања и брзог увођења нормалног политичког стања у земљи, онда ствар неће ваљати. Не заборавимо ни једног минута да се наша земља налази у тешкој ситуацији и споља и ја вас, господо, питам шта ће бити са овим нашим унутрашњим расправама ако се случајно појаве озбиљнији заплети с поља. (Димитрије Магарашевић: Били би сви заједно!) Дај Боже, и ја то желим па бих се радовао, г. Магарашевићу, да тако мисле и они тамо у Новом Саду.

При завршетку свога говора морам се још осврнути и на § 73 Финансиског закона, јер видим да је тај параграф остао и даље у снази т.ј. да се политички закони, међу којима и сам изборни закон, морају донети у заједници са скупштинским одбором. Ми из опозиције желели смо, и то захтевамо и сада, да се ти политички закони донесу без парламентарног одбора, јер ако се то право остави Влади ствар ће се брже и лакше свршити. Када ми из опозиције пристајемо да ту солуцију пада у очи зашто то већина овог Дома не прими тим пре што је нова Влада поникла из те већине. Ово нам даје за право да је посреди опет неко одуговлачење што не би смело да буде после дате Декларације садашње Владе, која има мисију да утре пут ка брзом решавању не само Хрватског питања већ и брзом увођењу политичких слобода, јер се та питања допуњују и једно без другога тешко се може решити.

Господо, поред све добре воље и добронамерности коју је Претседник Краљевске владе обелоданио са овог места, не могу да будем миран и нисам сигуран у брзо решавање наших тешких унутрашњих проблема, међу којима је централни проблем хрватско питање. То ми даје за право што видим да се и даље одржава исти систем вла-

давине, који је био и пре доласка нове Владе, која је дошла са мисијом да се том систему већ једном учини крај. Моје је уверење, ако нова Влада покаже на делу оно што је са свог места обећала, да ће се код нашег народа повратити вера у боље и лепше дане и да ће се наше унутрашње ствари много лакше и много брже свршити. У противном ако се скорих дана примети да је опет посреди неко одуговлачење и изврдавање онда ћемо имати још тежу ситуацију, а интереси наше спољне и унутрашње ситуације императивно захтевају да се то не догоди. Гласаћу против. (Пљескање на левици.)

Претседник Милан Симоновић: Има реч народни посланик г. Јован Радуловић.

Јован Р. Радуловић: Господо народни посланици, као што је малопре сасвим исправно речено, у времену када се народно и државно јединство спомињу све ређе и ређе, кад народно јединство постаје једна отрцана стара крпестина, а кад идеја подвајања и федерализма почиње узимати маха, симптоматично је да до данас, после двадесет година нашег заједничког живота, постају код нас актуелни разговори који припадају сумрачним периодима наше прошлости:

Пре четири дана са овога места нападнут је Соко Краљевине Југославије и заменик старешине Сокола Енгелберт Гангл. По члану 17 Закона о оснивању Сокола Краљевине Југославије...

Претседник Милан Симоновић: Господине говорниче, ја Вас молим да говорите о ономе што је предмет дневног реда. О томе је требало да говорите онда када је на дневном реду био буџет Министарства за физичко васпитање народа.

Јован Радуловић (наставља): Ово је у вези, Господине Претседниче, са предметом и о томе ћете се уверити.

По члану 17 Закона о оснивању Сокола Краљевине Југославије старешина Савеза, према овлашћењу Блаженопочившег Краља Александра (Повици: Слава Му!) од 4 децембра 1920 године, јесте онда Његово Краљевско Височанство, Наследник Престола, а сада Њ. В. Краљ Петар II (Повици: Живео!) Бранити соколску организацију то је сувишно, јер је свакоме врло добро познато шта је ова установа урадила пре рата, и шта је урадила после рата у нашој заједничкој држави. Бранити Гангла, једног истинског носиоца југословенске мисли, човека који гори за једну идеју читав свој вијек, који је, према аутентичним к. у. к. податцима био „полицај фердехтиг, ајн хецреднер, организатор дер словенишен либерален лерершафт, редактор дес сербофилен лереролатес, учитељски товариш“, бранити човека који је био прогањан, затваран и осуђиван на тешку тамницу, то би било овде сувишно. Бранити, господо народни посланици, човека који је о данашњој Југославији овако певао:

„Ти си же била, ко те било ни,
Носили смо те в својем хрепенењ,
Градили братје в својем те трпљењу,
Да ропско срце ше слотило ни“

кажемо: бранити таквог човјека сувишно би било. Међутим кад бисмо се претресли, кад бисмо добро завирили у оне предратне кабинице, не знамо на којој би страни било више трагова немиле прошлости: да ли у кабиницама оних који се бусају у прса говорећи....

Претседник Милан Симоновић: Ја Вас молим, господине говорниче, да се држите предмета.

Јован Радуловић (наставља): Ово је у непосредној вези са предметом.

Претседник Милан Симоновић: Ја ћу Вам одузети реч. Изволите говорити о ономе што је на дневном реду.

Јован Радуловић (наставља): Па, господине Претседниче, видећете да ово има везе са два предложена амандмана.

Претседник Милан Симоновић: Говорите о Финансијском закону.

Јован Радуловић (наставља): ... говорећи да су чисто драго камење у својој малој домаћи Словенији, или код оних који су се испели на суначну висину и у раду проводе свој живот за добро велике јединствене Југославије.

Два владина амандмана, господо народни посланици, један амандман Министра за физичко васпитање, а други амандман Министра просвете, дају ми повода да данас узем реч. Амандман Министра за физичко васпитање народа гласи у свом првом члану овако: „Овлашћује се Министар за физичко васпитање народа да може на терет свога буџета за 1939/40 годину исплатити „Звези фантовских одсека“ у Љубљани на име помоћи за потребе материјалне природе, то јест за оснивање отсека за изградњу домова, одржавање стручних течајева, организацију и одржавање слетова, набавку справа и других предмета у укупној своти до 500 хиљада динара“.

Најпре треба да утврдимо, господо народни посланици, да ли је овај поступак законски исправан и да ли се, према нашем данашњем основном закону, смело и могло загазити у једну овакву радњу. Први део члана 13 Устава Краљевине Југославије гласи овако: „Грађани имају право удруживања, збора и договора у границама закона. Не може бити удруживања на верској или племенској или регионалној основи у партијско-политичке сврхе, као ни у сврхе физичког васпитања“.

Према томе, господо народни посланици, јасно је, да „Звеза фантовских одсека“ у Љубљани, која је једна чисто верска организација, није легална установа (Гласови: из центра: Није истина!), те према томе, не би смела ни постојати а још мање бити помагана од Министарства физичког васпитања. Јер, господо народни посланици, закон је јасан као сунце и он, дакле, не допушта удруживања ни на верској, ни на племенској, ни на регионалној основи. Наша браћа Словенци допустиће, да овде нема никакве двоумице. И кад двоумице нема, онда не би смело бити ни овога амандмана. Па кад даље двоумице нема, онда ни брат Министар Чејовић није смео поднети Финансијском одбору овај амандман. Господо народни посланици, ја кажем брат Министар, јер сам имао то задовољство, да ме Господин Министар, на моме првом сусрету, тако освоји. Па шта би могао бити друго један Црногорац него Соко, него брат! Та сва историја црногорска и није ништа друго него једно соколовање, борба за чување народног Светог аманета наших дедова. Она је једна светла и узвишена мисао за јединство нашег народа казана кроз Његошеве стихове:

Бело, било, б'јело и бијело,
Лепо, липо, л'јепо и лијепо,
Листићи су једнога цвијета,
У један су стручак од њихани.

Али, господо народни посланици, брат Министар није овде поступио како треба. Он и као Соко и као Црногорац, није се смео оглушити о наш основни земаљски Закон и поднети овај амандман. Ми његов положај потпуно разумемо. Ако се на њ правио извесан притисак, и ако је он овај амандман морао да прогута, ако је он пред њим морао да стисне очи, онда је морао отступити. Он се морао захвалити на министарској столица као националан човек, као Црногорац. Он се морао супротставити овоме амандману или повући консеквенције.

Господо народни посланици, по Београду граду на сва се уста говори да је најозбиљнији кандидат за предложено место инспектора треће групе другог степена Министарства физичког васпитања Словенац Улага, човек који је сасвим близак фантовској организацији, а то значи организацији која је веома далеко од соколске. (Гласови из центра: Веома добар човек, спортиста! Шта то смета?!).

Соколи, господо народни посланици, мотре, шта се ради у овоме Министарству. До сада је ово Министарство било нека копча између режима и соколских организација. И сада, ако се узме несоко као инспектор у ово Министарство, ја вас питам: шта остаје за Соколе, кад је један једини начелник у овоме Министарству опет несоко?! (Један глас: То није Министарство сокола!)

Доста је у овој земљи и националног трвења, па ако избију на површину и она верска, ја не знам шта ће бити од нас.

Кад се ова помоћ хоће да даде овоме фантовском друштву, ја смем смело и отворено да кажем, да би и г. Мачек имао право да затражи, да се Хрватској сељачкој заштити даде 5 милиона динара. (Граја и протести у центруму. — Настају жучна објашњења међу посланицима).

Претседник Милан Симоновић: Господо народни посланици, молим вас да се умирите. (Бурни протести и жучна објашњавања између посланика трају и даље).

Господо народни посланици, прекидам седницу.

(После прекида.)

Претседник Милан Симоновић: Господо народни посланици, седница се наставља. Господине говорниче, изволите наставити.

Јован Р. Радуловић (наставља): Господо народни посланици, ја се чудим зашто се ова узбуна створила, јер ја нисам имао намеру никога да вређам. Ја као Херцеговац имам за данашње нејуначко доба можда један дефект, што ствари искрено постављам, и ја нисам за то крив. Криво је за то моје национално васпитање.

У вези са оним амандманом Министра физичког васпитања, карактеристично је, Господо народни посланици, да овај амандман није примљен једногласно ни у Финансијском одбору. То само узгред кажем, па ви размишљајте о томе!...

Други амандман Господина Министра просвете, који је у органској вези са овим амандма-

ном Министарства физичког васпитања народа, односи се опет на ову словеначку организацију о којој сам говорио. Он допушта ученицима средњих школа да могу бити чланови подмлатка „Звезе фантовских одсеков у Љубљани, подмлатка „Звезе деклишких крошков“ и „Словенске дијашке Звезе“ у Љубљани. (Гласови из центра: Зашто не?)... Дозволите, молим вас! Ја као дугогодишњи професор познајем врло добро Закон о Средњим школама од 1929 године као и његове касније допуне. § 67 Закона о средњим школама који гласи овако:

„Ученици сваке Средње школе могу образовати удружења у циљу интелектуалног, моралног, естетичког и здравственог усавршавања, али никако на основи племенској или верској. Рад ових удружења стоји под сталним надзором школске управе. Правила удружења одобрава Министар просвете на предлог наставничког савета“.

Други део овог параграфа гласи овако:

„Осим ових својих удружења ученици средњих школа не могу бити чланови никаквих других друштава сем подмлатка друштва Црвеног крста, Сокола Краљевине Југославије и Феријалног савеза“.

На крају другог става овог параграфа, што сам вам га сада прочитао, укида се, према предложеном амандману, „тачка“, а ставља се „запета“, и додају се ове горње установе: „Звезе фантовских одсеков“ у Љубљани, подмлатка „Звезе деклишких крошков“ и „Словенске дијашке Звезе“ у Љубљани.

Ова два амандмана, господо народни посланици, који су, као што сам рекао, у органској вези, излазе потпуно у сусрет жељама оних листова и расположења у Дравској бановини, који су крајем прошлог и почетком овога месеца отворили једну незгодну и жучну кампању против соколске организације у нашој земљи.

Господо, међу тим листовима истичу се нарочито „Стража в вихарја“ и „Домолуб“. Најпре, господо народни посланици, лист „Стража в вихарја“, у броју од 23 фебруара, доноси чланак под насловом „Идеологија народне пропасти“, у коме се чланку нарочито и дословице каже да је идеологија једнога народа и народног јединства идеологија наше народне пропасти. Тај исти лист, господо народни посланици, у броју од 3 марта о. г. а то је и у временској вези са овим амандманом Господина Министра просвете — у чланку, који је написан под насловом „Ми гремо напреј“ овако каже: „Ми захтевамо, да се на средњим школама уведе потпуна привилегованост словенске дијашке звезде и да убудуће једино наша организација има монопол на васпитање омладине“. Па даље, врло интересно: „Долази нова гарда, гарда словеначке католичке омладине која ће бити као и Хлинкина гарда. Словеначка дијашка омладина устаје и њени захтеви су јасни и одлучни. Она захтева привилегованост, јер она једина има право на то“. А најзад долазе ове речи: (Жучни протести у центруму), последња реченица, поента изванредно занимљива: „Тиршове гарде мора нестати из словеначког народа и на места Тиршових легија остаће само прах и пепео“.

Господо народни посланици, како видите почело се са Словенијом, па ће се наставити са Хр-

ватском и Далмацијом, па Босном и Херцеговином. Уведите, господо народни посланици, православне попове и ђаконе у средње школе, уведите покровитеље Маријине конгрегације у те средње школе, затим хоће и дрвише, па ћете имати чисту националну средњу школу. Иако сам националан човек, а ја се надам да ми то можете веровати, ја сам и добар православац, али ја сам противу верске превласти у нашој средњој школи, која мора бити национална.

Ми смо се родили као Југословени, или ако хоћете да вам учиним један уступак: родили смо се као Срби, Хрвати или као Словенци, касније постали смо припадници те и те вере. Стога одгој наше средњешколске омладине и оне у Словенији, и оне у Војводини, и оне у Србији, Далмацији, Хрватској и Босни, треба да буде првенствено националан, ако нам је на срцу напредак ове наше државне заједнице. И стога, господо народни посланици, ја се не могу начудити, да један културан, напредан и либералан Министар у личности г. Стевана Ђирића, кога ја високо ценим и поштујем, да је он могао да поднесе овај амандман.

Ја завршавам. Иако сам дисциплинован члан Југословенске радикалне заједнице, а ја сам то доказао тиме што сам гласао и у начелу и у појединостима за буџет ја, господо народни посланици, слушајући глас своје савести, слушајући глас своје свести и разума, улажем протест против ових амандмана најпре у име своје, па у име 350.000 чланова соколске организације, као и у име свију националних људи ове земље, и изјављујем да ћу одлучно гласати против ових амандмана. (Одобравање).

Претседник Милан Симоновић: Реч има господин Министар просвете Стеван Ђирић. (Живо одобравање, плескање и узвици: Живео!)

Министар просвете Стеван Ђирић: Господо народни посланици, ја ћу да почнем речима, којима је мој предговорник завршио. Слушајући речи своје савести и слушајући речи свога срца и разума ја вам најтоплије препоручујем да овај амандман примите. (Плескање).

Господо народни посланици, ја верујем да је г. колега Радуловић добронамерно, можда, говорио, али с обзиром на то да су му претпоставке и премисе биле потпуно погрешне, погрешни су му потпуно и закључци. (Плескање). Јер, господо народни посланици, ја не могу да замислим погрешнију претпоставку него претпоставку да средња школа не може бити доста национална ако гаји љубав према вери катличкој, православној или муслиманској. (Бурно одобравање).

Г. предговорник каже: Пустите попове, пустите конгрегације, пустите православне свештенике, пустите хоће у средњу школу, па то значи њена пропаст, а ја вам кажем: Избаците све то из средње школе, па имате Југославију, овакву каква је и имате је такву да нико није задовољан и да међу рођеном браћом постоји један толики јаз, да је главна брига и прва дужност данашње Краљевске владе да у дванаестом часу то кобно питање опстанка Југославије реши. (Живо одобравање и плескање).

Господо народни посланици, у коме се правцу креће брод наше државе? У правцу стишавања страсти. (Бурно одобравање). У правцу братске

љубави међу нама свима. (Бурно одобравање). Ја, као члан Краљевске владе, то најбоље знам. Осим тога, у правцу нормализовања прилика, у правцу демократије.

Ја питам, господо, има ли овде само једног посланика Словенца, који би гласао против овога амандмана? (Усклици: Нема!) А ако нема, питам г. колегу Радуловића, шта је дужност Министра просвете, када сви посланици из те бановине захтевају и траже један амандман, је ли то дужност Министра просвете да одбије њихову жељу, који су добили пуно поверење свога народа? (Бурно одобравање).

Ту је, господо народни посланици, питање савести. Господо народни посланици, питање разума и савести налаже да не намеће један Министар просвете, или један колега из Херцеговине оно браћи Словенцима што они, може бити, неће и да им одбије оно што они хоће. Јер, верујте, браћо, ако смо дошли у једну тешку ситуацију у нашој и нама свима драгој Отаџбини, то је баш због тога неповерења, што немамо срца и љубави за оно у другим крајевима, што је нашој браћи из тих крајева свето. (Пљескање). И за љубав извесних атракција и гледања на ствари преко наших покрајина и преко потреба наших крајева врло често падамо у погрешку да одбијемо нешто што је у другој покрајини сасвим природно.

А, господо народни посланици, ко може једном Министру Краљевине Југославије пребацити што унаша и предлаже један амандман да се прими у средње школе удружење, које стоји под највишом заштитом Н. В. Краља Петра II. (Сви посланици устају, уз поклик: Живео Краљ!)

И, господо народни посланици, ко може мени лично то пребацити који сам имао срећу да видим како то удружење на терену делује. На мене је њихова манифестација учинила тако дубок утисак да, када сам непосредно после тога, можда за једну недељу дана, обавио једну часну дужност на Кајмакчалану, на оном светом врху, где су пале жртве за наше Ослобођење и Уједињење, на оном месту, на светом месту Кајмакчалану сетио сам се оне националне манифестације у Љубљани и рекао сам: Ова манифестација и она је једно исто! (Дуготрајно одобравање).

Драга браћо, да завршим и ја једном констатацијом. У оном тренутку кад не буде то само један Ђирић сматрао да је једна те иста национална манифестација у Љубљани и у Кајмакчалану, него кад то буде сматрала и Народна скупштина да су националне манифестације увек једнако миле и драге, ма где се догађале у нашој широкој Отаџбини, онда ових тешких проблема које Краљевска влада има да реши неће ни бити, јер ће их решити сам народ. (Бурно одобравање и пљескање у центруму и на десници).

Претседник Милан Симоновић: Има реч господин Министар грађевина.

Ministar građevina Dr. Miho Krek: Gospodo narodni poslanici, meni je zaista žao što je došlo do ovakvih reči u ovom visokom Domu na adresu jedne organizacije za koju sam ja ubeden da je isto onako visoko nacionalna kao što smo nacionalni i državotvorni mi svi. Mi u tim organizacijama o kojima je ovde reč ne radimo ništa drugo nego samo gajimo omladinu našu za Kralja i Otadžbinu. (Odobranje i

pljeskanje). Naši fantovi treba da budu najpožrtvovaniji i najodlučniji vojnici Kraljevine Jugoslavije. (Usklici: Živeo! Pljeskanje). To znam, draga braćo, ne samo ja, nego to znaju i mnogi koji su se, nažalost, danas eksponirali demonstrativno protiv njih. Pod pokroviteljstvom Njegovog Veličanstva Kralja Petra II. (Svi poslanici ustaju i jednoglasno kliču: Živeo!) priredila je ova organizacija lanjske godine jednu najveličanstveniju manifestaciju ljubavi za Kralja i Otadžbinu. Tih manifestacija bilo je u svima našim krajevima redom, u svakom srezu više njih. Tim manifestacijama prisutvovala su gospoda narodni poslanici iz svih krajeva i gospoda senatori. Pa ne samo oni nego i Predsednik Vlade g. dr. Milan Stojadinović, Predsednik Narodne skupštine g. Stevan Čirić i drugi predstavnici ovoga i senatskog Doma. Na tim manifestacijama nacionalnim i državotvornim govorili su kao počasni govornici pojedini poslanici iz ovog Doma iz svih krajeva, iz naše dične Sumadije, iz Bosne iz Južne Srbije i t. d. i svi su bili saslušani neverovatnim oduševljenjem, oduševljenjem što ga samo mlada srca mogu dati i njihove reči i izjave primljene sa odobravanjem.

Ova je omladina reprezentovala ne Slovence možda nego Kraljevinu Jugoslaviju, jugoslovensku omladinu na internacionalnom kongresu lake atletike i telesnih vežbi lanjske godine u Francuskoj i u mnogim kategorijama postigla prva i druga mesta među omladinama Evrope. (Pljeskanje) I ta omladina nije išla u inostranstvo pod možda slovenskom zastavom nego pod jugoslovenskom trobojkom i sa jugoslovenskim belim Karadordevim Orlom. (Odobranje i pljeskanje) Tako gajimo mi ovu omladinu, pošto hoćemo da ta omladina slovenskog naroda bude predstraža na najopasnijem delu i na najtežim granicama Jugoslavije. Samo to mi hoćemo i ništa drugo. (Бурно одобравање и пљескање).

Претседник Милан Симоновић: Реч има народни посланик г. др. Милош Тупањанин.

Др. Милош Тупањанин: Господин Јанковић у своме говору изнео је, да је Југословенска радикална заједница, којој он припада, ишла на изборе са једним одређеним програмом, и он, са жаљењем констатује, да се Влада господина Драгише Цветковића, у својој Декларацији, како сам га ја схватио, није држала програма Југословенске радикалне заједнице. Говорио је и о значењу речи из говора господина Претседника Владе, о значењу државне заједнице. Само мени је жао што се тога момента господин Јанковић није присетио да и назив саме странке, којој он припада, исто тако носи назив заједнице, и да се и сама његова странка зове Југословенска радикална заједница. Зашто заједница? Зато што је странка при оснивању озго регрутована из људи који су припадали трима странкама. Словенска људска странка ушла је у састав те странке комплетна са г. др. Корошцем на челу, Југословенска муслиманска организација ушла је у састав те странке комплетно на челу са др. Спахом. То су, господо, два реална политичка фактора. У наслову стоји и Радикална заједница. Ми знамо врло добро, да је у почетку формирања те странке ушао и главни одбор Радикалне странке, и вероватно биће прилике да неко, позван за то, и овде у Народној скупштини, а ја сам те чињенице и раније подвукао и нагласио, објасни зашто су претставници главног одбора Радикалне странке изашли из те заједнице.

Мени је жао што господин Јанковић није овде рекао, ма да сам то од њега очекивао, па да нам он који је узео у одбрану свога сарадника и вођу господина др. Милана Стојадиновића, ко је био та сметња да Влада господина др. Стојадиновића није донела политичке законе, иако је за то добијала у четири маха овлашћења од Народног претставништва. Ја се надам да ће ипак неко од господа да то учини једнога дана, иако би било много боље да је то учињено сада. Ова малопређашња дискусија која се водила овде, навела ме је на размишљање на мој говор који сам држао прошлога пута. Мене чуди зашто господин Корошец инсистира да Југословенска радикална заједница остане као политичка формација, када и његови људи и он сам види да нема јединство погледа на већину унутрашњих проблема.

Мене то чуди двоструко, прво, то је сигурно свакоме јасно, да странка господина Корошца има своје присталице, сталне присталице у Словеначкој, и да њему није потребна једна политичка формација као што је ова да би могла да политички делује и да дође, политички до изражаја. Други моменат, како сам малопре навео, то је да и он и његови људи да чак и у односу на словеначка питања, чисто интерна словеначка питања, нема хармоније у самој странци у којој је он један од вођа. И мене чуди, зашто господин Корошец и његови људи инсистирају, кад је овакво стање, да онај члан 73 Финансијског закона остане у онаквој стилизацији како га је предложила прошла Влада господина Стојадиновића, тј. да се политички закони донесу у сагласности са нарочитим одборима Народног претставништва. А ако господин др. Корошец мисли да се оваквим духом, који је малопре владао овде, може да се донесу закони о избору народних посланика, да се донесу политички закони који ће бити основ претходних радња за решавање Хрватског питања, нека ми је дозвољено да до краја у то не поверујем. Биће да су други разлози који руководе г. Корошца и његово друштво при инсистирању да се овакви закони донесу у сагласности са нарочитим одборима.

Мене чуди, с друге стране, да сама Влада није прихватила наше сугестије да у ову стилизацију уђе одредба, да ти избори народних посланика мора да се врше тајним гласањем. А ако је Влада стала на гледиште да ипак ови закони морају да се донесу у сагласности са нарочитим одборима, онда ме чуди да Влада није ставила рок до кога ти закони имају да се донесу. (Жагор). Ја знам да вас то највише боли и да вас буну. Влада г. Драгише Цветковића морала је у неку руку да стави рок до кога ће ови закони да се донесу, поготову, кад имамо овај преседан са Владом г. Стојадиновића, која је у четири маха добијала овлашћења од Претставништва и те законе није донела. Ја тражим, пошто је ово питање од превасходне важности, да се Господин Претседник Владе изјасни, да ли прима онај додатак који смо ми предложили да уђе у овај члан о тајном гласању, или ако не пристане да се ови закони донесу без нарочитог одбора да се онда стави рок до кога ти закони морају да се донесу.

Ја мислим да се не задржавам дуго на политичкој страни. О њој је било доста говора. Хтео бих да се задржим само на неким питањима из-

весних ресора који су поднели амандмане у предложеном Финансијском закону.

Пре свега, да се задржим на Министарству војске и морнарице. Ја морам да признам да ме чуди да нигде, ни у експозеу ни у ма којој публикацији, до које би ми имали приступа, нисмо чули, ни у апсолутним а ни у релативним бројевима, ни једну реч о техничком прогресу у нашој војсци, нисмо чули ни једну реч ни о механизацији, ни о моторизацији, ни о авијацији, као што ме чуди да није направљен, до сада, никакав план за индустријализацију наше земље. Ја морам да признам да сам у разговору са многим људима који се баве тим питањима, дошао до закључка да тај план не би изискивао велике издатке, по готову кад ти издатци буду ешалонирани на један дужи или краћи низ година. Видите, кад се узме да за тај план у року од пет до десет година не би требало више него милијарда и по до две милијарде динара, што би износило годишње око 200 до 300 милиона, мене чуди, понављам, да у томе правцу није до сада ништа учињено.

Немојте ми замерити ако вас будем замарао овим цифрама, али мислим да је поред решења нашег унутрашњег проблема ово највећи и најозбиљнији проблем данашњице. То је питање наоружања наше војске, питање оспособљења наше војске да се може ослободити иностранства у погледу набавке оружја те да може сама узети да оружа своју војску, онако како дате прилике и време изискују. Видите, за производњу кокса не би требало више него 150 милиона динара, за производњу сировог гвожђа око 70 милиона, за производњу синтетичног бензина до 180 милиона динара, за производњу сировог и рафинираног глицерина 12 милиона динара.

Ја знам да је војска у овом погледу чинила извесне напоре ради производње глицерина, али су сви ти напори увек били ометани са неке стране, са стране заинтересованих иако је глицерин неопходно потребан за фабрикацију бојног оружја. Глицерин се производи у фабрикама шпиритуса и они који су имали свога рачуна да не дође до производње глицерина то су и омели. Кад би било време и моменат да чујете какве су све закулисане радње предузимате да ова земља остане без фабрикације глицерина, онда би свакако дошли до уверења да има много, много фактора у овој земљи којима у првом реду не лежи интерес државе и народа пред очима. Видите, за производњу биљне целулозе у Дрвару не би требало више од 14 милиона динара, за производњу пентрита не би требало више од 18 милиона динара, за производњу електрода 16 милиона динара, за производњу лаких метала 17 милиона динара. Ту би у првом реду дошао алуминиум, из кога би могли да правимо чутурице и све остале ситне потребе за војску, а да за те потребе не дајемо паре иностранству. У том погледу почело се нешто и радити тамо око Шибеника, али је то све мало. Онда за производњу ватросталног материјала, шамота, било би потребно око 16 милиона динара, за производњу хрома око 16 милиона динара. Морам да признам да се ова руда из наше земље извози у Чехословачку и друге земље, у којима и за најобичније делове намештаја узимају легуру хрома да не би рђало, а код нас нема индустрије која би била финална у томе погледу.

Онда долази питање производње лекова. То је једно питање колико важно за војску толико исто и за народно здравље. Ми немамо једну велику фабрику лекова у овој држави. За војску би било потребно, колико она тражи, не више од 40 милиона динара да се подигне једна фабрика. На овај начин могли бисмо се еманциповати од иностранства, сиромашни слојеви народа дошли до јевтинијих лекова као и сама војска, која би се за време рата снабдевала лековима и не би зависила од иностранства.

Требала би субвенција мобилизоване могућности приватне индустрије око 150 милиона динара, даље субвенционисати премештање индустрије из пограничних крајева у центар земље, јер су у том погледу чинене велике грешке. Често пута покрајински интерес био је овде пречи, и ми данас имамо индустрију од првокласног значаја која је развијена на нашим самим границама. И кад је тражено да се премести у центар, да непријатељ не би могао лако до ње дође, поготову авионима да је руши, ту се наилазило на апсолутан отпор извесних крајева, који су више волели да виде запослење једног дела свог народа у тој индустрији, него да имају једну индустрију од првокласног ратног значаја по народну и државну одбрану. За то премештање требало би око 50 милиона динара.

Сад долазимо на једно болно питање, то је резервна храна за 4 до 6 месеци, за коју би требало 600 до 700 милиона. За време септембарске кризе прошле године — нећу бити индискретан ако кажем — ми нисмо имали никакве резервне хране, да је у исто време док су се гомилали облаци на нашим границама, док су се могле очекивати компликације на границама, у исто време форсиран је извоз нашег жита у иностранство. А војни магацини за храну зврјали су празни, у погледу резервне хране. Никакве резервне хране нисмо имали. Мора бити та резервна храна предвиђена исто онако као што и друге државе купују у иностранству за злато, резервну храну, макар да је имају за 6 месеци или годину дана. А ми ништа не чинимо. Зато би добро било да, пре но што дође жетва, Влада узме озбиљно ову ствар у разматрање, са другим надлежним факторима, да се створи и код нас резервна храна за народну одбрану и за војску, те да се не би десило да се извезе наше жито из земље, а ми да останемо без хране и за војску, а можда и за народ. Тих 600 до 700 милиона не би пропали, та би се храна могла продавати и опет обнављати. Евентуално да би се неки проценат изгубио, али имали би веће сигурности за исхрану наше војске и народа за случај рата.

Требало би око 150 милиона за заштиту од напада из ваздуха. Кад одбијемо ових 600 милиона, који би се дали за резервну храну, онда би остало око 1 милијарда и 600 милиона, које би требало уложити и то тако да се постепено отплаћује од пет до десет година, а да би се наша народна одбрана једанпут еманциповала од иностранства, да се створи код нас у првом реду тешка индустрија, која је основа осталој индустријализацији земље, и, као што сам рекао у расправи буџета расхода Министарства војске и морнарице ми би имали отуда у првом реду велике користи за војску, а у другом реду и за целокупну нашу народну привреду.

Ја, господо, мислим да је ово питање од првокласне важности за нашу земљу и земаљску одбрану и да за то треба да му озбиљну пажњу обрате сви одговарајући фактори. Ја морам признати, а мислим да нећу погрешити ако овде јавно изнесем да је у погледу индустријализације земље и оснивања индустријских предузећа, која су од првокласне важности за нашу народну одбрану, — да је у том погледу врло мало скоро ништа учињено. И ако постоје разне институције, разни савети и разни одбори, ја морам да кажем да се није наишло на довољно разумевање за ове ствари и сигурно је да у овом погледу треба довести свежее млађе нараштаје и снаге, који ће имати више разумевање за наше свакодневне потребе, него што је то до сада био случај. Ја, не желим у опште да критикујем, али желим да укажем да је крајње време да се са старим духом и методама рада и стварања и одржавање наше војне силе, прекине, да се са застарелим схватањима ликвидира и да се иде паралелно са духом и временом савременог наоружања, водећи рачуна о ономе што наши суседи боље од нас имају.

У овом смислу ја желим да укажем на објективне услове да је могуће ићи овим путем.

Прво треба освежити онај део старог кадра, који је, идући из победе у победу кроз три рата пре 20 и више година, постао конзервативан у односу на савремени напредак наоружања и поред највећег патриотизма којим је тај кадар запојен. Треба приступити енергично подизању и индустрије сировине и раздвоју прераде везујући где год је могуће мирнодопске економске потребе са ратним. Даље треба, ослободити ратну индустрију од иностранства, затим стварати на широкој основи технички, а затим одмах и тактички кадар, који ће индустрији наоружања и наоружању давати сталног живота. Није потребно овде на нагласим колике су грешке чинене и колико се сада чине. Било је прилике и пре 12 година кад смо ми износили те грешке и давали потребне сугестије, али није било разумевање ни код одговорних режима, а често пута ни разумевања код одговорних чинилаца у војсци. Даље, господо, треба користити стране лиценце наоружања и страно техничко искуство где год је то могуће, а нарочито код пријатељских и савезничких земаља. Ништа није тако драгоцено и ништа не стоји тако скупо као искуство у наоружању. Даље треба приступити једном планском раду и програмском запослењу властитих индустрија. Ништа није тако скупо као оно што се купује на страни, а нарочито наоружање, које је могуће израдити у властитој земљи. Ма како да је скупо оно што се израђује у земљи остаје ипак у земљи, дајући рада домаћој радној снази, подижући технички потенцијал, кружећи и даље кроз државне, општинске и друге народне касе и установе итд. Услед нижег стандарда живота и нарочито јевтине радне снаге у нас се не би ни радило о неким већим ценама, јер већ многе продукте радимо по истој цени као и иностранство, а неке смо аероплане радили чак и јевтиније од иностранства. Јер би многе продукте радили по истој цени као иностранство а извесне као на пример аероплане чак и јевтиније. Највећи део сировина за све врсте модерног наоружања постоји већ у земљи; добар део сировина изванредног је квалитета и има их довољно тако да би један део могли да обезбедимо за наше наоружање а други део да извозимо и извоз тих сировина дао би нам могућ-

ности да уведемо потребне машине и извесне фабрике који се не производе у нашој земљи. Основ наоружању је челик, угљ, лаки метали, нафта и њени деривати. Што се тиче нафте коју немамо у нашој земљи обезбедили смо увозом из пријатељске Румуније, а бензин би се могао обезбедити синтетичном фабрикацијом.

Има, господо, још много ствари које би требало у овом правцу изнети али које у интересу народне одбране човек мора да прећути и вероватно да ћемо имати прилике други пут да о овим стварима говоримо, ако ова Влада или друга после ње која дође учини што је потребно да војска дође до пуног и правог наоружања и пружи могућности да се у самој земљи фабрикује све оружје и муниција које је потребно нашој земаљској одбрани.

Ја бих још хтео, господо, да се са неколико речи осврнем на оне амандмане у Финансиском закону који говоре о Радничким коморама. Ја не знам зашто је требало Влади, зашто је требало Министру социјалне политике да распусти Радничке коморе у Новом Саду и Београду, кад се зна да су у тим коморама били људи који су савесно вршили свој посао и да никаква повода није било да се њихов рад инкриминише. Зашто се не пусете слободни избори па да само радништво изабере своје функционере а не да се стално постављају комесари као што је то случај са новосадском и београдском комором. (Чује се: Нема комесара!) Па ко је онда довео те људе тамо? (Претседник Министарског савета и Министар унутрашњих послова Драгиша Цветковић: Зато што су им истекли мандати па су нови изабрани, а комесара нема!) Ако су им истекли мандати зашто нисте пустили слободне изборе? Јер шта могу друго бити ови него комесари кад их је поставила власт, није их бирало радништво него их је поставио Министар социјалне политике. (Претседник Министарског савета и Министар унутрашњих послова: Не, него синдикалне организације, као на пример у Сарајеву!) Да, Југорас... (Претседник Министарског савета и Министар унутрашњих послова Драгиша Цветковић: Не Југорас, него и УРС... Постоји централни секретаријат радничких комора!) Ја кад говорим о радничким коморама, говорим о онима у Новом Саду и Београду, и знам кад власт каже да су их поставиле синдикалне организације, да то нису такве организације а на ове власт благонаклоно гледа. Ја само тражим и наглашавам да је потребно да се радницима да могућност да могу слободно изабрати своје функционере и да се не одуговлачи са овим стварима.

У погледу члана 66 под тачком 26 тражи се овлашћење за Министра социјалне политике и народног здравља да може изменити Правилник о лековима... „Овим Правилником може се предвидети да држава може набављати лекове из санитетског фонда итд.“... Добра ствар. Али ја се чудим зашто се не дозвољава Апотекарској задрузи, да и она може набављати лекове на велико а не само картели. Картели зарађују огромне паре, а сиромашни свет, сиромашан народ тешко и онако може да дође до лека, кад му је најпотребнији. Ово није мала ствар, ово је крупно питање. И, господо, кад је могло ући, да држава може набављати лекове из прихода санитетског фонда, могло се дати овлашћења Апотекарској задрузи, да своје чланове може снабдевати лековима, које би набављала и производила на велико. Тражим да се по-

веде о овоме рачуна и тако би, прво, картели остали без огромних прихода, које имају, а друго, што би и народни сиромашни слојеви долазили до јевтинијих лекова.

У погледу стажа лекара на селу, идеја је сама по себи сигурно добра. И фактички страшно је да данас, као што, чини ми се, рече Господин Министар социјалне политике, има више лекара у Београду него што их има у целој Србији и Јужној Србији. То је један факт, пред којим морамо да застанемо. На ту чињеницу ми смо указали већ поодавно. Али није довољно само овако наредити и казати, да лекар мора после стажа да оде и служи на селу. Треба створити могућности свима свршеним лекарима, који се терају да иду на село, да првог дана кад дођу на село, имају извесну праксу, да не дођу потпуно нови без ефикасне праксе. Јер онај на селу нема избора да иде од једног специјалисте до другог већ је упућен на тога свега једног јединог лекара. Онда је требало имати и овде план као и у другим пословима, а тај план није био тешко изводљив. Ми у нашој држави имамо нешто преко 350 срезова и кад би сада прорачунали колико би требало дати да се оснује по десет амбуланата и сваком срезу са по десет кревета, видели би да по једном плану, чије би извођење захтевало на пр. период од десет година, не би био државни буџет оптерећен са великом цифром за овај посао а народно здравље данас је много крупнија ствар и треба га ставити испред народне просвете.

Господо, није потребно наглашавати какве су санитарне прилике на селу и како сељак нема прилике да дође до лекара и до његове интервенције и да огроман део мале деце, у првом реду, па и велики део становништва умире зато што су санитарне прилике и лекарска служба испод свога нивоа код нас. Кажем: могле би се основати те амбуланте. Друго, томе човеку-лекару, који би дошао на село, треба држава да омогући пристојан стандард живота. Дајте му да може најпре да живи (Министар социјалне политике и народног здравља Милоје Рајаковић: Ми му дајемо!), па га онда терајте на село да народ има стварне користи од њега. Ви сте предложили само 70 таквих места, а мислим 250 излази са разних факултета сваке године. Ово се без плана не може да изведе! Није, господо, довољно бацити само амандман на хартију, па онда свршена ствар! Треба најпре створити план, плански изводити ствар, и тако онда може да се дође до жељеног успеха.

Претседник Милан Симоновић: Ја упозоравам господина посланика да му време истиче, и молим га да пожури.

Др. Милош Тупањанин (наставља): Хтео бих Господина Министра унутрашњих послова и Претседника Владе да упозорим на то, да још имаде извесних среских начелника, који као да су заборавили на наређења, која је Господин Претседник Владе упутио у погледу полицијских казни.

Ја сам данас добио једно писмо; из једнога среза, где срески начелник кажњава људе и наплаћује казне по изборним кривицама. Тако је, на пример, једном пуком сиромашку земљораднику из Вилова запленио за 50 динара трошкова по изборној кривици: један казанчић, пеглу, 49 кила пасуља, колико је тај човек свега имао.

Ја бих молио Господина Претседника Владе и Министра унутрашњих послова да ове казне пре-

стану и да они срески начелници који неће да извршују наређења, која су добила одавде, ипак искипе за то последице, и требало би их егземплярно казнити где се још овако понови да им више не падне на памет да могу да вршљају и раде по срезовима, како су може бити до сада били научили.

Завршујући свој говор са ово неколико напомена, сасвим природно да ћу гласати против предложеног Финансиског закона. (Пљескање на левици).

Претседник Милан Симоновић: Реч има народни посланик г. др. Цвета Маглић.

Др. Цвета Маглић: Господо народни посланици, као претставник једног од наших пограничних срезова на северу, желим само да се позабавим питањем Уредбе о разграничењу и отуђењу некретнина имовинских односа за измену и допуну већ постојеће Уредбе од 18 фебруара 1938 године.

Желим то тим пре да учиним, јер као правник и познавалац овога питања пре њеног доношења желим да упозорим и посподу народне посланике и факторе који ће да учествују у изради ове Уредбе, јер ми чланови овога Дома нећемо имати прилике да касније учествујемо у доношењу Уредбе и да дајемо оне сугестије које су по моме мишљењу потребне да се даду приликом и пре доношења тих уредаба.

Ове уредбе које су садржане у чл. 19а и 25 Финансијског закона су по моме мишљењу исто толико важне као и амандмани о кредиту за наше наоружање. Важе за то, јер и митраљеви веселије и ефикасније брекћу, ако с њима рукују патриотске руке. (Узвици: Тако је!)

Ја не желим овом приликом да устајем против доношења ове Уредбе и ја сам као један од учесника колонизационог рада на нашем Северу за то, да се то питање реши, али да се оно реши онако, како би сви комплексни питања који спадају у овај проблем, били правилно решени, тим пре јер је ово питање не само национално, не само државно одбранбено, већ је једно од најважнијих питања које ми треба да решимо, да би наш Север сачували за наш национални живаљ. (Пљескање и узвици: Тако је!) Ми смо пре 20 година већ почели да спровођамо колонизацију у нашој држави. Спровођали смо ту колонизацију — морам признати — без икаквог плана, и ми тек сада после 20 година имамо први пут да расправљамо о првом кораку на рационалној изградњи нашега плана за колонизацију, на Уредби од 18 фебруара 1938 године.

Кад се доноси нова Уредба и кад се буде решавало у Министарству правде о доношењу те Уредбе и о њеним одредбама, треба да се буде начисто са читавим комплексом питања која у тај проблем спадају.

Нарочито се има водити брига о томе шта треба да се реши у томе комплексу, којим редом и којим начином треба да се реши и који су ти проблеми које морамо да решимо. Морамо да се упознамо са суштином тих проблема, са узроцима њиховим и последицама, једном речју имамо да пречистимо и тачно одговоримо на питање шта треба да решимо.

Из слова досадашње Уредбе само се толико види, да се има да спречи спекулација са земљом. То је Уредба од 18 фебруара 1938 године. Ово је

међутим, како знамо, само један општи назив иза кога се налази сам проблем. Тај проблем, који није назначен у овој Уредби, је највећа погрешка била са стране ствараоца те Уредбе. Ми отворено морамо да признамо да се том Уредбом има да реши прво: чување резултата наше досадашње колонизације, друго: спречавање деколонизације нашег словенског староседеоштва на северу наше државе и у трећем реду, како то и члан 19а Финансијског закона показује, спровођење даљне колонизације. Ја лично сматрам да су онај амандман, који је садржан у члану 19а и онај у 25 члану, потпуно индентични, да они имају да реше исто питање и да према томе само треба да се одреди у коме ће се реду решити доношење Уредбе о отуђењу некретнина и њене допуне, а у коме ће се реду решити питање даље колонизације.

Треба да се реши питање да ли ћемо бити у стању да са сретствима која нам стоје на располагању одједном решимо сва та три проблема, а ако не треба да решимо, који ћемо проблем прво проблем да решимо а који ћемо оставити напослетку.

Са неколико речи желим да се позабавим са питањем начина решења овог проблема. Ми још немамо изграђену праксу на пољу законодавства за решење наше колонизације. Ми ево после 20 година почињемо да израђујемо систематски тај проблем и законодавство потребно за његово решење, што је додуше касно, али још увек није прекасно да би требало да га оставимо у страну. За решење овог питања треба да стоје на располагању сви они податци који су црпљени из политичке колонизације, а нарочито сви они податци који су црпљени из Уредбе од 18 фебруара 1938 године као и из праксе у спровођењу те Уредбе. Имамо да поставимо питање да ли је та Уредба од 18 фебруара 1938 године одговорила својој задаћи или није, и да ли је потребно да се мења и уколико.

Та Уредба је донекле одговорила својој задаћи утолико што је она на извесно време спречила да се земље словенског староседеоштва преносе и отуђују. Али, тај успех је само привремен и док је тај успех постигнут, са друге стране је створено такво нерасположење у самом народу према тој Уредби, да је била неопходна потреба за њено измену и раније. И ранија је Влада мислила на њену измену, али пошто ј било исцрпљено законско овлашћење дато по Народној скупштини, није се то могло да учини, и садашња Влада има то питање да реши.

Али у главном ми морамо да констатујемо да та Уредба није могла да реши оно питање, које јој је постављено. По самом слову Уредбе, њеним одредбама требало је спречити спекулације са земљом. Да би се то постигло прописује се да се сваки купопродајни уговор о отуђењу некретнина има да поднесе нарочитој комисији на одобрење, комисији која се образује у сваком срезу. Сама Уредба је бианко уредба што значи да она не садржи позитивне одредбе. Она садржи само начела која има да се спроведу на темељу те одредбе а сама законодавна па и судска власт уступљена је тој комисији. Задаћа која је врло тешка чак и за енглеског судију, због чега правна наука топло препоручје избегавање доношења таквих бианко уредаба. Без конкретних прописа, без потребних тумачења,

чења, ова Уредба, наравна ствар, није могла да уроди плодом. У сваком срезу свака комисија је другачије примењивала њене одредбе и било је срезова, као и у моме изборном срезу сомборском, да је та комисија мислила да са овом Уредбом за неколико месеци, без икаквих материјалних сретстава, поправи све оно што је кроз 200 година, а нарочито кроз задњих 20 година у нашој националној држави пропуштено да се учини на томе пољу. Она је спроведена бирократски на терену и онај уговор који је поднесен комисији морао је да се шета десно лево док није донесено решење и то шетање, то возикање траје редовно и по 2 месеца. За подношење молбе комисији потребан је безброј прилога, безброј уверења и тако се дешава да за купопродајни уговор, чији је предмет некретнина, од 2—300 динара треба да се набаве уверења у вредности од 4—500 динара. Она је примењивана ретроактивно и ако тој Уредби та снага није призната. На крају крајева пошло се дотле, да је славенски живаљ заједно са припадницима мањина претрпео огромне губитке од ове Уредбе, пошто је осим тога, што су се ти предмети возикали, онемогућен па чак и стављен ван промета посед и све некретнине. Створила се прилична правна несигурност у земљишним књигама и у катастру и дошло је до тога да грађани већ почињу да избегавају склапање купо-продајних уговора и подношење њихово на наплату преносне пристојбе. Наравно да и држава трпи велике губитке услед тога што се не плаћа преносна пристојба а и кредитирање самог земљорадника је отежано. Јер ако дође до продаје дугом оптерећене некретнине на јавној лициtacji, може на овој да учествује само онај који има претходну дозволу комисије. Ако је нема, он не може да приступи тој лициtacji, тако да се она редовно завршава без успеха, или некретнина која се продаје, одлази у бесцење.

Пре него што пређемо на питање како да се реши овај проблем требало би да се простудира и да се тачно одреди, које је од та три питања најважније и којим редом би их требало решавати. По моме мишљењу учињене су највеће жртве за колонизацију. Она је стајала милионе и милионе, и ми у првом реду треба да колонизацију да сачувамо. У другом реду имамо и морамо да имамо пред очима да чувамо оно што је наше, да чувамо некретнине наших староседеоца. По моме мишљењу на треће место долази решење питања даље колонизације, јер по моме уверењу за то решење требало би врло много пара. (Павле Јововић: Требало би само један параграф!) ... а појединачна колонизација или колонизација мањих јединица апсолутно не би уродила плодом, јер ми горе на Северу у општини апатинској и у другим општинама имамо Немце, који не знају другим језиком да говоре а зову се Николићи и Петровићи. Ми морамо ово питање да решavamo озбиљним мерама. Међутим у недостатку прецизних одредаба и потребног тумачења, у пракси се прешло преко свих интенција те су комисије често решавале и она питања која Уредба уопште није тангирала, као и она питања, која се не односе на нашу колонизацију и чување староседелачких некретнина. Комисија ништа друго није радила него је само одбијала један за другим оне уговоре, које су склапали припадници националних мањина између себе. А ми нећемо сачувати нашу националну

земљу ако само спречавамо да један припадник мањине прода своју земљу другом припаднику те мањине. За чување успеха колонизације и спречавање губитка националних земаља је сасвим свеједно да ли ће оне бити власништво једног или другог Немца или Мађара.

За решење та три питања, по моме уверењу, потребан је посебан начин. Свако од ових питања има другу природу и свако питање мора да се реши на други начин. Код првога питања требало би поћи другим путем него што је то препоручивано у овоме Дому у току буџетске дебате. Тај пут би прогутао много пара, које нам требају за спречавање деколонизације и њиме се не би сачували колонисти за ову покрајину где су потребни, него би их пустили да се иселавају из ње и тако би их изгубили. По моме мишљењу требало би отклонити узроке који су до тога довели. Зло се не лечи, отклањањем резултата погрешака учињених око колонизације, него би се по моме мишљењу то требало да спречи превентивним мерама т.ј. отклањањем узрока који су довели до тога зла.

У нашим крајевима је спроведена колонизација са разлога који су вам добро познати. Иако је она лошије спроведена него у нашим јужним крајевима, ипак је она показала позитивне резултате. Док је у јужне крајеве, који су брдовити, насељено становништво из брдских, дакле крајева са сличним климатским приликама, на равном северу су насељени брђани, из сасвим других климатских предела. На Југу је држава изградила кућу за сваког досељеника. (Павле Јововић: Бедне су те куће!) Код нас је сваки досељеник сам себи морао да сагради кућу, а за њену изградњу је добио мали зајам од Аграрних заједница у износу 2 до 3 хиљаде динара и грађу коју је морао да отплаћује Савезу односно држави. Неаклиматизован, невичан интензивној обради земље, без теглеће и друге домаће стоке, без и једне паре, још и данас без школе и цркве и пијаће воде, морао је да се упусти у утакмицу са становништвом крајева у које се доселио, а које је познавало модеран начин обрађивања земље, прошло кроз школу, имало своју цркву које је, што је најважније било економски много јаче. А колико је важна и школа и црква баш за колонисте најбоље нам служи пример из северног дела, где имамо општину Кукусну, коју су колонизирали Мађари пре 70—80 година. Мађари су у тој општини колонизирали Словаке који су прошли кроз школе и цркве, сада се осећају најчистијим Мађарима и потпуно су заборавили и хоће да забораве да су им још очеви и дедови били Словаци. Природно је, да колонисти нису могли да издрже ову неравну утакмицу, задужили су се, огорчили су се против оних који су их довели у наше крајеве, и у том огорчењу су почели да продају или издају у закуп своје земље становништву тих крајева, а они су се вратили својим кућама и тако је упропаћена цела наша колонијална политика. Ово су узроци пропадања наше колонијалне политике. Те узроке треба отклонити, жртвујући материјално, јер се за прва покољења насељеника увек морало много да жртвује. Треба им подићи школе и цркве, омогућити им да изграде путеве, да заврше своје куће, да дођу до пијаће воде, и на тај начин бар друго покољење насељеничко оспо-

собити за борбу са културно и материјално јачим становништвом, које су у насељеним крајевима затекли. То је прави пут при решавању овог питања. Ова мера би се могла допунити једном мање лукративном, за коју већ постоје и законски услови. Наиме, земље тих људи, који су у спровођењу колонизације и аграрне реформе наделећи некретнинама, већ су оптерећене забраном отуђења и оптерећења на 10 година. Треба само ту забрану продужити а отуђење дозволити само у изнмним и строго одређеним случајевима, па ако и дође до отуђења, односно ако оно буде одобрено, на место за колонизацију потпуно пропалог насељеника, доћи ће онај елементар, који је пожељан из националних и државно-одбрамбених разлога, а који ће можда бити бољи за постизање оне сврхе, која је предвиђена.

Други део овог питања је спречавање деколонизације староседеоца. Наш староседелачки национални живаљ напушта своје земље које је од 1918 године бољећиво чувао. Одлази у пандуре и послужитеље а земљу продаје ненационалном елементу. При решењу овога питања одредбе Уредбе о отуђењу некретнина ће у главном да задиру у интересе и то виталне интересе баш националног живља. И зато треба код овог питања веома опрезно и са пуно пажње поступати. Прети опасност да ће се са врло мало неопрезности или непажње од нашег националног живља створити мање овлаштени, тако рекућ други staleж. А то нико не жели нити сме да жели. Онемогућењем неприпаднику националног живља да, рецимо, у сврху спекулације купи земљу од националног живља, уперено је на земљу овог задњег. Дакле по интенцијама Уредбе његова се земља има да оптерети са ограничењем продаје, чиме се продаја његове земље кочи, па може бити да се земља ставља и ван промета, и услед тога обара цена.

Има се повести рачуна о још једном веома важном питању. Наше се државо-правно уређење темељи на приватној својини. Одредбе ове Уредбе негирају приватну својину и то једнако националном као и ненационалном живљу. И једном и другом је одузето право да са својим некретнинама располаже како он хоће, а баш то располагање је основни принцип приватне својине, а без њега приватне својине нема. То одузимање права на приватну својину се Уредбом одузима само извесном броју грађанства у пограничној зони која је врло велика док се другом признају у целости, што опет грађане наше дели на пуноправне и бесправне, односно овлаштене и мање овлаштене. Ово је ствар о којој треба добро размислити пре него што се у живот уведе, јер је то најосновније право свих грађана и сваки човек је баш на овом питању најосетљивији.

Да би се спречила деколонизација и уједно омогућило даље колонизирање националног живља, треба озбиљно приступити доношењу ефикасних мера, при чему треба избећи ону стидљивост која се огледа у досадањој Уредби. Међутим јединоставном уредбом, без ичега даљег се, то не може постићи. Зато је потребан новац и то много пара. Озбиљни резултати без пара не могу се очекивати. Поред пара треба одређен план и много стрпљења, јер се све оно што се кроз деценије пропустило не може постићи кроз неколико месеци. Треба озбиљно прионуту постепеном реша-

вању овог проблема, без непопуларних мера и тако ће успех бити и сигурнији и трајнији.

Једна од нама суседних земаља дала нам је врло згодан рецепт по коме се треба да реши ово питање. Оно се састоји у законском осигурању права првокупа државе. На име, приликом подношења сваког купопродајног уговора ради наплате преносне пристојбе, држава има права да се у одређеном року изјасни да ли она купује некретнину по цени која је означена у уговору. На тај начин је држава уједно осигурала један велики део новчаних средстава, која су потребна за покриће трошкова око колонизације а истодобно осигурала набавку земље за даље спровођење колонизације. Када купац и продавац знају да држава може да откупи сваку некретнину по цени означеној у уговору, неће више смети да утаји продајну цену, него ће је истаћи у целини и на тај начин ће се у угроженој мери повећати ова врста прихода државе, која ће из овога моћи један огроман део да употреби за покриће трошкова колонизације.

По моме мишљењу ово је једини исправан начин решења овог питања, али за њега треба много пара. Без пара, са Уредбом као палијативном мером, неће се моћи постићи решење тога питања. Држава треба да настоји да се набаве потребне паре за решења овог питања, исто онако као што се постарала да се нађу потребне паре за наоружање. Уредба о колонизацији, о извођењу и осигурању резултата колонизације исто је тако важно питање као и наоружање самог народа. Како се види у овом проблему налази се велики комплекс разних питања.

Претседник Милан Симоновић: Господине говорнице, Ваше је време истекло, молим Вас да завршите.

Др. Цвета Маглић (наставља): Како сам нагласио, ми нећемо имати прилике да учествујемо у доношењу ове Уредбе; мораће се решити већином помоћу чиновника Министарства правде и из ресора који имају да учествују у њеном доношењу. Зато ја мислим да би врло потребно било да у изradi ове Уредбе као и Уредбе из чл. 19-а учествује један скупштински одбор, да учествују људи који су стекли праксе на терену како у колонизацији тако и у свима питањима на спровођењу Уредбе. У том уверењу да ће Влада то учинити изјављујем да ћу гласати за амандмане. (Одобравање у центруму и на десници).

Претседник Милан Симоновић: Реч има народни посланик г. Павле Јововић.

Павле Јововић: Господо народни посланици, налазимо се при завршетку буџетске дебате. На дневном је реду Финансиски закон. На жалост ја о овом Финансиском закону не могу да говорим онако опширно како би требало, јер се у њему многе ствари налазе, а из простог разлога зато што сам га тек јутрос добио, нисам га могао честито ни прочитати а камо ли простудирати и поћи по свима оним законским прописима у које ти амандмани залазе. Ја мислим да је исти случај и код вас, али, ето, ова буџетска дебата води се брзо и зато ће и наши говори бити и краћи, неће бити онако опширни и исцрпни као што би требало да буду.

Господо, прво што ме заболело и што ме запрепаситло кад сам узео овај извештај Финансиског одбора јесте што сам тамо наишао на један

став у коме се каже партија 77а за подизање споменика и т. д. смањује се са 200.000 динара а партија за уређење војничког гробља повећава се за 200.000 динара.

Ја сам пошао по буџету Министарства правде па сам видео да се ставка од 400.000 динара, која је била одређена за подизање споменика палим борцима и мученицима у Скадру, смањује са 200.000 динара, и да се тих 200.000 динара одузетих од ове ставке даје за подизање једног војничког гробља у нашој држави.

Ја немам, господо, ништа против тога што се повећава ставка за подизање војничког гробља, него протестујем само због тога што се то чини на уштрб подизања Скадарског споменика. Ту код Скадра пало је 10.000 наших војника, и зар треба сада чепкати код тога кредита који смо донели тек после 20 година од стварања наше Отаџбине? Можда ће неко рећи, па доста је 200.000 динара за тај Скадарски споменик, а ја вам кажем, господо, да није доста јер ће од тих 200.000 динара стићи половина за комисије и инжењере који ће отићи тамо да виде где треба тај споменик подићи. Ми треба, господо, да водимо рачуна о томе да је за нас Скадарска костурница значајна, да ту странци долазе да гледају тврђаву коју су правили Мрњавчевићи. И кад ми, господо, једну таку бедну суму одређујемо за једну тако важну ствар, ја морам да протестујем, и ја верујем, да и ви који будете гласали за овај Финансијски закон да ћете са тешким срцем и болом у души гласати „за“. Ако је та ставка била велика, онда се оно што се од те ставке одузима могло дати за подизање споменика потопљеним добровољцима у Сан-Ђенови ди Медиа. То је за споменик, господо, оним људима који су пошли као добровољци да помогну нашој војсци да ослободе нашу Отаџбину, па кад су били близу обале и хтели да се искрцају на обалу, они су потопљени. За тај споменик скупља се динар по динар и зато је требало нешто дати. Исто тако могла се та одузета сума дати за Мојковачки споменик где су читаве две дивизије аустријске војске до ноге потучене и где је због тога сам командант дивизије извршио самоубиство. Та је битка, господо, била она која је омогућила потпуно евакуисање српске војске кроз Црну Гору на Крф. Кад видим, господо, све ово што се ради, како могу ја да пођем у народ, и да кажем да се ради право, кад се одузима од једнога коме треба дати, па се то одузето даје другоме. Ја сам и код буџета Министарства правде говорио, да не треба од ове ставке ништа одузимати јер ће иначе наићи на најосуднију критику свих националиста ове земље.

Ја сам, господо, чепркао и тражио по овом Финансијском закону да ли се налази каква ставка за помоћ одбору који подиже костурницу у Лазаревцу, херојима Колубарске битке. Ја сам прочитао цео Финансијски закон који сам истина тек јутрос добио, али нисам нашао ништа (*Живота Милановић*: А зашто је употребљено ових 200.000 динара?) — Овим 200.000 динара одузетих за подизање споменика палим борцима и мученицима у Скадру, дато је за уређење војничког гробља у Љубљани.

Господо, као што рекох, у овоме параграфу Закона налази се све и сва, има ту свега и наш народ справом каже: да је Финансијски закон права циганска торба, али је тешко снаћи се у тој торби.

Идемо сада ка § 25, страна 34, и ту ћу да вам скренем пажњу на неке ствари. Господо народни посланици, овде се повори: „Овлашћује се Министар правде да може у споразуму са Министром војске и морнарице прописати Уредбу о отуђивању некретности“. Овде се не каже тачно нашта се односи, али се то односи на територију Апелационог суда у Новом Саду и Сомбору. У прошлом Финансијском закону то је много јасније речено. Тамо је било предвиђено да се те некретности не могу продавати националним мањинама у појасу од 50 км. Била су два народна посланика који су се залагали да се ово избрише, али ни један од та два посланика није нам објаснио, како се у сличним случајевима ради у другим нама суседним земљама, па да кажу овако се тамо ради, па да и ми тако урадимо. Они су заступали само интересе својих бирача, али нису нам скренули пажњу како се тамо ради. Међутим, ја сам сазнао са поуздане стране да у Румунији овај појас износи 70 км., у другим земљама можда још и више. Према томе ја сматрам да је погрешка велика, што се тој двојци изишло у сусрет, јер то штети наше националне интересе. (Један глас: То ваљда није избрисано?) То је све измењено и сада сасвим друкчије гласи. То је што сам имао о овоме да кажем.

Сад идемо на § 26 б. У томе параграфу било је предвиђено да је судијама забрањено свако партијско деловање и истицање у партијске сврхе, како код својих чиновника тако и на подручју где су они судије. То је било објављено у дневним листовима. Међутим, у најновијим изменама то је избрисано. Ја не знам на чију је интервенцију то избрисано. Ја сам разговарао са многим судијама који потпуно поздрављају тај акт, али су само желели да се понесе одредба према којој ће судијама окружних судова омогућити се да напредују у својим звањима до III групе, као што напредују и старешине среских судова. То је било објављено у новинама, али је сада избрисано. Самим тим што је избрисано после објављивања, даће се потстрек тим људима, наравно оним несавесним, да свој положај злоупотребе у те партијске сврхе. Које је то било потребно, не знам, али знам да то није у интересу ни правосуђа ни судијског реда који је на достојној висини. Тим судијама требало је омогућити да у својим звањима напредују као што напредују и старешине среских судова, а за ону деполитизацију не би се они бунили.

Сад долазимо на Министарство грађевина. Ја сам ту наишао да се многи путеви проглашују за државне, па сам наишао да се и три пута у Дравској бановини проглашују за државне. Нека ми не замери господин Министар, који је из Дравске бановине, што на ово обраћам пажњу и нека ми не каже да у Зетској бановини има више државних путева него ли у Дравској бановини. Ја ћу одмах да одговорим на такав евентуални приговор и рећи ћу му да ми у Зетској бановини немамо никаквих железница, и према томе да они путеви у Зетској бановини врше улогу не само путова него и железница. А поред тога ти крајеви много су слабије насељени и тамо нема великих градова који би могли тај проценат ненасељености да смање. Ја сам очекивао, господине Министре, у смислу нашег разговора да ћу наићи овде на један амандман да се пут Чакор—Плав прогласи за државни

пут, и Подгорица—Колашин прогласи такође за државни пут. Оба та пута не би изнели ни педесет километара. А ако би се ти путеви изградили ми би имали сталну саобраћајну везу између Црне Горе, Метохије, Србије итд.

Сад долазим на буџет Министарства саобраћаја. Ја сам тај одељак пет пута прочитао, тражио сам али нисам могао веровати да у њему нећу наћи ни један амандман који би омогућио изградњу бар једног километра железничке пруге у Црној Гори. После мога говора о буџету Министарства саобраћаја, ја сам и лично разговарао са господином Министром саобраћаја и пренеражен сам да у овај буџет од три милијарде динара није унесена ни најмања сума да се настави она пруга од Никшића за Даниловград и Подгорицу, кад се већ нема довољно новца да се отпочне рад на подизању Јадранске пруге. Ја сам се изненадио јер сам мислио да ћу бар нешто наћи у том погледу. Истина господин Министар ми није ништа обећао насигурно него је само казао: покушаћу да нађем. Али, како је мени познато да овај буџет износи три милијарде динара ја сам се надао да ће бар нешто од те велике суме отићи и на овај циљ и малопре сам разговарао са господином Министром и он ми је казао да још тражи и да ће дати Бог да нешто пронађе. Али се ја слабо у то надам и мени ће бити веома тешко, кад пођем у оне кршчеве и будем морао да кажем да је унето да се гради око хиљаду километара али да ниједан километар није предвиђен за Црну Гору. То је, господо, врло тешко. Ми сви говоримо о томе како треба да се овде слажемо и један другоме да чинимо да се не би стварала мржња, али мени изгледа да су само они крајеви који су имали свога претставника у Влади нешто добили, док они крајеви који нису имали никаквог претставника нису ништа добили. Односно, они који су имали јачега претставника добили су, а они који су имали слабијега или нису имали никаквог претставника, нису ништа ни добили.

Сад наилазимо на Министарство пољопривреде. Ја сам очекивао да ћу ту наћи на одредбу која ће гласити: Деоба Панчевачког Рита има се извршити у смислу жеље Блаженопочившег Краља Александра, а на основу већ издатих 2800 решења, почев од 1 октобра 1939 године. Овај сам рок оставио зато што су она земљишта тамо већином издата под кирију.

Издавати толико велико земљиште под закуп и да се држава или неко други богати на једној страни, а на другој страни да постоје 2800 решења за насељенике, имати толике бескућнике, ја сматрам да је ово велика неправда и велики нехат који нам се може светити. Ја се надам да ће Господин Министар пољопривреде у споразуму са Господином Министром финансија узети ово питање у озбиљно разматрање, јер се каже да између њих постоји сукоб, пошто Министар финансија каже да је он дао наре да се то земљиште оцеди и уреди, и зато каже да је његово. Ја мислим да је неопходно потребно да се то земљиште да добровољцима, а Министар финансија нека за толику суму узме 4% бонова колико треба да да добровољцима по најновијој Уредби о добровољцима. (Глас из центра: И Беље да се прода!) Добро си ме потсетио, ја сам то овде записао, исто тако очекивао сам да се донесе једна одредба по којој би

се државно имање Беље предало добровољцима и колонистима и осталим који немају земљу. Ми то морамо да учинимо кад тад ако водимо рачуна о нашим будућим националним интересима. (Глас са деснице: Ту се слажемо! — Хвала Богу да се Војводина слаже са Црном Гором! — Веселост у двори.) Ја увек кажем да не говорим као Црногорац, ја говорим као посланик целе државе, јер верујте, да је мени свака стопа ове земље подједнако мила и драга. (Пљескање.) Господо, мој обичај је да увек похвалим оно што је добро и што ми се допада, па ћу и овом приликом тако да учиним. Ја ћу овде да похвалим §§ 68 и 69 код Министарства социјалне политике и народног здравља. По првом пропису овлашћује се Министар социјалне политике и народног здравља да поднесе уредбу са законском важношћу и да исправи уредбу о инвалидима.

Ја се потпуно са тиме слажем и верујем да је ова одредба донета зато што се увидело да се Уредбом није решило правилно Инвалидско питање. Ја се надам да ће се једанпут моћи рећи да је Инвалидско питање праведно решено, па и ако доцкан, после 20 година. Ову одредбу поздрављам, и ограничавам се, јер не кажем да нема још добрих одредаба, али ову поздрављам као и ову другу о упућивању лекара на село.

Крајње је време да се ми окренемо селу и селу, јер је то стуб ове земље. Није довољно да вечито деклемујемо како смо ми чисто земљорадничка земља, а да не водимо земљорадничку политику. Потребно је да се поведе политика од села ка граду, а не све у град и никуд даље.

Само има једна ствар која је препоручљива, а ја се надам да ће се водити рачуна о овим лекарима, којима треба дати могућност да своју улогу на селу врше како сељак очекује, треба му дати могућности да има и прашкова и мало апотеке итд., да најсиромашнијем и најоскуднијем пружи не само лекарску помоћ, него и најнужније лекове.

Господо, сад смо на §-у 85, стр. 65 овде је признато устачко право онима из Херцеговачко-Бокелског устанка који живе у Црној Гори. Ја мислим да је овде извршена једна неправда и да је ово право требало признати свим усташима, и онима у Ерцеговини и онима у Босни и ма где се они налазили. Ако неко већ докаже да је учествовао у томе устанку онда је праведно, господо, да му се бар на крају његова живота укаже пажња што ће му се помоћи. Исто тако се надам да ће Министар социјалне политике повести рачуна и о оним породицама повешаних у Требињу и другим местима који су се борили за наше уједињење, који су висили на конопцу и умирали са узвиком: Живела Србија, живела слобода! Крајње је време да се састави један одбор који ће повести рачуна о тим људима који су страдали да би им се изишло у сусрет, јер ћемо на тај начин дати потстрека нашим будућим генерацијама да се жртвују у сличним случајевима за слободу и за независност. (Жагор)

Даље, господо, ја сам на 69 страни овога предлога наишао на једну одредбу да Министар правде може упослити лица која сврше факултет да раде у судовима бесплатно. Ја налазим да оваква одредба није требала да се уноси у Финансиски закон и да на ово Министар правде не би требао да пристане. По првобитном Финансиском закону оваква иста одредба била је предвиђена и за Министар-

ство просвете да и оно може бесплатно запослити супленте и друге приправнике, али је оно ту одредбу изабацило и то сасвим оправдано. Јер, све оно што је бесплатно, особито у овако осетљивим ресорима, није добро. Зато мислим да би и ову одредбу требало избацити из Финансиског закона и то утолико пре, што ми нисмо дошли до тога да не можемо да платимо своје чиновништво.

Господо народни посланици, у § 86а на страни 76 пројекта Финансиског закона предвиђено је да право на полагање судиског испита имају и чиновници Државне хипотекарне банке који су по свршетку правног факултета провели три године итд. итд. Ја, господо, немам ништа противу тога да се овим људима даје право на полагање судиског испита после три године. Али овде се ствара један преседан и ја не видим разлога зашто се то исто не омогући и правницима који се налазе у Привилегованој Аграрној банци, који раде на чисто судским стварима на ликвидацији земљорадничких дугова, па затим и чиновницима Поштанских штедионица који раде у чисто правноме отсеку као и чиновницима у свим другим установама, које има да се баве чисто правним и судским пословима. Овако се, господо, и ствара само једно нерасположење и зла крв између једних и других и шта ће бити од свега тога. Овом ће се одредбом користити само они који су успели са највише протекције да уђу у Хипотекарну банку што свакако неће бити онај селачки син, који нема ни тетке ни стрине ни ујне, већ се сам пробија кроз свет па немајући протекције не може да се пробије кроз ова врата. Видите, господо, овим се људима признаје право да полажу судиски испит после три године а међутим за адвокатске приправнике ми немамо снижење њиховога стажа, о чему је било много говора раније, па је сада требало повести рачуна да се и њима смањи стаж од пет бар на четири године. Али преко тога се прешло јер је то био интерес великих привилегисаних старих адвоката који желе да монополишу канцеларију за своје синове и зетове а то није никакво добро за нашу младу државу која треба да се ослони на селачка и на селачке синове, који немају тако великих протекција.

Ја сам, господо, при крају свога говора али да вам напоменем само још једну ствар. Ја сам овде нашао поред ових многобројних решења Министарског савета о којима ја не могу да говорим из простог разлога јер не знам шта она садрже пошто је ту наведен само број М.С. а не знам колике суме она садрже дали 20 динара или 20 милиона; али сам наишао и на једно овакво решење под бр. 24 којим се одобрава кредит на име друге рате за покриће трошкова за изложбу у Њујорку у суми од 3,995.000. За мене је, господо, ова сума велика, јер ово је само друга рата, а колика је била прва и колико ће још рата бити, не знамо. Али претпоставимо да неће ништа више бити утрошено него само ова сума па је и то једна велика сума за тај циљ, нарочито, кад се има у виду да је у буџету Министарства просвете предвиђено свега 3 милиона динара за подизање основних школа. Међутим овде је за путовање извесних људи до Њујорка предвиђено преко 3 милиона динара, а по моме мишљењу много би корисније било да се та сума утрошила на унапређење села и подизање сеоских школа, јер ће од те изложбе наш народ имати слабе користи, пошто ни наши трговци ни индустријалци ни селак неће ићи да тамо шта купе, нити ће се из наше земље моћи што тамо продати.

стријалци ни селак неће ићи да тамо шта купе, нити ће се из наше земље моћи што тамо продати.

У ресору Министарства саобраћаја видим да се тражи одобрење једног решења Министарског савета за довршење пруге Билеће—Никшић—Устипрача у износу од 18½ милиона динара. Колико је мени познато та је пруга довршена, а да ли ће ова сума отићи на пругу Устипрача—Фоча или је само тек ово унето да се народ опсени, не знам, не видим где је тај кредит распоређен, то јест колико иде на пругу Устипрача—Фоча а колико од Билеће до Никшића, те би било потребно тај кредит раздвојити да се види колика сума где иде.

На крају, господо народни посланици, имам да изјавим да смо ми у досадашњој дискусији о буџету констатовали и с лева и с десна да се налазимо у тешком положају како изнутра тако и споља и да нам је дужност да тај јаз који нас раставља заравњујемо, а не да га још више продубљујемо. И ја вам искрено кажем ако се државни буџети и даље буду овако радили тај се јаз неће заравњивати него продубљивати. Гласаћу против. (Одобравање и плескање на левици).

Претседник Милан Симоновић: Пошто је време поодмакло, то дајем одмор, а рад ћемо наставити у 17 часова.

Седница је прекинута у 13.30 часова.

(Наставак седнице у 17.15 часова)

Претседник Милан Симоновић: Господо, настављамо рад. Реч има народни посланик г. Душан Буић.

Dušan Buić: Gospodo narodni poslanici, veliki opseg, velika raznolikost u izmenama i dopunama Zakona, koje ima da izmeni ili dopuni predlog Finansijskog zakona, koji je pred nama, te kratkoća vremena, što smo ga imali za proučenje, ne dopuštaju ni jednom narodnom poslaniku, da se upušta u iscrpniju raspravu o njemu. Zato se ja ograničujem samo na to, da po odredbama ovog Zakona iznesem svoja opažanja i dobronamjerne sugestije stečene promatrajući primjenu zakona u praksi, — a ta praksa je životna škola, u kojoj se najbolje očituju dobre i loše zakonske odredbe.

Ја ћу почети од Министарства правде. Параграфом 23 таč. 7 „Ovlašćuje se Ministar pravde, da u sporazumu sa zainteresovanim Ministarstvom može doneti Uredbu sa zakonskom snagom o ekspropriaciji“. Poznajući svu složenost i nesavršenost postojećeg Zakona o ekspropriaciji, ja se iskreno radujem toj novoj Uredbi — a što naročito imadem da naglasim jeste to, da se u novoj Uredbi za ekspropriaciju zemljišta za opštinske puteve postupak uprosti i bude kraći, nego onaj za državne puteve i železnice, jer je sadašnji u istini skup, spor i suviše složen. Zato naročito naglašavam da bi trebalo za ekspropriaciju zemljišta za opštinske puteve doneti mnogo jednostavniju i uprošćeniju Uredbu, nego za ekspropriaciju zemljišta za puteve državne i za železnice.

У истом § 23 таč. 10: „Ovlašćuje se Ministar pravde da Uredbom sa zakonskom snagom može izmeniti i dopuniti Zakon o sudskom postupku u građanskim parnicama od 30 jula 1929 godine.“ Tu odredbu pozdravljam naročito radi § 492 Zakonika o sudskom postupku u građanskim parnicama, koji predviđa onu, po mome mišljenju, vrlo tešku »presudu izostanka«, jer smatram tu »Presudu zbog izostan-

ka«, neobično teškom i štetnom za naš narod obzirom na broj nepismenih i obzirom na prometne prilike u našoj zemlji (naročito u mom kraju gde sam ja) suviše modernom. Ona pogada najviše one, kakvih mi nažalost imamo. To su oni, koji ne poznaju propise te uredbe, i koji se rado ne parniče, ona seoska tužakala, ona ne pogada. Gospodo narodni poslanici, treba razumeti jednog seljaka, dobrog domaćina, oca obitelji, koga bilo pritisne nekakva nepravda, pa je tužen nepravедно i treba da ide sudu, ili sam treba da tuži zato to mu je načinjena nepravda, kad on 30 do 40 km. daleko od sreskog suda pa i po najgorem jesenskom nevremenu, po kiši i snegu krene u ranu zoru, ili u ponoć i ide kroz to nevreme sa fenjerom u ruci za sresko mesto da traži pravdu a najviše puta slabo obučen a nikako obut. Nakon 7—8 sati teškog pešačenja dolazi gladan u sudbeni hodnik i čuje tešku presudu: zakasnio si. Gospodo, moramo računati s tim, da naš seljak u malo zapuštenijim selima i nema sat, i on se ravna po vremenu, kako ko zna i ume. I zato je ta odredba zakona vrlo stroga, i za naše prilike strašno nepravедna. Zamislite ovaj položaj ovoga očajnika, koga sam malo pre pomenuo, koji dolazi pred vrata sudske sobe i saopštavaju mu da je zakasnio, a u to vreme, (ja to znam i iz iskustva) u toploj sudskoj sobi, na njegovu tužbu pada famozni štambilj: »Presuda zbog izostanka«, — a prati je zadovoljni cinični osmeh protivničkog advokata, kojem se računaju utoj »štambiljom« izrečenoj presudi sudbeni troškovi, takse i sve što sleduje iz nje. Pa nije redak slučaj, da se i sudija zadovoljno smeši i kaže: danas je posao brzo gotov, ima mnogo presuda zbog izostanka.

Po mom shvaćanju tu je pravda došla u jedan vrlo nezgodan položaj, jer — sekund — minut i pravda projuri mimo čoveka kao brzi voz i to u nepovrat. Jer iako postoji propis »povraćaj zbog promašenog ročišta«, po tom propisu teško da se dobija povraćaj. Jedino se može dobiti povraćaj sa lekarskim uverenjem da je onaj koji je izostao bio bolestan. Ja smatram, da bi ovde trebalo odmah i hitno postupiti, jer znam iz prakse da ljudi mnogo šteteju zbog toga i mislim da bi Ministar pravde trebao, da izda jedan raspis, da se striktno primenjuju odredbe § 57 Sudbenog poslovnika, koji predviđa da se u takvim slučajevima mora računati i sa prometnim prilikama, a koji se ne primenjuje; Predlažem da se odredi tako, da ona stranka koja je preko 5 kilometara udaljena od sedišta suda ne bude zvata pre devet sati, pa ona od 10 kilometara udaljenosti pre 10 sati, preko 20 kilometara za 12 sati, i t. d. Tako, da stranke mogu pravovremeno dolaziti u sud i da ne budu osuđene po ovoj odredbi.

Drugo kod Ministarstva pravde što bih mogao da iznesem jeste vrlo teška odredba: »dostava po Zakonu o sudskim taksama«. I taj zakonski propis pogada one koji su siromašni pa nemaju čime da plate taksu, ili one koji ne poznaju taj zakon, pa onako čisto besvesno promaše rok za isplatu. Ta zakonska odredba i suviše je drastična. Ako stranka ne plati taksu u roku od osam dana dostavlja se Poreskoj upravi i plaća trostruku. A što je najteže; od te trostruke takse ide jedna trećina dostavljaču; onome koji prokaže onog bednika koji nije imao sa čime da plati sudsku taksu. Pa tako dolazimo po mom mišljenju u jedan nemoguć položaj, da i sudija dostavi jednog siromaha koji nije imao sa čime da plati taksu Poreskoj upravi i kad od njega Poreska

uprava naplati trostruku taksu onda sudija dobija jednu trećinu uhvatnine. Ja mislim, da barem do 100 dinara gde su pogodeni naši siromašni ljudi koji vode sitne parnice ne bi trebao primenjivati taj zakon, nego da se jednostruko uplati, ako baš mora dvostruko onda da taksa ide u državnu blagajnu, a ne da se koriste sudije i sudski nameštenici.

Prema članu 26 a tač. 5 b imale su se depolitizirati sudije. I ja sam nameravao taj zakonski predlog pohvaliti, i sada čujem da je u zadnjem času dokinut, što je meni iskreno žao. Ograničujem se na to da izjavim ovo: stalnost sudija morala je bezuslovno povući za sobom i depolitiziranje sudija, ili dokinuti i jedno i drugo. Mi bi svi, mislim, gospodo narodni poslanici, bili srećni kada bi naše sudije bile izvan domašaja onih poroka koje imaju svi smrtnici u našoj zemlji. Kad bi sudije bile daleko od politike i partijskih strasti, mi bi bili srećni i zadovoljni, ali ja imam dokaza i znam dobro, da se stalnost sudja često iskorišćuje kao busija baš za političko delovanje. Zato ja verujem da, je trebalo depolitizirati sudije ili dokinuti njihovu stalnost pa neka budu jednaki svima drugim državnim službenicima. Paragrafom 42 a stav 2 ovlašćuje se Ministar građevina da po odobrenju Ministarskog saveta može propisati Uredbu sa zakonskom snagom o putevima, kojom će se zameniti dosadašnje odredbe Zakona o državnim i Zakona o nedržavnim putevima.

Smatram da bi trebalo kod izmene tih zakona o državnim i nedržavnim putevima tražiti i mišljenje opština, tako da bi iznele i opštine ono što se u praksi pokazalo u dosadašnjem zakonu kao nepravilno, ukazale na to i da se u toj novoj Uredbi donesu odredbe koje će tačno odgovarati stvarnim potrebama opština oko uređenja i izgradnje njihovih puteva.

Ja smatram, da ne bi bilo loše, da se i za nedržavne puteve ovlasti g. Ministar građevina da slično odredbi § 42 a stav 8 može sklopiti jedan zajam kod Državne hipotekarne banke i za gradnju opštinskih puteva, da to bude dugoročan zajam i da ga mogu koristiti one opštine, koje treba nužno da izgrade puteve, a nemaju sada dovoljno sretstava. A ne bi bilo ni dobro da opštine izgrađuju puteve najednput i odmah da celu investiciju plate, nego treba da se opštinama stvori mogućnost da one izgrađuju puteve i da polako vremenski otplaćuju taj kredit koji bi dobili u obliku zajma, slično onima koji će dobiti u svrhu snabdevanja vodom bezvodnih krajeva.

Sad bih još jedino imao da se osvrnem na Ministarstvo poljoprivrede. Moj govor kod pretresa ovog Ministarstva bio je jedno iskreno žaljenje, da se u našoj zemlji dovoljno ne ocenjuje važnost našeg najvažnijeg blaga, a to je poljoprivrede i seljak, čiji napredak u potpunosti ovisi o napretku poljoprivrede. Istakao sam ogromnu štetu od toga, što se kod nas poljoprivredna politika nije vodila sa planom nego sa krajnjom nedoslednošću, a Boga mi često i sa površnošću.

Ja mislim, da bi prvi počeci oko unapređenja naše poljoprivrede mogli biti ti, da se oni pokretači na selu koji su pozvani ra rade na unapređenju poljoprivrede, a to su učitelj, agronom i veterinar, povežu tako da im se da mogućnost što većeg i uspešnijeg planskog terenskog rada i što većeg neposrednog dodira sa seljakom. Ja ovom prilikom apelujem u glavnom na gospodina Ministra poljoprivrede da stvori mogućnost da sreski poljoprivredni referenti (agronomi) ne budu statistički činovnici u

Sreskom načelstvu, nego pravi učitelji narodu na terenu.

Jedna od najvažnijih grana u našoj poljoprivredi jeste stočarstvo. Zato bi se trebala naročita pažnja posvetiti našem stočarstvu i ja smatram, da bi se također veterinari trebali rasteretiti toga posla u uredima. Te statistike i sve te izveštaje mogli bi raditi manji stručnjaci nameštenici u srezu; a veterinari i agronomi trebali bi da se posvete vanjskom poslu.

Kod veterinara i kod agronoma postoji na terenu, — ja mislim da bi se dobro izrazio kad bih kazao — antagonizam, jer njihovi položaji nisu izjednačeni. Ja sam kao predsjednik opštine s njima 10 godina radio na terenu i ustanovio da tamo kod njih postoji jedna razlika, koja ide na štetu uspešnog promicanja stočarstva.

Smatram, da bi trebalo od strane države ozbiljno misliti na to, na koji bi se način stvorila mogućnost da seljak, bar onaj najsiromašniji seljak, koji ne plaća 50 dinara državnog i svih drugih poreza i prireza, ne mora platiti lek za blago. Ja mislim, kada bi se to pitanje ispitalo temeljno, kada bi se angažovale opštine, banovine i država, da bi se i onom najsiromašnijem seljaku stvorila mogućnost, da može besplatno dobiti lekove za blago jer je on danas stvarno u nemogućnosti da leči svoje blago a koliko od toga ima štete opšta poljoprivreda ja mislim da nije potrebno naročito naglašavati. Nemoćni položaj tih najsiromašnijih seljaka je strašan.

Ja i sada kao i kod pretresa budžeta Ministarstva poljoprivrede naglašavam da bi za naše agronome i veterinare bilo neophodno potrebno da se ocenjuju samo po radu izvan ureda a nikako po radu u samom uredu. Ja imam dokaza gde su mnogi i mnogo radili na terenu i učinili mnogo za unapređenje poljoprivrede, pa im to nije bilo dovoljno priznato, pa su izgubili volju i ambiciju za rad, zato — što su pred one najbolje trudbenike u narodu došli razni protekcionashi ili ljudi sa novcem pa su pre njih dobili i unapređenja i pre njih su otišli na bolja mesta. Ja imam na primer slučaj u mom srezu; kroz 20 godina najgori i najaljkaviji i najpovršniji veterinar otišao je iz moga sreza u najbolji izvoznčki srez u našoj državi, koji kako sam ja obavešten nosi uz platu i ono što nosi položaj svakom drugom veterinaru, još i 10 do 15 hiljada dinara privatne prakse od utovara i t. d. Pa kada može biti takvih slučajeva, da jedan loš veterinar, koji kao loš slovi među veterinarima celog onog kraja, dobije to najbolje mesto, na koje reflektiraju svi i najbolji, onda se nemojmo čuditi da oni zanemare svoju dužnost, da zanemare svoj rad na unapređenju stočarstva i poljoprivrede uopšte a i time nanose štetu našoj opštoj privredi. Nepravedna ocjena ubija volju za rad i to se mora izbegavati.

Ja tvrdim, da smo mi do sada neracionalno gospodarili i raspoređivali kredite i u druge grane delatnosti davali suviše a za unapređenje poljoprivrede u razmeri sa drugim granama, premalo. Ja ne mogu nikako da shvatim, kako se u našoj zemlji poljoprivredna politika može tretirati kao politika drugog reda. Ja to ne mogu da shvatim, a po svemu onome što ja vadam, ipak je to nažalost tako. Ja tvrdim ovo: možda su opravdani svi izdaci i sve investicije koje mi činimo u našoj građevinskoj delatnosti, ali možda smo mi tu malo preterali. Možda som mi sa ovim što smo do sada izgradili, što sada gradimo i što imamo u projektu da gradimo i suviše uložili kapital u građevine. Naša generacija ima da izgradi suviše na jed-

nom — a u građevine, to je mrtav kapital, dočim smo suviše malo ulagali u poljoprivredu koja je živ kapital. A to je šteta. Ja mislim, da bi se i tu trebala napraviti jedna korekcija. Jer meni, (izvinite na ovom izrazu), izgleda to gospodarstvo ovako: ova naša politika koja je vođena kroz 20 godina skoro neprestano izgleda kao jedno seljačko gazdinstvo, gde je seljak imao dobar imetak, gde je morao znati tačno, da sve zavisi od toga kako će posejati i kako be obraditi svoje zemljište i steći mogućnost za svoj opstanak i svoj napredak, pa je taj seljak u jednoj slabosti zidaao kuće, ograđivao te kuće vidom, činio nešto i luksuze a zanemario svoje polje i ono što je glavni izvor njegovog blagostanja. Ja verujem da će se ta loša praksa dokinuti i verujem da će Kraljevska vlada koja danas stoji na čelu naše zemlje, krenuti našu poljoprivrednu politiku novim i boljim putem i u tome uverenju ja ću glasati za predloženi budžet. (Pljeskanje na desnici).

Председник Милан Симоновић: Има реч народни посланик г. Драгутин Домаинко.

Dragutin Domainko: Gospodo narodni poslanici, kada smo počeli sa raspravom ovoga budžeta znali smo da taj budžet nije budžet izraden po ovoj Vladi i kada smo ovde izlagali potrebe države, a naročito porebe naših krajeva mi smo već unapred osećali da možda nećemo moći u ovome budžetu da postignemo sve ono što želimo, ali smo se ipak nadali da će najpotrebnije biti predviđeno u amandmanima. Ja, međutim, moram da kažem da žalim što mnoge potrebe koje sam ovde izneo, potrebe grada Zagreba i potrebe Savske banovine nisu ušle u amandmane. Ja mogu da razumem da se za mnoge potrebe nije moglo naći pokriće. Ipak, ja smatram potrebnim, gospodo, da Vam te potrebe globalno i danas iznesem.

Evo ja na primer ne znam još uvek šta će da bude sa palatom pravde u Zagrebu; ja ne znam šta će da bude sa kreditima potrebnim za opravku javnih i sudskih zgrada u Savskoj banovini; ja ne znam šta će da bude sa dovršenjem Zakladne bolnice u Zagrebu zašto je potrebno ne sedam i po miliona nego sedamnaest i po miliona dinara; ja ne znam šta će da bude sa dovršenjem zgrade zanatske škole koja treba još 8,5 miliona dinara; ja ne znam kako će naročito jedno krupno i hitno pitanje da se reši, pitanje koje spada u resor Ministarstva prosvete, a to je pitanje kliničnih bolnica u Zagrebu. To pitanje kliničnih bolnica, gospodo, pokrenuo sam i ja i profesori Zagrebačkog fakulteta, jer su merodavni faktori Zagrebačke klinične bolnice izjavili da će, ako se državna dotacija ne sada povisi, morati uskoro zatvoriti klinične bolnice u Zagrebu. Uprkos, gospodo, svega nastojanja ja ne vidim u amandmanima da je ta dotacija povišena, a naprotiv vidim da je za medicinski fakultet u Beogradu, za izdržavanje bolesnika u klinikama povećan kredit za 240.000 dinara pored kredita od 500.000 koji je naknadno predviđen za potrebe farmaceutskog oteka medicinskog fakulteta u Beogradu. Ja se, gospodo radujem i razumem da ta potreba postoji u Beogradu, ali ovde javno i otvoreno upozoravam da će morati klinična bolnica u Zagrebu prema izjavi merodavnih faktora da se zatvori, ako se to pitanje povišenja dotacije u najkraće vreme ne reši.

Gospodo narodni poslanici, u ovoj budžetskoj debati mi smo videli da je ona bila podeljena u dva dela: u jednom delu govorilo se je gotovo isključivo politički, a u drugom cifarski, budžetski. U prvome delu, gospodo narodni poslanici, kao central-

no pitanje stajalo je Hrvatsko pitanje i ono se tretiralo sa političke strane. Ja, gospodo, nisam ulazio tada u debatu političke strane toga pitanja ali u pretresanju potreba pojedinih resora ja sam uzeo reč i sistematski iznosio ekonomske i građevne potrebe grada Zagreba i Savske banovine, obraćajući na ovaj način pažnju na drugu stranu Hrvatskog pitanja, na ekonomsku i socijalnu. Ja želim, gospodo, da je kod debate u resornim pitanjima možda premalo bila obraćena pažnja baš na tu ekonomsku i socijalnu stranu Hrvatskog pitanja. Ja to, gospodo, želim za to jer smatram da je baš ta ekonomska strana hrvatskog pitanja veoma važna, po nekima možda je ona i važnija nego politička strana.

I, vidite, ja sada neću da govorim o političkoj strani Hrvatskog pitanja. Ja sam očekivao da će i opozicija nešto da iznese o ekonomskoj strani Hrvatskog pitanja, jer je govorila o ravnopravnosti Hrvata i Srba. O tome je malo govorila opozicija ali govori o tome izjava Kraljevske vlade i označuje tu temu kao zvaničnu politiku po svom najpozvanijem faktoru, Predsedniku vlade sa rečima, da se Hrvati ne osećaju ravnopravnim u ovoj državi.

Kada se kaže da se Hrvati ne osećaju ravnopravnim u ovoj državi, onda to više ne može da bude jedan apstraktan pojam nego izaziva na sasvim konkretno razmišljanje i pitanje: zašto se Hrvati ne osećaju ravnopravnim u ovoj državi.

U današnje vreme, naročito u poslednje vreme, mi čujemo i čitamo u Zagrebu u javnoj štampi o podacima, kojima se hoće da dokaže neravnopravnost između Hrvata i Srba. Ja lično neću ulaziti u pitanje tih cifara, u tačnost i autentičnost tih cifara, ali sam dužan i ovom prilikom, danas, na poslednji dan ove budžetske debate, da ponovo ukažem na to.

Tako na primer kao jedna od prvih stvari iznosi se nejednakopravnost Hrvata i Srba u centralnim nadležstvima u Beogradu. Meni je gospodo kao Hrvat u jugoslovenske orijentacije potpuno i svejedno hoće li u jednom nadležstvu na ovom, ili onom položaju biti Srbin, ili Hrvat, jer ja smatram da treba da na položajima sede ljudi prema svojoj stručnoj spremi i prema sposobnostima i poštenju. Ali, gospodo, ako neko drugi ustvrdi i dokaže da je u centralnim nadležstvima zastupljeno 5 do 8% Hrvata, a sve ostalo da nisu Hrvati, ja postavljam pitanje: da li je moguće da Hrvati nisu tako spremni i tako obrazovani i tako sposobni da zauzmu više nego 5 do 8% mesta u Ministarstvima?

Ja opet kažem: ne ulazim u to da li su te cifre tačne. Ja smatram svojom dužnošću da vam napomenem, da ukažem o čemu se danas raspravlja u Zagrebu i na kojim argumentima se opravdava ekonomsko nezadovoljstvo Hrvata.

Pored ovog čisto personalnog pitanja, ja moram da ukažem na čisto privredno (ekonomsko) pitanje i to ne od strane ekstremnih elemenata već od strane umerenih elemenata, iz privrede, koji su uvek bili nacionalni i prema centru države orijentirani. Tako na primer da vam napomenem da se smatra u Zagrebu da se privreda nedovoljno pomaže čak i koči, da se na primer opaža nejednakost u izdavanju kredita od strane Narodne banke, da se isto tako opaža nejednakost u davanju kredita sa strane Državne hipotekarne banke i Poštanske štedionice da se smatra da je štetan sistem civilizacije državnih nabavki, da gradnja javnih zgrada, česta i t. d. nedovoljno obuhvata Savsku banovinu, da se nejednako postupa sa hrvatskim ugljenicima i da je suviše jak upravni cen-

tralizam koji je štetan po privredu i po hrvatske krajeve.

Ja sam to ovlašćen da iznesem ne od strane ekstremnih elemenata u Zagrebu, nego od strane umerenih elemenata, koji tako misle. Ja ne komentarišem to nego samo iznosim. I vidite, gospodo, kad tako govorim onda treba da vas potsetim na to da ima u Zagrebu i takvih koji kažu da je za rešenje Hrvatskog pitanja važnija i najvažnija ona čista politička strana Hrvatskog pitanja a da je ekonomska i socijalna strana sekundarna. Vidite, gospodo narodni poslanici, ja sa takvim tvrdjenjem jednog dela zagrebačke štampe i jednog dela Hrvata ne bih mogao nikad da se složim, jer ja tvrdim ovde javno i otvoreno da jedan veliki broj Hrvata, ja ne znam koliki je njihov procenat, danas stoji samo i isključivo i čvrsto uz dr. Mačeka u takozvanom hrvatskom narodnom pokretu zbog toga, jer smatra da je u ekonomskom i socijalnom životu ove države zastavljeni. Ne može se i nesme se reći da Hrvati ovu državu neće. To je, gospodo, neistina. Ne, gospodo, Hrvati hoće ovu državu; oni hoće ovu državu i oni vole ovu državu i oni će se za ovu državu boriti. Ali ako, gospodo, oni stalno stoje pod tom impresijom da su nejednako tretirani u ekonomskom i socijalnom pogledu onda, gospodo, tu sumnju, ako je to samo sumnja, treba na svaki način suzbiti, a ako je istina treba to temeljito i odmah reparirati.

Ima jedna parola ekstremista u Zagrebu koji kažu da postoji srbijanska hegemonija ili kako oni svojom terminologijom kažu hegemonija srpskog naroda. Ja smatram, gospodo, da su takva terminologija i takav pojam skroz pogrešni, jer od kuda može, gospodo, jedan srbijanski seljak koji ima iste takve tegobe, muke i patnje kao i hrvatski seljak, od kuda može da bude hegemonistički nastrojen prema hrvatskom seljaku ili onaj srbijanski radnik koji ima 10—15 dinara da bude hegemonistički raspoložen prema radniku Hrvatima koji ima možda 30—40 dinara nadnice? Ne, gospodo, ne postoji srbijanska hegemonija, nego hegemonija nekih ljudi klika, koterija i familija koje isto tako postupaju hegemonistički prema Hrvatima kao i prema Srbima i Slovencima. I zato, gospodo, ja tvrdim ovde i uveren sam da nije problem Hrvatskog pitanja i ove države samo u katoličanstvu, u pravoslavlju, u srpstvu, hrvatstvu u slovenaštvu nego je problem u prvom redu u socijalnoj i ekonomskoj pravdi. Ako ovako postavimo, gospodo, pitanje onda znamo kojim putem treba ići i kako se može rešiti taj teški državni problem koji u stvari nije tako težak. Treba videti da li zaista postoji kakva nepravda o kojoj se govori, da li su te cifre u ekonomskom i socijalnom pogledu tačne i ako su tačne treba tražiti razlog i hitno ispraviti.

Isto tako jedan od najvažnijih stvari koja se u Zagrebu tretira, jeste pitanje samouprava. To pitanje pokrenuli su u Skupštini naročito ove godine naši drugovi iz Dravske banovine. Ja sam vrlo pozorno slušao njihova izlaganja i video sam koji put oni ukazuju kao pravilan. Ja mislim, a tako sam čuo i od većine, da to izlaganje zaista nije daleko između jednih i drugih. I zaista, gospodo, potrebno je kada se jedanput put utre da se pređe na taj put, a to je put samouprava, za kojim vapiju toliko godina svi, a naročito hrvatski krajevi u ovoj državi. I tada, gospodo, čvrsto sam uveren kad se tako put utre i kada se tim putem pode onda će ekstremisti da izgube svoju glavnu parolu i intonaciju koju sada imaju u hrvatskoj i zagrebačkoj politici. Ko su ti ekstremisti?

Ja, gospodo, u ovom momentu neću u to ulaziti, ali zapamtite da sa tim ekstremistima nema sporazuma, to ćete i sami videti. Vidite, gospodo, ako ovim putem idemo onda sporazum neće biti komplikovan. Put do sporazuma biće jasan, i ako iko, gospodo narodni poslanici, to mi Hrvati jugoslovenski orijentisani želimo vruće i iskreno taj sporazum. Mi ne samo da ga žlimo i radimo na sporazum već odavno nego pomažemo svakog onoga koji hoće da se sporazume na osnovima na kojima bazira ova naša država. Ima, međutim, i to se opaža zadnjih dana, naročito u Zagrebu i u jednom delu zagrebačke ekstremističke štampe nova parola da ne treba rešavati ekonomsku stranu Hrvatskog pitanja i da ne treba reparirati nikakve nepravde Hrvatima. Zna li, gospodo, ko govori i ko izdaje te parole? To su gospodo, ti ekstremisti koji se boje i koji strepe da će u onom momentu kad budu stvarno reparirane nepravde prema Hrvatima, da će izgubiti na terenu svoju najglavniju parolu po kojoj oni daju glavno obeležje hrvatskoj politici u Zagrebu.

Gospodo narodni poslanici, u politici sporazuma biće mnogo olakšano rešenje samoga sporazuma kad se jedanput ljudi sastanu i sa jedne i sa druge strane koji drukče gledaju na ovu našu državu. Ljudi koji su tako reči odrasli u ovoj državi i koji gledaju čoveka u čoveku po nauci pokojne braće Radića. Ja, gospodo, verujem da će do sporazuma, do pravoga sporazuma, do istinskog sporazuma ne do sporazumevanja, nego do istinskog sporazuma doći. Ja, gospodo, verujem zato što je naš narod pokazao toliko snage kroz ovih 20 godina. Šta nismo doživeli za tih 20 godina? Zato ja verujem, gospodo, u tu iskonsku ideju koja nas je ujedinila da će nam ona pomoći da iz ove teške krize izidemo. Ja verujem, gospodo, u novi put kojim hoće da pade ova Vlada, zbog toga ja izjavljujem da ću glasati za ovaj budžet i za ove amandmane. (Pljeskanje na desnici).

Потпредседник Алојзиј Михелчич: Има реч народни посланик господин Миро Протић.

Миро Протић: Господо народни посланици, приликом начелне дискусије ја нисам узимао реч да дам своје мишљење о споразуму или неспоразуму, и да говорим о вишој политици, јер то многи боље знају од мене, него сам раније говорио само о појединим буџетима, и говорио сам о потребама народа. Ми тамо доле не знамо у чему је неспоразум и у чему треба да буде споразум. Нико ме живи тамо не запита какав је тај споразум, или у чему је тај неспоразум, него се само чуди од куда је тај неспоразум. Жеља је у целом народу да се споразум изгради. Споразум којим ће бити задовољни и Срби и Хрвати и Словенци, пошто у овој земљи не сме нико да буде незадовољан, јер смо сви ми заједно своју крв проливали и све смо жртвовали да створимо снажну и моћну нашу државу. Кад смо то радили, ја мислим да смо створили једну кућу, једну своју државу у којој треба сви да буду равноправни и да сви поделимо и зло и добро заједнички. Да ли смо три народа или нисмо? Три брата могу имати разна имена али се сви зову браћа рођена. И ако, господо, ми признамо да смо три индивидуалитета ипак треба радити једно. Ми смо три рођена брата и наши синови треба да знају да нам је свима иста мисија и на то треба нарочито нашим синовима прстом указивати.

Ја нисам никад чуо да неко отворено и јасно каже у чему је тај неспоразум и какав би споразум требало да склопимо. И док браћа с једне, с друге и с треће стране не кажу отворено шта их боли, то не може ни да се излечи. Треба карте отворено да бацимо и да се погледамо у очи отворено, да кажемо један другоме шта хоћемо и шта мислимо; јер смо ми сви синови ове исте земље. И кад је нужна у овом тешком времену, кад се потресају са свих страна темељи и свих других држава онда ћемо се ухватити сви руку за руку и сви ћемо радити заједнички, ја за моју а овај други за његову покрајину, а сви заједнички за нашу заједничку и лепу Југославију, за коју ћемо дати и своју крв. И кад је тако, онда ћемо ово питање, које по неко, више из демагогије него из рачуна, а неко из погрешног убеђења износи, не казујући да га једанпут треба скинути са дневног реда, онда ћемо, велим, ово питање решити и бићемо начисто с тим, како од неспоразума треба да створимо споразум.

Господо, да пређем сам са овога терена, који није мој терен. Ја се нисам спремао да говорим о овоме питању него сам се спремао да браним свој крај и да отнем овде нешто за њега, јер сам видео да се и ви сви трудите по нешто да отмете. Ја сам, господо, изједног заборављеног краја. Двадесет година од дана Уједињеног из наше Метохије се само узима од оног нашег доброг народа који живи у тешким приликама и који је у најтежим временима сачувао своју нацију и своју веру у Бога и слободу, који је очувао ону своју светињу Патријаршију. Двадесет година тај наш крај, који је потпуно заборављен, имао је овде свога преставника, али ја не видим да му се ма у чему изашло у сусрет. Ја не мислим тиме да критикујем никога, па ни буџет а ни Финансијски закон. Читајући овај Финансијски закон наишао сам да се неко после двадесет година сетио да у овој нашој земљи постоји један Конго, да постоји наша Метохија и да за њу треба нешто урадити. Ми сада не можемо да исправимо за једну годину оно што за двадесет година није враћено. Ја не протестујем против Краљевске владе и не кривим због тога ову Владу већ оне раније. Јер су и господо са левице некада били у овоме Парламенту, па чак и на власти и нису ништа урадили, а сад хоће заједно са нама да кукају. Ми треба с тим да престанемо, не треба више да кукамо, а треба једанпут да престанемо и са сувишним тражењима па да се задовољимо са оним што је најнужније за данас. Треба да се постарамо да то уђе у буџет и да се помогне сваки крај како би сви били равноправни, да сваки крај осети да је и он члан ове наше заједничке Отаџбине. То ћемо остварити другим буџетом, а сада нека остане овако као што је. Изјављујем да ћу гласати за овај Финансијски закон. (Плесање на десници).

Потпредседник Алојзиј Михелчич: Има реч народни посланик господин Недељко Савић.

Недељко Савић: Господо народни посланици, предлог Финансијског закона који се налази пред нама унео је велики број одредаба, које дубоко засецају у привредни живот нашега народа. Сви ми народни претставници трудили смо се да у овај Финансијски закон уђу жеље наших бирача и да се задовоље интереси њихови, а у првом реду тежња је била да се задовоље интереси наше народне

привреде. Природно је било да све те жеље и при најбољој вољи нису могле да нађу места у овом финансијском предлогу и да сви ми нисмо могли бити потпуно задовољени у нашим захтевима. Остаје нам још нада да ће Краљевска влада у свом раду бити руковођена идејама и сугестијама, које су пале са овога места у току буџетске дебате и и да ће водити рачуна о томе да изађе на сусрет оправданим жељама онако како су оне изложене. Као претставник трговачког staleжа ја ћу овде у најкраћим потезима да се осврнем на § 13 који предвиђа оснивање фонда народне одбране, јер стварање овога фонда доноси собом и велико фискално оптерећење свију пореских обвезника. Ово фискално оптерећење погађа најјаче чиновнички кадар у нашој земљи, који у материјалном погледу не стоји баш тако сјајно, затим ситног привредника, који се већ и сада бори са огромним тешкоћама, који се бори за свој насушни хлеб, за свој опстанак. Али дужност према земљи и Отаџбини је изнад свега, и кад се у данашњим моментима апелује на пореске обвезнике да дају и највеће жртве које се од њих могу тражити, грађани Краљевине Југославије свесни су тих момената, које наша земља преживљује у овим данима, и ужасавајући се при помисли шта све може да нас снађе, знају врло добро да ће свака пара дата за земаљску одбрану, за народну одбрану, спасавати живот нас и наше деце. Трговачки staleж преко свог централног претставништва, које је 12 овог месеца одржало своју седницу, овластио ме је да дам следећу изјаву:

„С обзиром на данашње неповољне привредне прилике, трговачки staleж, иако у веома тешком материјалном положају, изјављује своју пуну готовост да свој одговарајући допринос пружи потребама Народне одбране који се од њега захтева, али под условом да се сви фискални терети па и овај равномерно расподеле на све привреднике и привредне установе сразмерно њиховом материјалном стању и привредне делатности.

„Неправде и неједнакости у фискалном оптерећењу доводе националне трговце у немогућност даље егзистенције и стручног рада. Јер су набављачко-потрошачки задружни системи потпуно ослобођени сваког оптерећења а акционарска друштва законом о друштвеном поретку заштићена од опорезивања којим подлеже индивидуални привредници који се опорезују према закону о течевини. Само одстрањивањем и уклањањем ових неправдиности у пореским и другим фискалним оптерећењима могу се привредници изравнати у својим правима и дужностима према држави и њихова пословна способност ојачати, што би дало могућности да целокупна народна привреда задовољни фискалне потребе државе и земаљске одбране.”

Господо, кад говорим о набављачко-потрошачким системима, ја говорим о свима набављачко-потрошачким системима а не само о земљорадничким. (Војислав Ђорђевић: Потрошач и произвођач дају а не посредник! Ви идете у средњи век!) Ти набављачко-потрошачки системи шире се све више и више и ова мала индивидуална привреда пропада, и онда ја питам одакле ће држава да дође до својих потреба?

Господо народни посланици, ових дана имали смо прилике да у јавности читамо извештај о једној срамној афери, о шверцу девиза из наше земље који износи на десетине милиона динара.

(Војислав Ђорђевић: Јесу ли и то задруге или београдски трговци?) Господине Министре, ја нисам седео тамо где сте Ви седели нити сам био кадар да то сузбијам, па ћете Ви то знати боље него ја. (Војислав Ђорђевић: Само питам, је ли та афера од стране задруга или трговаца?).

Раније афере остале су без потребне санкције, виновници нису кажњени како је требало ради примера осталима, и то је можда дало повода да се не преза ни од чега, да се сматра да је све дозвољено и да се сматра да у овој земљи може заиста да ради свако како за сходно нађе. И у времену када индустријалци и трговци не могу доћи ни до врло малих сума у слободним девизама ради набавке робе или куповине извесних сировина које су им потребне за производњу, у томе времену „Црна берза” налази путеве и начине да из наше земље изнесе на десетине милиона здраве валуте и девиза. Што је најнесрећније у целој овој ситуацији то је то да сам данас сазнао од стручњака да у нашој земљи, да у нашем законодавству, које је можда најбогатије са законима у Европи, не постоје законске одредбе по којима би такви злочинци требали да буду затварани и суђени на робију. Ја не знам колико то одговара истини; али господо, ако је то тачно онда је дужност данашње Владе, и ја је са овога места у име трговачког staleжа молим, да се сада у последњем часу унесе један амандман који ће за овакве злочине према држави и народној привреди предвидети смртну казну. (Одобравање и узвици: Тако јел!), које ће учинити крај ове чуду које се код нас догађа и онемогућити за свагда да се овакви случајеви код нас у нашој држави не могу и не смеју више десити.

Исто тако да се донесе најхитнија одредба да се целокупна вредност шверцованог злата и девиза конфискује као и целокупна њихова приватна имовина у корист фонда Народне одбране. (Пљескање.) Ја мислим, господо народни посланици, да ћемо се у томе сложити и верујем да овај оправдан захтев неће одбити ни Краљевска влада. Има и других путева и начина да се дође до потребних сума за овај фонд узимањем отуда где су се капитали нагомилали без опорезивања и без контроле. У § 52 Финансијског закона каже се: „Садашњи текст постаје тачка 1 а додаје се нова тачка која гласи 2а: „Овлашћује се Министарски савет да по предлогу Министра пољопривреде и Министра финансија а по саслушању Задружног савеза може Уредбом са законском снагом прописати све потребне мере за санацију и унапређење Задружног савеза.”

Трговачки staleж у нашој земљи никада ништа није тражио на рачун другог staleжа, нити је захтевао нешто што ће другог штетити. (Војислав Ђорђевић: Само велике кредите од Народне банке!) Трговачки staleж, занатски staleж и национална индустрија захтевали су само правду и апсолутну правду, захтевали су да пред законом будемо једнаки. (Војислав Ђорђевић: Од Народне банке мало, Хипотекарне много, Поштанске потпуно!) Господо народни посланици, имам писмо од Трговачког удружења из Аранђеловца. Трговачко удружење из Аранђеловца упутило ми је један захтев као народном посланику из кога ћу прочитати само један мали извод, јер све ово што је написано од почетка до краја односи се на мој посланички рад и тражи се да интервени-

шем за трговце тога подручја. Међутим ја ћу вам прочитати само ово. (Гласови са деснице: Је ли ти заступаш само трговце? Ти заступаш цео народ? — Војислав Ђорђевић приговара.) Ово је у вези § 52.

Ја молим Господина Претседника да ме заштити да могу да говорим. Господо, још нисам ником упадао у реч и сваког сам пажљиво слушао. (Војислав Ђорђевић: Право је народног посланика да упада у реч. — Јоца Георгијевић: Није обавезно упадање, само је право! — Смех.)

Претседник Милан Симоновић: Ја молим г. Ђорђевића да не упада у реч.

Недељко Савић (наставља): Треба имати у виду да су трговци платили велики део земљорадничких дугова, потписујући земљорадницима менице по новчаним заводима по унутрашњости па и данас има трговаца који такве дугове плаћају, зато што су били принуђени те су их морали примити на себе. Ово је било пре ступања Уредбе о заштити земљорадника па није право и поштено да они који су примили — платили земљорадничке менице у целости да за то добију само половину, како Уредба о заштити земљорадника прописује. Трговци по оваквим пресудама плаћају порез на ренту од 1927 године па и дан данас, а од тога не примају ни једног динара, земљорадници неће да потписују облигације, чекају другу владу да отпусти и ову другу половину дуга по којој треба да издају нове обавезе, како је Уредбом предвиђено.

Извод из једног писма из Конавља гласи овако: „Не замјерите гдје вам овде описујем парцрта о моме посве тешком стању, које ме чека до 13 дана. Код сељака имам динара 2,500.000, а дугујем околу динара 900.000 исувише моје имање, тако да ми чиста актива износи преко динара 2,000.000. На 24 март до 10 дана ми се моја кућа са цијелим имањем (некретнине) продаје на дражби за динара 193.733,25, које све вриједи да брат брату продаје преко 600.000.— динара, а ваља и до 700.000.— динара, тако да ћу остати на улици са мојом децом и осталом обитељи”. (Војислав Ђорђевић: Ко то каже?) Тај се господин зове Влахо Бошковић, и он моли да га заштитим да не остане без крова.

Господо, ово сам изнео овде, да подвучем и нагласим, да се не може привилегисати један привредни сталеж, а да се те исте привилегије не дају и другим сталежима; не може се потпомагати једна привредна група, а да се, у исто време, не води рачуна о осталим привредним групацијама, јер су те привредне групе повезане једна за другу и у колико се једна подиже и фаворизира, у толико друга има да страда и пати. Чланови тих привредних група, грађани су ове земље, којима је Устав загарантовао равноправност и једнакост пред законима. Ја у име трговачког сталежа и у име ситне градске привреде апелујем и молим, да се то уставно право наших грађана и очува и призна и да се не чине ове грешке, које стварају незадовољство у нашем народу, а из тога незадовољства ничу питања, која пред нама искрсавају у необичној величини, и за чије решење ево ми водимо готово стално дискусију приликом ове буџетске дебате. (Један глас: Што то нисте говорили пре 7 година?!). Један мој предговорник ре-

као је, да ће се овде у овим привредним питањима може бити и наћи многи узроци, који су истакли ово народно питање, наше државно питање, Хрватско питање, а у ствари оно није само Хрватско питање, него питање Словеначко и питање Српско.

Ја молим Краљевску владу, да се овим позабави и понављам оно, што сам рекао пре неколико дана: Закони, који постоје у овој земљи морају се поштовати од свију и од свакога и морају се најстрожије примењивати. И кад се констатује, да их треба заменити, замењивати их треба, али опет примењивати, јер ти закони условљају наш заједнички живот, а у првом реду наш привредни живот. Отступање од тога принципа доводи до неспоразума, доводи до огорчења и до очајања поједине грађане, а резултат таквог стања не може бити добар.

У резултату такога стања постоји највећа опасност и за наш мир у земљи и за нашу безбедност. (Пљескање на десници).

Претседник Милан Симоновић: Има реч народни посланик г. Бранко Аврамовић.

Бранко Аврамовић: Господо народни посланици, пошто ова расправа иде скоро кинематографском брзином незгодно је сваки час појављивати се на сцени. Али, господо народни посланици, буџет једне државе мора да интересује свакога, а по највећем праву и дужности треба да интересује народне посланике. Пред нама је расправа Финансијског закона и измена и допуна тога Финансијског закона. Боље рећи, господо народни посланици, може се казати да се пред нама налази маса разних закона који већ у самом тексту Финансијског закона односно у појединим ставовима Финансијског закона имају свој текст. Затим разна овлашћења на основу којих ће Краљевска влада да донесе посебне уредбе са законском снагом односно да донесе много разних закона, који ће да никну из овога Финансијског закона.

Господо народни посланици, најкраћа дискусија изгледа да ће бити по Финансијском закону и по разним изменама и допунама Финансијског закона, и ако би требало обратити да буде па да се код Финансијског закона Народна скупштина највише позабави овим питањем. Одговор на све можемо дати овако кратко: Зато што смо заморени и преморени са овим форсираним радом а друго због краткога времена и треће што је обичај код доношења буџета и Финансијског закона да имамо поверење у онога, коме се то овлашћење даје, да ће оно што му Финансијски закон поверава и поједини амандмани уз Финансијски закон, да ће та овлашћења дата Краљевској влади, да ће бити употребљена тако, да буду у интересу наше отаџбине и наше земље. То поверење одлучује код народних посланика да Влади скоро без дискусије изгласају Финансијски закон.

Господо народни посланици, пре мене на говорници је био народни посланик г. Недељко Савић. Човек из привредних кругова, он је у својој свакако добронамерној критици разлагао и доткао један амандман, који се односи на овлашћење г. Министру пољопривреде и г. Министру финансија да се у појединим задружним организацијама, у савезима, донесу санације путем посебних уредаба. Г. Недељко Савић изволео је овде неколико реченица упутити, које би могле да праве тешку

алузију на задружне установе. Говорио је о стварању незадовољства, о опасностима по привредни сталеж итд. Међутим, господо народни посланици, шта је управо привредни сталеж. Привредни сталеж користан је сталеж за једну земљу. Али, господо, шта је у једној земљи фундаментално, шта је темељно у једној земљи то је важно. Ми морамо једногласно констатовати да је темељ наше земље пољопривредни народ.

Управо 85% народа код нас бави се пољопривредом. (Аплауз). То је, господо народни посланици, морају да воде рачуна о томе фундаменталном сталежу, и ја сматрам да сви закони у једној земљи морају да воде рачуна о томе фундаменталном сталежу — о пољопривреднику, т.ј. о народу. И због тога кад се доносе закони и кад се дају могућности за доношење закона мимо Народне скупштине од саме Краљевске владе, ја мислим да не може бити уопште ни сумње о потреби да се та могућност употреби тако, да се тај фундаментални сталеж подржи и да се нешто у разним облицима за њега уради и донесе. (Узвици: Тако је!)

Господо народни посланици, задружне организације код нас у земљи у главном делују у томе земљорадничком сталежу, односно делују у пољопривреди. Других задруга код нас такође има, али то је мали број. (Недељко Савић: Није, није мали број!). То су чиновничке задруге, које су регулисане посебним законом, а могу да се стварају и привредне задруге и привредне организације у задружним облицима.

Господо народни посланици, ни људи из редова пољопривреде, ни људи из редова оних који бране и који се баве помагањем и учествују у раду тих пољопривредних организација, немају никакве замерке, нити може бити о томе замерке да се и привредни сталеж са своје стране удружује у разним правцима. То је привредни сталеж и чинио у прошлости и то чини у свима државама. Они се додуше тешком муком лаћају задружних облика. Они праве или компаније, или командитна друштва, или разне друге установе у разним лакшим за њих облицима.

Господо народни посланици, морам констатовати да је скоро Сизифов посао рад у задругарству, те када неко овако непознавајући прилике и критикујући можда и необјективно, није добро и није лојално, тим пре кад и другом сталежу, тј. привредном сталежу постоји могућност да се и они у задружним облицима удружују и бране своје интересе.

Али, господо народни посланици, сељаци пољопривредници за своју одбрану и за своје самопомагање немају бољи пут и начин него да то чине преко задругарства. Кад би они могли да стварају компаније и командитна друштва и кад би могли да праве ванстечајна и стечајна поравнања и лажна банкротства и како год хоћете да то зовете, онда би њима било много лакше.

Господо народни посланици, ако је реч о теретима које носе поједини сталежи у нашој земљи, једини сталеж који нема право и нема могућности да се погађа са пореским властима, то су наши земљорадници. (Одобравање.) Њима се каже: Имаш земљу, спада у ту класу, па често пута и та је класа неправедно класирана, затечена Бог те пита из које прошлости и којег датума из разних покојних држава, у чијим саставним делови-

ма је био поједини део наше државе и народа. Земљорадник не може ни да утиче на ту класификацију, а још мање да се погађа са пореским властима колико ће платити. Привредни сталеж има ту сретну околност да може да се погађа са пореским властима о опорезивању његовог промета и тзв. течевине или течиварине.

Немам ништа против тога да сваки сталеж себе оправдано заступа и оправдано брани, па овде у овом случају немам ништа против тога да и привредни сталеж себе брани. И он има великих тешкоћа. Сваки човек који живи он има разне тешкоће и разуме се, да и привредни сталеж има своје тешкоће. Али сматрам за потребно да скренем пажњу оним људима, који не припадају задружним круповима и који не припадају земљорадницима, да су задружне организације једна благотворна могућност да у нашем народу делују и васпитно и да делују у сваком погледу у корист државе и да су то организације које не стварају незадовољство, како мисли господин Савић, него напротив, то су организације које треба да стварају, и то раде, на селу задовољство.

Господо народни посланици, златна средина између сиромаштине пролетера и капитализма то треба да буде задругарство. Господо народни посланици, борба на селу оних ситних и невољних боље је да буде у облику задружних организација, да буде у једном националном, строго националном оквиру, а ту задружне организације дају гаранцију. Дају гаранцију да ће сваки члан те задружне организације бити васпитан у кругу националних осећаја и у круту љубави према држави. Сваки посебни онај ситни, мали и невољник, ако не буде удружен у задружну организацију, он може да буде од другим штетним утицајем, тако, да ће у њему лако да створи незадовољство свака левичарска идеологија или сваки левичарски агент.

И, господо народни посланици, коликогод је важно Министарство унутрашњих дела за одржање реда и поретка у једној држави, колико су год важни жандармерија и полиција, толико је важно и задругарство да држи љубав у фундаменталном сталежу, држи љубав према нашој Отаџбини и према држави.

Господо народни посланици, борба ситног и невољника са капиталом и са капитализмом није лака ствар. Задружне организације које се стварају на селу обично су организације без икаквих сретстава, без икаквих чак и почетних сретстава и сасвим је разумљиво када се удруже многи и многи који ништа немају, да они упиру очи у онога који треба да им помогне. У овом случају, господо народни посланици, који је тај који треба да помогне онога најситнијег и најневољнијег? Господо народни посланици, то је држава. И када ми то знамо, онда уопште не може бити мисли о неким прекорима да једна Краљевска влада доноси амандмане са којима хоће да се побрине о томе најситнијем сталежу и најневољнијем.

Господо народни посланици, задружне организације не могу да успевају тако, као што може да успева спекулативна организација и спекулативна установа и поједини људи, који по закону имају право да врше у привредном делању и спекулације. Задружне установе не могу да се баве спекулацијом и баш због тога долази до тешкоћа

у задружним установама и у савезу што морају да претрпе извесне штете и извесне губитке, а немају могућности и начина да то путем спекулације намакну. Прво, ту је закон који забрањује спекулацију у задружним установама, а друго и сам дух задружних установа је противан спекулацији. Због тога не може се замерити да се увек код нас у земљи морало да води рачуна о томе да се задружне организације потпомогну. Зато што се задружне организације не потпомажу довољно у њиховој активности и када им се не да могућност да оне успевају, мора да дође до губитка. Јер задружна организација, тј. једна задруга, не може да добије кредит 100 хиљада до 200 хиљада, иако има више стотина чланова, а појединац може да ужива и пола милиона па и неколико милиона код Народне банке, н.пр. Драгиша Матејић или многи други. Господин Матејић уживао је тешке милионе и напослетку Народна банка је то морала да отпише. (Пљескање.) Са кредитом који је у обиљу уживао Драгиша Матејић могло би се подмити неколико савеза са више хиљада људи и не би Народној банци ништа пропало.

Ја мислим када је реч о једном многобројном људству, нарочито када је реч о Средишњем савезу хрватских сељачких задруга, који има губитак не својом кривицом, него кривицом аграрне реформе и разних других утицаја, а можда помало и својом кривицом, али углавном не својом кривицом, па када се овим амандманом овлашћује Краљевска влада да санира Средишни савез хрватских сељачких задруга, ја мислим да против тога не може нико ништа имати, па ни г. Недељко Савић.

Исто тако, господо народни посланици, када је реч о Финансијском закону, ја са своје стране имао бих само да жаљем што наша држава нема јачих могућности да унапређује и пољопривредни сталеж, земљорадњу путем задружних организација. Њима треба дати више сретстава на располагање за деловање. Част привредном сталежу. Част часним изузетцима: У пречанским крајевима људи из трговачког реда и занатског реда светлили су добрим примерима у прошлости. Постоје разне стипендије, разни легати, оснивање Српске православне велике гимназије у Новом Саду, Српске Матице у Новом Саду, разних других установа, у свима овим оснивањима учествовао је привредни сталеж, углавном родољубиви национални трговци из наших крајева, те према томе ја овде не бих хтео да ма ко из трговачког реда, или из занатског реда, или из индустријског реда стекне уверење да су задругари против привредног сталежа.

Напротив, господо народни посланици, код расправе о буџету Министарства пољопривреде, ја сам говорио о томе, да треба да се успостави што тешња веза и што боља колаборација између земљорадње и привреде. Јер, индустрија и земљорадња ако се употпуњавају, онда можемо доћи до правог народног благостања. А ја сам уверен да народни посланици, који заступају своје срезове, али у ширем смислу и ширем оквиру, заступају целу државу и целу отаџбину, да они желе да се све компоненте удешавају у привредним организацијама наше државе, у које спада и пољопривреда, јер је она саставни део привреде, да се све компоненте тако удешавају да се иде за постизањем једног коначног народног благостања у земљи.

Господо народни посланици, разуме се да Финансијски закон мора да рачуна, односно он уједно и намеће оптерећења. Ако се тим финансијским оптерећењима постиже један приход за државу да она може да врши благотворну улогу у свима правцима народне привреде, ја мислим да та финансијска оптерећења ако се буду, односно приходи из тих финансијских оптерећења ако се буду употребљивали корисно и користносно за стварање народног благостања, да ми против таквих финансијских оптерећења не можемо бити.

Господо народни посланици, хоћу да умолим г. Министра просвете и г. Министра финансија да у Финансијски закон односно у амандман § 296 у последњем ставу, где се говори о свештеницима и вероучитељима који су се на дан 1 априла 1939 затекли у државној служби у средњим школама да ће им се признати свештеничке године службе проведене у црквеној служби за напредовање и пензију. Господо, вама је познато свима да свештеници нису државни чиновници и да су самоуправни чиновници. Они су у служби цркве и народа и кад прелазе у државну службу било је и раније регулисано у појединим законима да им се урачунава оно време које су провели у црквеној односно у парохијској свештеничкој служби. Овде је овим финансијским амандманом регулисано за вероучитеље средњих школа да се њима признају свештеничке године службе проведене у свештеничкој служби за напредовање и пензију. Ја молим г. Министра просвете и г. Министра финансија а по Закону о пословном реду у Народној скупштини да се код овог члана Финансијског закона односно код овог амандмана бришу оне речи „у средњим школама“ да би се могао овај амандман односити на све вероучитеље у средњим школама и вероучитеље у основним школама. Ако би се ове речи у „средњим школама“ избрисале, онда би овај амандман регулисао положај свих вероучитеља у нашој земљи, како у средњим тако и у основним школама. Постоји могућност да известилац односно референт код доношења закона на ову измену и да је као своју предложи као и да г. Министар просвете и г. Министар финансија то уважи и онда Народна скупштина може ову измену по Закону о пословном реду у Народној скупштини да учини. Ја апелирам и молим господу народне посланике да ову једну оправдану измену приме и уверен сам да ће г. г. Министар просвете и Министар финансија и известилац са своје стране учинити ово да би се ово питање овако корисно употпунило односно стилизовало да би донело праву корист која је потребна.

Господо народни посланици, Финансијски закон и амандман казао сам да предвиђају могућност доношења нових разних закона, предвиђено је, господо, и доношење политичких закона, а то је, господо, народни посланици, ствар поверења. Ми гласајући за овај Финансијски закон и за амандман гласамо у исто време и за поверење Краљевској влади. Ми преносимо право Народне скупштине, преносимо право законодавне власти на Краљевску владу. Ми смо свесни тога, али исто тако знамо и то да Краљевска влада имајући поверење клуба народних посланика оне странке на коју се та влада наслања, имајући пуно поверење те странке како смо ми сви имали прилике да видимо, јер сви посланици владине већине, посланици Југословенске радикалне странке, од почетка

расправљања буџета у овој Народној скупштини и у начелној дискусији и у појединости гласали су „за” и онда не може бити сумње било да се вештачки или добронамерно убаци са деснице или левице говор о неком поверењу Краљевске владе, или о неком отступању од основног става — статуталног схватања ове странке којој припада владина већина.

Господо народни посланици, данас је овде било два говора. Један говор са деснице, један говор са левице. Говор уваженог посланика г. Момчила Јанковића и говор уваженог посланика са опозиционе стране г. др. Тупањанина. И један и други говор са својом садржином био је такав, да је чепркао по уверењу припадника у Југословенској радикалној заједници. Чак шта више, говор г. Момчила Јанковића у једној реченици рекао је и то, да је Југословенска радикална заједница, односно Краљевска влада отступила од програма Југословенске радикалне заједнице. Међутим, господо народни посланици, приговори о програму кад се воде на конгресу једне политичке групације, ти разговори после добијају путем закључака своју форму и параграфе у статутима те странке. Господо народни посланици, ми имамо статуте Југословенске радикалне заједнице. Код израде тих статута учествовала су уважена лица и са стране левице, нарочито код израде тих статута учествовао је г. др. Лаза Марковић, члан Радикалне странке. И колико ја знам, а ја се не вaram, мислим да у тим статутима Југословенске радикалне заједнице има један параграф који говори о томе да треба да се реши Хрватско питање и да треба да се реши питање споразума са браћом Хрватима.

Значи, ако једна влада произишла из једне странке и произишла из клуба те странке, има поверење те странке и решава то питање што има у статутима, ја држим да се ништа није огрешила о схватању и статуте странке, него напротив испуњава задатке те странке. Господо народни посланици, ви видите да посланици из владине већине и из те странке долазе додуше често пута у неко тренутно расположење поводом говора појединих народних посланика по разним питањима и долази често пута до извесне нервозе, али, господо народни посланици, у оном основном схватању да ова странка, Југословенска радикална заједница, која има за главни темељ у своме програму раније статуте Народне радикалне странке и која има углавном са српскога дела ове странке резервоар из бивше Народне радикалне странке, да та странка никада неће одступити од свога главног програма т.ј. чувајући монархију, чувајући границе наше државе и чувајући нашу заједничку државну целину — Краљевину Југославију.

Господо народни посланици, ја сматрам да ако је реч о програмском схватању да би се могли исто тако запитати, како стоји са програмским схватањем појединих странака које припадају Удруженој опозицији. И сматрам да донекле имам права као човек из бивше Радикалне странке, да се позабавим схватањем водећих кругова из онога дела Радикалне странке који није приступио Југословенској радикалној заједници. То је програмско схватање људи око Главног одбора Народне радикалне странке и, господо народни посланици, не мислим, и нећу да правим никакве интриге, али хоћу да кажем и да констатујем да сам имао при-

лике пре доласка г. Мачека у Београд, да разговарам са г. Мишом Трифуновићем и г. Антом Радојевићем у возу. Господо народни посланици, као год што г. Тупањанина и наше другове са левице интересира овако интимно схватање наше и Југословенске радикалне заједнице и моје је љубопитство било велико, па сам питао г. Мишу Трифуновића како стоји са програмом Радикалне странке у погледу схватања на облик државе и на овај главни програм Народне радикалне странке у погледу унитаризма и у погледу ширих народних самоуправа.

Од господина Мише Трифуновића чуо сам да они стоје и даље на оном старом програму, т.ј. на унитаристичком програму, и да су и даље за широк народне самоуправе. И, господо народни посланици, ми са стране Југословенске радикалне заједнице не би могли, не можемо и нећемо да замерамо господи из тога круга што су они начинили споразум са Загребом, онај споразум од 8 октобра, са господином Мачеком заједно са другим, тако званим србијанским, опозиционим странкама. Не замерамо им на томе и не чепркамо у то да ли су они одустали од свога ранијег програма или нису. Чак, можемо да кажемо да они од тога свога програма нису одустали. Ја сам онда запитао господина Трифуновића: Па како онда, господине Министре, Ви схватате споразум са Хрватима који очигледно желе и траже да се утврди да су они посебан народ и желе и траже да имају федеративно уређење, и своју самосталност. Тада је господин Трифуновић казао: То се мора расправити у Уставотворној скупштини. Дакле, господо народни посланици, кад све ово знамо, онда намамо много разлога да се нишчувамо. Напротив, видимо да онај споразум који је Удружена опозиција направила са Мачеком 8 октобра, да тај споразум није ништа изменио програм појединих странака. И, господо народни посланици, Југословенска радикална заједница није још ни направила никакав споразум са господином Мачеком и са Хрватима, али Краљевска влада има озбиљну задаћу, има озбиљну намеру и велику мисију да начини један државотворни споразум, којим би била омогућена сарадња Хрвата са државом. Господо народни посланици, ни Краљевска влада а ни наша странка нису се досада ничим огрешили о програм Југословенске радикалне заједнице, нису се ни за длаку о тај програм огрешили и ја верујем да се ни у будуће неће огрешити.

Господо, изјављујем, завршавајући ова своја излагања, да ћу гласати за предлог Финансијског закона и амандмане, и молим господина Министра просвете и господина Министра финансија да приме ову измену у § 29 последњи став који се односи на вероучитеље у нашој држави. (Одобравање на десници и у центруму).

Претседник Милан Симоновић: Има реч Министар просвете г. Стеван Ђирић.

Министар просвете Стеван Ђирић: Господо народни посланици, народни посланик г. Бранко Аврамовић предложио је да се, донекле, измени амандман који је унесен у финансијски закон у § 29/б. Његов се предлог потпуно подудара са првобитним предлогом мојим који сам ја, као Министар просвете, предложио Министарском савету. У први мах тај мој предлог није могао бити примљен, јер је Господин Министар финансија тражио

од мене прецизније податке у тој ствари. Ја сам Господину Министру финансија те прецизније податке о финансијском ефекту тога предлога дао и са радошћу и захвалношћу констатујем да је Господин Министар финансија накнадно дао своју сагласност на тај предлог онако, како сам га ја првобитно предложио. Према томе, у име Краљевске Владе имам част да изјавим да предлог народног посланика господина Бранка Аврамовића примам и молим и Народну скупштину да га и она прими. (Пљескање).

Претседник Милан Симоновић: Реч има ради личног објашњења народни посланик г. Недељко Савић.

Недељко Савић: Господо, мој уважени посланички колега г. Бранко Аврамовић поменуо је моје име и осврнуо се на моје излагање. И пошто је из основа погрешно разумео оно што сам ја у своме говору изложио, сматрам за дужност да то мало и објасним.

Ја сам цитирао овај § 52, у коме се каже да је за санацију Задружних савеза. Али се не каже којих савеза, а најмање земљорадничких савеза. И ја нисам поменуо земљораднички савез и према томе г. Аврамовић је ову ствар погрешно разумео.

Господо, став трговачког сталежа је јасан. Он је небројно пута преко својих органа објавио да трговци сматрају да су произвођачке земљорадничке задруге непходно потребне, водне задруге неопходно потребне, па чак и индустрија полуфабриката, које добијамо из земљорадње неопходно је потребна, и те задруге или та радиност може се једино унапредити и створити у оном обиму у коме треба да постигну корист путем задругарства. Те задруге потребно је да помаже и држава, али ће их помагати и трговци и трговачки staleж кроз своје организације.

Набављачко-потрошачке задруге земљорадничке, по нашем мишљењу данас су далеко од задружне идеологије. (Војислав Ђорђевић: Коју ми пропагирамо а не ви!)

И ми, господине министре! (Војислав Ђорђевић: Али ви имате и другу идеологију!) Јер кад се претворе у велике трговине као што се сад развијају, ми не тражимо да се оне забране, трговачки staleж не тражи да се оне укину, господине Војо, него да се порежу према своме обрту као и трговци па нека раде са трговином, јер те задруге прелазе општу област трговине.

Да се разумемо, још једну ствар хоћу да нагласим. Ја лично потичем из сеоске породице, и то сиромашне, ја сам са нашим сељацима провео целу младост у рату, читавих 10 година, и ја врло добро познајем наше село и наше сељаке и не дозвољавам да му може бити већи пријатељ неко него ја, али овде се износе ствари које треба да регулишу привредне односе и ја овде иступам као представник мога staleжа. Утолико пре што не постоје само земљорадничке потрошачке задруге. После појаве Закона о привредним задругама ви имате исти случај као што је и са акционарским друштвима. Постоје у овој привредној групацији људи, који тај закон користе услед недостатка истог. Ви имате индустријске, трговачке и апотекарске задруге као и друге задруге и кад се све

оне крећу у једној задружној идеологији онда је ту ствар сасвим разумљива и нема шта да се примети, али кад се злоупотреби закон и по форми створи закон задруге које су у ствари првокласна предузећа, која иду за тим да избегавају фискалне обавезе, онда се мора на то указати и мора се тражити да се оне сматрају не као задруге већ као предузећа обавезна да плаћају држави као и индивидуални привредници. То је смисао мојих речи, које сам хтео да упутим господи народним посланицима и молим да се ово прими к знању утолико пре што видим да су још многа господа претставници задружног система погрешно схватили моје речи.

Потпретседник Алојз Михелчић: Има реч ради личног објашњења г. Војислав Ђорђевић.

Војислав Ђорђевић: Користим право личног објашњења да објасним погрешно тумачење и мишљење мога предговорника. Г. Савић мисли да би држава опорезовањем земљорадничких задруга много добила и да би се избегла једна привилегија које уживају те задруге. Ја одмах изјављујем: задругарство не тражи ни једну привилегију. Оно привилегије нема у Краљевини Југославији, него тражи само своје право, које већ трговачки staleж има. Онога тренутка кад се ми изједначимо са кредитима државних и државних овлашћених банака, које ужива трговачки staleж и против тога има годишње 100 милиона динара добити, онда, кад се да могућност земљорадничким задругама да буду онолико опорезоване колико они прикрију порезе на другој страни, онда ће тек задругарство бити изједначено и имати оне привилегије, које данас има онај staleж о коме је говорио г. Савић. У целом свету данас се боре два велика идеала, боре се два велика света, капитализам и комунизам. Спас целог света лежи у новом облику а то не може бити облик тоталитарних држава нити то може бити облик комунистички, као што не може бити обични капиталистички, него тај облик може бити са великим социјалним реформама код једне кооперационе задруге у држави. Само уклањањем профита из привреде ми ћемо јачати наш народ и може бити ту и лежи главно питање спора између Срба, Хрвата и Словенаца. Овом земљом владали су и на њеном челу били су они који су били претставници оних организација и друштвених редова, који су радили за профит, а данас се међутим смањење профита врши у свим земљама. Рузвелт је учинио велике реформе одузимањем у капиталу, у Француској су донети фискални закони, у Енглеској је донет Закон о наслеђу, и тоталитарне се државе држе тих истих мера, а само би ми хтели да идемо у средњи век.

Посредничка класа има своје право да живи само донде, док се не организују сами произвођачи и потрошачи и кроз своје организације не замене те посредничке редове, који постоје. То је будућност која мора да дође. Противили се ви томе колико год хоћете; противили се ви задругама или не, будућност Југославије иде у томе правцу, ако нећемо социјалну револуцију, ако нећемо распад земље. И ако данас Швајцарска може да даје око 300 милиона динара за помоћ своме задругарству. Оне мрвице, које добија југословенско задругарство сувише су мале спрам оних вели-

ких услуга, које задругарство чини на место државе. Ревизионирања и друге функције које задругарство данас чини, то треба да врши сама држава, и држава само надокнађује једну врло велику услугу задругарству са врло малим и ситним новцима. И зато у овоме Дому, и ако се боре поједини сталежи међу собом, никада не треба нападати задругарство, јер је то облик и знак у коме ће Југославија бољу судбу доживети. (Бурно одобравање и плескање).

Потпретседник Алојзиј Михелчич: Има реч народни посланик г. Ђорђе Раденковић.

Др. Ђорђе Раденковић: Господо народни посланици, пре свега ја желим да истакнем једну ствар, која је моја лична, и која се вас ништа не тиче, али ипак има извесне важности, а то је, да сам ја један од најмлађих чланова овог Дома, и да према томе имам једно специјално гледање, један специјални утисак на минулу буџетску дебат.

У току ове буџетске дебате ја сам више био посматрач, него активни учесник. Зато ми нећете замерити ако направим један мали резиме својих утисака. Буџетска дебата сво је већ приведена крају. Неки мисле да је истовремено приведен крају и живот ове Скупштине. Ако је ово истина, ја сматрам да је ова Скупштина ипак одиграла своју улогу, кажем, ако је ово истина. У њој се афирмирала једно нова животна потреба наше земље, а то је потреба за преоријентацијом наше унутрашње политике. Ова Скупштина, по моме мишљењу, ма колико она трајала, биће полазна тачка једне нове етапе нашег државног унутрашњег политичког живота. Ми смо сви свесни да Југославија мора данас у овако несређеној међународној политичкој и привредној ситуацији да узмакне два корака у назад, али уверени смо да то чинимо да би доцније могли направити већи скок у своме привредном и политичко-социјалном унапређивању.

Начелна буџетска дебата протекла је у једној специјалној атмосфери, која се није осећала само са стране опозиције, него и са стране скупштинске већине. После овога мени је јасно да Хрватско питање, то питање које је било главни предмет буџетске начелне дебате, постоји. И ја мислим, да је излишна свака дискусија о његовим узроцима. Ми морамо радити на томе да из прошлости призивамо све оне идеале, који су некада чинили језгро нашег моралног и интелектуалног покрета у борби за самоодржање нашег народа.

Ми морамо господо да гледамо у будућност и да је спремамо, али ми морамо, и то пре свега, да мислимо на нашу садашњост, јер је она стварност, јер у тој стварности живимо и радимо. А она није лака. Зато као што је Господин Претседник Владе у своме експозеу истакао, ми морамо да стварамо атмосферу узајамног поверења и узајамне сарадње. Ако опозиција иде да сруши Владу, само да би дошла на власт и да се зове Владом, она греши, јер тиме ствара фронт против себе тј. нову опозицију са различитим програмом, и овака политика не би ни мало користила идеји споразума. Приликом рада на унутрашњој консолидацији и то не само политичкој, него и моралној ми не смемо да губимо стрпљење и да тиме стварамо атмосферу за формирање других фронтова. Шта би смо радили

ако би се хрватско питање решило на штету других племена која сачињавају наш народ, а поглавито на штету Срба. Онда би српски сељак који будно прати развој наше политичке ситуације листом устао и пресекао гордијев чвор, не само Хрватског питања, него и питање европског мира. Онај који мисли да је Хрватско питање једно чисто наше интерно питање он се vara. Оно зависи и од кретања опште међународне политичке ситуације. Један добар део европског мира у овом крају Европе зависи од тога, да ли је Југославија политички сређена или није. Зато је потребно уложити све напоре и да ти напори потичу са свих страна да се ово питање реши једним праведним путем. Треба видети под којим условима ова земља са оваквом привредном културом и са својим историјским традицијама може да живи, па тек онда правити споразум. Није довољно признавати племенску индивидуалност, треба пре свега омогућити свакој Влади да буде Влада у правом смислу, а не само Влада по звању а по ауторитету не. Ово бар ја тако мислим, господо народни посланици. Значи да ми не треба да губимо наду. Нама посланицима из Владине већине још у току верификационе дебате пребачено је да нисмо тобоже прави народни посланици зато што смо били кандидати Владине листе и као такви изабрани. Што се мене тиче као и осталих колега, којих верујем да има пуно, могу да изјавим да нисам био љубимац полиције и да сам можда колико се тиче мога среза имао више мука са полицијом него и опозициони кандидати. Према томе ми се мирне душе можемо назвати народним посланицима. Ова примедба можда не погађа толико мене колико погађа Владу чију смо општу политику једногласно одобрили и чија смо, ако тако могу рећи, парламентарна основица. Ово наглашавам нарочито због тога да би се са друге стране знало да ова Влада не само има скупштинску већину и ЈРЗ него да та скупштинска већина и ЈРЗ имају поверење народа који претстављамо. И као таква ова Влада може са пуно права да настави започету преоријентацију наше унутрашње политике. Радећи на тој преоријентацији која је поздрављена са свих страна она се држи једног одређеног правца а тај правац изнет је како у Декларацији владе тако и у експозеу Претседника Владе. Ја сам уверен да ће започети рад бити крунисан успехом и да ће се остварити споразум и то не само споразум који ће пружити могућности да једни долазе више до изражаја на штету других, него споразум који ће омогућити бољи политички и привредни живот нашег народа.

Господо народни посланици, ја сам нарочито на крају ове буџетске дебате подвукао хитност овога проблема зато што сам стекао уверење као и сви остали да ми решавајући Хрватско питање остављамо нерешена друга можда важнија привредна и социјална питања.

Исто тако морам да скренем пажњу и Влади да поведе рачуна о једном веома важном нашем социјалном проблему. Господо, ви се сви сигурно као и ја приликом вршења посланичке дружности борите са тешкоћама. Сви имате тешкоће са оним нашим незапосленим радницима, нарочито са оним нашим сељацима који немају где да зараде новаца да би одржали своју свакодневну животну egzистенцију, који долазе свакодневно у Београд, јуре посланике, траже их на све стране, па после или

нађу посао или не нађу па се разочарани враћају својим кућама.

Ја сматрам да је ово питање запослења те наше радне снаге, тог нашег вишка који долази са села и који је сваке године све већи и већи, један врло важан проблем који треба хитно решити. Зато бих молио да Краљевска влада настане са извршењем свога програма у погледу извођења јавних радова како би се изишло у сусрет том нашем сиротом сеоском живљу, које ништа друго не тражи него да се запосли и да одржи свој живот и животну егзистенцију.

На крају изјављујем да верујем у Владу и њен општи политички програм и да ћу гласати за предложени буџет (Пљескање у центруму и на десници).

Претседник Милан Симоновић: Реч има народни посланик г. Јоца Георгијевић.

Јоца Георгијевић: Господо народни посланици, на овој говорници, ја никад још нисам, и ако сам индустријалац, говорио као такав из једнога врло простог разлога, што сматрам да, у првом реду, унапређење наше пољопривреде и обезбеђење нашег села чини најздравију и једино могућу подлогу развоја нормалних привредних прилика у овој држави. Вратимо село селу, — то нам је најодлучнија задаћа. Али дозволите ми, господо, да овој изреци додам једну малу опаску: не рапсодично, као што се то чинило до данас под импресијом тражења разних наших покрајина, коме је свака Влада мање више морала да пропусти из политичких обзира, него са једне објективне истине, која ће да има нетремице пред очима интерес целине и у тај интерес целине да уврсти интересе појединих крајева, онако, као што то интереси целине захтевају. Зашто ја ово тврдим, ја ћу вам у неколико цифара врло брзо објаснити. Насељеност разних држава у Европи изгледа овако: Холандија 246, Енглеска 193, Немачка 139, Италија 134, Мађарска 94, Пољска 83, Данска 83, Југославија 56 људи по квадратном километру опште површине. По квадратном километру продуктивне површине долази на Холандију 27, Енглеску 7, Немачку 48, Данску 33 а на нас 82. Ако узмемо у обзир оно мало површине, која стоји као ораница, онда смо постигли већ 157, узев у обзир да се ми несравњиво брже множимо, него напред поменуте северније државе, те смо ту да за једну деценију немамо животног простора за наш живаљ. Нама дакле не остаје ништа друго, него или да удвостручимо нашу продукцију, интензивитет продукције, или пак да учинимо паралелно с тим нешто друго, да амелиорацијом и побољшањем егзистенционалних могућности и увођењем интензивитета културе непродуктивне крајеве претворио у продуктивне. Јер, господо, ако је било до тога, да се жртвује све што је могуће у интересу колонизације, ми смо то учинили. Учинио је то и Војводина у првом реду. И ево ја ћу се забавити с једним јединим примером, примером града Вршца, који је у аграрне сврхе дао 6.700 катастралних јутара своје земље, што значи вредност од преко 60.000.000 динара, као допринос националној и привредној сврси колонизација на олтар Отаџбине, и који данас грца у дуговима, зато, што је ту велику жртву морао принети, без могућности да се, са ма које стране надокнади. Тих жртава нама није жао. Али сва та средства ће да се исцрпу, и зато морамо

благовремено да се побринемо за оно, што сам ја мало пре рекао. И ту, господо, морамо да се држимо гвоздене логике и гвоздене намере, од које никад не можемо отступити. Ја нећу да вас замам, господо. Ја ћу гледати да ову своју тврдњу докажем на једном примеру најеминентније гране наше пољопривреде, а то је на виноградарству и воћарству. Зашто сам ту тему данас изабрао? Зато што ми је она свежа, пошто смо у суботу и у недељу имали конгрес виноградара, воћара и винара у граду Вршцу. И ја вас уверавам, да је на томе конгресу било заступљено све што се том граном пољопривреде у читавој држави занима, па смо морали да констатујемо, нажалост, чињенице, које доказују, колико се често пута и колико се на сваком кораку иде у раскорак са оним једним за свагда установљеним интересима појединих грана наше привреде, сматрајући их са опште тачке гледишта.

Господо, изречена је овде једна немогућа лозинка у законодавству, да се омогући свим могућим сретствима да се слаба вина од 8 до 9 и по % отклоне да не би теретили винску пијацу. То је могуће једино ако се та вина прераде у дестилате, у вински дестилат. И сад кад смо најзад по цену великих борби постигли то да је вински дестилат до 50% алкохолне садржине ослобођен сваке трошарине, долази § 21 Финанс. закона за прошлу 1937/38 годину, који дословице каже овако: „ослобођене су трошарине, под условом да они имају карактеристичан мирис и укус оне сировине из које су произведене.”

Дакле овде пресуђује нос оног у зеленој униформи обученог финанси! Ја сматрам да је то једна сатира у данашњем веку радија, у веку крилатица да место анализе енолошких станица, које су за то позване, које су креиране, за чије су оснивање жртвовани милиони у овој земљи, одлучује нос једног финанси, а не анализа енолошких станица.

Сад вас, господо само за један моменат молим да вам докажем, какве се све аномалије одигравају. Финанс каже: Ова течност мирише на шпиритус и декларише као шпиритус. Долази анализа хемијске станице Министарства финансија (а не енолошке станице) и та станица потврди да је то заиста шпиритус. Долазе енолошке станице којима стоје на расположењу хемијско-микроскопски процеси и тврде, и то вршачка, топчидерска, загребачка и словеначка енолошка станица, мислим у Љубљани, које кажу да је то чист вински дестилат. Странака се на основу тих вердикта обраћа поново Министарству финансија и тражи ревизију. И ревизија установљује да је то заиста вински дестилат, а не шпиритус, али казна остаје, јер та течност нема укуса и мириса оне сировине из које се производи. Побеђује нос финанси, а не стручна анализа енолошке станице!

Ако је то начин на који треба да се помогне тој нашој најеминентнијој грани пољопривреде, томе виноградарству које је уложило 10 милијарди у подизање својих винограда, ако је то предусретљивост да ти људи који за своју муку имају свега 3 до 4% ренте и да њихови производи зависе не само од Бога, од сунца, од штеточина, али не од штеточина са много ногу, и у виду разних болести, него и од двоножних штеточина, — онда мислим да се то виноградарство не може да одр-

жи и да је његова егзистенција необезбеђена од данас до сутра.

Дозволите ми да изнесем још један пример. „Зорка” творница плавог камена има право на основу уговора са Министарством трговине да рачуна цену плавог камена на бази цене сировог бакра у Лондону, плус железнички подвоз, плус царински трошкови, плус производни трошкови и друго. И у исто доба кад „Зорка” тај камен продаје по 6 динара, има понуда страних фирми које се обавезују да подигну творницу плавог камена уз обавезу да раде годину дана и после годину дана да поклоне ту творницу са свима својим инвестицијама држави или ма каквој задрузи.

Господо, ја држим да нема еклатантнијег доказа колика је могућност зараде на једном таквом артикулу од кога зависи егзистенција виноградара, на једном артикулу који служи за одбрану од переноспоре коју одбрану Министарство пољопривреде настоји да присилним начином организује путем прскања у доба инкубације те болести, док се с друге стране онемогућује вршење те одбране оваквим ценама. Ја нећу да вам ређам оне хиљаде жалби пуне оправданих разлога које су виноградарима на своме конгресу, коме сам имао част претседавати изнели. Пазио сам на сваку ситуацију коју су они том приликом изнели, и све те жеље биће изнете у једном елаборату, у једној резолуцији која ће бити поднета свима надлежним ресорним Министрима Краљевске владе, али држим да имам право да онај први пример о носу финансија изнесем и тражим, да у колико је то могуће, а ја верујем да је то врло скроман захтев, да се § 21 Финансијског закона од 1937/38 године чак и не мења него да му се дода само једна реченица: „онда када погрешно нос финансија и када се надлежни налазе у недоумици па настане спор да одлучује анализа еколошке станице”.

Господо, несебичан не може да је један стаљез који броји 10% читавог становништва наше државе, јер преко 2 милиона људи у овој држави живе од виноградарства, а 3/4 милијарде динара плаћају виноградарима годишње наднице онемо сиромашном елементу који копа, прска, зареже, реже итд. те винограде.

Господо, ми смо овде често говорили о колонизацији. И, насупротив оних жртава на које сам малопре указао ми терамо у истом правцу даље и ја постављам питање обратном па кажем — колико хиљада хектара може још да се засади у Југославији воћем и виноградом а да буде тих продуката сувише када се затворе творнице шпирита?

Са овога места пре 4 године борили смо се за паушалну трошарину и господа из Министарства финансија су рекли да смо незналице, да се враћамо на престареле системе, а данас, пошто је тај паушални систем трошарине годину или две дана у важности, данас стотине брзојава доказују на виноградском конгресу да задруге, да биртаци, да трговци и виноградарима једнодушно захтевају не да се стави на вољу појединим бановинама да тај систем трошарине уведу, него да се Краљевска влада замоли да нареди бановинама да тај систем трошарине уведу за оно време док се те трошарине сасвим не укину у тим градовима и не даде на други начин отштета за задовољење њихових самоуправних потреба.

Господо, колонизација има националне сврхе али она не сме да се посматра само с националне тачке гледишта, него и са привредне. Онако како је до сада вршена не може и даље да се врши него треба да се врши онако како се врши. Као год што неко дође у хотел и затече чист кревет са умиваоником и са свим што му треба, тако треба и онога насељеника довести на спремно или га никако не доводити, а у првом реду не доводити људе који нису томе раду навикли него или их томе раду изучити или пак узети у првом реду у обзир оне домородце који тај рад познају. Јер, ко са брда долази у оно топло гнездо тај не може лако да се привикне.

У првом реду ако имамо колонизаторског смисла, ми морамо тамо горе колонизирати оне који су се тамо родили а који су национални а сем тога могу одговорити и привредним условима јер ће иначе, једно без другог исцрписти наша сретства, без могућности да то после поправимо. Ја нећу да дуљим, нећу да говорим о политичким моментима, поред ових стриктних и објективних примедба о којима би молио да се поведе рачуна. Желим да приметим да административне власти не смеју да се одстрањују од задатака који их чекају баш у томе колонизаторском послу. Мирити оне који долазе са онима који су ту то је дужност управних власти, које треба да стварају братску слогу и споразум. Не треба доводити људе са рђавим менталитетом и неискривним квалификацијама који због захукталости својих интереса наговарају једне против других. Сваки административни чиновник у колонизационом подручју требало би да има бар једну годину стручно пољопривредне школе, како би увек знао да је он не само полицијски чиновник него да је и чувар националних интереса и чувар оне колонизације која је њему, као одговорној и управној власти стављена под надзор. Ако једнострано поступамо ми ћемо да трошимо наше паре а нећемо да постигнемо оно, што нам је потребно. Сваки поједини од нас, сваки народни посланик, сваки поп, учитељ и сваки поједини бележник мора да буде будан чувар националне и државне целине и наше домовине. Иако сарадња свију ресора, притисак и пажња свију ресора, не би били у стању да постигну оно што треба у овом погледу, онда ми бацамо крваво стечени новац кроз прозор без икаквог ефекта.

Ја верујем да господин Министар финансија, који у првом реду мора да има на уму фискалне интересе државе, да се господин Министар финансија, ја се надам, отклониће фискалне тешкоће о праведним захтевима, а са друге стране верујем да ће настојати на томе да се у нашој држави оснују творнице, које ће да производе хемикалије, које су потребне вођарству, виноградарству и пољопривреди уопште. Господин Министар финансија, ја се надам, отклониће фискалне тешкоће које за државу не значе корист, него само оптерећење и препреке за ту грану пољопривреде. Господин Министар пољопривреде, као најнадлежнији за ово треба да дејствује на своје колеге да се ови захтеви испуне. — Пошто имам поверење у Владу, ја ћу у томе погледу гласати за овај буџет.

Претседник Милан Симоновић: Реч има народни посланик г. Веља Маринковић.

Велимир-Веља Маринковић: Господо народни посланици, дошао сам на говорницу поводом једне

омашке, којом је у Финансијском одбору учињена неправда учитељима, једном чиновничком реду који има преко 30.000 чланова. Ја ово говорим у име групе учитеља народних посланика, којих има добар број, као и у име свих школских радника основне наставе, свих дакле југословенских учитеља.

Тамо је било унето, па су то донеле и новине „Политика“ и „Правда“ да се у новом Финансијском закону у § 84 став 15а укида одредба чиновничког закона, по којој се учитељима ускраћује право унапређења у V групу.

То је у Финансијском одбору прихваћено, тако је у дневној штампи то и објављено. Цело учитељство широм земље поздравило је овај гест Краљевске владе. Али, господо, за све нас било је велико разочарење када смо добили овај оштампани извештај, из кога се види да се тај став не односи на учитеље, него се односи на десетак рачуноиспитача Главне контроле, који су са нижим квалификацијама него учитељи народних школа.

Господо, ми смо данас имали још и то задовољство да чујемо како се свештеницима излази у сусрет. Ми немамо ништа против тога. Ми смо свесни тога да је свештенство у нашој националној историји одиграло своју значајну улогу, ми знамо и ми смо читали како су наши свештеници живи набијани на коље за веру и слободу златну. Када се свештеницима данас даје да им све време које су провели у цркви може рачунати и има да им се рачуна у године службе, онда је право и учитељском staleжу, који исто тако ради на националној бразди, да право које заслужује.

Молим господина Министра просвете и Краљевску владу да се ова омашка према учитељима поправи и да одредба која је унета за рачуноиспитаче Главне контроле важи и за учитеље. (Гласови: То је већ поправљено!) Ја сам, господо, захвалан што су се разумеле потребе учитељства. У име учитеља ја вам захваљујем.

Ако се ово не би поправило Влади се чини рђава услуга, јер су учитељи увек били најбољи пропагатори свега онога што је корисно по нацију. Ако тридесет и неколико хиљада учитеља буду озлојеђени, ја се питам како ће на терену спроводити своју политику. (Гласови: То је већ поправљено!)

Завршавајући, господо, ја ћу само још једно да кажем, да извесна господа са ове говорнице у име Југословенске радикалне заједнице говоре и провлаче своја лична схватања. Господо, овога пута хоћу то да подвучем да господа говорници, који су овде говорили, она схватања задрже за себе и да не могу у име Југословенске радикалне заједнице критиковати Владу и осуђивати ону линију, ону политику, коју је читава земља поздравила. (Пљескање у центруму и на десници).

Претседник Милан Симоновић: Реч има народни посланик г. Димитрије Магарашевић.

Димитрије Магарашевић: Господо народни посланици, и као члан Владине већине и као претседник Финансијског одбора морам овде да изјавим и да признам нешто што сте, уосталом, и ви сами опазили и констатовали, да је темпо, којим је вођена расправа о предлогу буџета расхода и прихода, како у Финансијском одбору, тако и у Народној скупштини био нешто убрзан, убрзанији можда него што би се то желело и него што је то раније бивало.

Господо народни посланици, ви знате за техничке разлоге који су до тога довели, а можемо отворено да кажемо да је био један политички разлог, који је тражио убрзање дискусије, а тај политички разлог био је у томе што је Народна скупштина требала Влади за њену припремну акцију око решавања нашег унутрашњег проблема, да са своје стране да такође један прилог. Овај темпо дискусије о буџету, био је, ја се надам, један користан, један повољан прилог за ову припремну активност, коју Влада спрема, јер смо Влади дали одређене руке, решили смо је бриге за дванајестине, тако да она може у пуној мери да се посвети оним питањима, која је себи поставила као главни циљ, као главни задатак.

Али, господо, у тој дискусији која је вођена у пленуму Народне скупштине изгубило се врло често из вида да је са стране Владе из уста Претседника Краљевске владе изречено и наглашено да се ради само о припремној акцији и отишло се, господо, даље, отишло се у мериторну расправу о овом крупном политичком, народном и државном питању. Отишло се, господо, шта више тако далеко да су се поставиле извесне субпозиције да је Влада напустила потпуно програм странке из које је произишла, односно да постоји могућност, да се исправим, да ће напустити програм странке из које је произишла и да ће на тај начин да се изазове једно теже посебно питање, такође ново једно тешко питање, Српско питање у овој држави. И то је, господо, компликовало у једном свакако врло кратком времену ову припремну акцију Краљевске владе, јер, господо, наш задатак је да ми Влади на томе путу припремне акције рашчишћавамо све сметње које су се нагомилале у прошлости, и то не, господо, само за ових 20 година него и у ближој и даљој прошлости, можемо рећи за последњих 150 година, да уклонимо све сметње и препреке, да јој стварно помогнемо, не само да гласамо за а да говоримо често пута и против, него да збиља својим изјавама и својим акцијама олакшавамо припремни рад који је Краљевска влада себи ставила у задатак. У тој дискусији, господо, вратили смо се на анализу нашег политичког и културно историског проблема који је довољно осветљен у безброј чланака, у безброј расправа, шта више у безброј дебелих књига. Поставиле су се, господо, и опет све оне тезе које су се раније јавиле у нашој прошлости као осећања, као концепције и које смо, господо, сви доживели, видели и сазнали за последњих 20 година.

У овој Скупштини ми смо имали прилике да чујемо говоре о чисто доктринарном, интегралном Југословенству. У једној скали која је ту почела па до федералистичког црногорског програма који је изнео овде г. Секула Дрљевић. Али, господо, ово питање нашег политичког уређења гледано је врло често само с једне стране. Међутим, господо, то је једна медаља, једна слика која има своје лице и свој ревер, своје наличје. Написано је, господо, како рекох, много збирки, расправа, чланака, антологија и т. д. у поткрепу мисли југословенске идеје. Осветљена је, господо, та мисао са свих страна и често пута се добила импресија да уопште у нашој политичкој прошлости није постојало никакво друго осећање, никакво друго расположење него искључиво једно осећање југословенског јединства, интегралног јединства, како се то данас назива, и тако се, господо, заборавило да је ствар-

но паралелно кроз последњих 150 година поред осећања југословенског јединства постојало такође и осећање народне индивидуалности које произлази, господо, из наше подвојености или из нашег како би се то рекло, културног бицентризма или, још боље да кажем, трицентризма.

Шта више, господо, да су се та два осећања, да су се те две мисли, често сусретале и сплетале у један чудан комплекс идеја, у један чудан комплекс програма. Потребно је, господо, признати да су та осећања постајала и да постоје, и да су она, како сам рекао, резултат наше подвојености национално-политичке, и културно политичке тога нашег културног бицентризма. Шта више, господо, има једна истина, да су ови људи чија се имена спомињу и наводе у разним расправама, чланцима и говорима и које ми називамо идеолозима и борцима Југословенства, често пута хотимице или нехотимице, свесно или несвесно у своје концепције уносили у један и други моменат. Ви ћете ми допустити, да вам са неколико примера, што је веома потребно, покажем како се то дешавало у нашој прошлости. Позната је ствар, господо, да се као један од идеолога, један од бораца за Југословенство сматра Патријарх Јосиф Рајачић. За његово време у 1848 години он је инсталирао Бана Јелачића на Катаринском Тргу. Ми знамо и то, господо, да је он имао једну концепцију за уједињење у једну државу српско-хрватску. Ми знамо да је у његовом присуству тадашњи Хрватски Сабор, односно претставништво Краљевине Хрватске, Славоније и Далмације, како се то онда звало, донело један закључак о равноправности и једнакости Срба и Хрвата на читавој територији, где живе Срби и Хрвати заједно. А, господо, зна се и то, да је тај Патријарх Јосиф Рајачић, ишао тако далеко да је у својој концепцији и усвоје програму примио да се избор српског војводе врши на Хрватском сабору. Ипак код њега има једна идеја која би се данас могла назвати дуалистичком, можда федералистичком, мислим ако је доуализам федерација, јер је он стао на становиште да државна територија буде до душе заједничка али да постоји Српска Војводина у Срему, Бачкој и Банату, па штавише и даље да иде до Ораховице до тако зване Мале Влашке. Господо, да ли се може данас пребацити Патријарху Рајачићу да је био федералиста или сепаратиста и да није био добар Југословен.

Имате други случај, господо, са Илијом Гарашанином за кога наш историчар др. Гргур Јакшић, каже да је био морални оснивалац југословенске политике која је трајала све до 1918 године. Па и тај Гарашанин који је говорио о јединству народа и о национализму, ипак у своме „Начертанију“ споменуо је два народа, само што их он не назива Србима и Хрватима, него Источно-православним и Западно-римо-католицима који треба да се у свима стварима споразуму и да заједнички мисле.

Пазите, господо, добро. Ја не говорим овде за тезу националног индивидуалитета, као што не говорим, такође, не за тезу ексклузивног, доктринарног, интегралног Југословенства, него цитирам факта, истинита и историјска, која су такође данас жива и да се боље уочи, како се мора поступати не само при решавању него и при разговарању о овоме озбиљном и важном народном питању. Ви, господо, на крају крајева знате, и ви сте доживели, били сте зрели људи, да су Упут-

ства Народног већа делегатима који су 1 децембра 1918 године дошли у Београд да створе заједничку Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, имала такође извесне директиве за које би се могло рећи да су сепаратистичке. А већина Народног већа, господо, стварно је била носилац југословенске идеологије, па су ипак у та упуства унели такве ствари: да се до доношења Устава задржи покрајинско административно уређење са покрајинском владом и са једном централном владом у коју ће са једним потсекретаром бити заступљене све покрајине. Видите, како је то чудан сплет идеја и друге идеје, једног и другог осећања и како паралелно постоје те две идеје, живе и раде. Како је то необорива истина и како се не сме очи затварати над тим фактом и не сме се негирати тај факт, ако хоћемо постепено да се дамо на решавање нашег националног политичког уређења и питања, која се опет добром вољом Краљевске владе постављају на дневни ред.

Истина је, господо, и то да се једна и друга идеја, једно и друго осећање испољавају перидично, кад јаче, а кад слабије, и да имају своју презентну актуелност и свој интензитет. И да понекад једна идеја и једна акција потискује другу у страну, али да никад није једна другу избрисала. И ми данас имамо ово стање код наше браће Хрвата да је идеја националног индивидуализма тако рећи у огромној већини отпуно потиснула идеју и осећање југословенског јединства. Ми смо то исто имали 1890 године, кад је читавим хрватским народом доминирала Старчевићевинска политика, која је опет била тако ексклузивна и доктринарна и која је државно право Хрватске проширила на сву територију гдепод живе Срби и Хрвати, не признавајући притом ни српско име ни српски народ.

Ја ово што износим не износим зато да пледирам за једну или за другу политичку тезу. Подједнако су, господо, та два осећања истинита, то су две компоненте о којима се мора водити рачуна, а које живе и раде и које ће несумњиво дати један добар резултат или, како се то у геометрији каже, једну добру резултанту приликом коначног решавања нашег унутарњег политичког проблема.

Господо народни посланици, најпогрешнији је пут у борби ових двеју идеја, силом помагати било једну било другу идеју. Ти системи су код нас испробани и показали су се као негативни. И систем Прибићевића и Вилдера до 1925 године, односно до 1926 године, у Хрватској и Словенији, као и систем Живковића и Јевтића, нису дали никакве корисне резултате за идеју јединства и за идеју југословенства и југословенске заједнице.

Шта више, господо, они су створили једно афектуозно стање, афектуозну политичку вољу наше хрватске браће и довели то осећање националног индивидуалитета до максимума, који ми данас 1939 године видимо и које се, господо, и у прошлости врло често осећале, али које зато не мора да буде трајан, које може да избледи и да се умери и доведе потпуно у склад са интересима народног јединства и интересима наше народне будућности. Ми смо имали 1902 године исто тако стање у Хрватској, које се манифестовало на тај начин што су у Загребу српске куће, српске институције, српске школе и српске радње биле нападне и демолиране. А 1905 године већ ми смо имали Ри-

јечку и Задарску резолуцију, и створили српско хрватску коалицију. Па ко нам гарантује да и у 1939 години, за једну или две године, не може нестати опет један такав обрт и са једне и са друге стране, ако само буде увиђавности и ако се буду подједнако респектовале обадве идеје, обадве мисли и обадва осећања која постоје у прошлости и која постоје као народно осећање и народна воља и данас, у данашње доба.

Господо, ја сам отишао можда мало више далеко. Али, држим да је потребно да нагласим то, да се не може негирати постојање осећања националне индивидуалности, и да се противу тога осећања никад не смеју применити оне мере, које је примењивало екстремно, докринарно и интегрално Југословенство. Оно може да се доведе у склад са државним и народним интересима и интересима наше народне будућности. То је, господо, ствар која је у рукама Краљевске владе и фактора са друге стране. О томе ће се преговарати и разговарати, и ми можемо да се надамо да се може доћи до једног доброг резултата. Јер, шта недостаје? Недостаје једна процедура, један низ акција с једне и с друге стране. Ако све акције Владе буду добро промишљене као што се види на почетку из Владињих изјава и декларација, и ако ехо и резонанца с друге стране буде чиста и јасна, онда се можемо надати да ћемо доћи до завршног акта и да ћемо поново доживети оно што смо доживели и 1905 године, после 1902 године, о чему сам мало пре говорио.

Само, господо, ја не видим разлога, зашто би требало убрзавати ту припремну акцију. Успоравати је, несумњиво, не смемо, али не видим разлога зашто да се брза, кад није битно то, да се брзо ради него да се ствар добро сврши. (Одобравање.)

Ми смо, господо, видели и овај факт: да је Удружена опозиција, третирајући то питање у непосредном такту са др. Мачеком провела дуго време док је дошла до каквог таквог резултата. Начинио се један велики низ путовања, купљено је врло много железничких карта од Београда до Загреба и на крају крајева ни у Београду ни у Загребу него у Фаркашићу дошло се до једног споразума, који у ствари представља само један оквир без слике, оквир коме фали унутрашња садржина. А ми очекујемо од Краљевске владе да ће она имајући у виду све психолошке, све културне, историјске и национално-политичке моменте доћи до једног резултата, до једног оквира у коме ће бити једна слика која ће представљати консолидацију наших унутрашњих прилика и која ће слика бити примљена радо у сваком кулу наше Домовине.

Ја верујем, господо, да ће Краљевска Влада имати у томе настојању помоћ Југословенске радикалне заједнице и да ће ићи паралелно, односно у складу са народним осећањем и народним расположењем у решавању тога питања. Ја не верујем да ће она поћи, да ће она хтети начинити таква уступања, која су овде била набачена, да може доћи до покретања Српског питања, а нарочито не могу да верујем да ће људи са Југословенском идеологијом доћи на то гледиште да покрену Српско питање које би опет имало карактер једне сопаратистичке идејне индивидуалистичке политике.

Са уверењем да ће Краљевска Влада у припремној акцији имати успеха, она ће, господо, у томе

имати потпору ове Скупштине, ја изјављујем поверење Краљевској влади и гласаћу за предлог њезиног буџета. (Бурно плескање на десници и у центруму.)

Претседник Милан Симоновић: Реч има Министар просвете г. Стеван Ђирић.

Министар просвете Стеван Ђирић: Господо народни посланици, народни посланик г. Маринковић ставио је један симпатични предлог, ставио је предлог да се ничим не ограничи право учитеља да могу напредовати до V групе.

Ја жалим, господо народни посланици, дубоко жалим што овај предлог народног посланика у овом тренутку не могу примити. Разлози су јасни. Већ из самог образложења г. народног посланика могли сте приметити једну антитезу. Г. посланик је рекао: — то право даје се рачуноиспитачима Главне контроле којих има десетак, а не даје се то право народним учитељима којих има 27.000.

У тим бројевима, нажалост, баш и лежи разлог делимиче што у овом тренутку није могуће то право дати учитељима. А колико је мени познато и онај став који се односи на рачуноиспитаче Главне контроле, чини ми се, да је омашком унесен у Финансијски закон. Према томе није ни њима дато што није дато учитељима.

Али, господо народни посланици, ако има кога ко би тај предлог свесрдно примио и сам предложио, а можда и већ учинио пре него што се јавио г. посланик на овој говорници, то је Министар просвете. Али не заборавите да он није само ресорни министар, него је члан Краљевске владе и мора да води рачуна шта Краљевска влада може да прими и за какво оптерећење порезника може да преузме одговорност. Због тога немојте заборавити да ова Влада није правила овај буџет, да буџет Министарства просвете нисам правио ја. Ми смо имали кратко време да нешто што треба хитно поправимо. И ако упоредите, господо, амандмане, које смо накнадно дали са онима које сте добили у првој редакцији Финансијског закона, мислим да ће свако морати признати да би била велика неправда према Краљевској влади и према мени лично, кад бисте мерили и судили нас по ономе што смо били дужни остварити, а не према ономе што смо унели у Финансијски закон а чиме смо поправили и буџет и Финансијски закон.

Немојте, господо народни посланици, да стално падамо у једну неправедну оцену да људе не меримо подједнако, него према томе шта су кадри да ураде па да се овој Краљевској влади пребације што није урадила 10% кад је могла да уради 90% док се Краљевским владама које су владале у Краљевини Југославији од онога дана од како је донесен овај Закон о чиновницима, није пребацивало што нису решиле и овај проблем унапређења учитеља у 5 групу. Уосталом кад сам ја први пут био Министар просвете покренуо сам то питање желећи да га решим али нажалост нисам имао среће да радим са Скупштином. Сад ипак имам ту срећу да радим са Скупштином, али видите, тек у дванаестом часу и ако имате поверење у мене према ономе што сам онда радио и према ономе што сам сад унео у Финансијски закон, можете бити сигурни да ћу у буџету, који ће правити ова Краљевска влада и у буџету који ћу ја

правити као Министар просвете, моћи умети да решим и овај проблем. (Пљескање).

Претседник Милан Симоновић: Има реч известилац г. Ото Гавриловић.

Известилац Ото Гавриловић: Господо народни посланици, ми ћемо за који час приступити гласању овог Финансијског закона о коме је било овде толико речи. Овај Финансијски закон садржи небројено одредаба, управо је једна корекција досадашњег законодавства. У њему има, господо, неколико врло важних ствари, које овај Финансиски закон чине карактеристичним.

Краљевска влада с обзиром на време и озбиљност времена у коме живимо, ствара овим Финансијским законом Фонд народне одбране. И тај фонд народне одбране не само да даје умирење грађанима, да ће се из њега набављати оружје и војна спрема, него им даје и то уверење што ће се на овај начин из тога фонда подизати индустрија и индустријализирати наша земља у миру и рату. Сасвим је природно да овај фонд тражи своје жртве и да овај законски предлог финансијски апелује на пореске обвезнике. Али, господо, нужна закон мења.

Даље, господо, у овом Финансиском закону имамо пуно одредаба, којима се користе село и сеоске институције као и сеоски живот. Ја морам нарочито да нагласим да је у току ове дебате било небројено пута говорено о појединим безводним крајевима наше земље, у крајевима где се мучи и човек и марва да дође до воде. У овоме Финансиском закону ви ћете наћи једну одредбу којом се предвиђа 50 милиона динара које Краљевска влада даје да би се безводним крајевима изишло у сусрет и да би им се створили услови за живот. С друге стране наћи ћете овде одредбе, којима се олакшава дуговање Водних задруга задругарима. У северним деловима наше отаџбине ми имамо задруга које су створили људи који су као колонисти у те крајеве дошли из Лике, из Херцеговине и осталих крајева наших и који до сада нису могли основати своје кућиште и своје газдинство као што треба, као нови насељеници. И да се спречи, господо, једаред трајна пауперизација тога света, да се томе свету пружи могућност да може стварно да послужи не само економском него и националном циљу, Краљевска влада је донела одлуку о смањењу тога дуга Водним задругама и тиме допринела знатној олакшици тога живља.

Господо, не може се прећи ни преко интенција социјално-политичких да се лекари омогуће на селу где их нема. Ово је први покушај и ако се с тиме настави неће се чути како има беспослених лекара и без службе, па ће престати и песма о томе како су села остала без лекара.

Исто тако важно је и социјално осигурање новинара. У првој мојој речи пред овим Домом ја сам дао неколико напомена поводом параграфа о политичким законима које садржи овај Финансијски закон. Говорио сам о штампи од каквог је великог утицаја и од колике је важности штампа по расположење и јавно мишљење у нашој земљи; говорио сам о томе како схватам да штампа треба да послужи своје циљу у нашој земљи; видео сам из одобравања моме говору да се Народна скупштина са тим излагањима слаже. Али важно је господо, да и они који сарађују на тим

листовима, да они који немају одмора ни дању ни ноћу, да и они буду осигурани у овој земљи, а не да то буде једини сталеж у овој земљи који није осигуран. (Бурно одобравање и пљескање у центруму и на десници.)

Господо народни посланици, у овом Финансијском закону ви имате одредаба за стварање стручних школа, трговачких школа; затим одредаба за стварање нових судова; имате једну симпатичну одредбу да се наша села за најближим својим центрима вежу телефонским линијама. Све, то господо, једно с другим од Фонда Народне одбране, преко школа, задругарства, судова ит.д. јесу напори, напори и апел на финансије да се изиђе на сусрет големим потребама у којима оскудева ова земља. Сигуран сам, господо, да ће проћи много година и много тешких буџета не би ли се једним делом бар решила материјална страна и материјална питања ове земље.

Издајући у кратко шта садржи овај Финансијски закон, ја ћу бити слободан као известилац да завршим ово неколико напомена с молбом да будете љубазни да гласате за овај буџет. (Живо одобравање и пљескање у центруму и на десници.)

Претседник Милан Симоновић: Господо народни посланици, како нема више пријављених говорника, дискусија о предлогу Финансијског закона са амандманима је завршена. Приступамо гласању. Пошто има извесних измена и допуна тј. амандмана, не само у тексту параграфа у предлогу Финансијског закона, већ и у рачунском делу предлога буџета расхода, као и у рачунском делу предлога буџета прихода, то ћемо прво приступити гласању по оним амандманима који се односе на рачунски део предлога буџета расхода, па затим на рачунски део предлога буџета прихода. Господо народни посланици, који примају предложене амандмане, изволеће седети, а који не примају, изволеће устати. Молим известиоца господина Гавриловића, да изволи прочитати предложени амандман код партије 24.

Известилац Ото Гавриловић прочита амандман код партије 24.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина прочитани амандман код партије 24 по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II а према извештају Финансијског одбора Хбр. 304? (Гласови: Прима!) Господо народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи.) Објављујем да је прочитани амандман са свима изменама и допунама код партије 24 примљен. Изволите чути амандман код партије 77а.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о Пословном реду у Народној скупштини, већином гласова усвојила у појединостима све амандмане Краљевске владе Бр. 22751/II од 10 марта 1939 године и Бр. 22752/22 од 12 марта 1939 године у рачунском делу предлога буџета расхода и према извештајима Финансијског одбора Хбр. 304 од 11 марта 1939 године и Хбр. 308 од 13 марта 1939 године и то код партија: 77а, 78, 79, 82, 85, 96, 97, 99, 119, 136, 145, 155, 159, 162, 164, 172, 179, 216а, 216б, 260а, 261, 262, 266, 267, 267а, 269, 282, 292, 299, 391, 404, 416, 417, 425, 430, 436, 437, 441, 443, 447, 488, 506, 516, 539, 541, 547, 717, 757,

758, 761, 774, 798, 813, 818, 825, 842, 892, 910, 9106, 914, 933, 934, 968, 975, 990, 992, 1003, 1008, 1010, 1011a, 1018, 1026, 1037, 1049, 1053, 1055, 1062, 1069, 1070 и 1071. —

Претседник Милан Симоновић: Господо народни посланици, пошто су сви предложени амандмани код појединих партија у појединостима примљени, објављујем да су сви амандмани Краљевске владе у рачунском делу предлога буџета расхода према предлогу у извештајима Финансијског одбора појединачно примљени.

Прелазимо сада на гласање о предложеним амандманима у предлогу буџета прихода. Господа народни посланици, који примају предложене амандмане, изволеће седети, а који не примају предложене амандмане, изволеће устати. Молим известиоца господина Гавриловића да изволи прочитати амандман код партије 1.

Известилац Ото Гавриловић прочита амандман код партије 1.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина прочитани амандман код партије 1 по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II и по предлогу извештаја Финансијског одбора Хбр. 304? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи.) Објављујем да је прочитани амандман са свима изменама и допунама код партије 1 примљен. Изволите чути амандман код партије 4.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, већином гласова усвојила у појединостима све амандмане Краљевске владе Бр. 22751/II од 10 марта 1939 године у рачунском делу предлога буџета прихода, а према предлогу у извештају Финансијског одбора Хбр. 304 од 11 марта 1939 године и то код партија: 4, 4а, 5, 6, 9, 12, 13, 17, 18 и 112. —

Претседник Милан Симоновић: Господо народни посланици, пошто су сви предложени амандмани код појединих партија у појединостима примљени, објављујем да су сви амандмани Краљевске владе у рачунском делу предлога буџета прихода према извештају Финансијског одбора појединачно примљени.

Прелазимо сада на гласање о предложеним амандманима у предлогу Финансијског закона. Господа народни посланици, који примају предложене амандмане, изволеће седети, а који не примају, изволеће устати. Молим известиоца господина Гавриловића да изволи прочитати § 1 и амандман који се односи на тај параграф.

Известилац Ото Гавриловић прочита § 1 предлога Финансијског закона са предложеним амандманом.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина прочитани § 1 са амандманом по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II и по предлогу у извештају Финансијског одбора Хбр. 304? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи.) Објављујем да је прочитани § 1 са предложеним амандманом примљен.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем о сваком поједином параграфу у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, већином гласова усвојила у појединостима све прочитане параграфе предлога Финансијског закона од § 2 до § 14 закључно, са свима амандманима Краљевске владе поднетим преко Министра финансија од 10 марта 1939 године под Бр. 22751/II са изменама и допунама у извештају Финансијског одбора Хбр. 304 од 11 марта 1939 године. —

Претседник Милан Симоновић: Изволите чути § 14а (нов), код кога има поред амандмана Краљевске владе и поред предлога у извештају Финансијског одбора, г. Министар финансија да учини још један предлог у име Краљевске владе.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се брише цела тачка 2 у амандману бр. 22751, која се односи на биоскопске улазнице.

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. известилац Финансијског одбора да се изјасни, прима ли предложени амандман.

Известилац Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора част ми је изјавити да примам предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина предложени § 14а (нов) по предлогу Краљевске владе бр. 22751/II и по предлогу извештаја Финансијског одбора Хбр. 304 као и предлог г. Министра финансија? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи.) Објављујем да је предложени амандман § 14а (нов) у целости примљен онако како је сада предложен. Изволите чути § 14б (нов).

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, усвојила у појединостима све прочитане параграфе предлога Финансијског закона од § 14б (нов) до § 14г (нов) закључно, са свима амандманима Краљевске владе поднетим преко Министра финансија 10 марта 1939 године, под бр. 22751/II, а са изменама и допунама Финансијског одбора у извештају Хбр. 304 од 11 марта 1939 године. —

Претседник Милан Симоновић: Изволите чути § 15, код кога има поред амандмана Краљевске владе и поред предлога у извештају Финансијског одбора, г. Министар финансија да учини још један предлог у име Краљевске владе.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је дати једно тумачење у § 15 тачка 4 а, које гласи: „У § 21 т. 7 II ст. 2 Финансијског закона за 1937/38 годину на крају, у место тачке ставља се запета и додају речи: „Што у случају сумње утврђују надлежне енолошке станице.“

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. известилац Финансијског одбора да се изјасни прима ли предложени амандман.

Известилац Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора част ми је изјавити, да примам предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 15 по предлогу Краљевске владе бр. 22751/II и по предлогу извештаја Финансијског одбора X бр. 304, као и предлог г. Министра финансија? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 15 примљен у целости са свима предложеним амандманима. Изволите чути § 15 а (нов).

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, усвојила у појединостима све прочитане параграфе предлога Финансијског закона од § 15а (нов) до § 27 закључно са свима амандманима Краљевске владе поднетим преко Министра финансија 10 марта 1939 године, под бр. 22751/II са изменама и допунама Финансијског одбора у извештају X бр. 304 од 11 марта 1939 године. —

Претседник Милан Симоновић: Изволите чути § 27 а (нов), код кога има поред амандмана Краљевске владе и поред предлога у извештају Финансијског одбора, г. Министар финансија да учини још један предлог у име Краљевске владе.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се: у тач. 3 место речи: „Уредбу Државне штампарије” ставе речи: „Уредбе Државних штампарија”; У тач. За истог параграфа у првом реду место речи: „Уредбу” ставити речи: „Уредбе”, а у другом реду место речи: „Овом Уредбом”, ставити речи: „Овим Уредбама”.

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. извештајца Финансијског одбора да се изјасни прима ли предложени амандман.

Извештајца Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора част ми је изјавити да прима предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 27 а по предлогу Краљевске владе бр. 22751/II и по предлогу извештаја Финансијског одбора X бр. 304, као и предлог г. Министра финансија? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 27 а у целости примљен са свима предложеним амандманима.

Изволите чути § 28, код кога г. Министар финансија има такође да учини једну измену као предлог Краљевске владе.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се: тач. 47 §-а 84 брише цела и место ове тачке стави тач. 4 а у §-у 28 амандмана бр. 22751 са следећим текстом, који гласи: „Да по одобрењу Министарског савета пропише Уредбу са законском снагом о изменама и допунама у Уредби о уређењу Министарства просвете од 31 марта 1937 године. Овом Уредбом има се установити и ново одељење за уметност и књижевност.”

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. извештајца Финансијског одбора, да се изјасни прима ли предложени амандман.

Извештајца Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора част ми је изјавити да прима предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 28 по предлогу Краљевске владе бр. 22751/II и по предлогу извештаја Финансијског одбора X бр. 304, као и предлог г. Министра? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 28 примљен у целости са свима предложеним амандманима. Изволите чути § 29.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, усвојила у појединостима све прочитане параграфе, предлоге Финансијског закона од § 29 до § 29б (нов) закључно са свима амандманима Краљевске владе поднетим преко Министра финансија 10 марта 1939 године под бр. 22751/II за изменама и допунама Финансијског одбора у извештају X бр. 304 од 11 марта 1939 године.

Претседник Милан Симоновић: Изволите чути § 29б/1 (нов), код кога има поред амандмана Краљевске владе, г. Министар финансија да учини још један предлог у име Краљевске владе.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се унесе у предлог амандмана Бр. 22751/II од 10 марта 1939 године следећа одредба, и то као последњи став §-а 29б/1 који гласи: „Свештеницима-вероучитељима, који су се на дан 1 априла 1939 године затекли као народни посланици и стављени у пензију пре 11 децембра 1938 године као професори средњих школа, признају се свештеничке године службе проведене у црквеној служби за напредовање и пензију, с тим да им се пензијске принадежности регулишу од 1 априла 1939 године према годинама проведеним у служби цркве или државе пошто им се положајна група одреди по ст. 4 овог §-а”.

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. извештајца Финансијског одбора да се изјасни прима ли предложени амандман.

Извештајца Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора част ми је изјавити да прима предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 29б/1 по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II као и по предлогу извештаја Финансијског одбора X Бр. 304 као и предлог г. Министра финансија? (Гласови: Прима.) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 29б/1 (нов) примљен у целости са свима предложеним амандманима.

Изволите чути § 29б/2 (нов), код кога има поред амандмана и поред предлога у извештају Финансијског одбора г. Министар финансија да учини још један предлог у име Краљевске владе.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се у амандману Бр. 22751/II у свих пет ставова бришу речи: „На средњим школама”.

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. извештац Финансијског одбора да се изјасни, прима ли предложени амандман.

Извештац Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора част ми је изјавити, да примам предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 296/2 (нов) по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II и по предлогу извештаја Финансијског одбора X бр. 304 као и предлог г. Министра финансија? (Гласови: Прима) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају нека изволе устати. (Већина седи) Објављујем да је § 296/2 (нов) примљен у целости са свима предложеним амандманима.

Изволите чути § 29в (нов).

— За овим је Народна скупштина, гласајући седањем и устајањем, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, усвојила у појединостима све прочитане параграфе прдлога Финансијског закона од § 29в (нов) до § 43 закључно са свима амандманима Краљевске владе поднетим преко Министра финансија 10 марта 1939 године под Бр. 22751/II са изменама и допунама Финансијског одбора у извештају X бр. 304 од 11 марта 1939 године.

Претседник Милан Симоновић: Изволите чути § 44, код кога има поред амандмана Краљевске владе и поред извештаја Финансијског одбора г. Министар финансија да учини још један предлог у име Краљевске владе.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се додају нове тачке 8 и 9, које гласе: 8) Бановински пут Плав—Чакор проглашује се за државни; 9) Бановински пут Пећ—Дечане—Ђаковица—Призрен проглашује се за државни пут."

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. извештац Финансијског одбора да се изјасни, прима ли предложени амандман.

Извештац Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора изјављујем да примам предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 44 по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II и по предлогу Финансијског одбора X бр. 304 као и предлог г. Министра финансија? (Гласови: Прима) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 44 примљен у целости са свима предложеним амандманима.

Изволите чути § 44а (нов).

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини усвојила § 44а (нов) до § 82 закључно са свима амандманима Краљевске владе поднетим преко Министра финансија 10 марта 1939 године под Бр. 22751/II са изменама и допунама Финансијског одбора у извештају X бр. 304 од 11 марта 1939 године.

Претседник Милан Симоновић: Изволите чути § 83, код кога има поред амандмана Краљевске владе г. Министар финансија да учини још један предлог у име Краљевске владе.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се брише став 1 и 2 у амандману Бр. 22751, тако да остане у важности стари текст истог параграфа у предлогу Финансијског закона за 1939/40 годину.

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. извештац Финансијског одбора да се изјасни прима ли предложени амандман.

Извештац Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора част ми је изјавити да примам предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 83 по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II као и накнадни предлог г. Министра финансија уз овај параграф? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 83 примљен у целости са свима предложеним амандманима.

Изволите чути § 84, код кога г. Министар финансија поред амандмана Краљевске владе и предлога у извештају Финансијског одбора има да учини још један предлог.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се тач. 15а овог §-а брише.

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. извештац Финансијског одбора да се изјасни прима ли предложени амандман.

Извештац Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора част ми је изјавити да примам предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 84 по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II и Бр. 24072/II и по предлогу извештаја Финансијског одбора X бр. 304 и X бр. 308 као и предлог г. Министра финансија? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 84 примљен у целости са свима предложеним амандманима.

Изволите чути § 84а (нов).

Извештац Ото Гавриловић прочита § 84а (нов).

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 84а (нов) по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II и Бр. 24072/II и по предлогу извештаја Финансијског одбора X бр. 308? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 84а (нов) са свима предложеним амандманима примљен.

Изволите чути § 84б (нов) код кога г. Министар финансија поред амандмана Краљевске владе има да учини још један предлог.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се тачка 15 овог §-а брише.

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. извештац Финансијског одбора да се изјасни да ли прима предложени амандман.

Известилац Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора изјављујем да предложени амандман примам.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 84б (нов) по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II као и накнадни предлог г. Министра финансија уз овај параграф? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 84б (нов) у целости примљен са свима предложеним амандманима.

Изволите чути § 85.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, усвојила у појединостима све прочитане параграфе предлога Финансијског закона од § 85 до § 87 закључно са свима амандманима Краљевске владе поднетим преко Министра финансија 10 марта 1939 године под Бр. 22751/II са изменама и допунама Финансијског одбора у извештају Х Бр. 304 од 11 марта 1939 године. —

Претседник Милан Симоновић: Изволите чути § 88, код кога поред амандмана Краљевске владе г. Министар финансија има да учини још један предлог.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се унесе одредба која гласи: „Одобрава се споразум, склопљен између Краљевине Југославије и Италије, по питању држављанства насељеника у општини Маховљани и осталим општинама Среза бањалучког Врбаске бановине”.

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. известилац Финансијског одбора да се изјасни прима ли предложени амандман.

Известилац Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора част ми је изјавити да примам предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина § 88 по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II као и накнадни предлог г. Министра финансија уз овај параграф? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 88 у целости примљен са свима предложеним амандманима.

Изволите чути § 88а (нов).

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, усвојила у појединостима све прочитане параграфе предлога Финансијског закона од § 88а (нов) до § 89 закључно са свима амандманима Краљевске владе поднетим преко Министра финансија 10 марта 1939 године под Бр. 22751/II а према предлогу у извештају Финансијског одбора. —

Претседник Милан Симоновић: Изволите чути § 89а (нов), код кога има поред амандмана Краљевске владе и поред предлога у извештају Финансијског одбора г. Министар финансија да учини још један предлог.

Министар финансија Војин Ђуричић: У име Краљевске владе част ми је предложити да се озакони решење Министарског савета М.С.Бр. 981 од 8 октобра 1938 године о одобрењу кредита

Министарству социјалне политике и народног здравља у износу од 50,000.000 динара из приноса прве транше 6% зајма за јавне радове и земаљску одбрану, као и Правилник Бр. 688 од 8 октобра 1938 године о хитном помагању пасивних крајева.

Претседник Милан Симоновић: Реч има г. известилац Финансијског одбора да се изјасни да ли прима предложени амандман.

Известилац Ото Гавриловић: У име Финансијског одбора част ми је изјавити да примам предложени амандман.

Претседник Милан Симоновић: Прима ли Народна скупштина прочитани § 89а (нов) по предлогу Краљевске владе Бр. 22751/II и по предлогу извештаја Финансијског одбора бр. 304, као и предлог г. Министра финансија уз овај параграф? (Гласови: Прима!) Господа народни посланици који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Објављујем да је § 89а (нов) са свима предложеним амандманима примљен.

Изволите чути § 90.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем, у смислу чл. 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, усвојила у појединостима све прочитане параграфе предлога Финансијског закона од § 90 до § 91 закључно. —

Претседник Милан Симоновић: Господа народни посланици, пошто су сви параграфи предлога Финансијског закона и сви амандмани Краљевске владе под Бр. 22751/II и Бр. 24072/II са свима изменама и допунама Финансијског одбора под Х бр. 304 и Х бр. 308, као и сви предлози Министра финансија појединачно примљени, објављујем да је предлог Финансијског закона са односним амандманима за буџетску 1939/40 у појединостима усвојен. (Бурно одобравање и плескање у центруму и на десници).

Прелазимо на друго и коначно гласање у целини о предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за буџетску 1939/40 годину. Гласаће се поименично. Господа народни посланици, који су за коначно усвајање у целини овог законског предлога гласаће са „за”, а који су против, гласаће са „против”.

Молим госпoду народне посланике да изволе остати на својим местима приликом прозивке, а секретара г. Милана Бацака молим да изволи извршити прозивку госпoде народних посланика.

Секретар Милан Бацак прозива народне посланике да гласају и они су гласали овако:

Гласали су „за”: Аврамовић Бранко, Агушевић Х. Ц. Илијас, Алтипармаковић Јован, Амповић Милан, Андоновић Ј. Сима, Андрић Т. Радослав, Антић Д. Боривоје, Антонијевић Душан, Аранђеловић Риста, Арежина М. Миљкан, Атанацковић М. Милош, Ахмедовић Хаџи Аћиф, Бајлец Фран, Бацак Љ. Јанко, Бацак Љ. Милан, Беговић Ђура, Бекташевић Исмет, Бесаровић Д-р Сава, Бехмен Д-р Шефкија, Бешировић Р. Димитрије, Бешлић Никола, Битенц Мирко, Богуновић Душан, Богуновић Сава, Божиновић Д. Љубомир, Божић Б. Јакша, Бродар Јанез, Бубић С. Д-р Стеван, Будишин Д-р Милан, Бујић Душан, Васић Тихомир, Вебле Деметриј, Величковић Б. Миладин, Веселиновић Милорад, Видаковић Милош, Витановић Ј. Петар, Вишњевац Т. Вељко, Влаховић И. Д-р Милош, Боље-

вица Осман, Воркапић Л. Д-р Радивоје, Вујасиновић Д-р Вук, Вујић Сава, Вуковић Јован, Вучковић Радомир, Габровшек Франц, Гавриловић Никола, Гавриловић Отон, Гајић В. Радомир, Гајшек Карел, Георгијевић М. Јоца, Главинић К. Д-р Милан, Глумац Ј. Бранко, Ѓатовић Милан, Голиа Д-р Адолф, Голубовић Љ. Милан, Грба Д-р Милован, Грбић Драгутин, Грубишић Д-р Славко, Грујић Ј. Лазар, Давинић Ђ. Брана, Дамић Д-р Драган, Даниловић С. Сава, Дидић Т. Д-р Вукашин, Димитријевић А. Душан, Димитријевић Д. Боривоје, Димитријевић Ђ. Д-р Љутица, Димитријевић Д-р Милорад, Димитријевић Стојадин, Димитријевић Б. Тихомир, Димић М. Радослав, Добровољац Милан, Дојер О. Урош, Доленец Иван, Домаинко Драгутин, Драгаш Василије, Драгосављевић Станко, Драшковић Ђуро, Дреновац Светозар, Дургутовић И. Мустафа, Ђекић С. Милан, Ђонлагин Ђефир, Ђорђевић В. Војислав, Ђорђевић Живко, Ђуровић Данило, Ертл Д-р Јован, Ерцеговац Н. Богдан, Ефендић Х. Д-р Хамид, Жебот Фрањо, Живадиновић П. Борисав, Живковић М. Драгутин, Живковић М. Тодор, Зекавица П. Драгољуб, Зубер Лале, Јакшић Сава, Јанковић С. Ђура, Јанковић Ђ. Момчило, Јевтић С. Радован, Јелић Л. Живота, Јеличић Ст. Цветко, Јовановић Д-р Ђорђе, Јовановић Панта, Јоксимовић М. Зарија, Јосифовић Александар, Јоцић Н. Благоје, Јурић Марко, Кабалин Никола, Каламатијевић Р. Михаило, Капетановић Гавран Исмет, Капетановић Гавран Д-р Хивзија, Клар Д-р Франц, Кобан Франц, Ковач Љ. Анте, Косановић Ст. Миша, Костић Д-р Владимир, Костић Михаило, Костић Д-р Петар, Костренчић Лука, Коце Д-р Јуре, Крајчић Марко, Крек Д-р Михо, Крстић Ј. Милутин, Крстић Ст. Стојан, Крунић Д-р Симеон, Крупић Ибрахим, Крупић Фетах, Кузељевић Срећен, Кукуљевић-Сакцински Фран, Куленовић Д-р Џафер, Курсулић Љ. Велимир, Лаврич Д-р Јоже, Лепосавић В. Светозар, Лончар Станко, Лукић Д-р Живан, Лунгулов П. Рада, Љужа М. Асим, Магарашевић Димитрије, Маглић Д-р Цвета, Максимовић С. Стево, Малићанин Милош, Марковић Д-р Ђорђе, Марин Адам, Маринковић Велимир-Веља, Марјанац С. Симо, Марковић Велимир, Мармулаковић Адем, Масич Павле, Мastroвић Ф. Анте, Матовић Драгутин, Матошић Д-р Владо, Мијић Ђ. Милан, Мијушковић М. Д-р Јован, Микашиновић Д. Ђура, Микуличкић Д-р Винко, Милановић Живота, Милетић Д-р Вјекослав, Милетић Дане, Милинчић Љубомир, Миличић С. Милан, Милић Д. Александар, Милошевић Р. Душан, Милошевић Д-р Младен, Милошевић Радивоје, Милутиновић М. Андра, Мимица Д-р Тома, Миљуш Д-р Богдан, Миљуш Д-р Бранко, Мирковић С. Димитрије, Михаиловић Д. Анђелко, Михаиловић Воја, Михелчић Алојзиј, Младеновић К. Димитрије-„Гага“, Накић К. Радомир, Недељковић П. Урош, Неђић Ђ. Божидар, Николић Д-р Бранко, Николић Љ. Д-р Радомир, Николић Ј. Славко, Новаковић Н. Душан, Новаковић Н. Крста, Новаковић Т. Д-р Нико, Новаковић С. Стјепан, Новитовић М. Гојко, Омерчић С. Мухамед, Огризек Д-р Антон, Павловић С. Димитрије, Павловић Ст. Стојадин, Пантић А. Димитрије, Пантић А. Душан, Пантић О. Љубомир, Пантовић С. Драгослав, Патрновић Хаџи Љуба, Петровић Душан, Петровић Милорад, Петров Ј. Сава, Петровић Н. Делимир, Петровић И. Миљко, Петровић Н. Сава, Поблијенски П. Владимир, Поздерац Нурија, Поповић С. Аћим, Поповић Душан, Попо-

вић Живко, Поповић С. Илија, Поповић Д-р Љуба, Поповић С. Милан, Поповић М. Новица, Продановић Ј. Дионисије, Протић Ј. Миро, Протић М. Станоје, Пурић И. Д-р Слободан, Раденковић Г. Ђорђе, Радосављевић Тоша, Радуловић Р. Јован, Радуловић С. Јован, Рајеновић Ј. Стева, Рајаковић М. Милоје, Ратковић Т. Славко, Риглер Алојзиј, Ризванбеговић Авдо, Роки Д. Д-р Динко, Савић К. Недељко, Савковић Б. Илија, Салијевић Кадри, Салихбеговић Авдо, Самокресовић Драгомир, Селмановић Шефкија, Севшек Д-р Максим, Симоновић Милан (претседава), Смерсу Рудолф, Сној Франц, Спасовић Д-р Божидар, Спахић Незир, Сремчевић М. Богољуб, Сретеновић М. Милош, Станишић Војислав, Станковић М. Д-р Ђура, Станковић Златоје, Станковић Ј. Милорад, Станковић Ђ. Мина, Станковић Св. Светолик, Станковић М. Станислав, Старе Милош, Стебловник Мартин, Стијић Л. Д-р Милан, Стојадиновић М. Драгомир, Стојадиновић Михаило, Стојановић Михаило, Стојимировић-Јовановић С. Милан, Стојковић В. Радомир, Стошић Ђ. Стаменко, Стошовић Б. Добривоје, Страцимир И. Зејнел-Бег, Суботић Душан, Тасић С. Светозар, Тафро Мустафа, Тодоровић А. Бранислав, Тојершу Иван, Томић Јаков, Томић Б. Јеврем, Тонић Р. Тодор, Тратник Јосип, Трбојевић Д-р Урош, Трбусић Дамјан, Трипало Милош, Тришлер Јосиф, Ђирић Стеван, Ђоровић Јусуф, Улмански Д-р Милан, Фодор Гелерт, Хам Фрања, Ханжек Ђ. Д-р Лавослав, Хасанефендић М. Зухдија, Хашимбеговић М. Мухамед, Цветић Јосип, Цветковић Ј. Драгиша, Џвијовић К. Радомир, Џерић-Јабланица Ферид, Џипушевић Методије, Џицвара Игњатија, Џрљеница Ђура, Џрлић Ј. Лазар, Чвркић П. Војко, Чејовић Ђура, Челиковић Звонимир, Чипевић Петар, Чорбевић Јаћ. Анастас, Чохаџић Н. Владимир, Шахинаџић Мехмед, Шарковић В. Тихомир, Шахинпашић З. Хамдија, Шеат Јово, Шеремет Асим, Шкарпа Иво, Шмајд Д-р Албин, Шпиндлер Јосип, Штрцин Иван, Шћеновић К. Нешо, Шумановац Д-р Паја.

Отсутни: Аџић Ј. Михаило, Бранковић П. Душан, Влајковић М. Д-р Милорад, Вукићевић Д-р Богић, Дрљевић Д-р Секула, Живковић Р. Петар, Жугић Трипко, Зотовић М. Д-р Цветко, Ибрахимпашић Абдулах, Илић К. Влада, Илић Миливоје, Јовановић М. Алекса, Јовановић М. Јован, Јововић Ј. Павле, Казимировић Н. Владимир, Калуђерчић Д-р Бранко, Марковић Д-р Лазар, Марковић Милорад, Михаиловић П. Илија, Соколовић М. Драгутин, Стојадиновић М. Д-р Милан, Стопар Д-р Богдан, Тупањанин Д-р Милош, Типико Нико, Џвијетковић Тоша, Чубриловић Д-р Бранко, Чулевић Л. Илија, Шајкаревић Н. Д-р Јован.

(После гласања)

Претседник Милан Симоновић: Господо народни посланици, изволите чути резултат гласања. Гласало је укупно 297 народних посланика и сви су гласали „за“. (Бурно и дуготрајно плескање у центруму и на десници). Према томе објављујем да је Народна скупштина усвојила коначно и у целини предлог буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за буџетску 1939/40. Према чл. 64 Устава овај ћу законски предлог упутити Сенату Краљевине Југославије на даљи рад.

Молим Скупштину да саслуша један извештај Одбора за молбе и жалбе.

Секретар Милан Баџак (чита):

Господину

Претседнику Народне скупштине

Београд

Одбору за молбе и жалбе је част доставити Господину Претседнику Народне скупштине на решење приложене извештаје са законским предлозима о додељивању помоћи и признању година службе појединим лицима с молбом да их изволи ставити на дневни ред.

14 марта 1939 год.

Београд

За Претседника

Одбора за молбе и жалбе,

Инж. Шермет Асим с. р."

Претседник Милан Симоновић: Господо народни посланици, овим је данашњи дневни ред завршен. Слободан сам предложити вам за идућу седницу следећи дневни ред:

1 — Претрес извештаја Одбора за молбе и жалбе.

Прима ли Народна скупштина предложени дневни ред? (Прима!) Објављујем да је предложени дневни ред примљен. Ову седницу, са вашим пристанком, закључујем, а наредну заказујем за петак, 17 овог месеца, у 9 часова пре подне.

(Седница је закључена у 21 час.)

ПРИЛОЗИ

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Богдана Н. Ерцеговца, народног посланика и другова, на Министра трговине и индустрије — о раду фабрике цемента у Беочину.

Господине Министре,

Пре једно годину дана ја сам се дао на посао да осветлим и изнесем стање код индустрије цемента у Југославији. Познато је, да Беочинска фабрика цемента предњачи као барјактар свим осталим фабрикама цемента у нашој држави, а познато је нажалост и то, да су неправилности код Беочинске фабрике цемента највеће. То ми је дало повода, да један део неправилности код те фабрике изнесем јавно, а то сам учинио преко загревачког листа „Хрватска Даница“ и односне примерке тога листа прилажем овој интерпелацији. Услед престроге цензуре у београдским листовима, те моје написе није било могуће пласирати. Из чланака, објављених под мојим именом и које ја признајем за своје, произлази, да постоје големе неправилности код саме Беочинске фабрике цемента и ја сам само ради приватно-правних односа између Беочинске фабрике цемента и Српско-православне цркве (манастира Беочин) још дана 10 јуна 1938 године преко Народне скупштине поднео интерпелацију на господина Претседника Министарског савета и тражио образовање парламентарне анкете са придодатим стручњацима, која би имала задатак, да испита свеукупан рад код поменуте фабрике цемента у погледу правном, фискалном и комерцијалном и да та анкетна комисија учини предлоге Краљевској влади за решење свих отворених питања у цементној индустрији код нас. Претседништво владе упутило је моју интерпелацију дана 25 јула 1938 године господину Министру правде ради давања одговора. Ја сам тај одговор данас ургирао код господина Министра правде и очекујем одговор у Народној скупштини.

У току буџетске дебате, Ви сте, господине Министре, чули крупне оптужбе од стране више народних посланика против картела цемента, против индустрије цемента у Југославији, а нарочито против врло неисправног рада Беочинске фабрике цемента и искоришћења свих могућих средстава те фабрике, да прикрати власника мајдана, на којем ради, а то је Српско-православна црква и ради

терања превисоких цена од стране картела цемента, у којем Беочинска фабрика цемента води главну и одлучну реч, јер је она у картелу готово апсолутни господар. Тим поводом мени је част, господине Министре, да и Вама поднесем и да Вас молим да и Ви с Ваше стране преузмете најрадикалније кораке за решење тога спора, односно тога проблема, који сада тече на штету нашега народа и на велику штету државних прихода. Крајње је време да се том нездравом стању учини крај.

Цене цементу су превисоке, зараде фабрика цемента баснословне су, половина од цемента утрошеног у држави иде на радове за државни рачун. Значи, да се држава сваке године штети за велике суме већ на тај начин. Па да бар те исте фабрике цемента плаћају држави порезу према ефективној оствареној заради. Али и тога нема, јер фабрике цемента исказују нетачне фиктивне билансе, па у велико штету државу и по други пут у плаћању државних дажбина.

Трошарина на цемент, која је Уредбом за извођење јавних радова уведена, није ефикасна мера и с тиме проблем није решен. Ово је решење нездравно и једнострано. Оно погађа искључиво државу и грађане-потрошаче цемента, а ни у којем случају фабрике цемента. Постигло се још баш противно од онога што се је хтело постићи. Поскупили се цене цементу, то јест грађевински материјал (цемент) је поскупио. Стварно је незадовољство од тада још веће, а грађанство у непознавању проблема стално кривицу баца на власти и пребацује властима, да ништа не предузимају против тога. Решење тога проблема лежи много дубље него у једноставном набијању државне трошарине на и онако превисоке цене цементу и преко свега неоправдане и превисоке зараде фабрика цемента.

У овоме питању показала се је хитна потреба, да се образује парламентарна анкета са придодатим стручњацима, која би имала задатак, да се рад фабрика цемента тачно испита и да се продајне цене цемента у нашој држави доведу у

склад са потребама и могућностима нашега народа и да се зараде фабрика сведу на ону пристојну грађанску зараду, која је законом допуштена и да се томе пашалуку од стране фабрика цемента, које су махом страни капитал, стане коначно на крај. У народу влада ради тога доста јако огорчење и о томе се у дневној штампи доста писало, а у стручним организацијама (коморе и удружења) цене цемента су вечита болна тачка.

Ја Вас, господине Министре, молим, да и Ви с Ваше стране будете заговорник образовања пар-

ламентарне анкете са стручњацима и тражим за ову своју интерпелацију хитност.

Примите, господине Министре, и овом приликом уверење о искреном поштовању.

8 прилога: „Хрватска Даница”.

Дана 10 марта 1939 године

у Београду

Богдан Ерцеговац, народни посланик са друговима, с. р., Аћим Поповић, с. р., Јакша Ђ. Божић, с. р., Бранко Аврамовић, с. р., Тоша Радосављевић, с. р.

ПРЕДЛОГ ФИНАНСИЈСКОГ ЗАКОНА ЗА 1939/40 ГОДИНУ

који гласи:

I РАЗДЕО — ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

§ 1

Државни буџет расхода и прихода за 1939/40 годину састављен је овако:

РЕДОВНИ И ВАНРЕДНИ РАСХОДИ И ПРИХОДИ

Редовни и ванредни расходи укупно Динара 12.942,000.000.—

Редовни и ванредни приходи укупно Динара 12.942,000.000.—

§ 2

Буџети расхода под А и прихода под Б саставни су део овог Закона.

Изузетно од члана 47 Закона о државном рачуноводству, а због техничке немогућности, Министар финансија може објавити у „Службеним новинама”, као нарочити прилог дотичног броја, само Финансијски закон и упоредни преглед државних расхода и прихода за 1939/40 годину.

§ 3

1) О свима расходима из фондова или заклада по овом или другим специјалним законима, уколико они нису изложени у рачунском делу буџета, поднеће поједина надлештва која тим фондовима или закладама располажу детаљан извештај Министру финансија, који ће све те издатке одвојено показивати у Завршном рачуну за ову буџетску годину.

2) Сви издаци из Фондова или заклада подлеже прегледу и одобрењу Главне контроле. Од овог се изузимају издаци по кредитима по чл. 22 Закона о државном рачуноводству.

3) Све државне касе и све врсте фондова чији руковођици ма по ком основу примају и издају новац, хартије од вредности и разни материјал подлеже контроли Министра финансија.

Министар финансија врши ову контролу преко својих изасланика и преко финансијских дирекција. За контролу преко изасланика, Министар финансија или орган кога он овласти издаје пуномоћије, по коме изасланик у свему поступа. За контролу преко финансијских дирекција пуномоћије издаје финансијски директор.

Изасланици Министра финансија односно финансијских дирекција у погледу тражења обезбеђења имају иста права која имају комесари Глав-

не контроле по пропису чл. 69 Закона о Главној контроли.

Судови код којих изасланици Министра финансија или финансијских дирекција затраже обезбеђење штете на имовини оних лица која су оштетили државу или државних органа који су по чл. 109 Закона о Главној контроли одговорни за накнаду штете држави, сматраће такве захтеве као хитне и одмах их узимати у поступак и за њих је обавезно рачунско стање онако како су га изасланици утврдили.

Од овога се изузимају само касе Министарства војске и морнарице, приватне задужбине и фондови који не подлеже контроли Главне контроле.

Министри осталих ресора, поред Министра финансија, вршиће контролну службу код подређених им надлештава и установа у погледу руковања новцем, стварима и материјалом преко својих изасланика, којима ће издати потребна пуномоћја за то.

Утврђене штете тим прегледима морају се судским путем обезбедити.

Одредбе овога §-а важе док се законом изрично не измене или укину.

§ 4

Изузетно од чл. 22 Закона о државном рачуноводству уноси се редовно у буџет расхода Претседништва Министарског савета кредит на ванредне трошкове и поверљиве циљеве.

Овај кредит као и кредит за издавање публикација и података у земљи и иностранству у циљу обавештавања, трошиће се по наређењима Претседника Министарског савета, и наређене исплате не подлеже прегледу и одобрењу Главне контроле.

Ова одредба важи док се законом изрично не измени или укине.

§ 5

1) Сви одобрени кредити за материјалне: редовне и ванредне расходе у буџету за 1939/40 годину могу се ангажовати и трошити само у износу до 90%, и то по претходно извршеном прописном њиховом отварању. Ангажовање и трошење помених кредита преко овог износа одобраваће Министар финансија с обзиром на кретање државних прихода у буџетској 1939/40 години.

2) Материјални расходи и расходи на наднице радника државних привредних предузећа и

установа, чије вршење је услов за постизавање већих прихода, могу се повећати на рачун вишкова прихода тих установа, и то до 5% од износа кредита одобрених буџетом за те расходе одлуком ресорног Министра, до 10% по одлуци Министра финансија, а преко тога решењем Министарског савета по образложеном сагласном предлогу ресорног Министра и Министра финансија.

3) Државна рударска предузећа могу у циљу постизавања што већих прихода вршити издатке за материјалне потребе и за наднице радника и преко износа предвиђених буџетом за случај, да предвиђени расходи буду недовољни за остварење оне производње, за коју има могућност продаје и то: до 10% од износа кредита одобрених буџетом за те расходе одлуком Министра шума и рудника, до 15% по одлуци Министра финансија, а преко тога решењем Министарског савета по образложењу сагласном предлогу Министра шума и рудника и Министра финансија.

4) Министар правде може, по сагласности Министра финансија, вишкове чистих прихода производствених грана економије и индустрије у казним заводима употребити за повећање материјалних расхода тих завода. Исто тако Министар правде може средства Централног фонда за подизање казних и сличних завода употребити и за издржавање казних и сличних завода уколико предвиђени буџетски кредити не би били довољни.

§ 6

1) Исплаћене обавезе по буџетима за раније закључене године које се нису могле ликвидирати у тим годинама показале се у Завршном рачуну за наредну буџетску годину као расход на терет обртног капитала Главне државне благајне.

2) Ангажовање расхода на терет обртног капитала Главне државне благајне по специјалним овлашћењима овог Закона не може се вршити без претходног одобрења Министра финансија, без обзира да ли овлашћење изрично прописује претходну сагласност Министра финансија и расходање на терет обртног капитала или не. За поступке противне овој одредби сносиће одговорност наредбодавци исто онако као и за ангажовање расхода без претходног отвореног буџетског кредита.

3) Све извршене исплате по овлашћењима овог Закона уколико претстављају расход за државну касу расходоваће се на терет обртног капитала Главне државне благајне.

4) Потраживања државних привредних предузећа и установа од других државних надлештава и установа, која су настала у времену од 1 јануара 1919 године до 31 марта 1938 године закључно, уколико се воде у надлежном књиговодству као актива, отписале се на терет обртног капитала Главне државне благајне. Уколико се пак ова потраживања не воде у надлежном књиговодству као актива, него се воде само у рачунским књигама, имају се на основу одобрења надлежних наредбодаваца отписати у односним рачунским књигама без даљег тражења наплате.

5) Евентуални вишак расхода који би се по истеку буџетске године показао по буџетској партији за плаћање интереса, провизије, курсних диференција и трошкова Народној банци и другим кореспондентима по текућим рачунима за ову и раније године, као и плаћање интереса по осталим државним обавезама и боновима, расходоваће се

по овом овлашћењу на терет обртног капитала Главне државне благајне.

6) Код набавки у иностранству које се плаћају у страниој валути, наредбодавци ће из ангажованог кредита покрити разлике, које се могу да укажу у разлици на курсу од времена ангажовања кредита до дана исплате. У том циљу наредбодавци су дужни да резервишу у сваком случају најмање 5% од износа ангажованог кредита.

Од овога се изузимају набавке Министарства војске и морнарице које се врше на терет партије 521. Разлику на курсу у овом случају плаћаће Министарство финансија на терет обртног капитала Главне државне благајне.

7) Код позиције оних буџетских партија где су вирмани допуштени, не може се позиција на чији се терет повећава друга, накнадно повећати ни вирманом, ни из буџетских резервних кредита, као ни накнадним кредитом.

8) Не може бити вирманисања за друге потребе:

а) из кредита одобрених за исхрану болесника и набавку лекова и осталог санитетског материјала, и

б) из кредита одобреног за исплату анuitета, изузев оних одобрених у разделу државних дугова за инuitете.

9) Изузетно од члана 71 Закона о државном рачуноводству може бити вирманисање са партија одобрених на личне издатке на партију предвиђену за принадежности уговорних поштар у петоглави буџета расхода Министарства пошта, телеграфа и телефона.

10) Вирмани између позиција партија: 741, 742, 743, 744 и 745 доносе се по сагласности Министра финансија.

§ 7

1) За стварање нових обавеза противно чл. 60 и 66 Закона о државном рачуноводству наредбодавци и рачунополагачи одговараће у смислу чл. 58 Закона о државном рачуноводству и § 23 Закона о продужењу важности одредаба досадашњих финансијских закона и Закона о буџетским дванаестинама.

2) Обавезе код државних предузећа ма од које друге државне установе могу се стварати само по претходном обезбеђењу кредита и под материјалном одговорношћу надлежног наредбодавца. Обрачуни по овим обавезама вршиће се само преко Министарства финансија. Ближа упутства за извршење ове одредбе прописале Министар финансија.

§ 8

Правилно и саобразно чл. 60 Закона о државном рачуноводству ангажовани издаци у току једне буџетске године, који нису могли бити извршени из ма каквих разлога у предвиђеним роковима односне рачунске године, вршиће се по одобрењу Министра финансија до краја текуће рачунске године из обртног капитала Главне државне благајне.

Државне обавезе из ранијих година, које не испуњавају услове из предњег става, могу се исплаћивати из обртног капитала Главне државне благајне.

Одлуку о овим исплатама доносиће Министар финансија.

§ 9

1) Све приходе од царина, монопола, такса и државне трошарине дужна су надлештва или органи, који ове приходе прикупљају, редовно предавати најближим филијалама Народне банке за рачун Министарства финансија. Државна надлештва и филијале Народне банке извештаваће и Главну државну благајну о свакој предатој суми.

2) На рачун оствареног прихода од возаринске таксе по Т.бр. 101 таксене тарифе Закона о таксама полагаће Генерална дирекција државних железница у току сваког месеца једну дванаестину укупно оствареног прихода од ове таксе у претходној буџетској години Главној државној благајни, с тим, да се по истеку сваког тромесечја врши дефинитивни обрачун између Финансијског одељка Генералне дирекције државних железница и Одељења државног рачуноводства Министарства финансија.

На исти начин поступаће и Дирекција речне пловидбе.

3) Министарство шума и рудника, дужно је исплаћивати Главној државној благајни на рачун вишкова прихода, а из својих текућих средстава, поред исплате редовних припадљивости својих службеника, припадајућу месечну квоту на име личних пензијских припадљивости својих бивших службеника и то сваког месеца најдаље до 25-ог у месецу за наредни месец.

4) Удео који припада држави од добити Народне банке сходно чл. 37 Закона о Народној банци од 17 јуна 1931 књижиће се у смислу исте законске одредбе на смањење рачуна ранијих аванса државе код Народне банке.

5) Замена обвезница $2\frac{1}{2}\%$ државне ренте за ратну штету, на основу овлашћења из § 12 став 16 Финансијског закона за буџетску 1933/34 годину, вршиће се до 31 јула 1939, а замена обвезница 7% Инвестиционог зајма од 1921, на основу овлашћења из § 12 став 7 Финансијског закона за буџетску 1937/38 годину, вршиће се до 15 септембра 1942, после кога времена обвезнице старих емисија ових зајмова губе право замене те самим тим неће представљати никакву вредност.

6) Државне ергеле Карађорђево и Александрово и Државна лечилишта у Тополшци, Краљевици и Новом Марофу и Управа Врњачке Бање имају своје специјално рачуноводство и благајницу и за остварене приходе и извршене расходе обрачунавају се са Министарством финансија путем обрачуна, а вишкове прихода предају Главној државној благајни.

II РАЗДЕО — ОДРЕДБЕ ЗА ПОЈЕДИНА МИНИСТАРСТВА

А. Министарство финансија

1 Овлашћења за Министра финансија и одредбе за рачунску службу

§ 10

Овлашћује се Министар финансија:

1) да саобразно Закону о државном рачуноводству издаје благајничке записе на подлози буџетских прихода. Сума ових благајничких записа, издатих на основу чл. 106 и 109 Закона о државном рачуноводству, у промету не сме бити већа од

динара 400,000.000.— и са каматом, која не може бити већа од 6%. У ову суму не улазе бонови, издати Народној банци Краљевине Југославије, као подлога за раније авансе држави, на основу чл. 4 став 1 Уговора између Државе и Народне банке Краљевине Југославије озакоњеног 17 јуна 1931 као и бонови, издати на основу специјалних закона и уговорних одредаба;

2) да обавезе по материјалним расходима које испуњавају и услове из чл. 64 Закона о државном рачуноводству може изузетно од прописа чл. 109 Закона о државном рачуноводству плаћати и благајничким записима са роком плаћања до 2 године и са каматом која не може бити већа од 6% а до износа од динара 50,000.000.— Овај износ не улази у контингент благајничких записа који се издају на основу предње одредбе;

3) да може све оне позајмице и државна потраживања за које Државно правобраништво на основу уредних законских докумената утврди немогућност наплате, расходовати на терет обртног капитала Главне државне благајне с тим, да се о њима води и даље засебна евиденција и у случају могућности наплате наплаћене суме унесу у државну касу;

4) да може у споразуму са Државном хипотекарном банком регулисати начин исплате њеног потраживања од државе по Закону о помоћи оскуднима у храни од 22 децембра 1904 год.;

5) да разлику између берзанског курса и вредности купљених девиза може расходовати на терет обртног капитала Главне државне благајне. Одлуке по овоме доносиће Министар финансија;

6) да повремено одређује вредност државним и државом гарантованим обвезницама у случајевима, када се на основу специјалних закона, уредаба или правилника ове обвезнице имају примати у јемство (кауције) по берзанском курсу.

Одређена вредност ових обвезница не може бити већа од њихове номиналне вредности, и остаје на снази за све време трајања јемства (кауције) обрачунаог по тој вредности;

7) да по завршеном издавању свих емисија 6% обвезница за финансијску ликвидацију оштета за беглукче земље у Босни и Херцеговини изради заједнички амортизациони план на укупан износ дуга, тако да амортизациони рок за све емисије има тећи почев од 2 новембра 1930 и завршити се до 1 новембра 1973, то јест у законски предвиђеном року од 43 године;

8) да све обвезнице државних зајмова које припадају државној каси од пропалих кауција и ма по ком другом основу употреби за увећану амортизацију дотичног зајма коме обвезница припада;

9) да по сагласности Министарског савета, може закључивати све врсте споразума, како у погледу вршења интересне и амортизационе службе по државним и државом гарантованим зајмовима на страни, тако и у погледу услова за плаћање закључених уговора са иностраним фирмама и свих осталих државних обавеза у иностранству;

10) да у смислу става 2 чл. 12 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова М.П.бр. 70380/V од 25 септембра 1936 исплаћује потребне суме Привилегованој аграрној банци за покриће анuitета из чл. 14 Уредбе, уколико се за тим покрићем укаже потреба, на терет обртног капитала Главне државне благајне;

11) да својим решењем може расходovati на терет обртног капитала Главне државне благајне 3% обвезнице за ликвидацију земљорадничких дугова припалих држави на основу чл. 19 Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, употребе оних за амортизациону службу у смислу чл. 4 Правилника о издавању и ануитетској служби 3% обвезница за ликвидацију земљорадничких дугова;

12) да решења која сходно чл. 15 предлога Закона о општој царинској тарифи и доцнијим његовим изменама буду донета после ступања на снагу овога закона истодобно са увођењем у живот поднесе Народном претставништву на одобрење. Ако Народно претставништво не би одобрило царине одређене овим решењима разлика се неће моћи захтевати нити враћати;

13) да може из обртног капитала Главне државне благајне извршити набавку потребних пловних јединица за финансијску контролу у суми до највише 7.000.000.— динара;

14) да може одобрити, да се сви они фондови, који се налазе на прилоду код Државне хипотекарне банке још од пре рата, који су створени у другим приликама и који су временом изгубили свој основни разлог постојања или намене, предаду Главној државној благајни као ванредни државни приход. У случају да се који од сопственика тих фондова доцније пријави са уредним доказима о својини дотичног фонда исплата му се има извршити на терет обртног капитала Главне државне благајне;

15) да може из остатка чисте добити Државне хипотекарне банке која припада Главној државној благајни на основу чл. 101 Закона о уређењу Државне хипотекарне банке, суму до највише дин. 2.000.000.— годишње употребити за подизање нових зграда потребних за смештај пореских управа у унутрашњости;

16) да одобри Поштанској штедионици, да може у току ове буџетске године набављати инвентарске предмете до износа од динара 2.000.000.— Ови се набављени предмети књиже у билансу Поштанске штедионице као актива и отписују са 10% годишње;

17) да стави на расположење Министру просвете до динара 500.000.— на име обртног капитала за издавање уџбеника државног издања (награде писцима уџбеника државног издања по Закону о уџбеницима). Ова сума вратиће се Главној државној благајни чим се уџбеници државног издања доврше и ставе у промет;

18) да на предлог Министра саобраћаја може расходovati на терет обртног капитала Главне државне благајне дуговања установа и надлештава бивше Аустро-угарске монархије, која се воде по књигама државних железница као актива а којих је обавеза Аустрија ослобођена на основу чл. 3 Хашког споразума од 20 јануара 1934 г., а Мађарска на основу Париског споразума од 28 априла 1930 год.;

19) да по одобрењу Министарског савета, може уредбом са законском снагом преуредити садашње устројство финансијске контроле: одређивањем њезиних права и дужности, права употребе оружја, и новим дисциплинским прописима с тим, да се донетом уредбом ставе ван снаге сада важећи прописи Закона о организацији финансијске контроле, његових измена и допуна, као и прописи Уредбе о примању у службу, распореду звања,

новчаним припадностима, снабдевању оделом, женидби, употреби оружја и дисциплинској одговорности службеника финансијске контроле бр. 76660/III од 10 септембра 1932.

2 Одредбе о државним добрима

§ 11

Овлашћује се Министар финансија:

1) да ставља предлоге по ставу 2 § 1 Закона о унутрашњем уређењу, оснивању и исправљању земљишних књига од 18 маја 1930 за уписивање јавног добра у земљишну књигу по сагласности с оним државним надлештвима и установама, које рукују односним јавним добром. У смислу предлога јавно добро задржаће свој карактер или ће се уписати као државно добро;

2) да може по одобрењу Министарског савета прописати измене и допуне Уредбе о организацији државног добра Беље М.С.бр. 228/37;

3) да може прописати измене и допуне у Правилнику о фонду непокретности Министарства финансија бр. 18999/V/37.

§ 12

1) На радовима детаљног катастарског премера и одржавању катастра, може се изузетно од § 80 Закона о чиновницима, задржати стручно техничко особље Министарства финансија — Одељења катастра и државних добара све дотле, док то буде захтевала потреба и врста службе коју они врше, с правом на припадљивости према разреду скупине у коме је седиште среске катастарске секције или катастарске управе којој су односни службеници упућени.

За све време тога рада и путовања у овој радној години код упућивања из једне у другу катастарску секцију не припада накнада за сеобу покућанства и породичних чланова оним службеницима којима је Правилником бр. 9810-V/32 признат додатак за теренски рад.

2) Општине и градске општине могу поверавати овлашћеним инжењерима и геометрима обнову премера, реамбулацију и израду новог катастарског операта земљишта своје територије о трошку власника земљишта. Уговоре о тим радовима одобрава Министарство финансија.

3 Одредбе о државним монополина

§ 13

Овлашћује се Министар финансија:

1) да одобри Самосталној Управи државних монопола да, у смислу Уредбе о Самосталној управи државних монопола, може, поред броја чиновничких приправника и званичника предвиђеног у буџету расхода Управе државних монопола за 1939/40 годину, поставити:

а) при дуванским станицама за стручне магацинске послове 40 чиновничких приправника од IX положајне групе са квалификацијама Средње пољопривредне школе, и

б) за теренску контролну службу и за магацинску службу на производњи дувана 100 званичника са квалификацијама Ниже пољопривредне школе, без обзира на услове прописане § 10 Закона о чиновницима.

Свима напред поменутим службеницима исплаћиваће се принадлежности у новцу и натури на терет Фонда за унапређење извоза дувана или на терет трошкова за сређивање непрерађених дувана;

2) да може одобрити Управи државних монопола да у своме Завршном рачуну за буџетску 1939/40 годину може за материјалне потребе показати и веће издатке од износа одобрених буџетом за 1939/40 годину у случају да предвиђени расходи како за буџетско расходовање утрошка продатих монополисаних предмета и таксених вредности, тако и за трошкове који стоје у вези са приходима од продаје тих предмета, буду недовољни према стварној потреби тих расхода за остварење прихода од продаје одговарајућих монополисаних предмета и таксених вредности;

3) да може одобрити Управи државних монопола потребне издатке на утрошак петролеума и материјала за његову продају, исплату потребне радне снаге, на превоз и пренос петролеума, за набавку вага и на остале магацијске и друге трошкове, ако Управа државних монопола буде увела набавку и продају петролеума у својој режији с тим, да се ови издаци имају књижити на терет прихода, а да се остварени приход има у Завршном рачуну показати у нето износу.

4 Одредба о порезима, таксама, трошарини и царинама

§ 14

1) Непосредни порези на државна земљишта и зграде неће се разрезивати за 1939 годину.

2) Пореско олакшање земљарине предвиђено за пореску 1936 годину у § 48 Закона о буџетским дванаестинама за месеце август 1935—март 1936 важи и за 1939 пореску годину.

3) Основни порез на приход од земљишта за 1939 годину износи 10% од катастарског чистог прихода.

4) На име ванредног доприноса за буџетску 1939/40 годину плаћаће обвезници службеничког пореза 1% од својих примања подложних службеничком порезу изузев повратних примања из оног службеног односа који није заснован на месечној плати са отказним роком. Изузетно овај ванредни допринос неће се наплаћивати ни од кућне послуге, жандарма, граничара, подофицира и пензионера којима су пензије регулисане по одредбама закона који су важили пре ступања на снагу Закона о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда од 31 јула 1923, Закона о државном саобраћајном јособљу од 28 октобра 1923 и Закона о устројству војске и морнарице од 9 августа 1923.

§ 15

На крају 1 Напомене уз тачку 9 чл. 72 Закона о државној трошарини додаје се нова реченица која гласи: „Неће се наплаћивати трошарина на шпирит који се употребљава за производњу експлозива у војно-техничким заводима као и оним предузећима, која служе као резерва војно-техничким заводима.”

§ 16

1) Рок важења Уредбе о сузбијању кријумчарења вештачких сладила, која је одобрена § 102

Финансијског закона за буџетску 1937/38 годину, продужује се до 31 марта 1943 године.

2) Чл. 37 Царинског закона мења се и гласи:

„Кад царинарница прими декларацију са свима потребним исправама (чл. 34), којима се условљава царинење, цениће да ли је она по тарифи и законским прописима написана, па ако нађе да јесте, заводи је у записник декларације, чији редни број добија.

У противном случају враћа се декларација доносиоцу као неисправна, с напоменом у чему се неисправност састоји.

Неће се сматрати да је декларација неисправна, ако се наименовање у њој не слаже са називом робе у поднетим исправама.”

3) Чл. 66 Царинског закона мења се и гласи:

„Све дотле, док се оцарињена роба не унесе у приватно стовариште она се може поново прегледати.

Изузетно, у случају оправдане сумње да је роба неправилно оцарињена и подигнута било помоћу лажних исправа или иначе, може се поново прегледати и после уноса у приватно стовариште и утврђивати правилност пријаве у декларацији.

За неправилности које се поновним прегледом пронађу, поступаће се по чл. 164 и 166 Царинског закона.”

4) Чл. 204 Царинског закона мења се и гласи:

„Кад решење о осуди постане извршно и кад се казна потпуно или колико је уопште могућно наплати, новац добијени на име казне додаје се оном од продате робе. Од овако добијене суме одбијају се пре свега трошкови: јоко преноса и продаје робе, исхране стоке и други. Сума која преостане по одбитку трошкова дели се: две трећине фонду за сузбијање кријумчарења, а једна трећина хватачима и потказивачима.

У случају кад је хватач орган Финансијске контроле, награда ће се исплаћивати по чл. 62 Закона о организацији Финансијске контроле.”

5) Чл. 205 Царинског закона мења се и гласи:

„Новац наплаћен на име казне по чл. 126, 163, 164, 165, 166, 167, 170, 171, 175, 176, 178, 179 и 182 овог Закона дели се: две трећине Фонду за сузбијање кријумчарења, а једна трећина свима чиновницима и званичницима царинске струке.”

§ 17

1) Обуставља се царинско-кривично поступање као и извршење још неизвршених осудних решења по кривицама из члана 81, 121, 165 Царинског закона и члана 16 Царинско-поштанског правилника, учињених до 31 децембра 1938, од стране државних саобраћајних установа и поште Краљевине Југославије.

2) По извршним решењима наплаћене дажбине у целини или делимично неће се враћати.

3) Прорачунате редовне царинске дажбине наплатиће се од сопственика робе, уколико су исти робу примили.

§ 18

1) Железничка возила, локомотиве, моторна кола, вагони, стројеви (машине) свију врста као и железнички материјал за колосеке и иста возила, који се набављају у иностранству по компензационим уговорима за дуван (монополска режија), руду, прагове и др. као и на терет клиринга код

Народне банке Краљевине Југославије ослобађају се плаћања царине и свих дажбина, државних и самоуправних, које се на царинарницама наплаћују, а по претходном одобрењу Министра финансија.

2) Комплетни колосечни материјал за железничке пруге (шине, везице, ребрасте, клинасте плочице, плочице за причвршћивање, завртњи, тирфони и ексери, проверови прстенови обични и дупли, комплетне скретнице — просте, енглеске и полу-енглеске, као и укрштаји са, или без гвоздених прагова, резервни делови за скретнице и то: комплетни језици, срце, крилне или коленасте шине, гвоздени прагови и други саставни делови скретница, машински уређај за погон каменолома, дробилица за туцаник или песак и њихови саставни делови — парни ваљак, колске ваге, дрезине и пружне колице), алат и машине за одржавање пруге, водоводне цеви са фасонским деловима и прибором, који Министарство саобраћаја (Генерална дирекција државних железница) по претходно склопљеном уговору набавља из иностранства, ослобађа се од плаћања царине и царинских дажбина, где то Министар финансија одобри.

3) Ослобађају се од извозне царине фабричке инсталације и њихови делови, које фабрика авионских мотора Влајковића и компаније из Раковице, по пристанку Министарства војске и морнарице, враћа у Чехословачку фирми А. С. Валтер у Прагу.

4) Ослобађа се од плаћања увозне царине и свих државних и самоуправних дажбина, које се при увозу на царинарницама наплаћују један туристички аероплан „Месершмит — Тајфун“ од фирме Бајерне Флугцајгерке, Аугсбург, кога је увезао код царинарнице I реда у Нишу Обласни Управни Одбор Краљевског Југословенског Аеро-Клуба „Наша Крила“ из Ниша по привременом ослобођењу бр. 16210/IV-1938.

5) Багери, реморкери, маоне, клапети, као и бродови уопште који су увезени а нису још оцарињени и које увози Министарство саобраћаја за потребе грађења и уређења лука и пристаништа на мору ослобођени су од увозне царине.

§ 19

Одредбе §-а 23 Финансијског закона за 1938/39 важе за све време извршења радова онде предвиђених.

Б. Министарство правде

§ 20

Овлашћује се Министар финансија да по предлогу Министра правде исплаћује у једнаким месечним ратама Српској православној цркви патријаршијски прирез за плате парохиском свештенству у укупном износу динара (75,000.000.—) сесамдесет пет милиона годишње.

Уплаћени 10% патријаршијски прирез установљен на основу чл. 10 Закона о Српској православној цркви, на непосредни порез (без допунског пореза и посебног пореског додатка) који се књижи у главној пореској књизи, као и на службенички порез свих пореских обвезника који припадају Српској православној цркви иде на покриће исплате, која се врши по предњем ставу овога параграфа.

Уколико наплата овог приреза буде већа од предње укупне суме, исплатиће се Српској православној цркви, а уколико наплата овога приреза буде мања од предње укупне суме, више исплаћена сума одбиће се од потраживања Српске православне цркве од државе (чл. 22 Закона о Српској православној цркви). Овај ће се обрачун извршити на крају буџетске 1939/40 године.

§ 21

1) Прирез на непосредни порез који плаћају римокатолици порезовници у Држави, имају право да распишу римокатоличке духовне власти, у бискупијама и жупама, у духу организације Цркве, свака за своје потребе, и то у жупама у властитом делокругу за прирезе до 10% на непосредни државни порез (без допунског пореза и без посебног пореског додатка) ако не могу покрити своје расходе у овој висини из других расположивих средстава. За жупске прирезе у висини преко 10% на непосредни државни порез, као и за бискупијски прирез уопште, потребно је одобрење Министра финансија у споразуму са Министром правде.

Црквене прирезе прикупљају органи државне администрације једновременно и у свему по прописима за државне дажбине, и предају их у тромесечним оброцима надлежном верском органу, који је тај прирез прописао.

2) За званичне радње римокатоличких црквених власти, у јерархијском и самоуправном делокругу, плаћа се само она такса коју Претседништво Бискупских конференција пропише посебним правилником одобреним од Министра правде са Министром финансија. Ова се такса наплаћује у корист Римокатоличке цркве.

§ 22

Овлашћује се Министар финансија, да по распореду Министра правде исплаћује у месечним ратама бир имамима уколико су до сада примали у Дринској, Зетској, Дунавској, Моравској и Вардарској бановини у укупној суми од 2,100.000.— (два милиона сто хиљада) динара. Овај бир стављаће Министар правде на расположење у глобалном износу а у месечним ратама Вакуфској-меарифској дирекцији у Скопљу.

У границама ових укупних сума надлежне верске власти Исламске верске заједнице ће одређивати величину бира сваког цемата према задужењу пореских глава за 1937 годину. У недостатку задужења за ту годину важиће задужење за 1936 годину.

Уплаћени бир по 12.— динара годишње од сваке пореске главе исламске вероисповести у означеним бановинама где је и до сада наплаћиван иде на покриће исплата које се врше по овој одредби.

§ 23

Овлашћује се Министар правде да по одобрењу Министарског савета:

1) уредбом са законском снагом може изменити и допунити Уредбу о уређењу Министарства правде;

2) у споразуму са Министром грађевина, може донети уредбу са законском снагом о етажној и станбеној својини;

3) у споразуму са Министром саобраћаја може донети уредбу са законском снагом о поморској хипотеци и о привилегијама на броду;

4) у сагласности са Министром финансија, уредбом са законском снагом пропише измене и допуне у Уредби од 29 марта 1929 године о накнади путних трошкова за службена путовања судских службеника која су извршена у интересу и о трошку приватне странке а на њен захтев;

5) уредбама са законском снагом може изменити и допунити: Уредбу о организацији и употреби и наплати осуђеничке радне снаге; Уредбу о специјалним додацима у новцу и натури за државне службенике казних и сличних завода и Уредбу о оснивању и раду државних завода за васпитање и поправљање деце и млађих малолетника;

6) може у споразуму са Министром финансија донети уредбу са законском снагом о административном особљу правосудне струке.

Ове уредбе не могу мењати Закон о чиновницима нити могу имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета.

§ 24

Овлашћује се Министар правде да у циљу подизања судске зграде у Сплиту и осталих радова на изради планова и конкурса, употреби суму од динара 2,300.000.— из Фонда за покриће трошкова кривичног поступка, као и суме добивене продајом судских тамница.

§ 25

1) Овлашћује се Министар правде, да може у споразуму са Министром пољопривреде, Министром унутрашњих послова и Министром војске и морнарице уредбама са законском снагом за поједина погранична подручја Окружних судова прописивати ограничења о отуђивању непокретне имовине као и односни поступак, а исто тако да може већ прописане уредбе по потреби изменити и допунити.

2) Поданици страних држава не могу ни на који начин било теретним било добротним уговорима или завештајем, стицати право својине, поседа и употребе на непокретним добрима, која леже на територији Краљевине Југославије у дубини од 50 км. од њене границе односно од морске обале без претходног одобрења Министра војске и морнарице и Министра унутрашњих послова. Без тога претходног пристања судови и остале надлежне власти не могу вршити пренос таквих права на име страног држављанина нити уопште узети учешћа у једном таквом правном послу.

Ова се забрана не односи на узимање под закуп или кирију магацина и непокривених стоваришта за смештај робе у реону поморских пристаништа као ни за закуп зграда намењених искључиво за становање, а тако исто и на непокретности које страни држављани добијају путем законитог наслеђа.

Држављани држава, које према југословенским држављанима предузимају мере ради онемогућавања стицања права власништва на непокретностима, не могу без претходног одобрења Министарства војске и морнарице, Министарства правде и Министарства унутрашњих послова стицати право власништва на непокретностима у Краљевини Југославији, уколико то право не би потицало из права наслеђа.

Државни службеник који поменуте забрањене послове одобри, казниће се по закону, а друга лица, која свесно и злонамерно учествују у правним

радњама, које су овим прописима забрањене, казниће опште управне власти новчаном казном од 100.000.— до 500.000.— динара у корист државне касе.

Све правне радње које би биле у опречи са горњим прописима имају се сматрати као ништавне и неће имати никаквог правног дејства.

Ове одредбе не важе за стране поданике југословенске народности, који су стално настањени у поменутих крајевима.

§ 26

Док се не устроји један Касациони суд за целу државу установљава се код Стола седморице у Загребу Одељење Врховног државног тужиоштва у Загребу. Старешина Одељења Врховног државног тужиоштва у Загребу и његов најстарији заменик имају положај Заменика Врховног државног тужиоца, остали његови заменици положај Заменика Вишег државног тужиоца.

Код Апелационих судова у Загребу и Осијеку установљавају се Виша државна тужиоштва.

Даном отпочињања рада Одељења Врховног државног тужиоштва у Загребу и Виших државних тужиоштва у Загребу и Осијеку укида се Државно надодвјетништво у Загребу.

Овлашћује се Министар правде да уредбом пропише када ће отпочети са радом Одељење Врховног државног тужиоштва у Загребу и Виша државна тужиоштва у Загребу и Осијеку и да пропише ближе одредбе о преносу послова са Државног надодвјетништва на Одељење Врховног државног тужиоштва у Загребу и на Виша државна тужиоштва у Загребу и Осијеку.

Ове одредбе не могу мењати Закон о чиновницима нити могу имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета.

§ 27

1) Министар правде може, уколико се подручја, среских судова не поклапају са подручјима општинских управних власти, уредбама са законском снагом поједине општине или делове општина издвајати из досадашњег подручја среског суда и припајати подручју другог среског суда. Исто тако се Министар правде овлашћује да овим уредбама пропише потребна наређења за извршење помених издвајања, припајања и преноса послова.

2) На случај оснивања новог или укидања кога од редовних судова или издвајања једног дела подручја једнога од њих, ставиће се на расположење све судије дотичног суда само ради премештаја у који од нових судова.

3) Овлашћује се Министар правде да у смислу Закона о уређењу војничких гробља, у споразуму са градском општином града Љубљане, може приступити у овој буџетској години уређењу војничког гробља у Љубљани у границама расположиве суме за овакве сврхе, одобрене у државном буџету за 1939/40 год.

В. Министарство просвете

§ 28

Овлашћује се Министар просвете:

1) да може својим решењем вршити поделу кредита одобрених на субвенције и помоћи до суме од 50.000.— динара;

2) да преостале суме по зајмовима из којих су подигнуте зграде за Женску реалну гимназију Краљице Марије у Београду (бивша II женска реална гимназија) и Мушка гимназија Краља Александра I у Београду, у укупној суми од 2,310.000.— динара, може употребити за оправку државних старих гимназијских зграда у Београду и Земуну;

3) да у Министарству просвете оснује „Фонд ученичких књижица у средњим, учитељским и грађанским школама” и пропише, у споразуму са Министром финансија, правила по којима ће се руковати овим фондом.

§ 29

На државном добру у Милоша Великог улици бр. 15 у Београду, заоставштини поч. Стевче Михаиловића, бившег министра, на коме се налази зграда Етнографског музеја, као и на откупљеном суседном земљишту у Милоша Великог улици бр. 17 подићи ће се зграда Етнографског музеја у Београду. Овлашћује се Министар просвете да кредит који је на основу овлашћења из § 31 тач. 2 Финансијског закона за 1937/38 годину добивен зајмом код Државне хипотекарне банке у суми од 20,000.000.— динара за подизање зграде Министарства просвете употреби за подизање ове зграде Етнографског музеја у Београду и уређење овог Музеја. Одобравају се издаци који су учињени за припреме радове и куповину земљишта у Милоша Великог улици број 17 за подизање зграде Министарства просвете, како је било предвиђено § 35 Финансијског закона за 1937/38 годину.

Г. Министарство иностраних послова

§ 30

Исплата принадежности државних службеника, контрактуралних чиновника и дневничара при нашим заступништвима у иностранству вршиће се према решењу Министарског савета М.С.бр. 911 од 5 новембра 1936 године, М.С.бр. 331 од 30 марта 1937, М.С.бр. 570 од 21 јула 1937 и М.С.бр. 570 од 15 маја 1938 године по којима се има сматрати да укупан износ принадежности у иностранству, према табеларном прегледу који чини саставни део овога решења — садржи све принадежности државних службеника са службом у Београду и преко тога онерозни додатак на репрезентацију, с тим да се швајцарски франци изузимају и књиже по курсу 100.— шв. франка равно 1.000.— динара.

Износ принадежности по предњем ставу, а тако и курс и монета у којој ће се вршити исплата принадежности, могу се у границама буџетом одобрених кредита мењати по предлогу Министра иностраних послова и одобрењу Министарског савета.

§ 31

1) Изузетно од става 3 §-а 30 Закона о чиновницима од 31 марта 1931, има важити:

а) државни службеници Министарства иностраних послова, који се премештају из Министарства у заступништва у иностранству, примаће принадежности у динарима све до дана јављања односно пријема дужности у заступништву, а од тога дана у доларима по предњој одредби овога Закона;

б) државни службеници, који се премештају из заступништва у Министарство иностраних послова, примаће принадежности у доларима из предње одредбе овога закона до дана разрешења односно предаје дужности, а од тога дана у динарима као и остали службеници Министарства.

Ово важи и при примени § 18 Закона о уређењу Министарства иностраних послова и дипломатских и консуларних заступништава Краљевине Југославије у иностранству;

в) државни службеници, који се премештају из заступништва у једној држави у заступништво у другој држави, примаће принадежности државе из које се премештају до дана разрешења односно предаје дужности, ако је износ долара за ту државу из предње одредбе овога Закона раван или већи од износа долара за државу у коју се премештају. У противном, ако је износ долара из предње одредбе овога Закона већи за државу у коју се премештају, примаће принадежности одређене за ту државу од дана јављања односно пријема дужности у месту премештаја.

2) Одредбе првог става овога §-а имају аналогно важити и при примени: §§ 80 и 101 Закона о чиновницима од 31 марта 1931, § 28 став последњи и § 43 Закона о уређењу Министарства иностраних послова и дипломатских и консуларних заступништава Краљевине Југославије у иностранству и § 21 Закона о продужењу важности одредаба досадашњих финансијских закона и Закона о буџетским дванаестинама од 31 јула 1929, кад се дипломатско-консуларни чиновник из Министарства или из кога другог заступништва одређује за отправника послова.

3) Изузетно од прве реченице §-а 101 Закона о чиновницима, чиновници Министарства иностраних послова и дипломатских и консуларних заступништава у иностранству могу се по сагласности Претседника Министарског савета ставити на расположење и по потреби службе с тим, да у том положају ови чиновници не могу дуже остати од 3 месеца.

Одредбе овога §-а важе док се законом изрично не измене или укину.

§ 32

1) Кредит за ванредне трошкове, достојније заступање државних интереса и на поверљиве целих има се сматрати да је: у динарима 1,000.000, а у зл. шв. францима 1,088.160. Специјални поверљиви кредит има се сматрати да је: у динарима 10,300.000, а у зл. шв. францима 2,500.000.

2) Кредити одобрени за материјалне расходе заступништава у иностранству имају се сматрати да су у швајцарским францима, а монета исплате и обрачунавање вршиће се по обрачунском курсу, који утврђује Министар финансија у споразуму са Министром иностраних послова, с обзиром на специјалне прилике у свакој појединој држави.

3) Снабдевање новцем заступништава као и целокупно рачунско-благајничко пословање Министарства иностраних послова и наших заступништава у иностранству вршиће се по Правилнику Р.бр. 12.762 од 21 септембра 1938 године.

4) Помоћи и признања просветним и националним радницима, које су одобрене у буџету Министарства иностраних послова, одређиваће Министар иностраних послова.

§ 33

Продужује се и за време буџетске 1939/40 године важност Закона о овлашћењу за неопходну примену међународних уговора и споразума од 19 априла 1932 године.

Д. Министарство унутрашњих послова

§ 34

Овлашћује се Министар унутрашњих послова:

1) да по одобрењу Министарског савета може прописати уредбама са законском снагом измене и допуне у Закону о општинама и Закону о градским општинама;

2) да по одобрењу Министарског савета може уредбом са законском снагом прописати допуне и измене у Закону о држављанству;

3) да по одобрењу Министарског савета може прописати уредбу са законском снагом о заштити младежи од порнографије;

4) да по одобрењу Министарског савета може донети Уредбу са законском снагом о реорганизацији Централне школе за полицијске службенике без обзира на пропис § 11 Закона о државним извршним полицијским службеницима;

5) да по одобрењу Министарског савета донесе: 1) нову Уредбу о устројству одељења Опште државне статистике и Статистичког уреда у Загребу и Сарајеву; 2) Уредбу са законском снагом којом се регулише прикупљање статистичких података око кретања становништва за општу државну статистику;

6) да у сагласности са заинтересованим Министрима пропише Уредбу о оцењивању бановинских службеника.

Ове уредбе не могу мењати Закон о чиновницима нити могу имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета.

§ 35

1) Награде подељене појединим лицима за услуге учињене у служби јавне безбедности као и уцене одређене за хватање или приказивање хајдука-разбојника, ослобађају се приликом исплате свих државних и других дажбина. Ова одредба важи док се законом изрично не измени или укине.

2) Бански инспектори, средњи начелници, старешине квартова и виши полицијски комесари могу се изузетно од § 98 Закона о чиновницима од 31 марта 1931, поставити и на друга звања ресора Министарства унутрашњих послова, која одговарају положајној групи у којој се налазе, а за која звања испуњавају законом прописане услове.

Ђ. Министарство војске и морнарице

§ 36

Овлашћује се Министар војске и морнарице:

1) да може предати Министарству финансија све војсци непотребне војне зграде, земљишта и материјал на слободно располагање;

2) да све приходе од државних зграда и земљишта издатих под закуп официрима, подофицирима, чиновницима, службеницима, стручним радницима и занатлијама у војсци и морнарици уноси у касу Министарства војске и морнарице, у посто-

јећи фонд, који ће се употребљавати за подизање и оправке зграда за станове официра, подофицира, чиновника, службеника, стручних радника и занатлија у војсци и морнарици у местима где је то потребно;

3) да од суме предвиђене за официре на име додатка на коња по одговарајућој буџетској партији буџета државних расхода може употребити потребни износ на дотацију Ремонтско-коморском фонду ради набавке коња за државу а за службену употребу официра.

Одредбе тач. 1, 2 и 3 важе док се законом изрично не измене или укину;

4) да може, према потреби, а изузетно од чл. 82 Закона о државном рачуноводству вршити набавке хране, дрва, угља и других производа од државних привредних предузећа без јавног надметања;

5) да приходе од продатих расходованих аутомобила, аутомобилских делова и аутомобилске фурде као и приходе наплаћене од разних лица за упропашћене делове аутомобила, уноси у касу Ремонтско-коморског фонда ради обнављања аутомобилског парка, сходно тачци 2 члана 242 Закона о устројству војске и морнарице;

6) да за фонд војног музеја може употребити: дотације одобрене буџетом, поклоне и завештања појединих лица, друштава и установа, уколико не буду утрошене за циљеве музеја, и приходе од улазница, изложби и продаја, као и друге ванредне приходе.

Министар војске и морнарице у споразуму са Министром финансија прописује уредбу којом ће се регулисати поступак око употребе и руковања са Војним музејом као и уредбу о приходима из тач. 5;

7) да може установити здравствени фонд за сузбијање туберкулозе у војсци и морнарици и за подизање, уређење и издржавање војних лечилишта. У овај фонд улазиће приходи: 1) део прихода фонда за станове, у смислу чл. 358 Закона о устројству војске и морнарице; 2) редовни месечни улози официра, војних чиновника, подофицира и музичара; 3) годишње уштеде које буду остварене у кредиту за извршење члана 5 Закона о осигурању летећег особља војске и морнарице.

Све остало о овоме фонду прописује се уредбом.

На подлози прихода здравственог фонда може Министар војске и морнарице закључити зајам до 20,000.000 динара, за подизање и уређење војних лечилишта у земљи.

§ 37

Овлашћује се Министар војске и морнарице:

1) а) да може издавати свима новопроизведеним потпоручницима из Ниже школе Војне академије, Ниже школе Интендантске академије, поручницима корвете из Поморске војне академије као и новопроизведеним потпоручницима из војске и морнарице по 4.000.— динара на име набавке најпужније официрске спреме.

Исплата овог додатка има пасти на терет односних партија буџета расхода Министарства војске и морнарице;

б) да може исплаћивати по 100.— динара месечно на име додатка за спрем — свима официрима у пешадији, артилерији, коњици и инжиње-

рији који се налазе у строју на положајима водника, командира, команданта батаљона — дивизиона и њима равним.

Исплата овог додатка има пасти на терет односних партија буџета расхода Министарства војске и морнарице;

2) да у смислу чл. 374 Закона о устројству војске и морнарице може поставити у овој буџетској години на службу код војске, ваздухопловства војске и морнарице, односно превести у инжињере-официре, најпотребнији број сталних и контрактуалних чиновника и чиновничких приправника, инжињера стручњака са вишегодишњом праксом, иако на дан ступања на снагу одредбе поменутог члана Закона о устројству војске и морнарице нису били на служби код војске и морнарице.

Чин и принадлежности примљених односно преведених лица имају се регулисати у свему по тач. 2 чл. 374 Закона о устројству војске и морнарице и покрити из кредита за принадлежности предвиђених у буџету Министарства војске и морнарице;

3) да изузетно од одредаба тач. 5 чл. 28 Закона о устројству војске и морнарице, а у духу одредаба чл. 374 истог Закона, може поставити у овој буџетској години, у границама буџетских могућности, за ниже војно-техничке чиновнике ваздухопловно-техничке струке потребан број лица са свршеном средњом стручном техничком школом са завршним испитом у земљи или на страни равном потпуној средњој школи, који се првог априла 1938 године затекну на служби у ваздухопловству војске у својству сталних и контрактуалних чиновника.

Они се могу поставити највише у класу нижег војно-техничког чиновника ваздухопловно-техничке струке, коју би могли добити — сходно одредбама тач. 5 чл. 28 Закона о устројству војске и морнарице — да су били примљени у класу нижег војно-техничког чиновника 4 класе ваздухопловнотехничке струке одмах по завршеној школи и по одслужењу обавезног рока, а по одбитку две године на име приправне службе и да су прослужили у појединим класама онај број година који је прописан Законом о устројству војске и морнарице, с тим да претходно положи испит за одговарајућу класу односно прву претходну класу за коју је испит прописан;

4)-а) да по потреби службе, а у случајевима крајње државне потребе (т. ј. никако по молби) може премештати надничаре с тим, да им при томе следеју стварне накнаде по Закону о накнадама путних и селидбених трошкова и додацима на нарочите службе у војсци и морнарици Ћ.бр. 30540 од 5 децембра 1931 године — прописане за подофицире, као и да изузетно од става последњег чл. 44 поменутог закона, може по потреби службе употребљавати надничаре за обављање службеног посла и ван места где су стално са службом, с тим да им при том следеју: дневница од 40. — динара до 15 дана, $\frac{3}{4}$ ове дневнице преко 15 до 30 дана и $\frac{1}{2}$ ове дневнице преко 30 дана, као и накнада стварних подвозних трошкова под условом за неуказно особље. Исто тако да може по нарочитој потреби службе упућивати у иностранство ради обављања стручних послова надничаре с тим, да истима поред редовне наднице припадају и специ-

јалне накнаде одређене за нареднике по решењу о накнади трошкова за службено путовање у иностранство бр. 12798/1 од 11 априла 1934 године;

б) да по потреби службе, а у случајевима крајње државне потребе (т. ј. никако по молби) може премештати, као и употребљавати у другом месту — ван места где су стално на служби — стручне контрактуалне чиновнике с тим, да им при томе следеју стварне накнаде путних и селидбених трошкова и дневнице које имају официри одговарајућег ранга сходно чл. 44 Закона о накнадама путних и селидбених трошкова и додацима на нарочите службе у војсци и морнарици.

§ 38

Овлашћује се Министар финансија да стави на расположење Министру војске и морнарице позајмицу од 15,000.000. — динара за плаћање рада и набавку сирових материјала за израду продуката предвиђених за производњу у војнотехничким фабрикацијама по артилеријско-техничкој грани с тим, да ову позајмицу има вратити Главној државној благајни крајем ове буџетске године.

§ 39

Овлашћује се Министар војске и морнарице да по одобрењу Министарског савета пропише уредбу са законском снагом о помоћним летиштима у циљу развоја и обезбеђења ваздушног саобраћаја.

Овом се уредбом не могу повећавати лични и материјални расходи одобрени по буџету. Осим тога, овом се уредбом не могу мењати одредбе Закона о чиновницима.

§ 40

Изузетно од чл. 71 Закона о државном рачуноводству може бити вирманисања између свих партија одобрених за материјалне расходе буџета Министарства војске и морнарице. Вирмане одобрава Министар финансија на предлог Министра војске и морнарице.

§ 41

Одликовани црногорском златном медаљом „Обилића“ за храброст у ратовима од 6 октобра 1912 до 20 јануара 1916 године изједначају се одликованима Карађорђевог звездом са мачевима у погледу свих права и повластица по Закону о одликованима орденом Карађорђевог звезде са мачевима.

Не могу имати права и повластице и за поседовање ове златне медаље „Обилића“, који већ имају права и повластице за поседовање Карађорђевог звезде са мачевима.

Ова одредба важи док се законом изрично не измени или укине.

Е. Министарство грађевина

§ 42

Овлашћује се Министар грађевина да изради део досадашњег државног пута од Руменке до Пашићева, у Срезу новосадском, а из кредита који му стоје на расположењу, но с тим, да се после извршења овог посла, досадашњи државни пут Нови Сад—Црно Брдо претвори у бановински I реда и преда Дунавској бановини на даље руковање и одржавање.

§ 43

1) Део досадашњег државног пута Митровица—Кузмин—Шид—Вуковар—Осијек—Нашице—Пожега—Каменско—Пакрац—Банова Јаруга — одржаваће се из кредита за одржавање државних путева све док се не изгради пут Сремска Митровица—Славонски Брод, а тада ће се претворити у бановински I реда и предати Дунавској и Савској бановини на даље руковање и одржавање.

До изградње пута Славонски Брод—Нова Градишка—Банова Јаруга, постојећи пут одржаваће Савска бановина по одредбама Закона о недржавним путевима.

2) На место инжењера и техничара узетих из ресора Министарства грађевина за потребе у Секцијама за извршење великих јавних радова, сходно Уредби Министарског савета број 17460/II од 2 фебруара 1935 о финансирању великих јавних радова у сврху оживљења народне привреде, сузбијања незапослености и унапређења туризма, као и из зајма од четири милијарде динара, закљученог на основи § 103 Финансијског закона за 1938/39 год., Министарство грађевина може привремено поставити инжењере, и техничаре уз дневнице и плаћати их из кредита одобреног за ове исте радове.

3) За време буџетске 1939/40 године, не могу се оснивати нови технички одељци.

§ 44

Правца: Појате—Ћунис—Тешица—Ниш, долином р. Мораве, проглашује се за део државног пута бр. 1 (Београд—Ниш), а део досадашњег држ. пута бр. 1 Појате—Ражањ—Алексинац—Ниш проглашује се за бановински пут I реда.

Пут Појате—Ражањ—Алексинац—Ниш има да се одржава из кредита за одржавање државних путева све док се не изгради пут Појате—Ћунис—Тешица—Ниш.

Ж. Министарство саобраћаја

§ 45

Овлашћује се Министар саобраћаја:

1) да по одобрењу Министарског савета може прописати уредбу са законском снагом о организацији Министарства саобраћаја, подручне саобраћајне службе и државних саобраћајних предузећа. Овом се уредбом не могу повећавати лични расходи одобрени по буџету ни мењати одредбу Закона о чиновницима и Закона о државном саобраћајном особљу;

2) да по одобрењу Министарског савета прописује уредбу са законском снагом о државном бродарском особљу и према истој разврста особље Речне пловидбе Краљевине Југославије;

3) да може донети уредбу са законском снагом о изменама и допунама Закона о Капетанијама пристаништа. Овом се Уредбом не могу повећавати лични расходи ни мењати одредбе Закона о чиновницима, односно Закона о државном саобраћајном особљу;

4) да може донети уредбу са законском снагом, која би заменила наредбу Министра саобраћаја о осигурању државног саобраћајног особља за случај болести и несреће, од 30 маја 1922 год. М.С.бр. 16276/22.

§ 46

Овлашћује се Министар саобраћаја, да може по одобрењу Министарског савета:

1) регулисати правне и финансијске односе са претставницима приватних друштава локалних (вициналних) железница, да купопродајним уговорима утврђује чисту откупну цену. Друштва се ослобађају уговорне таксе, као и свих осталих државних и самоуправних такса, пореза и прирезама које врсте у погледу примања утврђених овим купопродајним уговорима;

2) донети уредбу са законском снагом о изменама и допунама Закона о железницама јавног саобраћаја;

3) прописати уредбу са законском снагом о поморском јавном добру.

Ове уредбе не могу мењати Закон о чиновницима и Закон о државном саобраћајном особљу нити могу имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета.

§ 47

Овлашћује се Министар саобраћаја да у споразуму са Министром финансија и Министром пошта, телеграфа и телефона, а по одобрењу Министарског савета, може закључити нове уговоре са паробродском друштвима за организацију и вршење редовног обалског саобраћаја, као и за организацију и вршење интербалканске пруге.

§ 48

Овлашћује се Министар саобраћаја да по одобрењу Министарског савета:

1) може у циљу обнове железничке имовине закључити зајам до износа од 500,000.000.— динара, с тим да се кредити за исплату анuitета односно бонова имају обезбедити уношењем у буџет Управе државних железница;

2) може закључивати уговоре о продаји возних исправа у зељи и иностранству са предузећима која се баве овом продајом и пропагандом туризма;

3) може мењати и допуњавати Уредбу о тразирању и грађењу нових железничких пруга број 11690 од 10 јула 1936 године у циљу рационалијег грађења и експлоатације горњом уредбом предвиђених пруга. Ова уредба не може мењати Закон о чиновницима и Закон о државном саобраћајном особљу, нити може имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета.

§ 49

Овлашћује се Министар саобраћаја:

1) да изузетно од чл. 118 Грађевинског закона може продужити забрану новог грађења на земљишту резервисаном у грађевинском реону града Београда на основи решења Министра саобраћаја Г.ж.бр. 2706/37 с тим, да ова забрана обухвати онај део земљишта који ће се експроприсати за потребе грађења железничких постројења према детаљном пројекту за реконструкцију београдских железничких постројења.

За делимичну исплату тог земљишта као и оног које долази у обзир за извршење горњег решења, и за делимичну исплату оштета за измештање грађевина подигнутих на тим земљиштима, Ми-

нистар саобраћаја може од вишка железничких прихода утрошити у току буџетске 1939/40 године, суму од 15,000.000.— дин.

Из кредита одобреног у предњем ставу може Министар саобраћаја исплатити Дунавском колу јакача „Кнез Михаило” у Београду суму од динара 5,000.000.— на име накнаде за измештање тркалишта са терена код Цареве Туприје као и свих постројења која се на тркалишту налазе;

2) да може изузетно од § 1 Закона о специјалном овлашћењу Министра саобраћаја за вршење набавка дрвених прагова и чл. 95в Закона о државном рачуноводству објављивати лицитације и закључивати погодбе, а по претходној сагласности Министра финансија и одобрењу Министарског савета, о набавци прагова, мостовске и специјалне дрвене грађе као и антисептика за њихово импрегнасање на рачун наредне буџетске године до 60,000.000.— динара, с тим да је дужан осигурати одговарајућу суму у буџету за наредну буџетску годину;

3) да може изузетно од чл. 95в Закона о државном рачуноводству објављивати лицитације и закључивати погодбе, а по претходном одобрењу Министра финансија и Министарског савета, ради набавке креозота, цинк-хлорида и др. материјала за импрегнасање прагова и грађе на рачун наредне буџетске године у суми од 10,000.000.— динара, с тим, да се осигура одговарајући кредит у буџету за наредну буџетску годину;

4) да може изузетно од чл. 85 Закона о државном рачуноводству у споразуму са Министром финансија закључити уговоре са сопственицима каменолома на дужи рок од једне године с тим да финансијски ефекат тог посла не прелази суму од 3,000.000.— динара;

5) да може изузетно од прописа чл. 85 Закона о државном рачуноводству закључивати уговоре о повлашћеној рескспедицији на дужи рок од 1 године;

6) да може изузетно од прописа чл. 85 Закона о државном рачуноводству закључивати уговоре са железничким возарима за доставу робе у кућу (§ 78 Железничко-саобраћајне службе), на дужи рок од једне године;

7) да изузетно од прописа чл. 15 Закона о железничкој имовини и чл. 85 Закона о државном рачуноводству у споразуму са Министром финансија може закључивати једнообразне уговоре о експлоатацији индустријских колосека приватне својине на дужи рок од једне године односно три године, на основу Правилника о грађењу и експлоатацији индустријских колосека и пруга у Краљевини Југославији;

8) да изузетно од прописа чл. 15 Закона о железничкој имовини и чл. 85 Закона о државном рачуноводству у споразуму са Министром финансија може закључивати уговоре о лавању под закуп на дужи рок од 1 односно 3 године појединих индустријских колосека и пруга државних железница по (прописаним) једнообразним нормама;

9) да може донети Уредбу о начину рачунања отстојања виртуелне дужине на пругама са већим успоном од 15%, као и на дужим мостовима и тунелима;

10) да с обзиром на нов Закон о међународној конвенцији о превозу робе на железницама и ме-

ђународној конвенцији о превозу путника и пртљага на железницама од 2 октобра 1937 године — „Службене новине” бр. 235—LXX, донесе нову уредбу са законском снагом о превозу путника, пртљага и робе, која ће заменити садашњу Железничко-саобраћајну уредбу од 1925 године;

11) да може одобрити сторнирање износа, који су ушли у привремене признанице Контроле прихода Генералне дирекције државних железница приликом утврђивања станичних салда 1928 године на територији Београдске и Суботичке дирекције, на терет рачуна станичних необрачунатих прихода с тим, да се о њима води и даље засебна евиденција и у случају наплате наплаћене суме унесу у државну касу;

12) да изузетно од прописа чл. 10 Закона о железничкој имовини и чл. 82 Закона о државном рачуноводству може продати оне пруге без јавног саобраћаја са припадајућим земљиштем и свима објектима и материјалом, које су нерентабилне и без комерцијалне вредности за државне железнице и које служе искључиво једном интересенту или малој групи интересената с тим да ове пруге може продати и без јавног надметања по претходној комисијској процени стварне вредности;

13) да за потребе подморских радова које врши Дирекција поморског саобраћаја у Сплиту, може набавити до 20.000 хектолитара санторинске земље без наплате увозних царинских дажбина;

14) да може за велике инвестиционе радове привремено постављати стручно особље по Закону о државном саобраћајном особљу на терет кредита за ове радове;

15) да пропише уредбу о испитима и оспособљењу поморских шофера. Ова уредба не може имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета;

16) да измени постојеће, односно да пропише казнене одредбе за прекршаје по следећим законима, правилницима и наредбама поморске управе:

1) Закон од 30 марта 1922 године о упису поморско-трговачких бродова и лађа;

2) Лучко-редарственом правилнику;

3) Наредби Поморске области у Бакру од 30-XI-1919 године бр. 1950 о прописима за избегавање сукоба на мору и међународној сигнализацији;

4) Наредби поморске области у Бакру од 10-XI-1919 год. бр. 1650 о употреби фењера и знакова;

5) Наредби Поморске области у Бакру од 30-XI-1919 год. број 1450 о упису рибарских и тежачких лађа;

6) Наредби Поморске области у Бакру од 31-X-1919 године бр. 1500 о лађама превозницама.

3. Министарство пошта, телеграфа и телефона

§ 50

Овлашћује се Министар пошта, телеграфа и телефона:

1) да по одобрењу Министарског савета може извршити путем кредитирања набавку и полагање телефонског кабла на правцу Београд—Загреб—Марибор—Немачка граница;

2) да по одобрењу Министарског савета, донесе уредбу са законском снагом о установљењу болесничког фонда за особље Министарства пошта, телеграфа и телефона. За извршење ове уредбе донеће Министар пошта, телеграфа и телефона потребне правилнике и извршити све припреме да уредба ступи у живот 1 априла 1940 године;

3) да по одобрењу Министарског савета донесе уредбу са законском снагом о пријемним и отпремним (емисионим) радиоапаратима и радио инсталацијама за приватну и јавну употребу.

До ступања на снагу ове уредбе забрањено је градити, инсталирати, пуштати у рад и употребљавати отпремна (емисиона) радио постројења без дозволе Министарства пошта, телеграфа и телефона. Исто тако забрањено је увозити у Југославију из иностранства комплетне радио отпремне апаратуре или појединачне делове отпремних радио станица без дозволе Министарства пошта, телеграфа и телефона.

Ко без дозволе Министарства пошта, телеграфа и телефона увезе, изгради, инсталира, отпремне радио апарате или њихове делове или врши радио емисије ма какве врсте, казниће се новчао од 1.000.— до 10.000.— динара и одузеће му се у корист државе целокупна радио инсталација, односно сви делови радио станице.

За повреду других законских прописа бесправним постављањем и употребом отпремних радио апаратура сопственик одговара по дотичним законским прописима.

Садањи прописи о пријемним радио апаратима за приватну употребу остају до њихове измене и даље у важности;

4) да у току ове буџетске године може на рачун остварених прихода по поштанско-телеграфској-телефонској служби вршити исплате на име накнаде за изгубљене и упропашћене поштанске пошиљке свих врста као и за покриће мањака насталих код руковања истима и покрића благајничких мањака преузетих на терет државе уколико односна партија буџета расхода за поштанско-телеграфско-телефонску службу не би била дозвољна, а исто тако да се оне износе који су пријављени као вишкови у касама, и који се као такви по књигама воде, а њихов повраћај није извршен у законитом року, може употребити, по пристанку Министра финансија, за покриће горе поменутих накнада и мањака;

5) да може из средстава која добије од државних надлежстава, самоуправних тела и других установа или појединаца, ради изградње њихових телеграфских и телефонских постројења и претплатничких телефонских постројења у ширем месном реону као и ради одржавања истих, набавити материјал потребан за ове радове, и вршити све потребне издатке око изградње и одржавања ових постројења.

Новац добивен на овај начин, као и материјал који се одатле набави, књижиће се посебно, а набавке и исплате вршиће се по важећим прописима;

6) да може стару расходовану и неупотребљиву бронзану и бакарну жицу као и бакарне електроде и друге бакарне отпатке давати на прераду у замену за нову бронзану жицу;

7) да може стари, расходовани и неупотребљиви гвоздени телеграфски и телефонски матери-

јал давати на прераду у нов телеграфски и телефонски материјал;

8) да у сагласности са Министром финансија откупи од Поштанске штедионице део зграде у Београду у Таковској улици у коме је смештено Министарство пошта, телеграфа и телефона, пошта Београд 1, Главни телеграф и Радио-телеграф. Откупну цену утврдиће једна комисија Министарства грађевина, у коју ће ући и по један претставник Министарства пошта, телеграфа и телефона и Поштанске штедионице, сразмерно цени коштања за одговарајући део зграде са инсталацијама.

Утврђену откупну цену отплатиће Министарство пошта, телеграфа и телефона Поштанској штедионици у року од 25 година са 5% камате у једнаким годишњим анuitетима, које ће Министарство пошта, телеграфа и телефона уносити сваке године у свој буџет расхода почев од 1940/41 буџетске године;

9) да може изузетно од чл. 39 Уредбе о организацији Министарства пошта, телеграфа и телефона примити у службу једно лице са дипломом техничког факултета — Архитектонски отсек на празно буџетско место за звања, за која се тражи факултетска спрема.

Уредбе донете на основу овлашћења из овог параграфа, не могу мењати Закон о чиновницима нити могу имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета.

§ 51

За одржавање и експлоатацију државне краткоталасне радио-емисионе станице у Београду прописаће се посебни правилник, који ће донети Министар пошта, телеграфа и телефона у споразуму са Министром финансија, а по одобрењу Претседника Министарског савета. Овај правилник не може имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета.

II Министарство пољопривреде

§ 52

Овлашћује се Министарски савет да на споразуман предлог Министра пољопривреде и Министра финансија може поверити постојећим привредним или новчаним установама продају и набавку некретнина или у ту сврху оснивати нарочите нове установе.

Преноси некретнина, које ове установе купују на јавној дражби у појасу широком 50 км. поред државне границе односно морске обале, ослобађају се плаћања државних и самоуправних такса из Т.бр. 12 Закона о таксама, ако ове некретнине поменуте установе продаду сељацима у року од две године.

§ 53

Овлашћује се Министар финансија да може на предлог Министра пољопривреде и по распореду Министарства грађевина исплатити Савезу водних задруга у Новом Саду до суме од динара 5.600.000 на име неизмиреног заостатка водних доприноса до краја 1937 год. за земље под удар аграрне реформе. По разрезу надлежних среских начелстава по чл. 2 ст. 2 Правилника о приходима и расходима по струци аграрне реформе Бр. 10145/25 од 7

марта 1925 године, наплаћене водолавне доприносе у 1938 год., од интересаната аграрне реформе, који имају додељене површине на подручју оне водне задруге која је члан Савеза водних задруга у Новом Саду исплаћиваће пореске управе Савезу водних задруга у Новом Саду до укупне суме његовог потраживања, а вишак полагаће у државну касу на име повраћаја исплаћених аконтација поменутом Савезу.

Наплату и надзор над наплатом водних доприноса као и свих осталих прихода аграрне реформе од интересаната аграрне реформе, вршиће органи који врше наплату и надзор над наплатом порезе по Уредби о осигурању, принудној наплати и ненаплативости пореза Бр. 148000, издатој на основу овлашћења чл. 159 Закона о непосредним порезима.

Уплаћени водолавни допринос у државну касу по интересентима аграрне реформе, за додељена им земљишта на водолавном подручју оних водних задруга које нису чланови Савеза водних задруга у Новом Саду, имају пореске управе исплаћивати непосредно овим водним задругама као што се исплаћују водолавни доприноси убрани од власника земљишта дотичног водолавног подручја по Закону о водном праву (зак. члан XXIII-1885).

О исплаћеним сумама Савезу водних задруга у Новом Саду Дунавска финансијска дирекција у Новом Саду прикупљаће податке од пореских управа и о томе подносиће тромесечно извештај Министарству пољопривреде.

§ 54

Овлашћује се Министар пољопривреде:

1) да може основати и подићи Државни завод за производњу ветеринарских црева и лекова ради производње што бољих и јевтинијих црева и лекова за распознавање, лечење и сузбијање сточних заразних и паразитарних болести и да ради подизања и уређења овога завода, а у споразуму са Министром финансија, може закључити зајам до 10,000.000.— дин. са годишњим анuitетом до 1,000.000.— динара;

2) да, ради груписања државног имања „Тешић“, изврши размену појединих парцела са околним непокретним имањима појединих приватних лица и да на тако груписано имање може установити пољопривредну установу у смислу завештања покојног Тешића као и да пропише Правилник о управљању и искоришћавању „Задужбине Алексе Тешића за пољопривреду“.

3) да у споразуму са Министром финансија, по извршеној и одобреној катастарској парцелацији државног имања Пољопривредне огледне и контролне станице у Сплиту, може нове катастарске честице продати као градилишта привалним лицима Поглаварству града Сплита или Банској управи, и добивене суме употребити за куповину већег и погоднијег земљишта за огледан рад поменуте станице у околини града Сплита као и за изградњу најпотребнијих станичних зграда.

Добивене суме од ових продаја имају се уносити у Пољопривредну закладу и по одобрењу Министарског савета употребљавати за ове сврхе:

4) да на име накнаде за приватна земљишта узета за изградњу државног пута Београд—Панчево, бановинског пута I реда Београд—Опово и друге путеве у вези са парцелацијом Панчевачког

рита, за израду железничке пруге Београд—Панчево и за мелиорационе објекте Дунавско-Тамишке водне задруге, може сопственицима тих земљишта дати у власништво земљиште колонизационог фонда Министарства пољопривреде на подручју те задруге и тоу величини површине земљишта. Изузетно од прописа § 36 Закона о земљишним књигама извршиће се код територијално надлежних општинских управа или градских поглаварстава по прописаном поступку оверавање потписа на исправама потребним у циљу земљишно-књижног преноса власништва како за узета тако и за земљишта дата у замену.

Ови правни послови ослобађају се таксе из тар. бр. 17 и 29 Закона о судским таксама, а при законском поступку око извлашћења тих земљишта и при земљишно-књижном преносу неће се плаћати преносна такса по тарифном броју 42 Закона о судским таксама ни по тар. бр. 17 односно 12 Закона о таксама, као ни бановинске таксе.

§ 55

Овлашћује се Министарски савет да на споразуман предлог Министра пољопривреде и Министра финансија пропише уредбу са законском снагом, на основу које:

I) Односи из става првог §-а 3 Закона о ликвидацији аграрних односа на подручју раније покрајине Далмације од 19 октобра 1930 године, који постоје на земљиштима у Неретванском пољу у срезу Метковићу, разрешавају се изузетно од одредбе става другог истог параграфа и онда, ако однос траје најмање двадесет година рачунајући до дана ступања на снагу поменутог Закона.

Исплата оштете за ова земљишта неће се вршити по одредби § 44 Наредбе о провађању Закона о ликвидацији аграрних односа на подручју раније покрајине Далмације бр. 67100 од 22 новембра 1930, већ ће тежачи обрађивачи исту платити власницима непосредно и у готовом новцу;

II) Изузетно од одредбе тач. а) § 2 и § 12-а Закона о ликвидацији аграрне реформе на великим поседима од 19 јуна 1931 г. са изменама и допунама од 5 децембра 1931 године и 24 јуна 1933. године, могу се по пристанку сопственика узети у сврхе аграрне реформе и општински пашњаци и остала необрађена општинска земљишта у Неретванском пољу, у срезу Метковићу, која се налазе уз реку Неретву.

Као аграрни субјекти за ова земљишта долазе у обзир само лица из става другог тач. а) § 19 истог Закона.

Висина оштете за горња земљишта утврђиваће се по прописима напред поменутог Закона о ликвидацији аграрне реформе на великим поседима, а сама исплата вршиће се од стране интересаната непосредно власницима и то у готовом новцу.

§ 56

1) Чист приход Државне класне лутрије као и остали приходи предвиђени у §-у 44 Закона о унапређивању пољопривреде имају се уплатити код Привилеговане аграрне банке у корист текућег рачуна „Државна пољопривредна заклада“ и имају се употребити за покриће расхода Државне пољопривредне закладе, у границама одобреног и шестомесечно отвореног кредита.

2) На захтев аграрних власти надлежни земљишнокњижни судови уписаће земљишта — јавна добра, која до сада уопште нису уписана у земљишним књигама а одређена су на основу Закона о ликвидацији аграрне реформе на великим поседима правоснажним одлукама за аграрне сврхе, у земљишне књиге на име општине, на чијем подручју ово земљиште лежи, или на име државе, ако је ово земљиште саставни део државног поседа одређеног за експропријацију.

3) Признаје се земљишној заједници у Маркушици да може за своје дуговање према властелинству Кујен-Беласи из Нуштра користити се роковима предвиђеним Уредбом о раздужењу земљорадника у глави IV.

Ј Министарство трговине и индустрије

§ 57

Овлашћује се Министар трговине и индустрије да може по одобрењу Министарског савета донети:

1) Уредбу са законском снагом којом ће изменити и допунити Законе о стручним школама у ресору Министарства трговине и индустрије;

2) Уредбу са законском снагом о уређењу Министарства трговине и индустрије;

3) Уредбу са законском снагом о оснивању Института за проучавање привреде.

Институт за проучавање привреде, као самостална државна установа, имаће за задатак да у сарадњи са заинтересованим привредним установама систематски проучава привредни живот и даје обавештења о стању привреде и њеном развиту;

4) Измене и допуне Уредбе о унапређењу туризма из 1936 године;

5) Уредбу са законском снагом, којом ће се изменити и допунити Закон о заштити индустријске својине од 17 фебруара 1922 године, односно 27 априла 1928 године;

6) Измене и допуне Уредбе о организацији Завода за унапређење спољне трговине од 29 марта 1937 године;

7) Уредбу са законском снагом о санацији угоститељских радња.

Ове Уредбе не могу мењати Закон о чиновницима нити могу имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета.

§ 58

Овлашћује се Министар трговине и индустрије:

1) да на рачун кредита предвиђених буџетом ва личне расходе за стално особље код Средње техничке и мушких занатских школа може постављати хонорарно стручно наставничко особље с тим, да се број и врста предвиђених звања, као и износ одговарајућих законских принадежности и кредита овим постављенима не прекорачи.

Ова постављена вршиће према надлежности и постављенима Министар и Банови, по претходном заузимању буџетских места, на основу чл. 66 Закона о државном рачуноводству код Отсека рачуноводства при Министарству;

2) да може приходе који му припадају по одредбама § 26 Закона о установљењу и уређењу

Државне класне лутрије за потпомагање народне привреде, употребити на унапређење заната и индустрије, као и за циљеве унапређења извоза и економске пропаганде у иностранству, како у личном тако и у материјалном погледу;

3) да може у 1939/40 буџетској години наплаћивати таксу од 50 динара при давању сваке полицијске визе на путној исправи код одласка југословенских држављана у иностранство.

К Министарство шума и рудника

§ 59

Овлашћује се Министар шума и рудника:

1) да у споразуму са Министром финансија, а по одобрењу Министарског савета пропише уредбу са законском снагом, којом ће регулисати путне паушале, радни доплатак као и награде за успешан рад, особљу запосленом на радовима око искоришћавања државних шума у властитој режији, с тим, да се издаци за путне паушале и радни доплатак предвиде у годишњим режијским прелиминарима, а да се награде за успешан рад исплаћују из постигнуте чисте добити режијског пословања;

2) да у споразуму са Министром финансија донесу Уредбу за снабдевање пила на дрветом у границама њихових годишњих капацитета, али највише до 10.000 кубних метара без лицитације, изузетно од §§ 50 и 51 Закона о шумама и чл. 47 и 49 Уредбе о организацији Министарства шума и рудника бр. 268/36.

У обзир долази у првом реду дрво израђено у државној режији, а у другом реду тек дрво на пању из слободних шума, где режијско пословање било из којих разлога не може потребно дрво да изрази.

Ово снабдевање може трајати највише 5 година.

§ 60

Овлашћује се Министар финансија:

1) да може одобрити Министру шума и рудника, да из својих средстава задржи највише 80.000.000.— динара као позајмицу на име обртног капитала, за сва државна рударска и шумско-индустријска предузећа, као и за властиту режију, коју су дужни вратити на крају рачунске године;

2) да може сукцесивно из текућих шумских прихода за 1939/40 годину Министру шума и рудника ставити на расположење 15.000.000.— динара на име обртног капитала Шумском индустријском предузећу Добрљин—Дрвар а. д., но с тим да је предузеће дужно до краја ове буџетске године вратити ову суму каси Министарства шума и рудника.

§ 61

Овлашћује се Министар шума и рудника:

1) да може домаћим пиланарима продавати потребно дрво за снабдевање њихових пила на у границама етапне могућности и капацитета њихових пила на, али највише до 1000 пун. м³ у облом, уз наплату калкулисане шумске таксе, која не сме бити нижа од цене шумских ценовника. У ове сврхе може се издавати само: буква, јела и смрча, а боровина само изнимно у оним случајевима, где тих врста дрвета за коришћење нема.

Од ових продаја изузети су они пилабари, чије пила на су за годину 1938/39 односно 1939 у цело-

сти или делимично снабдеване на основу Закона о заштити домаће дрварске индустрије.

Ово своје право може Министар шума и рудника пренети на Дирекције шума;

2) да услед елементарних непогода и каламитета посушена дубећа и лежећа стабла као и на било који други начин оштећена и за даљни рад онеспособљена стабла, ако је штета већег обима, те се редовним средствима не могу искористити без штете по шуму, продаје путем директне погодбе без лицитације по стварној вредности на основу процене до вредности од 10.000 динара појединим лицима у једној години изузетно од прописа Закона о шумама и Закона о државном рачуноводству и Уредбе о организацији Министарства шума и рудника;

3) да за текућу буџетску годину одложи извршење § 123 Закона о шумама, за које ће се време приходи Фонда за пошумљавање прибирати и трошати по одредбама Правилника о прикупљању и руковању приноса за пошумљавање бр. 855 од 11 јануара 1928 год. са изменама и допунама бр. 20886/1928, 25507/1929 и 17525/1930 и по одредбама Уредбе о изменама и допунама Уредбе о олакшицама наплате приноса Фонду за пошумљавање од поседника недржавних шума М.С.бр. 717 од 10 јула 1938 год.;

4) да може издавати бесплатно из државних шума неопходно потребно дрво за градњу и огрев личким и далматинским насељеницима-земљорадницима насељеним у бившој Босни и Херцеговини, на начин као и осталим сервитутним овлаштеницима;

5) да може поделити интересентима (општинама, земљишним заједницама, имовним општинама, јавним установама, приватним лицима), бесплатне саднице, произведене у државним расадницима код шумских управа и Државног парка у Топчидеру као и код политичких власти и то у првом реду за пошумљавање крша и голети, а у другом реду за подизање гајева око малог поседа земљорадника, школа, општина и градова. У ту сврху може интересентима одобравати бесплатно семе из државних шума и произведено у државним семенарама (трушњачама) као и научним установама, заводима и огледним станицама у земљи и на страни у циљу научног испитивања. Ово овлашћење може се пренети и на подручне органе;

6) да по саслушању Врховног државног правобраништва и Главне контроле а по одобрењу Министарског савета, изузетно од прописа § 112 Закона о шумама у нарочито оправданим случајевима, у циљу арондације поседа, и појевтињавања управе, може извршити размену државних шума, шумског земљишта за шуме и земљиште имовне општине у подједнакој вредности;

7) да сервитутним овлаштеницима једне катастарске општине може дати право сервитута и у суседној катастарској општини уколико исти не могу своје потребе подмирити у својој катастарској општини а у суседној општини имаде вишкова, али тиме не могу се крњити стечена права овлаштеника суседне општине, нити исти стичу трајно право сервитута у тој катастарској општини.

Ово се право пребацивања овлаштеника из једне катастралне општине у другу може пренети на директоре дирекција шума;

8) да може увести наплаћивање улазница за Шумарско-ловачки Музеј Витешког Краља Алек-

сандра I Ујединитеља у Топчидеру. Приходи од тих улазница служиће за покриће расхода Музеја, по правилнику који ће донети Министар шума и рудника у споразуму са Министром финансија.

§ 62

Овлашћује се Министар шума и рудника:

1) да егzekутивним путем преко надлежних власти може од рударских предузетника: повластичара (обделатеља, концесионара) и истраживалаца наплаћивати:

а) све дугујуће државне рударске дажбине како из текућих тако и ранијих година;

б) извршне казне изречене на основу рударских закона;

в) сва дуговања рударских предузетника Братинским благајнама за осигурање рударских радника и намештеника у предузећима која потпадају под рударске законе важеће у Краљевини Југославији, како за текуће тако и из ранијих година;

г) сва дуговања рударских предузетника и истраживалаца на име радничких зарада.

Док не подмире сва горе наведена дуговања, рударски предузетници и истраживаоци не могу стицати односно добити:

1) нова права истраживања (проста и искључива, простоследи, саморови, равне дозволе и друго, рударске повластице) концесије, (рудна поља, дневне мере и друго);

2) продужење већ издатих рударских права наведених под 1);

3) одобрење преноса истих, уписивање терета и забележака на њима;

4) уверење рударских власти ма које врсте.

Све њихове молбе (претставке) по овим предметима рударске ће власти одбити, а рударска права истраживања под 1) ће поништити;

2) да по сагласности Министарског савета у случајевима потребе може одобравати оброчне отплате дуговања за купљене производе државних рударских предузећа.

§ 63

Овлашћује се Министар шума и рудника:

1) да потовину и текуће приходе Депозита личке имовне општине може употребљавати за изградњу нових и оправку и одржавање постојећих путева као и подизање зграда на подручју те имовне општине;

2) да прода сувишна градилишта, ван насеља, зграде и материјал од порушених зграда те да од тога добивени новац непосредно мимо буџета употреби за куповину градилишта или зграда или зидање зграда.

§ 64

Овлашћује се Министар шума и рудника:

1) да банским управама стави на расположење државно шумарско особље за рад у бановинским установама, док овај буде трајао, с тим да се том особљу за то време исплаћују принадлежности из бановинске касе а њихове принадлежности по државном буџету да иду на олакшање дотичних партија буџета расхода Министарства шума и рудника;

2) да дипломиране шумарске инжењере поставља за чиновничке приправнике-волонтере без принадлежности.

Време provedено у таквом својству рачунаће им се као време приправне службе за полагање државног стручног испита и испита за самостално управљање шумом.

Овим држава не преузима никакву обавезу, да их прими у државну службу, а на нормалним путем упражњена места имају се првенствено постављати ови приправници-волонтери;

3) да у границама бројног стања и кредита на личне расходе може инспекторе министарства III групе 2 степена премештати код шумарских отсека банских управа.

§ 65

1) У оним ограниченим државним шумама о којима још није коначно решено питање својине по започетим споровима одобрава се спориоцима да могу до коначног решења питања својине по тим својим споровима уживати на њма, уколико су она зиратна земљишта, сва права која су уживали до почетка ограничавања и отварања спора.

2) Страни ловци позвани од земаљских ловачких организација добиће по претходном одобрењу Министарства шума и рудника бесплатну ловачку карту, а дозвољено им је у Краљевини Југославији слободно од царине унети две ловачке пушке и пет стотина патрона (набоја) од особе.

Бесплатне ловачке карте издаје Министарство шума и рудника. Ова одредба важи док се законом изрично не измени или укине.

3) Братинске благајне изједначају се са Средишњим уредом за осигурање радника и са Здравственим задругама у погледу права држања и снабдевања апотека, приручних апотека и болница у циљу бесплатног издавања лекова осигураним члановима.

4) За службопримце код рударско-топионичких предузећа осигураника код Братинске благајне важи § 210 Закона о радњама са изменом да придржавају своје право на плату од 3 (три) дана кад немају право на хранарину.

Л. Министарство социјалне политике и народног здравља

§ 66

Овлашћује се Министар социјалне политике и народног здравља:

1) да у споразуму са Министром финансија може донети уредбу са законском снагом о обрачунавању и наплати болничких трошкова у јавним болницама. Овом ће се уредбом одредити ослобођење од плаћања болничких трошкова сиромашних лица и регулисати наплата болничких трошкова од оних лица, која су другим законима од тога била ослобођена;

2) да може у споразуму са Министром финансија, донети Уредбу о издавању лекова биолошког порекла и осталих производа државне производње у заступство овлашћеним фирмама;

3) да по одобрењу Министарског савета може продати државно имање у Вашигтоновој улици бр. 10 парцела бр. 2552 К. о. Београд бр. 1, и има-

ње у Цвијићевој улици парцела бр. 1138 К. о. Београд 2 по комисијској процени, на јавној лицитацији или да их може по процени мешовите комисије уступити држави или општини за њихове потребе. Новац добивен од те продаје може се употребити искључиво за подизање потребних болничких зграда у Општој државној болници у Београду.

§ 67

Овлашћује се Министар социјалне политике и народног здравља да може, по одобрењу Министарског савета, донети уредбу са законском снагом о Социјалном институту. Социјални институт биће организован као самоуправно тело при Министарству социјалне политике и народног здравља, а имаће за задатак да се бави проучавањем социјалних питања. Средства за његово издржавање даваће Средишњи уред за осигурање радника, Пензионни завод за службенике, Средишња управа за посредовање рада и Јавне берзе рада, Главне братинске благајне, Хуманитарни фонд државног саобраћајног особља и Централни секретаријат радничких комора и Радничке коморе од својих приноса у износу од 3‰ (три про мил). Ближе прописе о организацији и делокругу рада Социјалног института донеће Министар социјалне политике и народног здравља.

§ 68

Овлашћује се Министар социјалне политике и народног здравља:

1) да по одобрењу Министарског савета пропише уредбу са законском снагом о уређењу односа између новинара и власника листова;

2) да по одобрењу Министарског савета пропише уредбу са законском снагом о превођењу посебног пензионог осигурања новинара, мимо прописа пречишћеног текста Закона о пензионом осигурању службеника;

3) да по одобрењу Министарског савета пропише уредбу са законском снагом о проширењу пензионог осигурања по прописима пречишћеног текста закона о пензионом осигурању службеника и на новинаре, у случају да се уредба предвиђена под 2) не донесе у року од три месеца по ступању на снагу овог закона.

Док се не донесе ова уредба у погледу радних односа и пензионог осигурања, важиће за новинаре прописи Уредбе у погледу уређења односа између новинара и власника листова од 25 септембра 1926 год. („Службене новине” бр. 219-VII од 28 септембра 1926 г.) са њеним изменама и допунама од 28 марта 1928 год. као и постојећи прописи Закона о осигурању радника, Закона о заштити радника и Закона о радњама;

4) да по одобрењу Министарског савета донесе уредбу са законском снагом, којом ће се регулисати рад целокупне приватне иницијативе у социјалној и хуманој делатности. Уредбом ће се регулисати услови за постојање приватних установа и друштава, делокруг рада, њихов међусобни однос и координација као и сарадња са званичним органима и надзор над њиховим финансијским и радним пословањем.

Ове уредбе не могу мењати Закон о чиновницима нити могу имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета;

5) да по одобрењу Министарског савета донесе уредбу са законском снагом о заштити народног подмлатка, која обухватити целокупну здравствену моралну и општу социјалну заштиту деце пре и после рођења, заштиту матера, породица и заштити младежи.

Овом уредбом утврдиће се:

1) право на јавну заштиту и начела, начин рада и установе јавне заштите;

2) дужности, делокруг и организација јавне заштите т. ј. државне, бановинске општинске и других самоуправних тела;

3) делокруг и организација приватне делатности и услови за признавање јавности приватних установа;

4) међусобни односи, обавезе и начела координације и колаборације јавне и приватне заштите;

5) обезбеђење материјалних средстава и сва друга питања заштите народног подмлатка свих слојева и свих делова државе а и према њиховим нарочитим потребама.

Овом уредбом се могу укидати, мењати и допуњавати социјални и здравствени прописи, који се односе на њен предмет, али се не могу мењати одредбе Закона о чиновницима нити она може имати за последицу ма какво ново оптерећење државног буџета.

§ 69

Овлашћује се Министар социјалне политике и народног здравља:

1) да може хигијеничарима (лекарима, биолозима, санитетским инжењерима, бактериолозима, хемичарима и ветеринарима) у хигијенској служби одобравати и укидати додатке на епидемијску службу;

2) да пропише Уредбу о организацији хигијенске службе, којом ће заменити: Уредбу о организацији завода у Београду од 21-XII-1929 г., Уредбу о организацији и делокругу Централног хигијенског завода у Београду од 21-XII-1929 го., Уредбу о организацији и делокругу Школе народног здравља у Загребу од 4-V-1927 г., Уредбу о организацији и делокругу Школе народног здравља у Загребу од 28-III-1930 г. и Уредбу о организацији и делокругу хигијенских завода, домова народног здравља и здравствених станица од 1-IV-1930 год.

Ове уредбе не могу мењати Законом чиновницима нити могу имати за последицу ма какво ново оптерећење државног пуџета;

3) да у случају стручно образложене потребе у циљу сузбијања епидемија и социјалних болести или испитивања хигијенског живота или у замену на упражњено место, изузетно од § 80 Чиновничког закона, може упутити на привремени рад стручно особље дуже од 3 месеца. Својим решењем Министар може одредити на овај привремени рад и без права на дневнице ако се тим привременим радом не оптерећује службеник изванредним трошковима што ће ценити старешина установа.

4) да може у границама целокупног одобреног буџета размештати особље на целом подручју Краљевине без обзира на групе предвиђене у буџету установа или надлештва Краљевских банских управа, с тим да не може повећавати број особља у установама и надлештвима на подручју Управе града Београда и у седиштима Краљевских банских управа.

§ 70

Овлашћује се Министар социјалне политике и народног здравља:

1) да у споразуму са Министром војске и морнарице и Министром финансија донесе Уредбу о регулисању права на пензију односно отплатину лица која су била чланови Опскрбног завода за цивилне службенике бивше Аустро-угарске војне управе у Бечу;

2) да за време док се не спроведу избори за самоуправне органе Средишњег уреда за осигурање радника и његових месних органа у смислу § 179 Закона о осигурању радника, може и пре истека трајања мандата чланова равнатељства и надзорног одбора разрешити наименоване чланове равнатељства и надзорног одбора Средишњег уреда за осигурање радника и његових месних органа, и то било уцелости било појединачно, и на њихова места именовати нове чланове равнатељства и надзорног одбора.

На исти начин може Министар по указаној потреби на место разрешеног равнатељства и надзорног одбора Средишњег уреда за осигурање радника и његових месних органа именовати комесаре, који ће до даљег његовог наређења, односно до њиховог смењивања или наименовања нових чланова равнатељства и надзорног одбора, отправљати све послове стављене овима у дужност;

3) да може доносити решења о ослобођењу од плаћања дужне кирије оних закупаца станова у колонији Министарства социјалне политике и народног здравља у улици Франше Д'Епере и Прокупачкој, за које несумњиво утврди, да услед сиромашног стања и незапослености нису у могућности да плаћају исту;

4) да може закључити зајам за отплату дуговања Државе Закладној болници у Загребу, у суми од 7.500.000.— динара.

Зајам се закључује на терет прихода Народног санитетског фонда;

5) да може одређивати специјални додатак пословођама радионица и мајсторима, запосленим у државним ортопедским заводима (радионицама) и установама за смештај слепих, глувонемих и инвалида: првима до 540.— динара, другима до 350 динара месечно, поред редовних припадљности, за стручни прековремени рад, на терет буџета поменутих установа.

§ 71

1) Укида се субвенција из § 136 Закона о осигурању радника.

2) Одредбе §§ 6, 8, 10, 12, 14, 15, 21, 87, 102, 103 — став први, 108—115 и 119 Закона о заштити радника не важе за радове, које изводи Министарство војске и морнарице у властитој режији у циљу одбране земље.

Однос између државе и радништва запосленог при извођењу ових радова, утврдиће се нарочитим уговором.

3) Образовање Врховног суда радничког осигурања, предвиђеног у §§ 172 и 173 Закона о осигурању радника, одлаже се с тим, да надлежност предњег суда по поменутом Закону пређе у надлежност Касационог суда у седишту Средишњег уреда за осигурање радника.

4) Средишњи уред за осигурање радника може приходе од казна које се убирају по § 200 Закона о осигурању радника, употребити не само за ванредне потпоре рентницима, према ставу 2 поменутог параграфа, него и за ванредне помоћи оболелим уредским члановима, који су исцрпили 26 недеља потпоре по § 45 Закона о осигурању радника.

5) Службеници радничких комора, установа јавне службе посредовања рада и установа социјалног осигурања могу се, изузетно од до сада важећих прописа, кандидовати за чланове самоуправних органа јавне службе посредовања рада и установа социјалног осигурања (Пензионих завода за службенике и Средишњег уреда за осигурање радника и његових месних органа) само по претходном одобрењу Министра социјалне политике и народног здравља.

6) Укида се субвенција из §-а 43 Закона о пензионом осигурању службеника, обнародованог у пречишћеном тексту у „Службеним новинама” од 12 децембра 1933 год. бр. 285-LXXXIV.

7) Докуп година службе по прописима трећег става § 37 Закона о пензионом осигурању службеника дозвољава се, изузетно до 31 децембра 1942 и то за лица која су постала обавезна на пензионо осигурање по Уредби о проширењу пензионог осигурања службеника од 25-XI-1937 („Службене новине” од 29-XI-1937 број 272—LXXIX) као и за лица која су већ раније била обавезна на пензионо осигурање. Пензионі завод ће за докупљене године захтевати уплату премијске резерве која је довољна за покриће рачунске ренте. За израчунавање ове премијске резерве употребиће се 5% рачунске основице пензионих завода. Права осигураника стечена докупљеним годинама не могу се смањивати при одређивању ренте. Овим се докупом стаж по § 6 Закона не може скратити испод 60 месеци.

Послодавац код којих постоје пензионі фондови или уговорно осигурање пре 1 јануара 1938 могу за своје службенике докупити године службе у смислу предњег става, с тим да се докупљено време урачунава у стаж по § 6 Закона о пензионом осигурању службеника, ако је докуп извршен за све њихове службенике.

Овлашћује се Министар социјалне политике и народног здравља да може:

а) изузетно од тач. 1 § 3 Закона о пензионом осигурању службеника прописати обавезу пензионог осигурања службеника који су на дан 31 децембра 1937 г. прешли 55, а нису још навршили 60 година живота и одредити њихова права из овог осигурања, или

б) образовати из средстава пензиских завода за службенике код дотичних завода потпорни фонд ради давања потпора службеницима неспособним за привреду који због неспровођења пензионог осигурања нису до сада могли стећи право на ренту за привредну неспособност или старост.

8) Сва лица која су примила помоћ у храни, као бескаматну позајмицу по Закону о помоћи оскуднима у храни од 3 марта 1928 год., уколико исту до сада нису вратили, имају вредност примљене хране одрадити на јавним радовима по максималној надници. Министар социјалне политике и народног здравља, у споразуму са Мини-

стром грађевина и Министром финансија, прописује Правилник о начину спровођења овога и за послења дужника на јавним радовима.

Љ. Министарство физичког васпитања народа

§ 72

Редовна помоћ Савезу Сокола Краљевине Југославије, за коју је одобрен кредит у буџету расхода Министарства физичког васпитања народа за 1939/40 годину, исплаћује се Савезу у месечним оброцима по наредбама Министра физичког васпитања народа.

Из ове буџетом одобрене помоћи не могу се чинити издаци за откуп и закупе никаквих непокретних имања и зграда нити трошкови на личне расходе, као: на плате, награде, хонораре, путне трошкове и друге личне потребе, већ само на оне материјалне расходе чија је намена одређена буџетом расхода Министарства физичког васпитања народа.

Кад ступи на снагу овај закон, Управа Савеза Сокола поднеће на одобрење Министру физичког васпитања народа детаљне предрачунае расхода који се имају вршити из ове помоћи.

Изузетно од Закона о државном рачуноводству и Закона о Главној контроли, на крају државне буџетске године, а најдаље за два месеца по истеку ове, Управа Савеза поднеће завршни рачун по расходима из ове помоћи Главној контроли на преглед и одобрење.

Ближа упутства о извршењу ове одредбе, прописује Министар физичког васпитања народа.

III РАЗДЕО — ОСТАЛЕ ОДРЕДБЕ

§ 73

Овлашћује се Министарски савет да може доносити уредбе са законском снагом у циљу сређивања и олакшања економских прилика у земљи као и уопште унапређивања привредне делатности.

Ове уредбе ступају на снагу са даном обнародовања и имају се одмах поднети на сагласност Народном претставништву.

Овлашћује се Министарски савет, да може на исти начин донети и уредбе са законском снагом: о штампи, о удружењима, зборовима и договорима и о избору народних посланика за Народну скупштину у сагласности са нарочитим одборима Народног претставништва, који ће се одбори образовати на начин предвиђен у § 17 Закона о пословном реду у Сенату, односно у Народној скупштини.

§ 74

Овлашћује се Министарски савет, да у циљу увођења народних самоуправа, а ради децентрације и децентрализације државне управе, ради њеног упрошћења и изједначења може, на предлог надлежног ресорног Министра, Министра унутрашњих послова по сагласности Министра финансија, уредбама са законском снагом постепено пренети на банове, односно на управника града Београда један део послова из надлежности Врховне државне управе.

За време ове буџетске године кредити за ове пренете послове отвараће се бановима односно управнику града Београда, а идуће буџетске го-

дине имају се унети ови кредити на одговарајуће место.

§ 75

Овлашћује се Министарски савет да може у циљу упрошћавања администрације донети уредбу са законском снагом којом ће решавање појединих предмета пренети из надлежности Министарског савета на ресорне министре, и са ресорних министара на начелнике, односно на шефове одељења, како у Министарствима тако и у подручним установама.

§ 76

Одредбе §-а 103 Финансијског закона за 1938/39 важе за све године у којима ће се вршити емисија односно утрошак 6% зајма од четири милијарде динара.

§ 77

Овлашћује се Министарски савет, да на предлог Министра иностраних послова и Министра трговине и индустрије, путем уредбе одобрава споразуме са појединим државама о трговини, пловидби, настањивању и платном промету, чије трајање није дуже од године дана.

§ 78

Овлашћује се Министарски савет, да у циљу смањивања државних расхода у току буџетске 1939/40 године и стварања трајних предуслова за систематску и рационалну штедњу у државном и самоуправном газдинству уопште, предузме и предузима све потребне мере, и то како у оквиру постојећих законских одредаба, тако и уредаба са законском снагом које би имале за предмет утврђивање основа државних и самоуправних расхода у другом обиму него што су ти основи постављени у законским одредбама које данас важе.

2) Министарски савет ће такође извршити ревизију специјалних додатака, хонорара, награда и других споредних примања која уживају државни службеници по досадашњим специјалним прописима поред њихових редовних законских припадљности и ограничити та примања до највише 50% редовних припадљности.

3) У сврху припреме систематизације места у државној служби, Министарски савет ће испитати број особља и опсег пословања појединих државних надлештава и по потреби доносити одлуке о укидању или спајању надлештава која се покажу сувишним.

§ 79

Од 1 априла 1939 године Министарство физичког васпитања народа постаје Министарско народне културе.

Министарство народне културе дели се на два одељења: Одељење физичке културе и Одељење духовне културе. На челу сваког одељења стоји један начелник. Одељење физичке културе дели се на три отсека: 1) сокољство, 2) спорт, 3) ватрогаштво, а Одељење духовне културе на пет отсека: 1) позоришта, 2) уметничке школе, 3) музеји и изложбе, 4) радио, 5) кинематографија. Поред ових отсека, Министарство народне културе има и Отсек рачуноводства и Општи отсек за администрацију.

Овлашћује се Министарски савет да, по споразумном предлогу Министра правде, Министра физичког васпитања народна, Министра просвете и Министра финансија, уредбом са законском снагом регулише преношење односних послова и буџетских кредита са Министарства просвете на Министарство народне културе, као и преузимање службеника из односних грана просветно-управне службе у Министарство народне културе. Уредбом ће се прописати и ближе одредбе о уређењу Министарства народне културе, његовој надлежности и пословању.

Овом Уредбом не могу се прекорачити већ предвиђени кредити за односне сврхе у буџетима Министарства физичког васпитања народна и Министарства просвете.

Овлашћује се Министар просвете да, у вези ове реорганизације, може извршити одговарајуће измене у Уредби о уређењу Министарства просвете М.С.бр. 236 од 31 марта 1937. Овом изменом не могу се повећавати лични и материјални кредити по државном буџету, ни мењати Закон о чиновницима.

§ 80

Министар иностраних послова и Министар унутрашњих послова могу постављати и премештати службенике своје струке, у границама укупног броја и укупног кредита одобреног на личне расходе тих службеника по буџету, без обзира на њихово бројно стање и висину кредита одобрених истим буџетом у Министарству и појединим банским управама односно заступништвима у иностранству и њиховим подручним установама или осталим установама.

Под укупним бројем службеника Министарства иностраних послова и укупним кредитом, у смислу овог овлашћења и истоветних овлашћења, која су постојала и у финансијским законима ранијих буџетских година, — подразумева се број целокупног особља Министарства и заступништава у иностранству без обзира на поједина звања и њихово бројно стање, као и целокупан износ кредита одобрен буџетом за личне припадљности у ресору Министарства иностраних послова без обзира на његов распоред по појединим главама и буџетским партијама.

§ 81

1) Чланови комисија за полагање државних стручних испита и виших државних стручних испита где ови постоје, не припада награда ни од државе ни од кандидата. Сви прописи појединих закона, уредаба и правилника, који су са овим у супротности стављају се ван снаге. Ово не важи за професорске испите и испите наставника вештина у средњим и стручним школама, и награде чланова комисије за ове испите. Министар просвете у споразуму са Министром финансија одређује висину ових награда. Висина ових награда важи и за професорске испите у ресору Министарства трговине и индустрије.

2) За прековремене часове рада, уколико се по потреби службе морају завести, неће се исплаћивати никаква награда, изузев награда за прековремени рад особља Министарства финансија које

ради на изради државног буџета и завршних рачуна. Ово не важи за случајеве, где су право и висина награде регулисани законом.

3) Шефовима и рачуноиспитачима месних контрола не може се без одобрења опште седнице Главне контроле исплаћивати никаква награда за рад код надлештава код којих су постављени.

Одредбе овога §-а важе док се законом изрично не измене или укину.

§ 82

1) Одлуке о пријему службеника у државну и самоуправну службу, као и одлуке о унапређењу и наименовању државних и самоуправних на звања више групе, могу се доносити тек пошто је надлежни орган констатовао, да има слободно буџетско место и слободан кредит.

Чиновници који су овакве одлуке спремали и поднели на одобрење надлежном министру односно за то овлашћеном органу одговарају солидарно за накнаду штете по Закону о Главној контроли ако је за доношење таквих одлука недостајало слободно буџетско место и слободан кредит. На одлуку Главне контроле може се изјавити жалба Касационом суду у року од 15 дана рачунајући од дана пријема одлуке. Одлука Главне контроле постаје извршна кад је одобри Касациони суд.

Чињеница да унапређење односно наименовање на звање више групе не терети текући буџет, с обзиром на § 4 Закона о накнадним и ванредним кредитима уз буџет државних расхода и прихода за 1933/34, неће се сматрати као постојање слободног буџетског места и слободног кредита.

2) На терет слободног кредита једног чиновника више групе може се постављати само један чиновник ниже групе, односно чиновнички приправник с тим, да се не може прекорачити бројни укупна сума кредита по буџету одобрена.

Одредбе тач. 1 и 2 важе док се законом изрично не измене или укину.

3) На упражњена места званичника код пореских управа могу се поставити порески приправници.

4) Принадлежности исплаћене по одлукама о службеним односима, које су поништене пресудом Државног савета, наплатиће се од службеника, на кога се поништена одлука односи.

Чиновници, који су овакве одлуке спремали и поднели на одобрење надлежном Министру или за то овлашћеном органу, одговарају за накнаду штете пред Главном контролом, ако за доношење таквих одлука недостаје основни и јасно предвиђени законски услови и ако наступи немогућност наплате од службеника, на кога се поништена одлука односи. Одлука Главне контроле постаје извршна кад је у случају жалбе одобри Касациони суд. Рок жалбе је 15 дана.

5) Исплата свих месечних принадлежности Министара без портфеља вршиће се из буџетских резервних кредита. из овог ће се кредита вршити и сви лични и материјални расходи овога звања.

6) Одредбе § 103 тачка д) Финансијског закона за 1936/37 годину допуњује се: Уредба о пот-

порном фонду помоћног особља у служби државе има се сходно примењивати и на сталне пољопривредне раднике (помоћно особље), који се примају на рад по члану 47 Уредбе о организацији државног добра Беље М.С.број 228/37.

§ 83

1) Херцеговачко-Бокешким усташима из устанка 1875—1878 и 1881—82, који докажу да су лично учествовали у овим устанцима, исплаћиваће се по решењу Министарства финансија, на предлог бана Зетске бановине и то почев од 1 августа 1935 године стална помоћ од 200 динара годишње.

Лични додатак припада им по чл. 2 табели III Уредбе о додацима на скупшћу државних пензионера бр. 11330/I од 1932 године.

Ове одредбе важе док се законом изрично не измене или укину.

II) У смислу §-а 24 Закона о продужењу важности одредаба досадашњих финансијских закона и Закона о буџетским дванаестинама путем вирмана, на терет осталих партија и позиција личних расхода Министарства војске и морнарице, имају се покрити и издаци на пензије лицима војске, ваздухопловства војске, морнарице и граничне трупе, која буду пензионисана у току буџетске године, уколико суме одобрене буџетом Министарства војске и морнарице за ове потребе не буду довољне.

§ 84

1) У ставу првом чл. 36 Закона о таксама после речи: „лица” бришу се речи: „која на три године поставља” и место њих стављају речи: „које поставља и разрешује”.

2) Код §-а 71 Закона о државним монополима додаје се нов став који гласи:

„(3) Радно време за угледне и самосталне малопродавнице дувана прописује Монополска управа.”

3) Државни службеници грађанског реда, службеници државних саобраћајних установа, официри и војни чиновници кад буду унапређени односно наименовани на звање више групе, чина или класе и тиме добију веће принадлежности остају за шест месеци на принадлежностима везаним за групу, чин или класу коју су до тада имали.

У случају унапређења односно наименовања пре навршених шест месеци у нижој групи, чину или класи службеници остају на дотадашњим принадлежностима до завршетка започетих шест месеци, потом ће им се за даљих шест месеци исплаћивати принадлежности групе, чина или класе из које је унапређење односно наименовање уследило и тек по истеку овог рока имаће право на нове принадлежности.

Одредбе претходних ставова имају се сходно применити и на службенике који су унапређени пре ступања на снагу овога закона, но без права на накнаду за протекло време.

Остале одредбе § 263 Закона о чиновницима § 252 Закона о државном саобраћајном особљу и чл. 387 Закона о устројству војске и морнарице остају и даље на снази. Према томе у погледу периодских повишица службеници остају на дотадашњим принадлежностима за једну годину.

4) Чиновници који су се на дан ступања на снагу овог Закона затекли у VI положајној групи по § 257 ст. 2 Закона о чиновницима и § 247 ст. 2 Закона о државном саобраћајном особљу могу се, под осталим законским условима, унапредити у завршну V положајну групу кад наврше 25 година службе, која им се по § 113 Закона о чиновницима односно по § 121 Закона о државном саобраћајном особљу рачуна у рок стицања права на пензију.

5) Чиновници који имају школску спрему предвиђену у § 45 ст. 1 и 2 Закона о чиновницима и § 47 ст. 1 и 2 Закона о државном саобраћајном особљу, а не могу напредовати у завршну VII односно V положајну групу с тога што у тим групама није предвиђено одговарајуће звање, могу се под осталим законским условима унапредити у завршну групу која им према школској спреми припада, и то у истим звањима у којима су се затекли у претходној групи.

6) § 12 Уредбе о примању у службу, распореду звања, новчаним припадностима, снабдевању оделом, женидби, употреби оружја и дисциплинској одговорности службеника финансијске контроле бр. 76660/III од 19 септембра 1932. мења се и гласи:

1) Службеницима финансијске контроле са службом у маларичним местима: Земунику, Бабиндубу, Бибињу, Бришеву, Диклу, Мурвици, Нину, Привлаци, Петрчану, Поседају, Смиљчићу, Вирпазару, Мурићу, Сирђи, Скла, Потхуму, Плавници, Врањини, Ријечи Црнојевића, Голубовцу и Тузима припада додатак на тежу службу (из партије 452 поз. 6 буџета 1939/40) и то:

а) чиновницима и чиновничким приправницима 420 дин. месечно;

б) званичницима и дневничарима фин. контроле 360 дин. месечно.

Овај додатак припада односним службеницима финансијске контроле од 1 априла 1938, па на даље с тим, да се за време од 1 априла 1938 до 1 априла 1939 исплата изврши по решењу Министра финансија на терет обртног капитала Главне државне благајне.

Од 1 априла 1939, исплата овога додатка вршиће се из кредита предвиђених у ову сврху за 1939/40 буџетску годину.

Овај додатак не припада службенику на одмору, отсуству или на боловању. За сваки дан рачунаће се тридесети део додатка.

Нежењеним службеницима исплаћиваће се додатак са 20% мање.

2) Службеницима у поморској финансијској контроли као и службеницима финансијске контроле који су укрцани на пловним објектима финансијске контроле на Скадарском, Охридском, Преспанском и Дојранском језеру и на Сави и Дунаву, припада додатак на укрцање и то:

а) на мору: чиновницима и чиновничким приправницима по 900 динара месечно; званичницима и дневничарима финансијске контроле по 450 динара месечно;

б) на Скадарском језеру: чиновницима и чиновничким приправницима по 1.200 динара месечно; званичницима и дневничарима финансијске контроле по 600 динара месечно;

в) на Охридском, Преспанском и Дојранском језеру и на Сави и Дунаву по 450 динара месечно.

Мотористима (шоферима) званичницима и дневничарима финансијске контроле на пловним јединицама финансијске контроле који су положили испит (код надлежне власти) прописан за самостално руковање мотором на пловним објектима, додатак за укрцање исплаћиваће се увећан за 10%. Овако увећани додатак припада и свима службеницима укрцаним на броду одређеном за надзор над свим пловним јединицама финансијске контроле на мору.

Додатак из претходних ставова тачке 2 искључује право на своје личне путне и сеобне трошкове, дневнице за заступање, накнаду за храну, ноћивање итд., а не припада службенику на одмору, отсуству или на боловању. За сваки дан рачунаће се тридесети део додатка.

Нежењеним званичницима овај додатак исплаћиваће се за 20% мање.

Овај додатак и у овој висини припада службеницима финансијске контроле наведеним под 2) од 1 априла 1938, па на даље, с тим, да им се разлика у додатку по овом пропису и оном из тач. 16 § 114 Финансијског закона за 1938/39 обрачуна и исплати за буџетску годину 1938/39, по решењу Министра финансија на терет обртног капитала Главне државне благајне.

7) Службеницима финансијске контроле забрањује се свако испољавање партијске припадности и партијско деловање и истицање ма у коме облику. Забрањује им се употребљавање власти и положаја у партијске сврхе, као и утицање на потчињене службенике, и на грађане уопште; даље, активно партијско испољавање ма у коме облику; затим из партијских разлога пристрасно поступање у службеном раду и односима како према потчињеним службеницима, тако и према грађанима уопште; помагање акције — јавно или тајно — било ма које политичке странке, било појединаца, како у служби тако и ван ове.

Ко се од службеника финансијске контроле огреши о прописе напред поменуте одредбе казниће га Министар финансија на предлог начелника одељења према величини кривице:

1) новчаном казном до износа свих тромесечних припадности;

2) отпустом из државне службе;

3) пензионисањем са умањењем пензијских припадности од једне до десет година или

4) одузимањем права на пензију.

Непосредни старешина финансијске контроле који не пријави службеника финансијске контроле, који се је огрешио о предњу одредбу сматраће се да је учинио кривицу казним такође по овој одредби.

За чиновнике финансијске контроле решења о казнама из тач. 3 и 4 овога члана доноси Министар финансија на предлог начелника одељења а у сагласности са претседником Министарског савета.

8) У недостатку вишег стручног особља за поморску финансијску контролу, могу се поставити кандидати из реда официра Краљевске морнарице и то на звања која одговарају звању и групи коју су имали у морнарици, уколико има за то буџетских слободних места и слободног кредита.

9) У циљу одржавања код финансијске контроле: дисциплине и реда у касарнама и ван ових; одржавања оружја и оружане спреме; прописаног одевања; и правилног вршења обилазне, заседне и граничне службе, на тражење Министра финансија, Министар војске и морнарице доделиће на службу у Одељењу за финансијску контролу извештај број за ову врсту службе подесних официра, међу њима једног вишег официра. Ближе одредбе о првима и дужностима ових официра прописаће Министар финансија.

Трошкови инспекционе службе додељених официра падају на терет кредита Министарства финансија — Одељење за финансијску контролу предвиђеног и одобреног у ове сврхе у текућем буџету.

10) Изузетно од прописа §-а 4 тач. 3 Закона о организацији финансијске управе Министар финансија може оснивати отсеке у Одељењу државног рачуноводства према потреби и природи послова Одељења, независно од броја отсека предвиђеног напред поменутом законском одредбом.

11) Члану 16 Уредбе о вишој педагошкој школи од 11 августа 1936 године додаје се нов став који гласи:

„Слушаоци који изгубе право на даље школовање распоређују се за учитеље државних народних школа у границама буџетских кредита без права на накнаду путних и сеобних трошкова“.

12) Одредбе § 7 Закона о самоуправним путовима мењају се и гласе:

„Приступни путеви ка железничким станицама јесу они јавни путеви који везују поједине железничке станице и постаје са најближим насељима са обе стране пруге, односно са најближим изграђеним јавним путевима који пролазе кроз та насеља, ако их за такве по саслушању железничке управе и месних интересената прогласи Бан“.

13) Исплата пензија по чл. 115 Закона о уређењу Дирекције Српских државних железница од 23 јуна 1910 год. врши се почетком сваког месеца за месец који настаје.

14) § 72 т. 14 Закона о буџетским дванаестинама за VII-XII 1935—I-III-1936 год., допуњује се речима: „3 тач.“ тако да текст ове одредбе при крају има да гласи: „да се измени члан 3 тач. 11 Закона о уређењу Врховне државне управе од 31 марта 1929 год.“.

§ 85

1) Престају важити све законске одредбе, по којима је било допуштено одобравање у погледу вредности лицитација и погодаба за набавке, израде, продаје и др. изузетно од начина предвиђеног у чл. 95г Закона о државном рачуноводству.

Од овог се изузимају овлашћења, која су у том погледу одобрена Уредбом о организацији Министарства шума и рудника од 23-IV-1936 М.С.бр. 268.

Одредба тачке 1 важи док се законом изрично не измени или укине.

2) Одлаже се до 1 априла 1940 године ступање на снагу Закона о државном рачуноводству од 15 јула 1934 године, као и извршење државног буџета за 1939/40 годину по том закону.

3) Неће се наплаћивати закупнине за оне државне зграде које су употребљене за надлештва банских управа. Исто тако неће се плаћати закуп-

нине за оне бановинске зграде које су употребљене за државна надлештва и установе.

4) Буџети расхода и прихода државних установа, који се по специјалним законским одредбама, изузетно од § 88 Закона о буџетским дванаестинама август—децембар 1935 и јануар—март 1936 године не уносе у државни буџет, одобрава Министар финансија по образложеном предлогу надлежног Министра. И за ове буџете важе сви прописи Закона о државном рачуноводству као и за буџет државних расхода и прихода. Ови буџети морају се доставити Министру финансија на одобрење најдаље до 1 маја текуће године.

5) Од државних установа не могу се тражити никакве самоуправне дажбине. Ово се не односи на државна привредна предузећа, која су продуктивно-течевног карактера.

Тумачење ове одредбе даје Министар финансија.

1) Овлашћује се Министар финансија, да по одобрењу Министарског савета, уредбом са законском снагом, регулише у којим случајевима и границама може власт која одобрава буџет општина и градских општина предложене приходе и расходе повећавати, смањивати или брисати.

2) У местима где су грађанске и народне школе смештене у државне, а не у општинске зграде, школске општине биће дужне да оправке и одржавање тих зграда врше из својих средстава, ако држави не плаћају никакву закупнину.

3) Издржавање народних школа у смислу §§ 22 и 23 Закона о народним школама у 1036/37 буџетској години пада на терет општинског буџета дотичне општине.

Одредбе тач. 2 и 3 важе док се законом изрично не измене или укину.

§ 87

Примају се знању и одобравају:

1) Министарства финансија:

1) Решење Министарског савета М.С.бр. 377 од 14 априла 1938 о кредиту за оправку школског брода „Вила Велебита“ у суми од 753.130 динара;

2) Решење Министарског савета М.С.бр. 428 од 4 маја 1938 о кредиту за набавку уређаја за искључивање телефонских спојева у суми од 300.000.— динара;

3) Решење Министарског савета М.С.бр. 430 од 4 маја 1938 о кредиту за трошкове учествовања на Међународној изложби у Венецији као и за подизање уметничког павиљона у истом месту у суми од 300.000.— динара;

4) Решење Министарског савета М.С.бр. 554 од 10 јуна 1938 о продужењу важности кредита од динара 3,391.613.05 одобреног решењем Министарског савета М.С.бр. 560 од 21 јула 1937 за доградњу спрата на згради Министарства финансија;

5) Решење Министарског савета М.С.бр. 558 од 10 јуна 1938 о кредиту на име аванса за потраживања Српске православне цркве у суми од 3,000.000.— динара;

6) Решење Министарског савета М.С.бр. 563 од 10 јуна 1938 о кредиту за ванредне трошкове у суми од 6,000.000.— динара;

7) Решење Министарског савета М.С.бр. 592 од 17 јуна 1938 о одобрењу да Дунавска бановина изврши продају земљишта Народној банци директним путем;

8) Решење Министарског савета М.С.бр. 643 од 24 јуна 1938 о одобрењу Министарству војске и морнарице у погледу диспонирања кредитом из приноса новог 6% државног зајма;

9) Решење Министарског савета М.С.бр. 711 од 27 јула 1938 о кредиту на повраћај Турској држави погрешно наплаћене царине на уље за ложење бродова у суми од 130.763.60 динара;

10) Решење Министарског савета М.С.бр. 712 од 27 јула 1938 о кредиту за исплату дужне субвенције паробродским друштвима Јадранске, Дубровачке и Зетске пловидбе у суми од 2,916.666.66 динара;

11) Решење Министарског савета М.С.бр. 743 од 11 августа 1938 о кредиту за набавку два моторна брода за подизање пловног парка Дирекције речне пловидбе у суми од 2,161.000.— динара;

12) Решење Министарског савета М.С.бр. 744 од 11 августа 1938 о кредиту за исплату трошкова за набавку као и оправку пловних објеката код морнарице у суми од 24,000.000.— динара;

13) Решење Министарског савета М.С.бр. 817 од 11 августа 1938 о кредиту за набавку једног рентген апарата за Државно лечилиште у Новом Марофу у износу од 250.000.— динара;

14) Решење Министра финансија Пов. бр. 790/IV од 24 августа 1938 о измени и допуни решења Стр. Пов. бр. 49/IV од 18. јануара 1937 о ослобођењу од царине и свих државних и самоуправних дажбина бензина набављеног у Румунији за потребе Министарства војске и морнарице;

15) Решење Министарског савета М.С.бр. 842 од 8 септембра 1938 о кредиту за оправку, обнову и проширење инсталација централног грејања у зградама Министарства финансија у суми од 540.000 динара;

16) Решење Министарског савета М.С.бр. 845 од 8 септембра 1938 о кредиту за исплату принадлежности контрактуралног особља Народног позоришта у Београду као и за набавку инструмената и проширење оркестра истог позоришта у суми од 1,000.000.— динара;

17) Решење Министарског савета М.С.бр. 902 од 17 септембра 1938 о постављању 20 нових чиновничких приправника код Државних трговачких академија;

18) Решење Министарског савета М.С.бр. 884 од 19 септембра 1938 о утрошку кредита за набавку материјалних потреба по економској грани Министарства војске и морнарице;

19) Решење Министарског савета М.С.бр. 914 од 21 септембра 1938 о кредиту за исплату припомоћи активним официрима и униформисаним војним чиновницима;

20) Решење Министарског савета М.С.бр. 976 од 8 октобра 1938 о кредиту за покриће трошкова среског начелства новообразованог среза окучанског у суми од 44.250.— динара;

21) Решење Министарског савета М.С.бр. 989 од 10 октобра 1938 о кредиту за покриће трошкова око избора народних посланика у суми од 10,000.000.— динара;

22) Решење Министарског савета М.С.бр. 1069 од 4 новембра 1938 о кредиту за преузимање прет-

стојништва градске полиције у Шибенику на државни терет у суми од 494.520.— динара;

23) Решење Министарског савета М.С.бр. 1090 од 4 новембра 1938 о кредиту за исплату активним официрима и униформисаним војним чиновницима на служби код Жандармерије;

24) Решење Министарског савета М.С.бр. 1116 од 19 новембра 1938 о кредиту за трошкове учествовања наше државе на међународној изложби у Њујорку у суми од 3,995.080.— динара

25) Решење Министарског савета М.С.бр. 1181 од 15 децембра 1938 о кредиту на име накнаде за школе у нашој земљи у суми од 500.000.— динара;

26) Решење Министарског савета М.С.бр. 1183 од 15 децембра 1938 о кредиту за исплату специјалног додатка службеницима за вршење ванредне ноћне телефонске-телеграфске службе, као и за исплату награда надничарима привремено постављеним за време ове ванредне службе у суми од 120.000.— динара;

27) Решење Министарског савета М.С.бр. 1185 од 15 децембра 1938 о кредиту за исплату III рате по зајму од 88,000.000.— динара, закљученом код Државне хипотекарне банке за санирање Дирекције државног свиларства у Новом Саду, у суми од динара 2,271.568.—;

28) Решење Министарског савета М.С.бр. 1213 од 31 децембра 1938 о кредиту за повећање буџетских резервних кредита по партији 1075 буџета државних расхода за 1938/39 годину у суми од 500.000.— динара;

29) Решење Министарског савета М.С.бр. 1215 од 31 децембра 1938 о кредиту за набавку аутомобила, погонског материјала и мазива за потребе Жандармерије у суми од динара 8,830.000.—;

30) Решење Министарског савета М.С.бр. 1216 од 31 децембра 1938 о кредиту одобреног за потребе жандармерије у суми од 1,170.000.— динара;

II) Министарства војске и морнарице:

Решење Министарског савета М.С.бр. 704 од 24 јуна 1938 и М.С.бр. 1053 од 1 новембра 1938 о плаћању 1% уговорне таксе и ½% признаничне таксе као и о полагању гарантних писама.

§ 88

Прима се знању и одобрава:

Уговор о зајму Пов. бр. 384/II од 21 маја 1938 закљученом између Министра финансија и Државне хипотекарне банке у износу од 20,000.000.— динара у циљу набавке пловних јединица и радиостаница за финансијску контролу.

§ 89

Примају се знању и одобравају:

Уредбе Министарског савета донете на основу § 90 Финансијског закона за 1937/38 годину односно на основу § 100 Финансијског закона за 1938/39 годину и то:

1) Уредба о продужењу рока за измену наплатака на постојећим товарним колима — М.С.бр. 247 од 22 марта 1938 („Службене новине” од 1 априла 1938, бр. 73—XXV);

- 2) Уредба о производњи семена шећерне репе — М.С.бр. 358 од 14 априла 1938 („Службене новине” од 19 априла 1938, бр. 88—XXIX);
- 3) Уредба о повластицама за подизање фабрике алуминијевог оксида, фабрике алуминијских легура и проширење фабрике алуминијума — М.С.бр. 411 од 14 априла 1938 („Службене новине” од 11 маја 1938, бр. 104—XXIV);
- 4) Уредба о изменама и допунама Уредбе о државној фабрици шећера на Чукарици М.С.бр. 101 од 25 фебрура 1937 — М.С.бр. 488 од 19 маја 1938 („Службене новине” од 3 јуна 1938, број 122—XXXVII);
- 5) Уредба о националним парковима — М.С.бр. 503 од 19 маја 1938 („Службене новине” од 10 јуна 1938, бр. 128—XXXIX);
- 6) Уредба о силосима — М.С.бр. 520 од 14 јуна 1938 („Службене новине” од 21 јуна 1938, бр. 136—XLI);
- 7) Уредба о изменама и допунама Уредбе са законском снагом о додељивању државног шумског земљишта и ликвидацији узурпација у ранијој Босни и Херцеговини М.С.бр. 472/1936 — М.С.бр. 559 од 14 јуна 1938 („Службене новине” од 22 јуна 1938, бр. 137);
- 8) Уредба о допуни Уредбе о унапређењу свиларства М.С.бр. 560 од 17 јуна 1938 („Службене новине” од 22 јуна 1938, бр. 137);
- 9) Уредба о изменама у Уредби II бр. 22044/V од 12 јуна 1936 о обиму рада грађевинских радња основаних пре ступања на снагу Закона о радњама од 5 новембр 1931 — М.С.бр. 616 од 20 јуна 1938 („Службене новине” од 23 јуна 1938, бр. 138—XLII);
- 10) Уредба о одлагању плаћања Савеза Српских земљорадничких задруга у Сарајеву и о давању бескалатне позајмице истом Савезу — М.С.бр. 595 од 17 јуна 1938 („Службене новине” од 24 јуна 1938, бр. 139);
- 11) Уредба о државној гаранцији за кредите Савезима аграрних заједница — Задруга у Новом Саду, Петровграду, Осиеку, Загребу и Скопљу — М.С.бр. 594 од 17 јуна 1938 („Службене новине” од 25 јуна 1938, бр. 140);
- 12) Уредба о продужењу важности четвртог става § 55 Закона о држављанству — М.С.бр. 528 од 12 маја 1938 („Службене новине” од 29 јуна 1938, 143—XLV);
- 13) Уредба о течном гориву — М.С.бр. 649 од 24 јуна 1938 („Службене новине” од 1 јула 1938, бр. 145—XLVII);
- 14) Уредба о повластицама за подизање топионице цинка у Шанцу — М.С.бр. 653 од 30 јуна 1938 („Службене новине” од 7 јула 1938, бр. 150—XLVIII);
- 15) Уредба о повластицама за подизање топионице олова у Звечану — М.С.бр. 654 од 30 јуна 1938 („Службене новине” од 7 јула 1938, бр. 150—XLVIII);
- 16) Уредба о преношењу повластица, права и обавеза у вези са фузијом метарно-рударских предузећа Trepča Majns Limited, Zletovo Majns Limited, Kopaonik Majns Limited и Novo Brdo Majns Limited — М.С.бр. 655 од 30 јуна 1938 („Службене новине” од 7 јула 1938, бр. 150—XLVIII);
- 17) Уредба о државној интервенцији на тржишту пшенице у економској 1938/30 години — М.С.бр. 662 од 1 јула 1938 („Службене новине” од 11 јула 1938, бр. 153);
- 18) Уредба о контроли воћа и воћних прерађевина намењених извозу — М.С.бр. 661 од 1 јула 1938 („Службене новине” од 12 јула 1938 године, број 154—L);
- 19) Уредба о почеку — М.С.бр. 659 од 1 јула 1938 („Службене новине” од 12 јула 1938 године, број 154—L);
- 20) Уредба о нормализацији — М.С.бр. 660 од 1 јула 1938 („Службене новине” од 12 јула 1938 године, бр. 154—L);
- 21) Уредба о оснивању акционарског друштва „Југословенски челик” — М.С.бр. 700 од 24 јуна 1938 („Службене новине” од 22 јула 1938 године, број 163—LIV);
- 22) Уредба о контроли производње, увоза, извоза, поделе, употребе и утврђивања откупне цене меласе — М.С.бр. 702 од 20 јула 1938 („Службене новине” од 22 јула 1938, бр. 163—LIV);
- 23) Уредба о измени и допуни тар. бр. 99а Закона о таксама — М.С.бр. 703 од 20 јула 1938 год. („Службене новине” од 22 јула 1938, бр. 163—LIV);
- 24) Уредба о чуварима недржавних шума, којом се допуњује Закон о шумама од 21 децембра 1929 — М.С.бр. 716 од 10 јула 1938 („Службене новине” од 19 августа 1938, бр. 187—LX);
- 25) Уредба о изменама и допунама Уредбе о олакшицама наплате приноса фонду за пошумљавање од поседника недржавних шума М.С.бр. 880 од 15 октобра 1935 године — М.С.бр. 717 од 10 јула 1938 („Службене новине” од 19 августа 1938 године, бр. 187—LX);
- 26) Уредба о давању шећера без наплате државне трошарине за заслађивање винске шире — М.С.бр. 834 од 8 септембра 1938 („Службене новине” од 16 септембра 1938, бр. 211—LXIII);
- 27) Уредба са законском снагом о накнади штете учињене с умишљајем из политичких побуда, уништењем, оштећењем, паљевином или пљачком туђе имовине — М.С.бр. 972 од 9 октобра 1938 г. („Службене новине” од 10 октобра 1938, бр. 231);
- 28) Уредба о измени Уредбе о почеку — М.С.бр. 971 од 8 октобра 1938 („Службене новине” од 20 октобра 1938 год., бр. 240—XXI);
- 29) Уредба о извршењу упора о испоруци југословенских дувана у листу Дирекцији пољског монопола дувана — М.С.бр. 1021 од 20 октобра 1938 („Службене новине” од 29 октобра 1938 год., бр. 248—LXXIII);
- 30) Уредба о општинским штедионицама — М.С.бр. 1117 од 24 новембра 1938 („Службене новине” од 2 децембра 1938, бр. 277—LXXXII);
- 31) Уредба о ратним инвалидима и осталим жртвама рата — М.С.бр. 1131 од 1 децембра 1938 („Службене новине” од 2 децембра 1938 године, бр. 277—LXXXII-A);
- 32) Уредба о оснивању индустријске коморе у Загребу — М.С.бр. 1130 од 30 новембра 1938 г. („Службене новине” од 2 децембра 1938 године, бр. 277—LXXXII-A);
- 33) Уредба о издавању државних обвезница ратним добровољцима у место аграрне земље — М.С.бр. 1156 од 7 децембра 1938 („Службене новине” од 8 децембра 1938, бр. 282).

34) Уредба о измени и допуни Уредбе о Југословенском портфелу бившег „Феникса” друштва за осигурање живота у Бечу од 16 децембра 1936 године — М.С.бр. 19 од 18 јануара 1939 („Службене новине” од 30 јануара 1939, бр. 21).

§ 90

Све одредбе досадашњих финансијских закона и закона о буџетским дванаестинама, којима су постојећи закони били измењени, укинати или допуњавани као и све уредбе, правилници и други прописи и решења који су већ донети на основу

овлашћења предвиђених о поменутим законима, важиће и даље.

§ 91

Овај Закон ступа у живот кад се обнародује у „Службеним новинама”, а обавезну снагу добива 1 априла 1939 године, уколико у појединим §§-ма није друкчије наређено. Кредити одобрени овим Законом важиће, изузетно од одредбе чл. 2 Закона о државном рачуноводству, од 1 априла 1939 до 31 марта 1940.

**ПРЕГЛЕД ПРЕДЛОГА БУЏЕТА ДРЖАВНИХ
КОЈИ СЕ ОБЈАВЉУЈЕ СХОДНО § 2 ПРЕДЛОГА**

Раздео	РАСХОДИ	Предлог за 1939/40 годину		Одобрени кредити за 1938/39 годину		Разлика предла- же се за 1939/40 годину + више — мање	
		Динара	п.	Динара	п.	Динара	п.
	А. РАСХОДИ:						
I	Врховна државна управа:						
	Крупа	24,180.000	—	24,180.000	—	—	—
	Краљевско Намесништво	4,180.000	—	4,200.000	—	—	20.000
	Народно претставништво:						
	а) Сенат	15,090.316	—	15,195.000	—	—	104.684
	б) Народна скупштина	52,733.552	—	49,345.968	—	+	3,387.584
	Свега Нар. претстави.	67,823.868	—	64,540.968	—	+	3,282.900
	Претседништво Министарског савета	35,383.036	—	35,426.648	—	—	43.612
	Државни савет	4,283.233	—	4,265.573	—	+	17.660
	Главна контрола	11,529.920	—	11,472.064	—	+	57.856
	Цивилна кућа Његовог Величанства Краља	3,098.098	—	3,096.958	—	+	1.140
	Канцеларија Краљевских ордена	522.879	—	522.879	—	—	—
	Општи расходи	27,866.328	—	27,866.328	—	—	—
	Свега I раздео	178,867.362	—	175,571.418	—	+	3,295.944
II	Пензије и инвалидске потпоре:						
	а) Пензије	897,000.000	—	1,018,183.760	—	—	121,183.760
	б) Инвалидске потпоре	153,000.000	—	103,490.835	—	+	49,509.165
	Свега II раздео	1,050,000.000	—	1,121,674.595	—	—	71,674.595
III	Државни дугови	1,144,573.936	—	1,015,073.936	—	+	129,500.000
IV	Министарство правде	456,738.241	—	396,238.241	—	+	60,500.000
V	„ просвете	991,480.030	—	939,198.814	—	+	52,209.216
VI	„ иностраних послова	154,331.164	—	153,918.865	—	+	412,299
VII	„ унутрашњих послова:						
	Министарство и подручна надлежства	250,084.077	—	241,277.789	—	+	8,806.288
	Команда жандармерије	381,617.452	—	358,523.740	—	+	23,093.712
	Свега VII раздео	631,701.529	—	599,801.529	—	+	31,900.000
VIII	Министарство финансија:						
	Министарство и подручна надлежства	349,914.651	—	329,362.556	—	+	20,552.095
	Монополи	364,064.150	—	328,627.150	—	+	35,437.000
	Државна хипотекарна банка	—	—	29,149.000	—	—	29,149.000
	Поштанска штедионица са филијалама	24,907.839	—	21,705.594	—	+	3,202.245
	Државно добро „Беле“	112,962.339	—	84,492.008	—	+	28,470.330
	Државна фабрика шећера на Чукарици	62,307.095	—	43,801.842	—	+	18,505.253
	Свега VIII раздео	914,156.073	—	837,138.150	—	+	77,017.923
IX	Министарство војске и морнарице	2,928,165.957	—	2,772,165.957	—	+	156,000.000
X	„ грађевина	236,204.237	—	215,245.536	—	+	20,958.701
XI	„ саобраћаја:						
	Министарство и подручна надлежства	53,873.743	—	42,335.993	—	+	11,537.750
	Одељење за грађење железница	259,208.833	—	252,170.281	—	+	7,038.552
	Управа државних железница	2,585,262.894	—	2,206,842.983	—	+	378,419.911
	Дирекција речне пловидбе	99,588.778	—	94,744.938	—	+	4,843.840
	Свега XI раздео	2,997,934.248	—	2,596,094.195	—	+	401,840.053

РАСХОДА И ПРИХОДА ЗА 1939/40 ГОДИНУ

ФИНАНСИЈСКОГ ЗАКОНА ЗА 1939/40 ГОДИНУ

Раздео	Партија	Позиција	П Р И Х О Д И	Предлог за 1939/40 годину		Усвојена про- цена за 1938/39 годину		Разлика пред- лаже се за 1939/40 годину + више — мање	
				Динара	п.	Динара	п.	Динара	п.
I		1	Б. ПРИХОДИ:						
			Непосредни порези:						
			ГЛАВА I — ОПШТИ НЕПОСРЕДНИ ПОРЕЗИ						
			Приходи од општих непосредних пореза:						
			1 Порез на земљиште (земљарина)	460,000.000	—	460,000.000	—	—	—
			2 Порез на зграде (кућарина)	344,000.000	—	330,000.000	—	+	14,000.000
			3 Порез предуз. радњи и самостал. зани- мања (течевина)	350,000.000	—	325,000.000	—	+	25,000.000
			4 Порез на ренте	45,000.000	—	45,000.000	—	—	—
			5 Порез на добитак предузећа обавезних на јавно полагање рачуна (друштвени по- рез), порез на дивиденде	240,000.000	—	230,000.000	—	+	10,000.000
			6 Порез од несамосталног рада и занимања (службенички порез)	290,000.000	—	270,000.000	—	+	20,000.000
			7 Порез на нежење	2,000.000	—	3,000.000	—	—	1,000.000
			8 Посебни допринос уз непосредне порезе	247,000.000	—	—	—	+	247,000.000
			9 Камате	25,000.000	—	24,000.000	—	+	1,000.000
			Свега (гл. I парт. 1)	2,003,000.000	—	1,687,000.000	—	+	316,000.000
			ГЛАВА II — ПОСЕБНИ ПОРЕЗИ						
			Приходи од посебних пореза:						
			1 Порез на пословни промет	855,000.000	—	845,000.000	—	+	10,000.000
			2 Војница	7,500.000	—	7,500.000	—	—	—
			Свега (гл. II парт. 2)	862,500.000	—	852,500.000	—	+	10,000.000
			ГЛАВА III — ВАНРЕДНИ ПОРЕЗИ						
			Ванредни допринос уз службенички порез	60,000.000	—	60,000.000	—	—	—
			Дуговани порези са прирезом	100,000.000	—	100,000.000	—	—	—
			Свега (гл. III парт. 3-4)	160,000.000	—	160,000.000	—	—	—
			Укупно I раз. Непоср. порези	3,025,500.000	—	2,699,500.000	—	+	326,000.000
II		5	Посредни порези:						
			ГЛАВА IV — ТРОШАРИНА						
			Наплата трошарине:						
			1 На: шећер, каву, пиво, вино, ракију (са паушал. држ. и бан. трошар. — Морав. бан.), ликере, коњак, рум, екстракте, есенцију, етер, уља, електрично освет- љење и т. д.	1,007,500.000	—	920,000.000	—	+	87,500.000
			2 Контролна накнада за денатурисање тро- шаринских предмета	2,500.000	—	2,500.000	—	—	—
			Свега (гл. IV, парт. 5)	1,010,000.000	—	922,500.000	—	+	87,500.000
			ГЛАВА V — ТАКСЕ						
			Таксе:						
			Продаја тексених марака и хартија од вредности, наплата такса и пристојби у готовом новцу итд.	910,000.000	—	870,000.000	—	+	40,000.000
			7 Возаринска такса по тар. бр. 101	350,000.000	—	340,000.000	—	+	10,000.000
			Свега (гл. V, парт 6-7)	1,260,000.000	—	1,210,000.000	—	+	50,000.000

Раздео	Партија	Позиција	П Р И Х О Д И	Предлог за 1939/40 годину		Усвојена про- цена за 1938/39 годину		Разлика пред- лаже се за 1939/40 годину + више — мање	
				Динара	п.	Динара	п.	Динара	п.
III	8	1-7	ГЛАВА VI — ЦАРИНА, СПОРЕДНЕ ЦАР. ТАКСЕ И АЖИЈА						
			Царине, споредне царинске таксе и ажија	1.034,045.000	—	1.008,985.000	—	+ 25,060.000	—
			Укупно II разд. Поср. порези	3.304,045.000	—	3.141,485.000	—	+ 162.560.000	—
			Монополи:						
			ГЛАВА VII — МОНОПОЛИ						
			Монопол дувана, по одбитку процента . . .	1.602,600.000	—	1.505,737.000	—	+ 96,863.000	—
			Монопол соли, по одбитку процента . . .	274,000.000	—	269,000.000	—	+ 5,000.000	—
			Монопол петролеума (таксе)	128,000.000	—	112,000.000	—	+ 16,000.000	—
			Монопол жижица (таксе)	100,000.000	—	82,926.000	—	+ 17,074.000	—
			Монопол цигар-папира, по одбитку про- цента	80,500.000	—	70,000.000	—	+ 10,500.000	—
IV	14		Разни приходи (од зграда итд.)	30,000.000	—	30,000.000	—	—	—
			Укупно III раздео, Монополи	2.215,100.000	—	2.069,663.000	—	+ 145,437.000	—
			Државна привреда:						
			Гл. VIII — Министарство просвете:						
			Државна штампарија — Београд . . .	29,350.000	—	29,350.000	—	—	—
			„ „ — Сарајево . . .	6,150.000	—	6,150.000	—	—	—
			Гл. IX — Министарство финансија:						
			Државна хипотекарна банка	38,500.000	—	55,149.000	—	+ 16,649.000	—
			Поштанска штедионица са филијалама	93,300.000	—	89,000.000	—	+ 4,300.000	—
			Државно добро „Беле“	128,546.000	—	99,248.700	—	+ 29,297.300	—
V	106-112	1-4	Државна фабрика шећера на Чукарици	69,626.250	—	49,027.000	—	+ 20,599.250	—
			Гл. X — Министарство саобраћаја:						
			Управа поморства и речног саобраћаја	8,586.000	—	8,585.000	—	+ 1.000	—
			Дирекција поморског саобраћаја . . .	526.480	—	450.200	—	+ 76.280	—
			Управа државних железница	2.638,662.590	—	2.388.000.000	—	+ 250,662.590	—
			Дирекција речне пловидбе	93,128.778	—	87,904.938	—	+ 5,223.840	—
			Гл. XI — Министарство пошта, телеграфа и телефона	638,100.000	—	601,700.000	—	+ 36,400.000	—
			Гл. XII — Министарство пољопривреде:						
			Државна класна лутрија	46,200.000	—	43,900.000	—	+ 2,300.000	—
			Огледне, контролне и енолошке станице и др. установе	4,506.000	—	—	—	+ 4,506.000	—
V	106-112	1-4	Државне ергеле	4,051.800	—	3,034.000	—	+ 1,017.800	—
			Средње пољопривредне школе	1,426.000	—	1,107.000	—	+ 319.000	—
			Државна пољопривредна заклада . . .	2,500.000	—	2,500.000	—	—	—
			Гл. XIII — Министарство шума и рудника:						
			а) Шуме	146,034.326	—	142,026.571	—	+ 4,007.755	—
			б) Рудници	239,685.000	—	438,040.000	—	— 198,355.000	—
			Гл. XIV — Министарство соц. пол. и народ. здравља	64,441.983	—	62,494.310	—	+ 1,947.673	—
			Укупно IV раздео . . .	4.253,321.207	—	4.107,666.719	—	+ 145,654.488	—
			Разни приходи:						
			Гл. XV — Разни ситни приходи	144,033.793	—	161,685.281	—	— 17,651.488	—
			Укупно приходи	12.942,000.000	—	12.180,000.000	—	+ 762,000.000	—

ПРИХОДИ: Дванаест милијарди девет стотина четрдесет два милиона динара.

ПРЕГЛЕД

ПРЕДЛОГА БУЏЕТА ДРЖАВНИХ РАСХОДА И ПРИХОДА ПРИВРЕДНИХ ПРЕДУЗЕЋА
И УСТАНОВА ЗА 1939/40 ГОДИНУ

Раздео	УСТАНОВА	Буджета година	Расходи Динара	Приходи Динара	Разлика између расхода и прихода + више — мање
V	МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ:				Динара
		1939/40	23,492,184.—	29,350,000.—	+ 5,857,816.—
		1938/39	23,158,136.—	29,350,000.—	+ 6,191,864.—
		Разлика	+ 334,048.—	—	— 334,048.—
		1939/40	5,345,808.—	6,150,000.—	+ 804,192.—
		1938/39	5,282,602.—	6,150,000.—	+ 867,398.—
VIII	МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА:				
		1939/40	364,064,150.—	2,215,100,000.—	+ 1,851,035,850.—
		1938/39	328,627,150.—	2,069,663,000.—	+ 1,741,035,850.—
		Разлика	+ 35,437,000.—	+ 145,437,000.—	+ 110,000,000.—
		1939/40	29,149,000.—	38,500,000.—	+ 38,500,000.—
		1938/39	29,149,000.—	55,149,000.—	+ 26,000,000.—
XI	МИНИСТАРСТВО САОБРАЋАЈА:				
		1939/40	24,077,839.—	93,300,000.—	+ 63,392,161.—
		1938/39	21,705,594.—	89,000,000.—	+ 67,294,406.—
		Разлика	+ 3,202,245.—	+ 4,300,000.—	+ 1,097,755.—
		1939/40	111,962,338.—	128,546,000.—	+ 15,583,662.—
		1938/39	84,492,008.—	99,248,700.—	+ 14,756,692.—
	МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА:				
		1939/40	28,470,330.—	29,297,300.—	+ 826,970.—
		1938/39	62,307,095.—	69,626,250.—	+ 7,319,155.—
		1938/39	43,801,842.—	49,027,000.—	+ 5,225,158.—
		Разлика	+ 18,505,253.—	+ 20,599,250.—	+ 2,093,997.—
		1939/40	564,241,422.—	2,545,072,250.—	+ 1,980,830,828.—
	МИНИСТАРСТВО САОБРАЋАЈА:				
		1938/39	507,775,594.—	2,362,087,700.—	+ 1,854,312,106.—
		Разлика	+ 56,465,828.—	+ 182,984,550.—	+ 126,518,722.—
		1939/40	53,873,743.—	9,112,480.—	— 44,761,263.—
		1938/39	42,835,993.—	9,035,200.—	— 33,300,793.—
		Разлика	+ 11,537,750.—	+ 77,280.—	— 11,460,470.—
	МИНИСТАРСТВО САОБРАЋАЈА:				
		1939/40	259,208,833.—	—	— 259,208,833.—
		1938/39	252,170,281.—	—	— 252,170,281.—
		Разлика	+ 7,038,552.—	—	— 7,038,552.—
		1939/40	2,585,262,894.—	2,638,662,590.—	+ 53,399,696.—
		1938/39	2,206,842,983.—	2,388,000,000.—	+ 181,157,017.—
	МИНИСТАРСТВО САОБРАЋАЈА:				
		Разлика	+ 378,419,911.—	+ 250,662,590.—	— 127,757,321.—
		1939/40	2,898,345,470.—	2,647,775,070.—	— 250,570,400.—
		1938/39	2,501,849,257.—	2,397,085,200.—	— 104,314,057.—
		Разлика	+ 396,996,213.—	+ 250,739,870.—	— 146,256,343.—
		Разлика	+ 396,996,213.—	+ 250,739,870.—	— 146,256,343.—

XII	Дирекција речне пловидбе	1939/40	99,588.778—	93,128.778—	—	6,460.000—
		1938/39	94,744.938—	87,904.938—	—	6,840.000—
		Разлика	+ 4,843.840—	+ 5,223.840—	—	380.000—
		Укупно Министарство саобраћаја	2,997,934.248—	2,740,903.848—	—	257,030.400—
XIII	МИНИСТАРСТВО ПОШТА, ТЕЛЕГРАФА И ТЕЛЕФОНА	1939/40	2,596,094.195—	2,484,940.188—	—	111,154.057—
		1938/39	401,840.053—	255,963.710—	—	145,876.343—
		Разлика	+ 467,224.920—	+ 638,100.000—	—	170,875.080—
		1939/40	418,105.159—	601,700.000—	—	183,594.841—
XIV	МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ:	1938/39	49,119.761—	36,400.000—	—	12,719.761—
		Разлика	+ 49,119.761—	+ 36,400.000—	—	12,719.761—
		а) Државна класна лутрија	18,839.756—	46,200.000—	—	27,360.244—
		1938/39	17,962.618—	43,900.000—	—	25,937.382—
XV	МИНИСТАРСТВО ШУМА И РУДНИКА:	Разлика	+ 877.138—	+ 2,300.000—	—	1,422.862—
		б) Огледне, контролне и енолошке станице и др. установе	8,882.853—	4,506.000—	—	4,376.853—
		1938/39	6,786.658—	—	—	6,786.658—
		Разлика	+ 2,096.200—	+ 4,506.000—	—	2,409.800—
XVI	Свега Министарство пољопривреде	1939/40	8,182.694—	4,051.800—	—	4,130.894—
		1938/39	8,017.281—	3,084.000—	—	4,933.281—
		Разлика	+ 165.413—	+ 1,017.800—	—	852.387—
		1939/40	3,080.201—	1,426.000—	—	1,654.201—
XVII	МИНИСТАРСТВО ШУМА И РУДНИКА:	1938/39	2,833.751—	1,107.000—	—	1,726.751—
		Разлика	+ 246.450—	+ 319.000—	—	72.550—
		а) Шуме	29,860.244—	2,500.000—	—	27,360.244—
		1938/39	28,464.200—	2,500.000—	—	25,964.200—
XVIII	Свега Министарство пољопривреде	Разлика	+ 1,396.044—	—	—	1,396.044—
		б) Рудници	68,845.748—	58,633.800—	—	10,161.948—
		1938/39	64,064.503—	50,541.000—	—	13,523.503—
		Разлика	+ 4,781.245—	+ 8,142.800—	—	3,361.555—
XIX	МИНИСТАРСТВО ШУМА И РУДНИКА:	1939/40	116,512.803—	146,034.326—	—	29,522.023—
		1938/39	116,472.468—	142,026.571—	—	25,554.103—
		Разлика	+ 39.835—	+ 4,007.755—	—	3,967.920—
		а) Шуме	166,319.805—	239,685.000—	—	73,365.195—
XX	Свега Министарство шума и рудника	1938/39	341,108.294—	438,040.000—	—	96,931.706—
		Разлика	— 174,788.489—	— 198,355.000—	—	23,566.511—
		б) Рудници	282,832.108—	385,719.826—	—	102,887.218—
		1938/39	457,580.762—	580,066.571—	—	122,485.809—
XXI	УКУПНО	Разлика	— 174,748.654—	— 194,347.245—	—	19,598.591—
		а) Шуме	4,409,916.438—	6,403,979.224—	—	1,994,062.786—
		1938/39	4,072,060.951—	6,114,835.409—	—	2,042,774.438—
		Разлика	+ 337,855.487—	+ 289,143.815—	—	48,711.672—

